

T.C.

ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI

**SEÇİCİ DİNLEME STRATEJİSİNİN İKİ DİLLİ BEŞİNCİ SINIF
ÖĞRENCİLERİNİN NOT ALMA VE ÖZET ÇIKARMA
BECERİLERİNE ETKİSİ**

OĞUZHAN UZUN

BOLU-2018

T.C.

ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI

**SEÇİCİ DİNLEME STRATEJİSİNİN İKİ DİLLİ BEŞİNCİ SINIF
ÖĞRENCİLERİNİN NOT ALMA VE ÖZET ÇIKARMA
BECERİLERİNE ETKİSİ**

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan

Oğuzhan UZUN

Danışman

Prof. Dr. Halit KARATAY

BOLU, MAYIS-2018

YÜKSEK LİSANS / DOKTORA TEZİ ONAY FORMU

Oğuzhan UZUN tarafından hazırlanan Seçici Dinleme Stratejisinin İki Dilli Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Not Alma ve Özet Çıkarma Becerilerine Etkisi başlıklı çalışma jüri tarafından Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı Türkçe Eğitimi Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir. 27/05/2018

Jüri Üyeleri

Akademik Unvan, Adı ve SOYADI

İmza

Üye (Tez Danışmanı) : Prof. Dr. Halit KARATAY

Üye : Doç. Dr. Mehmet KURUDAYIOĞLU

Üye : Doç. Dr. Yusuf DOĞAN

Prof. Dr. Türkan ARGON
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Etik İlkelere Uyulduğuna İlişkin Beyan

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum Seçici Dinleme Stratejisinin 5. Sınıf Öğrencilerinin Not Alma ve Özet Çıkarma Becerilerine Etkisi başlıklı çalışmanın yazılmasında bilimsel ve etik kurallara uyduğumu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda atıfta bulunduğumu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, tezin tamamının ya da bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitede bir tez çalışması olarak sunulmadığımı beyan ederim. 30/04/2018

İmza
Adı Soyadı

TEŞEKKÜR

Eğitim, insanın doğumundan ölümüne kadar hayatının her alanında iç içe olduğu ve onu asla terk etmeyen bir süreçtir. Bu süreçte eğitim, insanın karşısına hayatı için gerekli bilgilerin yanında yine hayatı için gerekli insanları da çıkarabilmektedir. Tez yazım süreci de dâhil olmak üzere eğitim benim hayatıma birçok bilgi ve insan kattı.

Yüksek lisansa başlayabilmem için bana gerekli cesareti veren, tezimin başından sonuna kadar her noktasında beniengin bilgileriyle aydınlatan, araştırma sürecinin her anında yanımda olan ve desteğini esirgemeyen hocam ve tez danışmanım Prof. Dr. Halit Karatay'a şükranlarımı sunuyorum.

Ayrıca bölümümüzün değerli öğretim elemanı Okt. Haluk Güngör'e de katkılarından dolayı teşekkürü bir borç bilirim.

Araştırmayı gerçekleştirdiğim ve aynı zamanda Türkçe öğretmeni olarak görev yaptığım okuldaki meslektaşlarıma da katkılarından dolayı teşekkürlerimi sunarım.

Hayat denen bu yolda insanların karşısına onların hayatlarını değiştirecek, hayatlarına yön verecek çok az sayıda insan çıkar. Bu tip insanların başında gelen, üniversite hayatımın başından bugüne kadar bir an olsun desteğini, varlığını yanımdan eksik etmeyen hayat arkadaşım Reyhan Şen'e hayatımda olduğu her an için ne kadar teşekkür etsem az kalır.

Eğitimin en önemli ve en değerli parçalarından biri de ailedir. Babam Turan Uzun, annem Hatice Uzun ve kardeşim Metehan Uzun'a bu süreçte bana olan desteklerini bir an olsun azaltmadan, artırarak vermeye devam ettikleri için en içten duygularıyla teşekkür ediyorum. Onların emekleri beni bu noktaya kadar çıkartan basamaklar olmuştur.

Son olarak bu süreçte bana desteklerini esirgemeyen ve isimleri her zaman gönlümde var olan herkese teşekkürlerimi sunuyor, Allah'tan onlar için hayır diliyorum.

İÇİNDEKİLER

Etik İlkelere Uyulduğuna İlişkin Beyan.....	i
TEŞEKKÜR.....	ii
İÇİNDEKİLER	iii
TABLO DİZİNİ.....	vii
KISALTMALAR DİZİNİ.....	viii
ÖZET	ix
ABSTRACT.....	xi
I.BÖLÜM.....	1
1. Giriş.....	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Alt Problemler.....	3
1.3. Araştırmanın Amacı	3
1.4. Araştırmanın Önemi	4
1.5.Sınırlılıklar.....	5
1.6. Sayıtlılar.....	6
1.7. Tanımlar.....	7
II. BÖLÜM	8
2. Kuramsal Çerçeve	8
2.1. İlgili Alanyazın.....	8
2.2.Dil.....	11
2.2.1. Ana dili ve edinim süreci.....	12
2.2.2. İkinci dil.....	16
2.2.2.1. İkinci dil öğretim stratejileri.....	18
2.3. Dinleme	20
2.3.1. Dinlemenin aşamaları	22
2.4. Dinleme Eğitimi.	24
2.4.1. Dinleme stratejileri.....	31
2.4.1.1. Dinleme öncesi.....	32
2.4.1.2. Dinleme sırası.....	34
2.4.1.3. Dinleme sonrası.....	35

2.4.2. Dinleme ortamı.....	39
2.4.3. Millî eğitim programları (2006 ve 2018)na göre dinleme eğitimi.....	41
2.5. Dinleme Becerisinin Diğer Dil Becerileriyle İlişkisi	48
2.5.1. Dinleme-konuşma ilişkisi.....	49
2.5.2. Dinleme-yazma ilişkisi.....	51
2.5.3. Dinleme-okuma ilişkisi.....	52
2.6. Seçici Dinleme Stratejisi.....	52
2.6.1. Seçici dinleme stratejisinde yararlanılan beceriler.....	54
2.6.1.1. Not alma	55
2.6.1.2.Özetleme.....	59
III. YÖNTEM	64
3.1. Araştırmanın Modeli	64
3.2. Çalışma Grubu	66
3.3. Veri Toplama Araçları	66
3.3.1. Dinleme becerileri testi.....	67
3.3.2. 12 haftalık dinleme metni uygulamaları.....	69
3.3.2.1. Birinci uygulama (Ek-5).....	70
3.3.2.2. İkinci uygulama (Ek-6).....	70
3.3.2.3. Üçüncü uygulama (Ek-7).....	70
3.3.2.4. Dördüncü uygulama (Ek-8).....	71
3.3.2.5. Beşinci uygulama (Ek-9).....	71
3.3.2.6. Altıncı uygulama (Ek- 10).....	71
3.3.2.7. Yedinci uygulama (Ek-11).....	72
3.3.2.8. Sekizinci uygulama (Ek- 12).....	72
3.3.2.9. Dokuzuncu uygulama (Ek-13).....	72
3.3.2.10. Onuncu uygulama (Ek-14).....	73
3.3.2.11. On birinci uygulama (Ek-15).....	73
3.3.2.12. On ikinci uygulama (Ek-16).....	73
3.3.3.Öğretmen görüşme formu.....	74
3.3.4. Dinleme süreci öğrenci görüşü formu	76
3.4. Verilerin Toplanması	77

3.5. Verilerin Analizi.....	78
IV. BÖLÜM.....	79
4.Bulgular.....	79
4.1. Araştırmanın Nicel Verilerine Ait Bulgular.....	79
4.2. Araştırmanın Nitel Verilerine Ait Bulgular.....	80
4.2.1. Öğretmen görüşme formu.....	81
4.2.1.1. Dinleme becerisinin önemine ilişkin bulgular.....	81
4.2.1.2. Öğretmenlerin öğrencilerin dinlemeye hazırlık yapmalarına yönelik düşüncelerine ait bulgular.....	82
4.2.1.3. Öğretmenlerin öğrencilerin etkin bir dinleme gerçekleştirmeleri ve dinleme süreçlerine yönelik düşüncelerine ait bulgular.....	84
4.2.1.4. Öğretmenlerin öğrencilerin dinleme süreci sonrası geriye dönük değerlendirme yapabilmelerine yönelik düşüncelerine ait bulgular.....	86
4.2.1.5. Öğretmenlerin öğrencilerin seçici dinleme becerilerine yönelik düşüncelerine ait bulgular.....	87
4.2.1.6. Öğretmenlerin öğrencilerin dinlediğini not alma ve özetini çıkarma becerilerine yönelik düşüncelerine ait bulgular.....	88
4.2.1.7. Öğrencilerin dinleme becerisini geliştirmeye yönelik öğretmen düşüncelerine ait bulgular.....	90
4.2.2. Öğrenci görüşme formu.....	92
4.2.2.1. Dinleme metinlerini anlama ve soruları cevaplayabilme becerisine yönelik öğrenci düşüncelerine ait bulgular.....	92
4.2.2.2. Öğrencilerin not alabilme becerilerine dair bulgular.....	94
4.2.2.3. Özet çıkarma becerisine dair bulgular.....	95
4.2.2.4. Öğrencilerin dinleme süreci ve dinleme becerisine yönelik olumlu-olumsuz görüşlerine ait bulgular.....	97
V. BÖLÜM.....	99
5. Sonuç ve Öneriler.....	99
5.1. Sonuçlar.....	99
5.2. Öneriler.....	102
5.2.1. Öğretmenlere yönelik öneriler.....	102
5.2.2. Uzmanlara yönelik öneriler.....	104
KAYNAKÇA.....	106

EKLER.....	112
EK-1. Dinleme Becerisi Testi	113
EK-2. Öğretmen Görüşme Formu.....	114
EK-3.Öğrenci Görüşme Formu.....	122
EK-4. Öntest- Sontest Öğrenci Örnekleri	143
UYGULAMA PLANLARI	150
EK-5.- 1. Uygulama	150
EK-6.- 2. Uygulama	152
EK-7. - 3. Uygulama	154
EK-8.- 4.Uygulama	156
EK-9.- 5. Uygulama	157
EK-10.- 6. Uygulama	159
EK-11.- 7. Uygulama	161
EK-12.- 8. Uygulama	162
EK-13.-9. Uygulama	164
EK-14.-10. Uygulama	166
EK-15.-11. Uygulama	168
EK-16.-12. Uygulama	170
EK-17. Uygulama Örnekleri	172

TABLO DİZİNİ

Tablo 2.1. Çalışmada Uygulanan Dinleme Stratejileri.....	31
Tablo 2.2. Kazanım karşılaştırma tablosu.....	42
Tablo 3.1. Cinsiyet dağılımı tablosu.....	66
Tablo 3.2. Dinleme becerileri testi soru dağılımı.....	68
Tablo 3.3. Dinlediğini becerileri testine ilişkin madde analizi sonuçları.....	68
Tablo 4.1. Seçici dinleme tekniklerinin öğrencilerin dinlediğini anlama becerilerini geliştirmeye etkisine yönelik ilişkili ölçümler t-testi sonuçları.....	79
Tablo 4.2. Seçici dinleme tekniklerinin öğrencilerin dinlediğini anlama becerilerini geliştirmeye etkisine yönelik ilişkili ölçümler t-testi sonuçları.....	80
Tablo 4.3. Dinleme becerisinin önemine ilişkin bulgular.....	81
Tablo 4.4. Öğretmenlerin öğrencilerin dinlemeye hazırlık yapmalarına yönelik düşüncelerine ait bulgular.....	83
Tablo 4.5. Öğretmenlerin öğrencilerin etkin bir dinleme gerçekleştirmeleri ve dinleme süreçlerine yönelik düşüncelerine ait bulgular.....	84
Tablo 4.6. Öğretmenlerin öğrencilerin dinleme sürecini değerlendirmelerine yönelik düşüncelerine ait bulgular.....	86
Tablo 4.7. Öğretmenlerin öğrencilerin seçici dinleme becerilerine yönelik düşüncelerine ait bulgular.....	87
Tablo 4.8. Öğretmenlerin öğrencilerin dinlediğini not alma ve özetini çıkarma becerilerine yönelik düşüncelerine ait bulgular.....	89
Tablo 4.9. Öğrencilerin dinleme becerisini geliştirmeye yönelik öğretmen düşüncelerine ait bulgular.....	90
Tablo 4.10. Dinleme metinlerini anlama ve soruları cevaplayabilme becerisine yönelik öğrenci düşüncelerine ait bulgular.....	92
Tablo 4.11. Öğrencilerin not alabilme becerilerine dair bulgular.....	94
Tablo 4.12. Özet çıkarma becerisine dair bulgular.....	95
Tablo 4.13. Öğrencilerin dinleme süreci ve dinleme becerisine yönelik olumlu-olumsuz görüşlerine ait bulgular.....	97

KISALTMALAR DİZİNİ

akt.: aktaran

bk.: Bakanız

bsk.: baskı

c.: cilt

çev.: çeviren

DBT: Dinleme Becerisi Testi

ed.: editör

k.: katılımcı

m.: madde

MEB: Millî Eğitim Bakanlığı

Ö. : Öğrenci

ÖGF: Öğretmen Görüşme Formu

s.: sayfa

TDK: Türk Dil Kurumu

vd.: ve diğerleri

y.: yıl

ÖZET

SEÇİCİ DİNLEME STRATEJİSİNİN 5. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN NOT ALMA VE ÖZET ÇIKARMA BECERİLERİNE ETKİSİ

OĞUZHAN UZUN

Yüksek Lisans Tezi

Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Halit KARATAY

Mayıs 2018-XII + 209 sayfa

Seçici dinleme, bireylerin ilgi ve ihtiyaçlarına göre dinleme gerçekleştirmesidir. Bu yöntemde öğrenciler ilgi ve ihtiyaçlarına göre dinleme yaptıkları için not alma ve özet çıkarma becerilerine yardımcı olmaktadır. Bu sayede öğrencilere dinledikleri her şeyi not almaya çalışmak yerine ihtiyaca göre, dinlenen metinde sadece gerekli olanların notunu almak ya da özetini çıkarmak konusunda bir farkındalık kazandırmaktadır. Bu bağlamda, çalışmanın amacı olarak, ortaokul 5. Sınıf düzeyinde yöntemin ders içerisinde uygulanması ile, öğrencilerin ihtiyaca ve isteğe göre dinlediğini not alabilme ve özet çıkarma becerilerinde gelişme kaydedilmesi beklenmektedir.

Araştırma, Erzurum ili Tekman ilçesi Çevirme Ortaokulu'nda öğrenim gören ortaokul 5. Sınıf öğrencileri üzerinde yapılmıştır. Çalışma grubunu oluşturan 5. Sınıf öğrencileri 11 erkek ve 12 kızdan oluşmaktadır. Söz konusu grupta yer alan öğrencilerin hepsi ana dili olarak Kürtçeyi edinmiş ve Türkçeyi ikinci dil olarak okulda öğrenmeye başlamışlardır. Çalışma grubunun başarısına sosyo-ekonomik düzey, cinsiyet farkı ve dinleme ortamı gibi unsurların etki etmediği varsayılmaktadır.

Çalışma, araştırmacıya araştırma konusu hakkında çoklu yönlerle çalışma imkânı veren, nicel ve nitel verileri ortaya koyarak yorumlamasını sağlayan Eylem Araştırması Modeli'ne göre tasarlanmıştır.

Nicel ve Nitel veriler araştırmada yer almış olup nitel veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen "Öğretmen Görüşme Formu"ndan ve "Dinleme Süreci Öğrenci Görüşme Formu"ndan elde edilmiş ve bu veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilerek çalışmanın bulgularına ulaşılmıştır.

Öğretmen Görüşme Formu, araştırmacının çalışmayı gerçekleştirdiği ve aynı zamanda öğretmen olarak görev yaptığı yerde çalışan meslektaşlarına uygulanmıştır. Dört öğretmenin görüşlerini belirttiği formda öğretmenlerin isimleri gizlenerek sırasıyla her birine: "K1, K2, K3 ve K4" şeklinde adlandırma yapılmıştır. Öğretmenlerden alınan cevaplar içerik analizi yöntemiyle değerlendirilip genel ifadeler ve alt kategoriler şeklinde cevaplar tasnif edilerek yorumlanmıştır. Bunun sonucunda öğretmenler genel olarak

öğrencilerin dinleme konusunda normal düzeyde olduklarını belirtmişler ve daha çok dinleme becerisine önem verilecek çalışmalar yapılmasını önermişlerdir.

Söz konusu eylem araştırmasının nitel verilerinden biri de öğrencilere uygulanan “Öğrenci Görüşme Formu”dur. Bu formdan elde edilen verilerin içerik analizi yapılarak öğrencilere göre 12 haftalık dinleme eğitimi sürecinin nasıl geçtiği ortaya çıkarılmıştır. Sorulara verilen cevaplar tablolaştırılıp alt kategori ve genel ifadeler başlıkları altında sunulmuştur. Öğrenciler, dinleme ortamının kötü olduğunu dile getirirken bir kısmı söz konusu dinleme etkinliklerinin olumlu yönlerinin daha çok olduğunu ve özetleme ile not alma becerilerinin geliştiğini söylemiştir.

Araştırmanın nicel veri kısmında yer alan DBT, yenilenen Bloom Taksonomisi göz önüne alınarak hazırlanan 20 sorudan oluşmaktadır. 20 sorunun 13’ü çoktan seçmeli test iken, 5 soru boşluk doldurma olup geriye kalan 2 soru ise klasik tarzda sorulan sorulardır. Öğrencilerin anlama, hatırlama ve çözümlenme basamaklarına yönelik becerileri ölçülmek istendiği için DBT bu şekilde hazırlanmıştır. Öğrencilere 12 haftalık süreçte yapılan uygulamanın öncesinde ve sonrasında yapılan DBT sonuçları t-testi kullanılarak yorumlanmıştır. Buna göre 12 haftalık seçici dinleme eğitimi uygulamaları sayesinde öğrencilerin not alma ve özet çıkarma becerilerinde gözle görülür bir gelişme yaşanmıştır.

Araştırma sonuçları, seçici dinleme stratejisinin 5. Sınıf öğrencilerinin not alma ve özetleme becerisine olumlu yönde katkı sağladığını göstermektedir. Buna bağlı olarak dinleme çalışmaları öğretmenler tarafından daha çok uygulanmalı ve en az okuma- yazma becerileri gibi üstünde durulmalıdır. Dinleme eğitimi, ders kitaplarında her üniteye yer alan bir tane dinleme metnine bağlı olarak, sadece ayda bir kere uygulanmaktadır. Kitap dışında dinleme alanında uygulama yapılmamaktadır. Yapılan sınavlarda da bu becerinin ölçümüne yönelik sorular sorulmadığında dinleme eğitimi öğrenciler üzerinde etkili olmamaktadır. Böyle bir durumda uygulama olmadan öğrencilerin dinleme becerilerinin istenen seviyede gelişmesi imkânsız bir durumdur. Öğretmenlerimiz bu konuya dikkat ederek öğrencilerin seçici dinleme becerilerini ve kullandıkları teknikleri geliştirecek bu ve bunun gibi çalışmalar yapmalıdır.

Seçici dinleme becerisi hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin zamandan tasarruf etmesini sağlayarak metinde yer alan ve işe yarayacak olan verilere kısa zamanda ve doğru bir şekilde ulaşmasına imkân verir. Bu sebeple özellikle öğrenci sayısı bakımından fazla olan sınıflarda uygulanabilecek bir stratejidir. Söz konusu stratejiyi uygulayacak olan öğretmenler not alma ve özet çıkarma becerilerinin dışında başka becerilerin gelişimi için de kullanabilirler. Ayrıca disiplinler arası yöntemle birlikte diğer dersler için de kullanılarak eğitimde zamandan tasarruf edilmesini sağlayabilir.

Anahtar kelimeler: Seçici Dinleme, not alma, özet çıkarma

ABSTRACT

THE EFFECT OF THE SELECTIVE LISTENING STRATEGY ON THE SUMMARIZATION AND NOTE-TAKING SKILLS OF 5thSTUDENTS

OĞUZHAN UZUN

Master Thesis

Department of Turkish Language Teaching

Supervisor: Prof. Dr. Halit KARATAY

May 2018- XII + 209 pages

Selective listening is listening according to the interests and needs of individuals. This method helps students to take notes and summarize because they are listening according to their interests and needs. Instead of trying to take notes of everything they listen to on this side, it gives an awareness of what is needed in the rested text, just to take a note or summarize what is necessary. In this context, with the aim of studying, it is expected that with the application of the method at the 5th grade level in middle school, the students will be able to note and summarize their listening skills.

The research was carried out on the 5th grade students of secondary school who are studying in Tekman district of Erzurum- Çevirme secondary school. The 5th Grade students who make up the working group consist of 11 males and 12 girls. All of the students in the group have acquired Kurdish as their main language and they have started to learn Turkish as a second language at school. It is assumed that the success of the study group does not affect the socio-economic level, gender gap and listening environment.

The study is designed according to the Action Research Model, which provides researchers with the opportunity to study multiple aspects of the research topic, revealing quantitative and qualitative data.

Quantitative and qualitative data were included in the research and qualitative data were obtained from the "Teacher Interview Form" developed by the researcher and "Listening Process Student Interview Form" and the findings of the study were obtained by analyzing these data by the content analysis method.

DBT, which constitutes the quantitative data part of the study, consists of 20 questions considering the renewed Bloom Taxonomy. While 20 questions are 13 multiple choice tests, 5 questions are filled with spaces and the remaining 2 questions are asked in classical style. DBT was prepared accordingly because it wanted to measure the skills of the students for understanding, remembering and analyzing steps. The results of the DBT test made before and after the 12 week practice were interpreted by using the t-test.

According to this, thanks to 12 weeks of selective listening education practices, there was a remarkable development in students' note taking and summarizing skills.

The Teacher Interview Form was applied to colleagues working at the same place where the researcher was working and at the same time working as a teacher. In the form in which the four teachers expressed their views, the names of the teachers were concealed and named as "K1, K2, K3 and K4", respectively. The answers from the teachers were evaluated by means of content analysis and the responses were classified and classified in general expressions and subcategories. As a result, teachers generally encourage students to be at a normal level of listening and to engage in activities that will give more attention to listening skills.

One of the qualitative data of the said action research is the "Student Interview Form" applied to the students. By analyzing the content of the data obtained from this form, it was revealed how the 12-week listening training process according to the students passed. The answers to the questions are tabulated and presented under the subcategories and general expressions. The students said that the listening environment was bad while some said that the positive aspects of the listening activities were more positive and the summarizing and note-taking skills were improved.

The results of the research show that the selective listening strategy contributes positively to the ability to taking notes and summarize the Grade 5 students. Such listening exercises should be more practiced by the teachers and should be emphasized at least as literacy skills. Listening education is applied only once a month, depending on the listening texts in each school in the textbooks. There is no application in the field of listening except for the book. Listening education is not effective on the students when the questions about the measurement of this skill are not asked in the exams made. In such a situation it is impossible for students to develop their listening skills at the desired level without practice. Our teachers should do this and so on, which will develop students' selective listening skills and the techniques they use by paying attention to this topic.

Selective listening skill enables both teachers and students to save time, allowing them to arrive in a timely and accurate way to take part in the text and use it. For this reason, it is a strategy that can be applied especially in the class which is more in terms of the number of students. Teachers who will apply the strategy can use it for the development of skills other than taking notes and summarizing skills. It can also be used for other courses with the interdisciplinary method to save time in education.

Key words: Selective Listening, taking notes, summarizing

I. BÖLÜM

1. Giriş

Bu bölümde araştırmanın gerekçesini oluşturan problem durumu, alt problemler, araştırmanın amaç ve önemi, ilgili araştırmalar, sınırlılıklar, tanımlar ve kısaltmalardan bahsedilecektir.

1.1 Problem Durumu

İnsanlar dünyaya geldikleri andan itibaren bir çevrenin içerisinde oranın diliyle, yaşam tarzıyla ve ortamıyla ilişki kurmaya başlar. İnsan, hangi ulusun bireyi olarak doğmuşsa o ulusun dilini aile ortamında edinmeye başlar. Başlangıçta, dünyaya gelen çocukların yeryüzündeki bütün dilleri edinebilecek ortak bir dil edinim mekanizmaları olduğunu söyleyen Chomsky (1968), bireyin doğduktan sonra hangi dili edineceğini bireyin yaşadığı çevrenin belirlediğini söylemektedir. Ona göre bu dil edinim mekanizması dünya üzerindeki bütün dillere uygun bir mekanizmadır.

Dil edinimi noktasında ve dil becerileri içerisinde bakıldığı zaman ilk ve en önemli beceri olarak dinleme karşımıza çıkmaktadır. Bu beceriyi birey daha anne karnındayken edinmeye başladığı söylenmektedir. İletişimin ve öğrenmenin en temel yolu olan dinleme, çocuğun yaşamında yer alan ilk anlama etkinliğidir (Özbay, 2005:9). Alıcının, iletilenlerden hareketle yeni yaşantılar kazanabilmesi ise dinleme becerisindeki birikimiyle yakından ilgilidir (Sever, 2015: 10). Bireyin hem sosyal hem akademik hayatı boyunca en fazla zaman ayırdığı beceri dinlemedir (Buzan, 2006: 97).

İnsanoğlu, doğduğu anda okuma, yazma, konuşma ve işitme sağlayacak donanıma sahiptir. Ancak bunlardan sadece işitme becerisi anne karnından itibaren kullanılmaya başlanır. “Yeni doğan bebeğin işitme duyu organı oldukça gelişmiştir. İnsan sesindeki

perde ve şiddet değişikliklerinin farkına varabilen bebek, tanıdık ve yabancı olan sesi ayırt edebilir” (Senemoğlu, 2015: 24). Bundan dolayı bireye ayrıca bir dinleme eğitimi verilmesi gerektiği düşünülmez. Buna karşılık, bebeğin doğduğu anda konuşamaması, okuyamaması ve yazamaması sebebiyle okul döneminden itibaren bu dil becerilerine ağırlık verilir.

Dinleme, insan hayatında diğer dil etkinliklerinin hepsinden daha fazla yer tutmaktadır. “Dinleme, anlamanın en önemli unsurlarından biri olarak hayatımız boyunca kullandığımız bir beceridir. Bu yeteneğin geliştirilmesi oldukça önemlidir. Bunun ölçülmesi ve sınıfta öğrencinin gelişiminin kontrolü oldukça zordur. Bu bakımdan öğrencinin artık öğretmeni anlamaya başladığı bir seviyeden itibaren sistemli bir dinleme eğitimi vermek gerekmektedir” (Yalçın, 2012: 45).

İnsan beyni dışardan gelen seslerin hepsini dinleyemez. Sadece bir kısmını seçerek dinleme yapmaktadır. “Seçici dinleme, bir insanın ne aradığını bilmesi ve ona göre dinlemesidir” (Yalçın, 2012: 131-135). Dinlenenlerin/izlenenlerin içinden ihtiyaca yönelik olanların seçilerek dinlenmesi/izlenmesidir (MEB, 2006: 63). Cüceloğlu (2017: 167), bu şekilde dinlemeyi gerçekleştiren bireylerin ilgilerini çekmeyen konularda dinlemeseler bile görünüşte dinleyici olarak sürece devam ettiklerini belirtir.

Tanımlar incelendiğinde dinleyicinin önemli gördüğü noktaları dinlemesi olarak anlaşılan bu yöntem sayesinde birey hem zamandan hem enerjiden tasarruf ederek dinlemeyi gerçekleştirir.

Seçici dinleme stratejisiyle birlikte kullanıldığında verim alınabilecek iki önemli beceri vardır. Bunlar: “Not alma ve özetleme” becerileridir. Not alma ve özet çıkarma becerileri, bilginin ilerde kalıcı olmasını sağlamak amacıyla kullanılan önemli becerilerdir. Öğrenciler ders sırasında dinledikleri/izledikleri metinde geçen önemli ve gerekli bilgileri not alarak ya da özetini çıkararak bilgi kalıcılığını sağlamayı amaçlamaktadırlar. Not alma ve özet çıkarma tekniğinde önemli olan dinlenen/izlenen metnin tamamının yazılması değildir. İlgi ve ihtiyaca göre metin içerisinden bilginin alınıp yazılması ve ilerde tekrar dönüp bakarak bilginin kalıcılığının sağlanmasıdır. İşte

bu noktada devreye seçici dinleme girmektedir. Bu sayede not alma ve özet çıkarma becerilerinde bir gelişme sağlanarak öğrencinin sadece ilgi ve ihtiyaçlar doğrultusunda metinde geçen bilgileri ele alarak yazması sağlanabilir.

Araştırmanın çalışma grubunda yer alan 5. Sınıf öğrencileri, not alma ve özet çıkarma becerilerinin kazandırılabilmesi için gerekli olan kritik yaş döneminde olduklarından seçilmiştir. Söz konusu kritik yaş dönemi, öğrencilerin ilkokuldan ortaokula geçiş süreci olan beşinci sınıftır. 12 haftalık süreç içerisinde, yukarıda sayılan ilkeler ışığında yöntemin uygulanması ile çalışma grubundaki öğrencilerin not alma ve özet çıkarma becerilerinde gözle görülür bir değişme yaşanması beklenmektedir.

1.2. Alt Problemler

Çalışmada problem durumuna bağlı olarak dört adet alt problem belirlenmiştir. Bu problemlere ilişkin sonuçlar, “Bulgular” kısmında ele alınmıştır. Söz konusu problemler şunlardır:

- Seçici dinleme stratejisi, özetleme ve not alma becerilerinin öğrencilerin dinlediğini anlama becerilerini geliştirmeye etkisi var mıdır?

-Sekiz haftalık uygulama sonucunda seçici dinleme eğitimine verilen aranın ardından yapılan dört haftalık uygulamanın kalıcılığa etkisi var mıdır?

- Öğretmenlerin, öğrencilerin seçici dinleme becerilerine yönelik düşünceleri nelerdir?

-Öğrencilerin almış oldukları 12 haftalık seçici dinleme eğitimi sürecinin etkililiğine yönelik olumlu ve olumsuz düşünceleri nelerdir?

1.2. Araştırmanın Amacı

İlkokul döneminden itibaren üniversite dönemi de dahil olmak üzere büyük bir süreci kapsayacak şekilde öğrencilerin anlama ve anlatma becerilerinin geliştirilmesine

yönelik çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Kocaadam (2011), Karabacak (2014), Özçakmak (2015), Arslan (2017) Balaban (2017), Açıkgöz ve Çetingöz (2009), Durukan ve Maden (2010), Şahin, Aydın ve Sevim (2011), Doğan ve Özçakmak (2014), Ceran (2015), Karadüz ve Tabak (2016), Kurudayıoğlu ve Soysal (2016), Fidan ve Gerçek (2017) `n yapmış oldukları çalışmalar bunlardan birkaçıdır.

Bu tip çalışmalar öğrencilerin dinlediğini anlama becerilerinden iki tanesi olan özetleme ve not alma becerilerini ayrı ayrı ele almış ya da söz konusu becerilerin farklı uygulama tekniklerini kullanarak öğrencilerin dinlediğini anlama becerilerini test etmiştir.

Öğrencilerin dinlediği/izlediği/okuduğu bir metni anlayıp anlamadığını, metinde yer alan önemli bölümleri yakalayıp yakalayamadığını tespit edebilmek ve öğrencilerin ifade yeteneğini geliştirmek adına not alma ve özet çıkarma becerileri kullanılmaktadır.

Söz konusu beceriler, öğrencilerin metinde yer alan bilgilerin önemli olanlarına yönelmesi ve metin içinden bu bilgileri alarak kendi cümleleriyle ifade etmesi temeline dayandığı için öğrencilerin bu tekniği kullanma becerilerinin seçici dinleme stratejisiyle birlikte geliştirilebileceği düşünülmektedir. Çünkü; seçici dinleme stratejisi, öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına göre metni dinleyip izlemesine ve bu metin içerisinden gerekli bilgileri almasına dayanan bir stratejidir. Buradan yola çıkarak söz konusu tez çalışmasıyla birlikte “Seçici Dinleme Stratejisi’nin 5. Sınıf Öğrencilerinin not alma ve özet çıkarma becerilerine etkisinin ortaya konulması amaçlanmaktadır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Dinleme, diğer becerilerin temelinde yer alan ve bireyin anne karnındayken edinmeye başladığı bir beceridir. Konuşma becerisinin ön koşuluyken dolaylı olarak yazma ve okuma becerilerini etkilemektedir. Dinleme becerisiyle ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde en önemli ortak sorunun; “dinleme becerisine gereken önemin verilmemesi” olduğu tespit edilmiştir. Çünkü insanlar dinleme ile işitme kavramlarının aynı anlama geldiğini düşünmektedirler.

İşitme kavramı dinleme becerisinin temelini oluştururken bireyin çevresinde var olan seslerin duyulması anlamına gelmektedir. Birey her işittiği sesi anlamlandıramaz. İşitilen seslerin anlamlandırılabilmesi ise alanyazında “dinleme” olarak geçmektedir. İşte

bu yüzden ilkokuldan itibaren en az okuma ve yazma becerisine verilen önem kadar dinleme becerisine de gereken önem verilmelidir.

Dinleme becerisi sadece Türkçe dersinde değil diğer derslerde de anlamının temelini oluşturan bir beceridir. Anlama becerisi geliştirilen öğrencilerin akademik başarılarının artması oldukça doğal bir durumdur. Bu yüzden sadece Türkçe öğretmenleri değil diğer branşların öğretmenlerinin de bu konuda dinleme becerisine en az Türkçe öğretmeni kadar dikkat etmesi gerekmektedir.

Günümüzde bilgi çokluğu ve öğrencilerin bu bilgiler içerisinden işine yarayanı seçip kullanması durumu giderek zorlaşmaya başlayan bir durumdur. Öğrenciler birden fazla bilgiye maruz kalıp bunlardan hangisinin işine yarayacağını öğretmen olmadan seçemeyebilirler. Bu noktada seçici dinleme stratejisi, önemini bir kez daha ortaya koymaktadır. Özellikle bilgi yoğunluğu olan dinleme durumlarında bireyin sadece işine yarayan bilgiyi almasını sağlayıp zamandan tasarruf etmesini amaçlayan seçici dinleme stratejisi, üzerinde durulması ve önem verilmesi gereken bir konudur.

Alanyazın çalışmaları incelendiğinde dinleme becerisiyle ilgili çalışmalar her geçen gün artıyorken “seçici dinleme stratejisi”ne yönelik çalışmaların azlığı dikkat çekmektedir. Söz konusu tez çalışmasının alanyazında yer alan bu eksikliği gidereceği ve bu alanda çalışmalar yapan uzmanlara yardımcı olacağı düşünülmektedir.

1.4.Sınırlılıklar

- Çalışmanın yapıldığı okulda bir tane beşinci sınıf olması bir diğer sınırlılıktır.
- Öğrencilerin Türkçeyi ikinci dil olarak öğrenmeleri.
- Sınıf mevcudu içerisinde kız ve erkek sayısının birbirine eşit olmaması,

-Çalışmanın gerçekleştirildiği dinleme ortamında kullanılan araç ve gereçlerin yetersiz olması, araştırmacının kendi imkanlarıyla dinleme metinlerini öğrencilere dinletmesi, projeksiyon ya da akıllı tahtanın bulunmaması da sınırlılık olarak kabul edilmektedir.

1.5. Sayıtlar

Araştırmada, uygulamalar sırasında öğrencilerin dinledikleri/izledikleri metinlerin sınıfın tamamı tarafından işitildiği, öğrencilerin metinleri bilmediği ve bu metinlerle ilk kez uygulamalar sırasında karşılaştığı varsayılmaktadır. Ayrıca cinsiyet unsurunun söz konusu özetleme ve not alma becerilerin etkisi olmadığı varsayılmaktadır. Çalışma grubunda yer alan iki öğrencinin sınıf tekrarı yaptığı bilinmektedir. Ancak bu durumun söz konusu öğrencilerin dinlediklerini anlamalarına etki etmeyeceği varsayılmaktadır.

1.6. Tanımlar

Dinleme: İşitme organlarıyla beyne ulaşan seslerin algılanıp anlamlandırılmasıdır.

Strateji: Önceden belirlenen bir amaca ulaşmak için tutulan yol (TDK, 2011: 1240).

Seçici Dinleme: Dinlenenlerin/izlenenlerin içinden ilgi ve ihtiyaca yönelik olanların seçilerek dinlenmesi/izlenmesidir (MEB, 2006: 63).

Ana dil: Kendinden başka diller veya lehçeler türemiş olan dil (TDK, 2011: 119).

Ana dili: İnsanın doğup büyüdüğü aile ve soyca bağlı bulunduğu toplum çevresinden öğrendiği, bilinçaltına inen ve kişilerle toplum arasındaki ilişkilerde en güçlü bağı oluşturan dil (Korkmaz, 1992: 8).

İkinci Dil: Bireyin ana dili dışında, yaşadığı ülkede yaygın olarak kullanılan dili öğrenmesi “ikinci dil” kapsamına girer. Bireyin ana dilinin yanında ana diliyle beraber kullandığı dildir.

Örgün Eğitim: Bir plan ve program dâhilinde okul çatısı altında bireylere istendik davranışlar kazandırmak için verilen eğitimidir.

Yaygın Eğitim: Bir program dâhilinde olmayıp insanın hayatının her alanında olan ve iyi davranışların yanında kötü davranışların da kazanılmasına neden olan, çevre temelli bir eğitimidir.

II. BÖLÜM

2. Kuramsal Çerçeve

Çalışmanın bu bölümünde, ilgili alanyazın taranarak araştırmanın kuramsal çerçevesini oluşturan konular, ilgili başlıklar ele alınmıştır.

2.1. İlgili Alanyazın

İlgili alanyazın araştırmacı tarafından taranmış, aynı strateji ve aynı becerilerin kullanılarak hazırlandığı bir başka esere rastlanmamıştır.

Seçici Dinleme Stratejisi ve bu stratejinin etkisinin araştırıldığı not alma ve özetleme tekniğiyle ilgili alanyazında yer alan doktora ve yüksek lisans tezlerinden bazıları şunlardır:

Kocaadam (2011), yaptığı çalışmada not alarak dinlemenin 7. sınıf öğrencilerinin dinleme becerisi üzerindeki etkisini araştırmıştır. Araştırma sonucunda not alarak dinleme becerisinin öğrencilerin dinlediğini anlama becerileri üzerinde etkili olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Karabacak (2014), hazırladığı etkinliklerle 6.sınıf öğrencilerin seçici dinleme becerilerini geliştirmeye yönelik bir çalışma yapmıştır. Yapılan çalışma sonunda ortaya konan bulgular doğrultusunda deney grubunun yani seçici dinleme stratejisinin uygulandığı öğrencilerin ders başarılarında bir artış olduğu belirtilmiştir. Dinleme becerisini olumlu ve anlamlı düzeyde geliştirdiği ortaya konmuştur.

Özçakmak (2015), yaptığı çalışmada Türkçe öğretmeni adaylarının dinlerken aldıkları notlardan hareketle bilgilendirici, öyküleyici ve tartışmacı metinleri

özetleyebilme durumlarını ele almıştır. Çalışma sonucunda öğretmen adaylarının söz konusu metinleri özetleyebilme konusunda yeteri kadar başarılı olamadıkları ortaya konulmuştur. Çalışma sonunda bu konuyla ilgili olarak araştırmacı ve öğretmenlere önerilerde bulunmuştur.

Arslan (2017), çalışmasında ilkökul 3. sınıf öğrencilerinin dinlediklerini özetlemede hikâye haritası yönteminin etkisini incelemiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 2016-2017 eğitim öğretim yılı Bartın ili Merkez ilçesi Akçalı İlkokulu 3. sınıf öğrencilerinden deney grubundan 23, kontrol grubundan 23 olmak üzere toplam 46 öğrenci oluşturmaktadır. Deney grubundaki öğrencilere hikâye haritası yöntemiyle, kontrol grubundaki öğrencilere ise mevcut programa uygun olarak özetleme çalışması yaptırılmıştır. Araştırma 6 hafta devam etmiştir. Araştırma sonucunda ilkökul üçüncü sınıf öğrencilerinin dinlediklerini özetlemede hikâye haritası yönteminin olumlu yönde etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Balaban (2017), bu çalışmada iki farklı dinleme stratejisi olarak, “not alma” ve “gölgeleme”nin kullanımının öğrencilerin dinlediklerini anlama kabiliyetlerine etkisini araştırmayı amaçlamıştır. Sonuca göre not alma tekniğini uygulayan öğrencilerin yazma becerisinde daha etkili oldukları, gölgeleme tekniğini kullanan öğrencilerin ise dinleme ve konuşma becerilerinde etkili olduğu ortaya konmuştur.

Alanyazında yer alan makalelerden bazıları şunlardır:

Açıkgöz ve Çetingöz (2009), yaptıkları araştırmada not alma stratejisinin öğretiminin Tarih dersinde akademik başarı ve hatırd tutma üzerindeki etkilerinin incelendiğini belirtmişlerdir. Araştırmanın sonunda not alma stratejisinin öğretiminin Tarih başarısı ve hatırd tutma üzerinde geleneksel öğretime göre daha etkili olduğu ortaya konulmuştur.

Durukan ve Maden (2010), çalışmada kavram haritalarıyla not tutma tekniğinin öğrencilerin dinlediklerini anlama becerisi üzerindeki etkisini araştırmışlardır. Ön test son test kontrol gruplu deneysel bir çalışma yapılmıştır. Çalışma sonucunda, kavram haritalarıyla not tutma tekniğinin öğrencilerin dinlediklerini anlama becerileri üzerinde daha etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Şahin, Aydın ve Sevim (2011), Cornell not alma tekniğinin, üniversite öğrencilerinin dinlediklerini anlamaları ve hatırlamaları üzerindeki etkisini ortaya koymuşlardır. Çalışmada ön-test/son-teste dayalı kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Araştırma sonucunda yapılan istatistiksel analizler, deney ve kontrol grupları arasında dinlenileni anlama düzeyleri bakımından anlamlı bir farkın olduğunu ortaya koymuştur.

Doğan ve Özçakmak (2014), gerçekleştirdikleri çalışmada Türkçe öğretmeni adaylarının bilgilendirici, öyküleyici ve tartışmacı metinleri özetleme durumlarını ele almışlardır. Öğrencilerin, tartışmacı metni özetleme konusunda, bilgilendirici ve öyküleyici metinlere göre daha başarılı oldukları tespit edilmiştir. Çalışmada cinsiyet değişkeni açısından kızların, üniversite değişkeni açısından ise Gazi Üniversitesi öğrencilerinin daha başarılı oldukları belirlenmiştir. Öğretim türü bakımından ise birinci ve ikinci öğretim öğrencileri arasında anlamlı bir farka rastlanmadığı tespit edilmiştir.

Ceran (2015), yaptığı çalışmada seçici dinleme becerisi ile not alma tekniğinin 6. sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlamaya etkisini araştırmıştır. Çalışmada “Açık Uçlu Dinlediğini Anlama Soruları” kullanılmıştır. Sorulardan elde edilen veriler doküman analizi ile incelenmiştir. Çalışma sonucunda elde edilen verilere göre seçici dinleme yönteminin not alarak dinlemeye göre dinleme becerisini daha çok geliştirdiği sonucuna varılmıştır.

Karadüz ve Tabak (2016), Türkçe öğretmeni adaylarının dinlerken not alma stillerinin tespit edilmesi amacıyla çalışma gerçekleştirmiştir. Araştırma sonucuna göre adayların dinlerken farklı not alma stillerine sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Adayların not alma tekniği kullanma, içerik belirtme, vurgulama, sınıflama ve kısaltma bakımından notlarının farklılaştığı durumu ortaya konmuştur.

Kurudayıoğlu ve Soysal (2016), Cornell Not Alma Tekniği'nin 6. Sınıf Öğrencilerinin Dinlediklerini Anlama Düzeylerine Etkisi adlı çalışmada Cornell Not Alma Tekniği'nin 6. sınıf öğrencilerinin dinlediklerini anlamaları üzerindeki etkisini incelemiştir. Sontest kontrol gruplu yarı deneysel desenin kullanıldığı çalışmada deney grubuna toplam 10 saat Cornell Not Alma Tekniği eğitimi verildiği belirtilirken, aynı sürede kontrol grubunun geleneksel not alma tekniklerine göre eğitim aldığı bildirilmiştir. Çalışmalar sonunda her iki gruba “Cümle Doğrulama Tekniği”ne göre

belirlenmiş bir metin dinletilmiş ve metne bağlı 10 soruluk bir sontest uygulanmıştır. Sonuç olarak deney grubu öğrencileri lehine dinlediklerini anlama bakımından anlamlı farklar bulunduğu ortaya konmuştur.

Fidan ve Gerçek (2017), bu çalışmada, özetleme becerisinin 2017 Türkçe Öğretim Programı`nda ve bu programa uygun olarak hazırlanmış Ortaokul Türkçe Dersi 5. Sınıf Ders Kitabı`nda nasıl işlendiğinin betimlenmesi amaçlanmıştır. Betimlemeler sonucunda doğrudan özetlemenin, programda kazanımlar listesine 5. sınıftan itibaren girdiği, ancak önceki sınıfların kazanımlarında dolaylı özetlemenin bulunduğu ortaya konmuştur. Doğrudan özet yaptırılacak toplam altı metinden sadece biri dinleme/izleme metni, yine sadece biri bilgilendirici metin türünde olup diğerlerinin hikâye edici metin olduğu belirtilmiştir. Ders kitabındaki dolaylı özetleme etkinlikleri, makro süreçlerin hem içeriksel hem de yapısal özelliklerine göre yapılandırılmış olmasına rağmen doğrudan özetlerin bu tür etkinliklerle beslenmediği ortaya konmuştur. Söz konusu ders kitabına ait bir öğretmen kılavuzunun da bulunmadığı ve bunun bir eksiklik olduğu belirtilmiştir.

2.2. Dil

İnsanları diğer canlılardan ayıran en büyük farklardan biri şüphesiz dili kullanabilme becerisidir. Bu beceri dünyanın varoluşundan itibaren sistematik olarak gelişmiş ve günümüzdeki dil ve dil ailelerinin ortaya çıkmasıyla birlikte son halini almıştır.

İnsanları diğer canlılardan ayıran en önemli özelliklerin başında dil ve dili kullanabilme becerisi gelmektedir. Bir insanın topluma uyum sağlayabilmesi başta o toplumun yaygın olarak kullandığı dili edinmekten geçmektedir. “Dil, bireyler arasında anlaşmayı sağlayan toplumsal bir sistemdir” (Dilaçar, 1968: 28). Dil ile ilgili yapılan bu tanım, dilin insanlar arası iletişimde ne kadar önemli bir araç olduğunu ortaya koymaktadır. İnsanlar; düşüncelerini, hayallerini, isteklerini dil ile aktarırlar. Dil ile sosyalleşir, öğrenir, öğrendiklerini uygular ve yorumlarlar.

Dilin iletişim alanında kullanılmasının dışında başka önemli görevleri de vardır. Bunlardan birisi de kültür aktarımını sağlamaktır. Meydana geldiği ve kullanıldığı

toplumda yer alan kültürel öğelerden de etkilenen dil bunun sonucunda nesilden nesile bu etkinin izlerini taşımaktadır. Bu taşıma işini dili kullanan insan gerçekleştirmektedir. Toplumun en temel parçası olan insan dil ile birlikte bir kültür aktarıcısıdır. Yani dil ve kültür bir ilişki içerisinde. “Humboldt’a göre dil ve kültür karşılıklı olarak gelişen bir bütündür” (Sever, 2015: 1-10).

Dil-kültür ilişkisinin bu derece önemli olmasının sonuçları eğitim ve öğretime de yansımaktadır. Dil öğretiminin önemli nedenlerinden biri toplumun kültürel aktarımını iyi bir şekilde gerçekleştirmelerini sağlamaktır. Ülkelerin eğitim sistemleri kendi kültürlerini ayakta tutabilmek için özellikle ana dili eğitimine önem vermektedir.

2.2.1. Ana dili ve edinim süreci

Birey anne karnındayken çevresinde konuşulan dili işitmeye başlar. Çevresinde ve özellikle aile içerisinde yaygın olarak konuşulan bu dile “ana dili” denir. Bu kavram, ilk etapta aynı çevreden olan insanların birbirleriyle anlaşmalarını sağlayan ortak dili yansıtır. “İnsanın içinde doğup büyüdüğü aile ya da toplum çevresinde öğrendiği ilk dildir” (Vardar, 1980, 20). “Başlangıçta anneden ve yakın aile çevresinden, daha sonra da ilişkide bulunulan çevrelerden öğrenilir; bilinçaltına inerek bireyin toplumla en güçlü bağlarını oluşturur” (Aksan, 1975: 430). “Bireyin çevresinden, ailesinden öğrendiği ilk dil” olması durumu oldukça önemlidir. Annesi ve babasının etnik kökeni farklı olan ve yaşadığı çevrede işitip edindiği ilk dil Türkçe olan birey için ana dili “Türkçe” diyebiliriz. Tam tersi durumda bireyin yaşadığı çevrede edindiği ilk dil Kürtçe ise ana dili için de Kürtçe diyebiliriz.

Araştırmacının aynı zamanda Türkçe öğretmeni olarak görev yaptığı okulun bulunduğu coğrafyada çocukların etnik köken farkından dolayı öncelikle aile içerisinde kullanılan yaygın dili öğrendikleri belirtilmektedir. Türkçe onlar için ikinci dil konumundadır ve Türkçenin eğitimini okul döneminde almaktadırlar.

Anneden gelen, kişinin kendini en iyi şekilde ifade edebildiği ve öğrenilecek olan diğer dillere de temel olan bu dilin edinim süreci aile içerisinde gerçekleşir. Ana dili edinimi ve gelişimi sürecinde bireylerin, ait oldukları çevrenin dilini aile içerisinde

edindikten sonra daha bilinçli kullanım için tecrübeli bir eğitim alması gerekmektedir. Bu yüzden okul döneminden itibaren bireylere ailede edindikleri ana dilinin kapsamlı eğitimi verilmektedir.

Ergenç`e göre ana dilini edinmeye başlayan bir çocuk, 4 yaşına kadar ses düzenini, 8 yaşına kadar yazım ve ses düzenini, 12 yaşına kadar da cümle kurulum düzenini artık yaşamı boyunca bir daha yeni kavramlar öğrenmeye gerek duymaksızın tüm yetkinlikleriyle kavramaktadır (Kilimci, 1998:206).

Türkçe açısından ele alındığında ana dili, bireylerin eğitim sürecinde alacakları her dersin temelini oluşturmaktadır. Çünkü ana dili, dilin dört temel dil becerisi üzerine kurulmuştur. Bunlar; okuma, dinleme, konuşma ve yazmadır. Okuma ve dinleme; anlama becerilerini oluştururken konuşma ve yazma anlatma becerilerini oluşturmaktadır.

Ana dili eğitiminin amaçlarının başında bireylere sağlıklı bir iletişim gerçekleştirmesini sağlamak için beceri kazandırma ve toplumsallaşma süreçlerine yardım etmek gelmektedir. Ayrıca ana dili bilinci kazanmış bireyler çevrelerinde olup bitenleri ana dilin zenginliğiyle kavrayarak anlarlar.

Bireylere ana dili eğitimi verilirken uygulamaya önem verilmesi gerekmektedir. Bilişsel basamakları ele aldığımız zaman, hatırlama yani ezber basamağından öteye geçemeyen bilgi uzun süre kullanılmadığı zaman unutulur. Bu yüzden en iyi öğrenme yaparak-yaşayarak öğrenme mantığından yola çıkarak bireylere okulun ilk dönemlerinden itibaren ana dili eğitimi uygulamalı bir şekilde yapılmalıdır.

Söz konusu ana dili eğitimini ilk kez kapsamlı bir şekilde ele alan ve dinleme becerisini ayrıntılı bir şekilde değinen 1981 Temel Eğitim Okulları Türkçe Eğitim Programı`nda ana dili eğitiminin amaçları şu şekilde belirtilmiştir:

1. Öğrencilere, dinledikleri, izledikleri ve okuduklarını doğru ve tam bir şekilde anlama gücü kazandırma,
2. Öğrencilere duygu, düşünce ve yaşantılarını düzgün bir şekilde anlatma becerisi kazandırma,
3. Öğrencilere ana dilini sezdirme ve benimsetme,
4. Öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırma,

5. Öğrencilerin estetik duygularını geliştirme,
6. Öğrencilerin söz dağarcığını geliştirme,
7. Öğrencilerin millî duygularını güçlendirme,
8. Öğrencilere Türk dünya ve kültür ürünlerini tanıtmaya,
9. Öğrencilere eleştirel, bilimsel, yapıcı ve yaratıcı düşünme becerilerini kazandırma konusunda üzerine düşeni yapmadır.

Bu amaçların dışında Yalçın (2012, 33-35) tarafından dil öğretiminin amaçları dört alt başlıkta belirtilmiştir:

1. Algılamaya yönelik: Bireyin kendi dışındaki bilgileri eksiksiz algılama ve anlamasına yarayacak kadar dil öğretmek. Kişinin edinmesi gereken her türlü bilgiyi algılamasına yarayacak bir dil öğretimi vermek.
2. İletişime yönelik: Bireyin başka insanlarla sağlıklı bir iletişim kurmasını sağlayacak kadar dil öğretmek.
3. İşlevsel olarak: Bireyin edindiği dil becerilerini davranışlarına yansıtabilmesini sağlayacak kadar bir dil öğretimi vermek.
4. Planlama becerisine yönelik: Bireyin daha az yanlış yaparak yaşamasına yönelik bu beceri karmaşık bir yapıdır. Bunun için de eleştirel düşünme becerisinin gelişmesi gerekmektedir. Verilecek olan dil eğitimi düşünceyi de geliştirmeye elverişli olmalıdır. Çünkü dil, düşünceyi; düşünce, dili etkilemektedir.

Genel itibarıyla dil öğretiminin tüm bu amaçları bireylere anlama ve anlatmayla ilgili beceri ve alışkanlıkların kazandırılmasına yöneliktir. Bu kazanımlar, birbirleriyle güçlü bir ilişki içerisinde olan dinleme, konuşma, okuma ve yazma gibi dört temel dil becerisine bağlıdır.

Her dil becerisi yapbozun bir parçası olarak düşünüldüğünde birbirleriyle uyum içerisinde geliştirilmeli ve her birine aynı derecede büyük önem verilmelidir.

Göğüş (1993:5) 'e göre ana dili eğitiminin başlıca amacı; bireyin, toplumun kullandığı dili anlaması ve geliştirmesidir. Bu gelişim beş aşamada ortaya çıkmaktadır:

1. Okumayı, yazmayı öğretmek,
2. Okuduğunu, dinlediğini doğru anlayabilecek bir zihin düzeyine getirmek,
3. Kendi düşüncelerini sözle, yazıyla doğru anlatma yeteneği kazandırmak,
4. Dilin kurallarını öğretmek,
5. Edebiyat eserlerini okumaya, bunlardan zevk almaya, bu eserler yoluyla, insanı, sorunlarını, doğayı tanıyıp sevmeye alıştırmak.

Ana dilini edinen ve okulda geliştiren bireyler zaman geçtikçe gerek aldıkları eğitim ve sahip oldukları iş sebebiyle gerekse kültür gelişimi ve tatil için yeni diller öğrenme gereği duymaktadırlar. Yabancı dil öğreniminde de ana dilinin önemi büyüktür. Kendi dilinin özelliklerini iyi öğrenemeyen; cümlelerin nasıl kurulduğunu, özne- yüklem ilişkisini, kelime gruplarının görevleri gibi önemli konuları kavrayamayan bireylerin yabancı dil öğrenimi ezberden öteye geçmeyecektir. “Ana dilinde eksik olan bireylerin bilim, sanat üretmesi olanaklı görülmemektedir. Ana dilini iyi öğrenememiş bir kişinin yabancı dil öğrenmesini beklemek de hayalcilikten öteye geçemez” (Çelebi, 2006: 300).

Ana dili eğitiminin amaçladığı tüm bu gelişmeler, dilin dört temel becerisinin de birey tarafından sağlıklı bir şekilde kullanılabilmesiyle sağlanabilir. Bu dört temel beceri içerisinde doğumdan önce gelişmeye başlayıp herhangi işitsel bir sağlık sorunu olmadığı sürece insanın ömrünün sonuna kadar ona eşlik edecek olan dinleme becerisi için ayrı bir başlık açmak gerekmektedir.

Araştırmacının çalışmayı yürüttüğü bölgede öğrencilerin ana dili edinimlerine bakıldığı zaman etnik kökenden dolayı fark görülmektedir. Bu durumda Türkçe karşımıza “ikinci dil” kapsamına giren bir dil olarak çıkmaktadır. Öğrenciler aldıkları eğitimi ikinci dil olan Türkçe ile gerçekleştirmektedirler. Dolayısıyla yapılan bu çalışma da öğrencilerin ikinci dilleri olan Türkçe ile dinleme becerisini geliştirmeye yöneliktir.

2.2.2. İkinci dil

Ana dili, bireyin dünyaya geldiği andan itibaren çevresinden edindiği ilk dildir. Bir ülkede yaşayan vatandaşların etnik kökenleri farklılık gösterebilir. Birey, etnik köken farkıyla vatandaşı olduğu ülkede yaygın olarak kullanılan ve o ülkede “anadil” olarak kabul edilen dilden önce kendi kökenine ait dili öğrenir. Bireyin ana dili dışında, yaşadığı ülkede yaygın olarak kullanılan dili öğrenmesi “ikinci dil” kapsamına girer. Bireyin ana dilinin yanında ana diliyle beraber kullandığı dildir.

Yaşadığı ülkede etnik köken farkıyla ana dili dışında bireyin ikinci bir dil olarak öğrendiği dile ikinci dil diyebilmek için bilim adamları farklı sınırlamalar getirmiştir. Örneğin; Bloomfield'a göre ikinci dil diyebilmek için iki dilin de ana dili gibi kullanılması gerekmektedir (Mackey, 2000: 26-54). Macnamara (1967; akt., Karslı, 2015: 7) `ya göre ise bireyin öğrendiği ikinci dilin dört temel beceri alanından herhangi birinde gerekli düzeyde etkinliğe sahip olması o dile ikinci dil diyebilmek için yeterlidir. Titone ise bireyin ikinci dilin konuşma kapasitesine sahip olması ve kullanması gerektiğini söylemektedir (Titone, 1967; akt., Karslı, 2015: 7).

İki dilin de etkin olarak kullanılabilmesi o çevredeki toplumun ve etkileşim içerisinde oldukları kültürün de yapısına bağlıdır. Söz konusu iki dilden ana dili aile içerisinde etkin olarak konuşuluyorsa ve ikinci dil olarak öğrenilen dil, toplum tarafından etkin olarak konuşuluyorsa birey bu iki dili daha etkin bir şekilde öğrenecek ve bilişsel gelişimi olumlu etkilenecektir. İki dilin de vermiş olduğu geniş kelime hazinesi, bireyin düşünce yapısındaki esnekliği de artıracaktır (Hamers ve Blanc, 2000: 27-30).

Zamanında çalışmak için Avrupa'ya göç eden gurbetçi ailelerde iki dillilik durumu sıklıkla görülmektedir. Türkiye`de doğmuş ve Türkçeyi ana dili olarak öğrenmiş bir baba çalışmak için ailesiyle birlikte Almanya`ya gittiğinde, orada yaşayabilmek için öğrenmek zorunda olduğu Almanca onun için ikinci dildir. Aynı şekilde bu ailede dünyaya gelen bir çocuk öncelikle ana dili olan Türkçeyi öğrenir ve okul döneminden itibaren yaşadığı ülkenin dili olan Almancayı öğrenir. Almanca onun için ikinci dil konumundadır. Bunun yanında baba Türk, anne Alman ise doğan çocuk bu iki dili bir arada öğrenebilir. Babanın durumuna göre çocuk için Türkçe ana dili, ülkede yaygın olarak kullanılan Almanca ise ikinci dil olarak tanımlanır. Bir dili dört temel beceri

kapsamında tam anlamıyla öğrenebilmek aynı zamanda o dilin kültürünü de farkında olmadan öğrenmek demektir. Bu yüzden ikinci dili öğrenen birey aynı zamanda o dilin taşıyıcısı olduğu kültürü de edinmektedir. Çünkü dil, ait olduğu toplumun kültür taşıyıcısıdır.

İkinci bir dile sahip olmanın sonucu olarak alanyazında “iki dillilik” kavramı karşımıza çıkmaktadır. Demircan`a göre hayatının herhangi bir döneminde ikinci bir dili belli ölçüde kullanan kişiye iki dilli denilmektedir (Demircan, 1990:20).

Ana dili edinim süreci dışında ikinci dil öğrenim sürecini ele aldığımızda yabancı dil öğreniminde de olduğu gibi bireyin öncelikle kendi ana dilini ve dil bilgisi yapısını iyi bir şekilde öğrenmesi gerekmektedir. Çünkü, ana dili edindikten sonra bireyin öğreneceği ikinci dilde karşısına çıkacak kavramları bilişsel olarak algılayabilmesi ve sağlıklı bir zihinsel çeviri yapabilmesi için ana dilinin kelime hazinesi ve dil bilgisi yapısına hâkim olması gerekmektedir. Birey ana dilinin inceliklerine sahip olmaz ve kelime hazinesi bakımından zengin bir bilişsel sözlüğe sahip olmazsa, sahip olduğu iki dil de kullanım sırasında birbirine ket vurabilir.

Araştırmanın yürütüldüğü okul, böyle örneklerin çokça yaşandığı bir yerdir. Öğrenciye bir konu hakkındaki düşüncesi sorulduğunda ya da arkadaşıyla yaşadığı bir sorunu öğretmenine ilettiği sırada öğrenci Türkçe cümleler kurarken araya ana dilinden edindiği kelimeleri de sıkıştırabilmektedir. Aile içerisinde ana dilini yaygın olarak kullanılması, okul döneminde öğrencilerin ikinci dil olarak öğrendikleri Türkçe kullanımına ket vurabilmektedir.

Bu durumu engellemek için öğretmenlere büyük sorumluluklar düşmektedir. Öğrencilere ikinci dil eğitiminin büyük bir hassasiyetle verilmesi ve teorik bilginin yanında uygulamalı eğitime ağırlık verilmesi bu sorumluluklardan bazılarıdır.

İkinci dili öğrenecek olan öğrencilere yönelik olarak yapılan eğitimde farklı stratejiler kullanılabilir. Bu stratejiler “İkinci dil öğretim stratejileri” başlığı altında verilmiştir.

2.2.2.1. İkinci dil öğretim stratejileri

İki dillilerin dili kullanma şekillerine göre iki model ortaya atılmıştır. Bunlardan birincisi Green'e ait olan "Ketleme Kontrol Modeli"dir ve yukarıda verilen örneği barındırır. Bu modele göre bir dilin diğerine ket vurmaması için bireyin zihinsel faaliyetlerini her iki dil içinde uygun olarak bölüştürmek zorundadır (Green, 1998; akt., Michael ve Gollan, 2009: 389-392). Yani bireyin hangi durumda ve ortamda hangi dili kullanması gerektiğine karar vermesi gerekmektedir. Diğer model ise Kroll ve Stewart (1994; akt., Karlı, 2015: 11) 'a ait olan Gözden Geçirilmiş Hiyerarşik Model'dir. Bu modele göre ise bireyin ikinci dile ait kelime ve kavramları kendi dilindeki kavramlarla eşleştirerek öğrenmesi gerektiğini öne sürer. Yani ana dilin, ikinci dili kavrayıp sağlıklı bir şekilde kullanabilme açısından önemli olduğunu anlatmaktadır.

Daha önce de belirtildiği üzere tez çalışmasının yürütüldüğü, aynı zamanda araştırmacının öğretmen olarak görev yaptığı coğrafyada doğan çocuklar öncelikle etnik köken farkıyla aile içerisinde konuşulan dili yani Kürtçeyi öğrenmektedirler. Okul hayatına başladıklarında ise vatandaşı oldukları ülkede yaygın olarak kullanılan dili, Türkçeyi öğrenmeye başlamaktadırlar. Bu öğrenme süreci basit bir süreç olmayıp dört temel beceri ve dil bilgisi ile birlikte senelerce sürmektedir. Sadece Türkçe dersi değil, okulda okutulacak diğer dersler de Türkçe işlendiği için kapsamı geniş bir süreçtir.

Yine ikinci dili öğrenim süreçlerindeki farklılığa göre iki dillilik kavramı da farklı şekillerde tanımlanabilmektedir. Bunlardan biri; "kontrollü iki dillilik kavramı"dır. Bireyin yaşadığı ülkenin dilini yani ikinci dil olarak tanımladığımız dili okulda öğrenmesi "kontrollü iki dillilik" olarak tanımlanmaktadır (Klein, 1984: 31). Birey ikinci dili çok iyi bir şekilde öğrenirse ikinci dili ana dilinden daha iyi bir seviyeye gelebileceği söylenmektedir (Oruç, 2016: 287). Bu noktada okullarda verilen ikinci dil eğitiminin teorik ve uygulama kalitesinin önemini ön plana çıkarmaktadır.

Birey, okul hayatına başlayana kadar yaşadığı bölgeden dışarı çıkmamış, sadece ana dilini kullanmışsa okul döneminde hem öğretmeniyle iletişim kurabilmek hem de dersi anlayabilmek noktasında sıkıntılar çekmektedir. Genellikle okul dönemine gelmeden, aileden ve çevreden birkaç Türkçe kelime öğrenen öğrenciler okul döneminde diğer öğrencilere göre daha avantajlı olmaktadır. Çalışma grubunda yer alan

öğrencilerde bu durum açıkça görülmektedir. Özellikle yukarıda da bahsedilen ket vurma olayı ikinci dilini daha baskın kullanan öğrencilerde hemen hemen her derste görülebilmektedir. Bu da öğrencilerin derslerdeki başarılarını olumsuz düzeyde etkilemektedir.

Yapılan araştırmalara göre tek dilli öğrencilerin iki dilli öğrencilere göre özellikle kelime hazinesi bakımından daha önde oldukları ve daha çok kelime bildikleri tespit edilmiştir (Bialystok, Luk, Peets ve Yang, 2010: 525-531). Bu yüzden ikinci dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin dil öğrenim ve diğer derslerdeki süreçleri başarılı bir şekilde aşabilmeleri için derslerine giren öğretmenlere de önemli görevler düşmektedir. Gerekirse bir öğretmen, öğrencinin ana dili olarak kullandığı dili de öğrenciyle anlaşacak şekilde öğrenmelidir. Gözden Geçirilmiş Hiyerarşik Model` (Kroll ve Stewart, 1994)de olduğu gibi Türkçe olarak öğretilmek istenen kavramların ana dildeki karşılıkları öğrencilere söylenerek iki dil arasında ilişki kurup öğrenmeleri sağlanabilir. Bu durumda öğrenci, öğretmenin ona ve onun diline önem verdiğini düşünerek derslere ve öğretmenine karşı daha istekli davranması sağlanıp başarı düzeyinde artış gözlemlenebilir.

Türkçeyi ikinci dil olarak öğrenen bu tip öğrenciler için dilin dört temel becerisini de öğrencilere etkin olarak kullandırmaya çalışma konusunda öğretmenlerimizin daha çok çaba göstermesi gerekmektedir. Çünkü bu öğrencilere okullarda Türkçe, “Ses Temelli Cümle Öğretimi” yoluyla ikinci dil olarak öğretilmeye çalışılır. Bu yöntemin temelinde öğrencilerin işittikleri ses ile bu sesin karşılığı olan harfleri ilişkilendirebilmelerini sağlayan dinleme ve okuma becerisi yatmaktadır.

Dinleme becerisinin aile ve okul hayatının her alanında önemini hissettirdiği bir noktada eğitim-öğretim ortamının ana unsuru olan öğretmenlere önemli görevler düşmektedir. Dinleme becerisinin sadece ana dili ediniminde değil ikincil dil öğreniminde de önemli olduğu ortadadır.

2.3. Dinleme

Dinleme; henüz anne karnındayken gelişen ilk beceridir. Duyu organları yoluyla alınan seslerin beyindeki ilgili merkezlerde işlendikten sonra anlamlandırılmasıdır. İşitilen seslerin doğru ve tam anlamlandırılarak belleğe kaydedilmesidir. Çocuklar dinlemeye daha anne karnında başlamakta, doğumdan sonra da sesler çıkarabilmek, bir şeyler üretebilmek ya da konuşabilmek için çevrelerindeki sesleri dinlemektedirler (Tompkins, 1998: 260).

Dinlemeye ilişkin alanyazında birçok tanımla karşılaşmaktayız. Türkçe Sözlük (TDK, 2011: 671)'te dinleme için: “İşitmek için kulak vermek, birinin sözünü, öğüdünü kabul edip gereğince davranmak.” şeklinde bir tanım yer almaktadır. Dolaylı olarak dinlemenin iletişim için önemli bir beceri olduğundan bahseden bu tanımları destekleyen bir diğer tanım ise: “Dinleme/izleme, iletişim kurmanın ve öğrenmenin temel yollarından biri olup verilen iletiyi doğru bir şekilde anlama, yorumlama ve değerlendirme becerisidir (MEB, 2006:5)” şeklinde yapılan tanımdır. Her iki tanımda da dinleme becerisinin iletişimdeki önemi ortaya konmuştur.

Tüm bunların yanında özel olarak dinleme becerisini iletişim unsurları açısından ele alınan tanımlarda yer almaktadır. “Dinleme, sözlü ve/veya sözsüz mesajları alma, anlamlandırma ve bunlara karşılık verme sürecidir (Uluslararası Dinleme Derneği-International Listening Association; <http://www.listen.org>, 27.12.2017). Tanımda sözlü iletişimin yanında iletişim unsurlarından biri olan sözsüz iletişimdeki mesajlarında dinleme becerisiyle algılandığından bahsetmiştir. Umagan (2007: 149) dinlemeyi “karşı tarafı edilgen bir yapıda izleme değil, iletişimin tam olarak gerçekleşmesi için iletiyi tam olarak alma ve yorumlama çabası” olarak tanımlamaktadır. Yani anlamamanın yanında dönüt vermenin önemine değinmiştir.

Dinleme becerisinin temelinde işitme ve anlama basamaklarının yer alması, alanyazında dinleme becerisinin anlamayla ilişkilendirildiği tanımların yapılmasını sağlamıştır. “İşittiğimizi anlamak ve saklamak amacıyla dikkat harcamaktır” (Sever, 2015: 10). Anlama ve bellekte kaydetmenin öneminden bahsedilen bu tanım örnek olarak gösterilebilir. Bir diğer tanımda ise yine dinlemenin anlama ve iletişimle ilişkisine vurgu yapılmıştır: “İletişimin ve öğrenmenin en temel yolu olan dinleme, çocuğun yaşamında

yer alan ilk anlama etkinliğidir” (Özbay, 2005: 9). Öyle ki birey eğitim hayatı boyunca dinleme becerisiyle olan ilişkisini artırarak devam ettirecektir. “Bireyin hem sosyal hem akademik hayatı boyunca en fazla zaman ayırdığı beceri dinlemedir”. (Buzan, 2006: 97).

Sözsüz iletişimin yanında dinleme becerisini görsel öğelerin işitsel öğelerle ilişkilendirilmesi sonucu ortaya çıkan bir anlamlandırma süreci olarak tanımlayabiliriz. “Görsel ve işitsel simgelere tepkidir” (Taşer, 2015: 199). Taşer`in dinleme ile ilgili yaptığı bu yorumun bir benzerini Ergin (2014: 106) yapmıştır.

Belirtilen tanımların ortak noktaları şu şekildedir;

- Dinleme için işitmenin gerekliliğine vurgu yapılması,
- Algının ve tepkinin bu süreçte önemli olduğu,
- Bir anlama etkinliği olduğu,
- Belirli bir eğitim gerektirdiği,
- Dinleme sürecinin anne karnında başladığı,
- Mesajların doğru şekilde anlamlandırılmasıdır.

Bütün bu tanımlar incelendiğinde alanyazın uzmanlarının ortak olarak düşündükleri ilk durum; “işitme” duyusunun, dinlemenin ön koşulu olduğudur. Sağlıklı bir işitme gerçekleşmeden dinlemenin varlığından söz etmemiz mümkün değildir.

İşitme organlarımızdan geçen ses, beyinde ilgili sinir merkezine ulaşarak burada algılama sürecinden geçer. Bu süreçten geçen ses, merkezde tanındıktan sonra algılama işlemi gerçekleştirilir ve dinleme işlemi ortaya çıkar.

“Okuma ve dinleme doğrudan beyinle ilgilidir. Elbette okuma ve dinleme becerisinde bazı fiziksel unsurların rolü vardır ancak fiziksel unsurlar tam olsa bile beyindeki merkezlerde bir eksiklik algılamayı güçleştirmektedir” (Yalçın, 2012: 24)

Görüldüğü üzere dinleme hem fiziksel hem de zihinsel unsurların birbirleriyle uyum içerisinde çalışarak gerçekleştirilen bir süreçtir. Piaget bu uyumun hem fiziksel hem de bilişsel gelişim için önemli olduğundan bahsetmiştir. Özellikle bilişsel gelişimi bir bina yapımına benzetmektedir. Nasıl ki bina yaparken kullanılan parçaların uyumu, kalitesi, dengesi önemliyse bilişsel gelişimde de denge yine aynı derecede önemlidir.

Dinlemeyle ilgili herhangi bir unsurda meydana gelecek bozukluk ya da doğuştan gelen bir eksiklik, dinleme sürecinin sağlıklı geçmesini engelleyebilir. Bunun devamında da dinleme becerisiyle ilişkili olan, başta konuşma becerisi olmak üzere diğer beceriler de kötü etkilenebilir.

Dinleme sürecinin iyi geçmesi hâlinde birçok olumlu durum ile karşılaşmamız mümkündür. İyi şekilde gerçekleştirilen bir dinleme sürecinin insana birçok katkısı vardır. Bu katkıları Robertson (1999) şu şekilde açıklamıştır:

“İyi şekilde dinleyen insanlar konuya ilgi duyanlardır. Bunun tam tersi olarak konuya ilgi duymayanlar ise dinleme sürecini iyi bir şekilde gerçekleştiremezler. Dinleyici yüksek ilgi duyarsa bazı kazançlar elde edilir: Konuşmacının kendine saygısı artar. İnsanın kendine saygı duyması bireysel verimlilikte önemlidir. İkinci kazanç olarak dinleyicinin kelime dağarcığının gelişmesini söyleyebiliriz. Kelime dağarcığı gelişen birey başarılı olur. Üçüncü kazançta baktığımızda ise etkili dinleyen insanların doğrudan eğitilebildikleridir. Etkili dinleyiciler sadece konuşucunun dış görünüşüne bakmaz, onun vermek istediği mesajı kavrar ve bundan yararlanır.”

Dinleme becerisinin sağlıklı bir şekilde gelişmesi ve bireylerin iyi bir dinleyici olabilmeleri için dinlemenin her aşaması sağlıklı bir şekilde birey tarafından uygulanıyor olması gerekmektedir. Söz konusu dinlemenin aşamaları aşağıda açıklanmıştır.

2.3.1. Dinlemenin aşamaları

Dinleme; duyma (ham veriyi alma), seçme (uyaranı seçme), odaklanma (dikkatin konuşan kişide toplanması), anlama (duyulanı anlamlandırma), değerlendirme (analiz etme ve yargılama), hatırlama (hafızaya alma) ve cevap verme (geribildirim) aşamalarından oluşan bir süreç olarak değerlendirilmektedir.

MEB (2006) 'e göre dinleme süreci; işitme, dikkat yoğunlaştırma ve anlamlandırma aşamalarından oluşmaktadır.

İşitme: “İşitmek işi, duyma” (TDK, 2011: 1224). İşitmek, havadaki titreşimlere yakın olunduğunda ve titreşimler kulak zarına çarptığında oluşan, dikkat ve çaba olmaksızın meydana gelen bir süreçtir (Cihangir, 2011: 24).

İşitme, fizyolojik bir durumken, dinleme fiziksel durumun yanında zihinsel bir süreçtir. Bireyin sadece bir şeyleri işitmesi yetmez. Bunu anlamlandırabilecek bir zihinsel yapıya sahip olması gerekmektedir. Ayrıca işitme, istem dışı bir durumken dinleme isteğe bağlıdır.

Seslerin anlaşılması için de bireyin o seslerle ilgili önceden bir yaşantı geçirmiş olması ve o sesin karşılığının belleğinde yer edinmesi gerekmektedir. Alıcının, aldığı uyarıcılardan hareketle yeni yaşantılar elde edebilmesi ise, dinleme becerisindeki birikimiyle yakından ilgilidir. “Bilmenin tam oluşması için aynı zamanda o durumun yaşanması gerekmektedir” (Piaget, 1992; akt., Yalçın, 2012: 26). Örneğin; dersteyken okul koridorlarından gelen sesleri duyabiliriz. Ancak sesin kime ait olduğunu bilmiyorsak, önceden o sesle ilgili bir yaşantı geçirmediyse beynimizdeki algılama merkezi bunu anlamlandıramaz ve sesin kime ait olduğunu çözümleremeyiz.

Seslerin nasıl algılandığı ve bu algılamanın varlık katmanlarının neler olduğunu inceleyen alanlardan birisi “ontoloji- varlıkbilim”dir. (Stillings, Weisler, Chase, Feinstein, Garfield, Rissland, 1995: 274). Bu alan, dilin temel ve zorunlu bir eğitim süreci olduğundan bahsetmektedir. Dil sadece sözcük yığınları ve sözcük dağarcığı değil, bağlantıları ve anlam derinlikleriyle birlikte algılanmalıdır.

Özbay (2005: 55) `a göre dinlemenin aşamalarının; ilgi, algı ve tepkiden oluştuğu belirtilmiştir. Dinleyenin bu mesajı doğru bir şekilde algılayıp anlamlandırması da önemlidir. Alıcının işittiklerini anlamlandırabilmesi için birtakım şartların gerçekleşmiş olması gerekmektedir. Bunlardan bazıları:

1. Duyu organlarının görevini tam olarak yerine getiriyor olması,
2. İşitme ortamının dinlemeye elverişli olması,
3. Konuşucunun iletmek istediği mesajın açık ve net olması,
4. Kullanılan dilin dinleyicinin seviyesine uygun olması.

İşitme, dinlemenin önkoşuludur. Sağlıklı bir işitme gerçekleşmeden birey dış uyarıları algılayamaz ve dinleme aşamasına geçemez. Bu yüzden dinleme hem fiziksel hem de zihinsel bir süreçtir. Bu süreçler birbirleriyle bağlantılıdır.

Bireyin dinleme becerisini sağlıklı ve bilinçli bir şekilde yerine getirebilmesi için eğitim alanında dinleme becerisine önem verilmelidir. Okul dönemine kadar dili bilinçsiz bir şekilde öğrenen öğrencilerin algı ve bilinç seviyelerini yükseltebilmek için derslerde dinleme eğitimine önem verilmesi gerekmektedir. Öğretim programlarımızda ayrıntılı bir şekilde ele alınan dinleme becerisi okullarda ayrıntılı ve özenli bir şekilde eğitim yoluyla öğrencilere kazandırılmaya çalışılmalıdır.

2.4. Dinleme Eğitimi

Eğitim, bireyin dünyaya geldiği andan son nefesine kadar iç içe olduğu bir kavramdır. Hayatının her anı eğitim kavramıyla ilişkilidir. Bebeğin ilk adımlarını atması, anne ve babasının isimlerini söylemesi, kâğıda anlamsız şekiller çizip zamanla bu şekillerin anlamlı birer forma dönüşmesi ve devamında gelen okul hayatı, insanın eğitimle olan ilişkisine en basit örneklerdir.

Eğitim, “bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla kasıtlı ve istendik değişimler meydana getirme sürecidir” (Ertürk, 1994). Eğitim, “insanları belli bir amaca göre yetiştirme sürecidir” (Fidan, 2012: 4). Yapılan bu tanımlardan yola çıkarak eğitimin belli bir amacı vardır ve istendiktir diyebiliriz. Planlanan hedefleri kazandırmak amacıyla çeşitli yöntem ve teknikleri kullanarak eğitim süreci gerçekleştirilir.

Eğitim; örgün eğitim ve yaygın eğitim olmak üzere iki bölüme ayrılmaktadır. Örgün eğitim; belirli bir plan ve program dâhilinde, okul çatısı altında öğrencilere istendik davranışlar kazandırma sürecidir. “Amaçlıdır, eğitim başlangıcından bitişine kadar özel bir çevre içinde kontrollü olarak yürütülür, okullardaki eğitimidir” (Fidan, 2012: 4).

Yaygın eğitim: “Yaşam içinde kendiliğinden oluşan süreçtir, amaçlı değil gelişigüzeledir” (Fidan, 2012: 5). Gelişigüzel ve bireyin içinde yaşadığı tüm çevrede yapılan plansız eğitimidir (Duman, 2011: 8). Örgün eğitimde olduğu gibi bireylere belirli bir davranış kazandırma amacı gütmeyiz. Yaşam içerisinde akla gelebilecek her alanda yaygın eğitimin izleri görülebilmektedir. Ancak ailenin ve çevrenin sosyo-ekonomik

gelişim düzeyi bireylerin aldığı yaygın eğitim eğitimin niteliğini doğrudan etkileyebilmektedir.

Ailede eğitim oldukça önemli bir kavramdır. Yaygın eğitimin en sık görüldüğü ortamdır. Bireyler doğdukları andan itibaren kişilikleriyle ilgili özellikleri, bir kısım davranışları aile ortamında edinmektedir. Bunun yanında ailenin bireye kazandırmak istediği amaçlı davranışlar da vardır. Amaçlı olma noktasında örgün eğitimin aile içerisindeki izlerini de görebilmekteyiz. Çocukların hangi davranışları öğrenip hangilerini öğrenmemeleri, uzak durmaları gerektiği aslında aile içerisinde yazılı olmayan kurallarla belirlenmiştir. Yani tıpkı okulda verilen eğitim gibi bir sistematik ve yazılı olmasa da bir plan ve programdan söz edebiliriz. Bu başlık altında dinleme eğitiminin örgün eğitim ve yaygın eğitim olarak kazandırılmasında okul-aile iş birliğinin önemi ve çevrenin etkisinin ortaya konulması amaçlanmaktadır.

Kazandırılması gereken hedefler içerisinde ana dili eğitiminin hedeflerini ele aldığımızda dil becerileri büyük bir başlık altında karşımıza çıkmaktadır. Türkçe dersi temelinde olmak üzere diğer disiplinlerle de bağlantılı olarak dil becerilerinin geliştirilmesi eğitim programlarının temel hedefleri arasında yer almaktadır.

Dil becerileri anlama ve anlatma becerileri olmak üzere iki başlık altında incelenmektedir:

Bunlardan dinleme becerisi, anlama becerileri adı altında okuma becerisi ile birlikte yer almaktadır. Birey anne karnındayken edinmeye başladığı bir beceri olduğundan önem verilmesi gerekmektedir. Bu da iyi planlanmış bir eğitimden geçmektedir.

Dinleme eğitimi, bireyin küçük yaştan itibaren dinleme yeteneğini geliştirmek için yapılan eğitimidir. Bu eğitim oldukça önemlidir ve gelişiminin kontrolü de oldukça zordur. Bu zorluk sebebiyle üzerinde daha çok durulması gereken bir konudur. İlkokuldan itibaren sistemli bir şekilde bu eğitimin verilmesi gerekmektedir.

Öğrencilerin, çevrelerindeki işitsel kaynaklara yönelik farkındalıklarını oluşturmak ve geliştirmek, dinleme eğitimi açısından son derece önemlidir. İlköğretim yılları boyunca çocuklara çeşitli dinleme etkinlikleri uygulamak, onların ilerleyen

yıllarda, yetişkinlik dönemlerinde daha iyi dinleyiciler olmalarına katkı sağlayacaktır (Funk ve Funk, 1989:663).

Ailede verilmeye başlanan dinleme eğitimi ile okuldaki dinleme eğitimi arasındaki fark; verilen eğitimin okulda bilinçli bir şekilde olmasıdır. Aile bireyleri özellikle çocuğunun dinleme becerisi gelişsin diye uğraşmaz. Ancak bilinçli dinleme eğitiminin verileceği okul dönemine kadar çocuk, ailede aldığı eğitim sayesinde dinlemenin farkına varacaktır.

Okul hayatına başlayan birey Piaget`nin bilişsel gelişim evrelerine göre Somut İşlemler Dönemi`ne daha yeni girmiş ve benmerkezcilik dediğimiz “kendilik” üzerine kurulu bir dünyadan yavaş yavaş çıkıp sosyalleşme yolunda ilk adımları atmaktadır. Bu adımları atarken öğretmenlerin çok iyi bir rehberlik sağlamaları gerekmektedir. Öğrencilerin davranışlarının altında yatan nedenleri, sınıf arkadaşlarıyla kurmaya çalıştıkları iletişim süreçlerini iyi bir şekilde takip edip çocuğun içinde bulunduğu dönemsel etkileri de göz önünde bulundurarak söz konusu çocuklara eğitim verilmelidir. Çocukların özgüven kazanmaları için onları ayrıca dinlemek gerekmektedir. Dinlenen çocuk kendini güvende hissetmektedir. Dinlenilmeyen çocuk ise çevresindekilerinin istek ve arzuları doğrultusunda kendi benliklerini kaybedebilirler.

Benmerkezci dönemde yine Piaget kavramı olan; “Monolog” olarak adlandırılan içsel konuşma yani çocuğun kendi kendine konuşması süreci, yedi yaşın sonuna doğru azalarak sesli düşünmeye ve toplumsal olarak ikili iletişime dönüşmektedir. Bu dönemden itibaren çocuklar ikili ilişkiler kurabilecek olgunluğa eriştikleri için iletişimin sağlıklı olmasında en önemli etken olan dinleme becerisinin çok iyi bir şekilde geliştirilmesi gerekmektedir. Çocuk bu dönemde sosyalleşmeye başladığı için somut işlemler dönemi; dinleme ve konuşma becerisi için oldukça önemli bir dönemdir.

Konuşmanın ön koşulu dinlemektir. Bireyin, konuşan kişinin ne söylediğini anlayabilmesi ve gerekirse onun gibi düşünerek konuşmayı dinlemesi gerekmektedir. Ancak bu şekilde sağlıklı bir iletişim ortamı oluşturulabilir. “Her birey kendi bilişsel sembollerine, kavramlarına göre konuşur. Yani, toplumsal etkileşim aracı olan dil kişisel kavramlara dayanır. Bu etkileşime giren birey karşısındakinin kavramlarını da anlamak zorundadır. Anlaşmanın en önde gelen şartlarından biri budur. Çocuk bu dönemde başkalarının varlığını anlamalı ve onlar gibi düşünmeye başlamalıdır. Ancak bu evrede

çocuk toplumsal ve nesnel çevresi ile gerçek ve karşılıklı bir ilişkiye girebilir” (Piaget, 2007).

“Vygotsky, çocuğun sosyal çevresinin bilişsel gelişimde önemli bir rolü olduğunu ileri sürmüştür. Çocuklar, çevrelerinden ve çevrelerinde yer alan insanların sosyal dünyalarından öğrenmeye başlamaktadırlar. Kazanılan kavramlar, fikirler, olgular, beceriler ve tutumlar temel olarak sosyal çevre kaynaklıdır. Birey sosyal dünyadan tüm bu kazanımları “dil” ile edinir” (Senemoğlu, 2015: 61). İşte bu yüzden bireylerin sosyalleşmeye başladığı okul döneminde dinleme ve konuşma becerilerinin geliştirilmesi için ayrı bir çaba gösterilmesi gerekmektedir. Dil ve dil becerilerinin öğretimi oldukça önemli bir konudur.

Dil öğretimi 21. yüzyılda önemini daha da göstermektedir. Bu yüzden modern toplumun hareket noktası dil üzerinedir. Bu durumun farkında olarak; “Türkçenin öğretimini küçük yaşlardan itibaren titizlikle ve geniş bir çevrede yaygınlaştırmalıyız. Bunun bir milli eğitim politikası haline getirilmesi ve günlük hayatın her bölümünde sabırla, sürekli geliştirilip yeniliklerle beslenerek gerçekleştirilmesi gerekir” (Yalçın, 2012: 29).

Bilinçli olarak dinleme eğitiminin verileceği yer olan okulu ele alacak olursak, burada öğrencilere okutulan Türkçe dersinin öğretim amaçlarından biri de öğrencilere dinleme ve okuma alışkanlığı zevkinin verilmesidir. Bu amaç dinleme becerisine ilk defa kapsamlı bir şekilde yer veren Temel Eğitim Programı (1982: 45) 'nda şu şekilde belirtilmektedir:

“Bugün bilgilerimizin bir kısmını televizyon, radyo, konferanslar, röportajlar yolu ile kazanmaktayız. Toplum düzeni, özel yaşayışımız, kişilerin birbirleriyle karşılaşp konuşmalarını ve birbirini anlamalarını zorunlu kılar. Bunun için öğrencilere Türkçe derslerinde dinleme alışkanlığı kazandırılmalıdır”

Öğrencinin okul hayatı boyunca en çok kullandığı dil becerisi olan dinlemenin önemine ilişkin olarak şu ifadeler kullanılmıştır: “Öğrenim sürecimizde öğrendiklerimizin önemli bir kısmı dinleme yoluyla kazanılmıştır. Okullarımızda öğretmenlerin pek çoğu düz anlatım(takrir) yöntemini kullanmaktadır. Bu durumda öğrencilerin dinlemeye ayırdıkları zaman daha da artmakta, öğrendiklerinin neredeyse

%83'ünü dinleme yoluyla elde etmektedirler.” (Özbay, 2005: 92-93). Bu durumda dinleme becerisi iyi düzeyde olan bir öğrencinin (psikolojik etmenlerin etkisi dışında) derslerde başarılı olması beklenmektedir. Çünkü öğrencilerin derslerde en etkin kullandığı ve kullanmak zorunda olduğu beceri dinlemedir.

“Yapılan araştırmalar, bir kişinin insanlarla birlikte olduğu sürenin %42'sini dinlemekle geçirdiğini, öğrencilerin okulda öğretmen ve arkadaşlarını günde 2,5-4 saat dinlediklerini, okul başarısının da öğrencinin dinleme yeteneğine sıkı sıkıya bağlı olduğunu göstermektedir” (Göğüş, 1978: 227).

Okullarda öğrencilere dinlemeleri söylenmesine rağmen öğretmenlerin çok az bir kısmı öğrencilerine nasıl dinlemeleri gerektiğini ve dinleme becerilerini daha iyi nasıl geliştirebilecekleri ile ilgili bir şeyler göstermektedir. Okullarda öğrencilere iletilen neredeyse tek dinleme eğitimi, tamamen faydasız bir uyarı olan “Dikkat et!” ve “Dikkatle dinle!” dir (Anderson, 1960:93).

Dinleme, günlük hayatımızda en çok kullandığımız beceridir. Bu becerinin geliştirilmesi için insanlar okuma ve yazma eğitimi gibi özel bir gayret göstermemektedirler. Bu düşüncenin temelinde: nasıl olsa dinleme, eğitim almadan da geliyor, insanlar bir şekilde dinlediğini anlıyor mantığı yatıyor olabileceği düşüncesi ağırlığını korumaktadır.

İnsanların bu şekilde yanlış düşüncelerinin en önemli sebebi toplumun dinlemeyle ilgili sahip oldukları kültür birikiminden kaynaklanmaktadır. Kültür, toplumun en küçük birimi olan aileden başlayarak çeşitli alanlarda alt gruplarını oluşturmaktadır. Bu gruplar ortak alanlarda birbirleriyle iletişime girerler ve bu iletişimin temeli dil ve dil becerileridir.

Dinlemeye gereken önemin verilmemesinin dışında ikinci önemli sorun, insanların dinleme ile işitmeyi birbirine karıştırmasıdır. Birey, işitme organlarının sağlık durumuna göre çevredeki her sesi bir şekilde işitebilir ancak bu işittiği sesleri anlamlandırıp bilgi olarak alabilmek, bir eğitim ve birikim gerektirir. Bunun için beyinde yer alan dinleme merkezine seslerin işitilerek sağlıklı bir şekilde ulaştırılması gerekmektedir. Tüm bunların sonucunda “işitme, dinlemenin önkoşuludur” diyebiliriz. Ancak işitme ve dinleme aynı şey değildir. “İşitme doğal bir sürecin sonucu iken,

dinleme, öğrenilmesi ve kazanılması gereken bir beceridir” (Sayers, Bingaman, Graham, Wheeler, 1993: 56).

Dinleme becerisi dilin diğer becerileriyle yakından ilişkilidir. İlköğretimde okuma yazma öğretilirken ses temelli cümle öğretimi yöntemi kullanılmaktadır. Öğrencilere doğrudan harfler ezberletmek yerine yazısal karşılık olan harflerin sessel çıkışları öğretilerek öğrenciler hem ezberden kurtarılır hem de diğer dil becerilerinin gelişmesine katkı sağlanır. “Buna göre; öğretime seslerden başlanmakta, öğrenciler bilgilerini yapılandırıp sesleri birleştirerek anlamlı heceler oluşturmakta ve cümlelere ulaşılmaktadır” (Demirel ve Şahinel, 2006: 64).

Okula yeni başlayan öğrencilerin öncelikle okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmeye çalışılması doğal karşılanabilir. Çünkü okul öncesinde ve öğrencilerin aile içinde dinleme ve konuşma üzerine -tecrübeli bir eğitim olmasa da- bir bilgi birikimi ve deneyim edinerek okul dönemine geldikleri söylenebilir. Ancak bu durum dinleme becerisinin geri planda bırakılmasını gerektirmez.

Başta aile olmak üzere eğitim toplumunun her üyesinin dinleme becerisi üzerine ayrıca önem vermeleri gerekmektedir.

Sadece sözel bölümler değil okulda öğrencilere okutulan her dersin öğretmeni bu duruma ayrıca dikkat etmelidir. Çünkü dinlediğini anlayabilmek ve anladığını yorumlayarak problemlere çözüm arayabilmek sadece Türkçe dersine özel bir durum değildir.

Öğrenci matematik dersinde, öğretmenin sormuş olduğu problemi iyi dinleyemez ve problemin temelinde ne gibi sorunların yer aldığını anlayamazsa çözüm bulamaz. Bu durum İngilizce gibi yabancı dil dersleri için de geçerlidir. Öğrenciler Türkçenin temel yapısını bilmez ve dil becerileri iyi bir şekilde gelişmezse yabancı dil öğrenimleri ezberden öteye geçemez ve uzun süre kullanılmayan ezber bilgi unutulur.

Öğrencilere verilecek olan dinleme eğitiminde dikkat edilmesi gereken bazı ilkeler söz konusudur. Bunlar:

-Diğer dil becerilerinin temeli olan dinleme becerisinin eğitimine küçük yaşta başlanmalıdır.

- Dinleme becerisinin geliştirilmesine yönelik olarak çeşitli etkinlikler yaptırılmalıdır. Canlandırma, öykü okuma ve bunun üzerinde tartışma, müzik dinletme gibi etkinlikleri yapılabilir.

- Bu becerinin geliştirilmesine yönelik olarak okulun imkânları artırılmalıdır. TV, projeksiyon, hoparlör, bilgisayar gibi çağdaş araçlar kullanılmalıdır.

-Çocukların fiziksel durumları göz önünde bulundurulmalıdır. Herhangi bir işitme problemi olan öğrenciler tespit edilerek gerekli sağlık kuruluşlarına yönlendirilmelidir. Çünkü işitme, dinleme becerisinin önkoşuludur.

- Öğrencilere dinleme stratejileri konusunda gerekli bilgilendirme yapılmalıdır. Hem iyi bir dinleyici olabilmek hem de dinleme sürecini sağlıklı bir şekilde yerine getirebilmek adına stratejilerin öğrencilere kazandırılması oldukça önemlidir. Tez çalışmasıyla birlikte uygulanan 12 haftalık çalışma doğrultusunda araştırmacı tarafından öğrencilere bazı dinleme stratejileri verilmiştir. Bu stratejiler dinleme öncesi, sırası ve sonrası olmak üzere üçe ayrılmaktadır.

Ders içerisinde uygulama gerçekleştirilirken söz konusu stratejilerin amacına uygun bir şekilde kullanılması gerekmektedir. Amacına uygun olarak kullanılmayan strateji hem dersten verim alınmasını engelleyebilir hem de dinleme becerisinin o an istenilen düzeyde gelişimini engelleyebilir.

Çalışmada kullanılan dinleme stratejileri belirlenirken öğrencilerin bireysel farklılıkları, ders içindeki durumları, dinleme ortamı ve dersin amacı gibi önemli unsurlar göz önünde bulundurulmuştur. Her stratejinin uygulanmasına özen gösterilmiş ve bunun yanında her öğrencinin bu stratejilere uygun dinleme gerçekleştirmeleri araştırmacı tarafından takip edilmiştir.

2.4.1. Çalışmada uygulanan dinleme stratejileri

Söz konusu dinleme stratejileri tablo halinde aşağıda verilmiştir.

Tablo 2.1. Çalışmada uygulanan dinleme stratejileri

Çalışmada Uygulanan Dinleme Stratejileri		
1)Dinleme Öncesi	2)Dinleme Sırası	3)Dinleme Sonrası
-Dinleme amacının öğrencilerle birlikte belirlenmesi.	-Konuşucu/dinleme metninin dikkatle dinlenilmesi	Konuşucuya konuyla ilgili sorular sorulması
-Psikolojik olarak dinlemeye hazır olunması	-Dinleme metninin o anın şartlarıyla değerlendirilmeye çalışılması.	Diğer dinleyicilerin soru sormalarına, açıklama yapmalarına fırsat tanınması
-Fiziksel olarak uygun dinleme pozisyonunun alınması	-Konuşmanın konusu, ana fikri ve yardımcı fikirlerinin bulunması	Dinlenen metnin özetinin çıkarılması Dinleme metnine uygun, farklı başlıklar bulunması
-Dinleme konusuyla ilgili önbilgilerin yoklanması	-Dinleme metninde yer alan hikâye unsurlarının öğrenciler tarafından tespit edilmesi	-Dinlenen konu ile ilgili ortaya konan sorunlara uygun çözümler aranması
-Dikkati dağıtacak unsurların ortadan kaldırılması	-Kısa notlar alınması	-Dinlenenlerin başkalarıyla paylaşılması
-Dinleme ortamının gürültüden ve rahatsız edici derecede fazla olan ışıktan arındırılması.	-Konuşucuyla ya da dinleme metninde yer alan kahramanların yaşadıkları olaylar karşısında empati kurulması	-Sürecin verimliliğine yönelik olarak çalışma grubundaki öğrencilerden fikir alınması
-Dinlemeye başlamadan önce önemli yerleri not almak için uygun araç gereçlerin dinleyicinin yanında olması	-Konuşmacının/dinleme metnindeki kişilerin vurgu ve tonlamasına/ dikkat edilmesi	

2.4.1.1. Dinleme öncesi:

1. Dinleme amacının belirlenmesi: Öğrencilerin söz konusu dinleme metnini ya da konuşmacıyı hangi amaçla dinleyeceklerini bilmeleri, onları dinleme sürecinde daha hazırlıklı bir konuma getirecektir. Amaçsız gerçekleştirilen dinleme belli bir süre sonra dinleyicinin konudan kopmasına ve başka şeylerle uğraşmasına neden olacak hem de konuşmacının dikkatini dağıtacaktır. Dinlemeyi zevk, hoşça vakit geçirmek için mi yapıyoruz, bir şeyler öğrenmek için mi yapıyoruz yoksa başka bir amacımız mı var? İyi bir dinleyici bu soruya cevap vermeli ve dinlemesini ona göre gerçekleştirmelidir. Bu strateji doğrultusunda tez çalışmasında yer alan 12 haftalık uygulama sürecinin her haftasında öğrencilerle birlikte dinleme amacı belirlenmiştir.
2. Psikolojik olarak dinlemeye hazır olunması: Bireyler evde, aile içerisinde ya da okulda herhangi bir nedenden dolayı psikolojik bazı problemler yaşamış olabilir. Dinlemeyi gerçekleştirmeden önce psikolojik olarak kendimizi hazır hissetmemiz çok önemli bir noktadır. Bireyin dinleme sürecine tam anlamıyla odaklanabilmesi için bedenlen değil zihin olarak da bu sürecin içerisinde olmalıdır. Dinleme sürecinden önce her ne yaşandıysa onu dinleme ortamına sokmamalı, sadece dinleme konusuna ve amacına odaklanmalıyız. Bu yüzden araştırmacı tarafından uygulamanın gerçekleştirildiği 5. sınıflarda dinleme sürecinden önce öğrencilerin psikolojik olarak sürece hazır olmaları adına rahatlatıcı çalışmalar yaptırılmıştır (hoşlarına gidecek hikâye, fıkra anlatıp bilmece sorulması). Öğrencilerin hazır oldukları hissedildiği anda dinleme sürecine geçilmiştir.
3. Fiziksel olarak uygun dinleme pozisyonunun alınması: Dinleme ortamına göre uygun pozisyonu almamız hem vücudumuzun çabuk yorulmasını engelleyecek hem de dinleme sürecinde daha da aktif olmamızı ve sürece odaklanmamızı sağlayacaktır. Ayrıca dinleme yapılan ortamda uygunsuz bir oturuş konuşucu tarafından kendisine karşı bir hakaret olarak algılanabilir. İyi bir dinleyici bunu göz önünde bulundurmalıdır. Uygulama sürecinde, dinleme metnini işlemeye başlamadan önce öğrencilerin etkili bir şekilde dinleme gerçekleştirmeleri adına araştırmacı tarafından uygun oturma pozisyonu gösterilmiş ve öğrencilerden de uygulanması istenmiştir.

4. Dinleme konusuyla ilgili önbilgilerin yoklanması: Tez çalışmasında yer alan uygulama yönergelerinde de belirtildiği üzere araştırmacı tarafından öğrencilerin ön bilgilerinin harekete geçirilmesi adına konuyla ilgili sorular sorularak gerekli tartışma ortamı oluşturulmuş ve öğrencilerin konuyla ilgili ön bilgilerinin açığa çıkması sağlanmıştır.
5. Dinlenecek metnin türünün belirlenmesi ve metin türüyle ilgili önbilgilerin yoklanması: Özellikle şiir dilinin farklılığını öğrencilere hissettirmek adına tez çalışmasında yer alan dinleme metinleri içerisinde şiir olanları ayrı bir hassasiyetle araştırmacı tarafından işlenmiş ve öğrencilere şiir dilinin farklılığı hissettirilmeye çalışılmıştır.
6. Dikkati dağıtacak unsurların ortadan kaldırılması: Uygulama sırasında masa üstünde ya da altında öğrencilerin dikkatini dağıtacak unsurların kaldırılmasına dikkat edilmiş ve öğrencilerin sadece dinleme sürecinde not alma ve özet çıkarma becerilerini kullanmaları adına yararlanacakları araç ve gereçlerin masada kalmasına izin verilmiştir.
7. Dinleme ortamının gürültüden ve rahatsız edici derecede fazla olan ışıktan arındırılması: Dinlemenin gerçekleşmesi için önkoşul işitmedir. İşitmenin sağlıklı bir şekilde gerçekleşmesi için de dinlemenin gerçekleştirildiği ortamın gürültüden arındırılmış olması, yalıtımının iyi olması önemlidir. Bunun dışında ortamdaki fazla ya da yetersiz ışık da öğrencilerin dinleme başarımlarında düşüklüğe neden olacaktır. Araştırmacı tarafından dinleme uygulamalarının gerçekleştirileceği ortamda ışık yetersiz bulunmuş olup okul idaresiyle görüşülerek ortam ışık bakımından iyileştirilmiştir.
8. Dinlemeye başlamadan önce önemli yerleri not almak için uygun araç gereçlerin dinleyicinin yanında olması: Dinleme amacı doğrultusunda konuşma sırasında dinleyici önemli gördüğü yerleri, anahtar kelimeleri ve konuşmasının sonunda konuşmacıya soracağı önemli bilgileri kaydetmek için not alma tekniğini kullanabilir. Bunun için gerekli araç- gereçler dinleyicinin yanında bulundurulmalıdır. Araştırmacı tarafından tez çalışmasının uygulanacağı sırada öğrencilerin not almaları ya da özet çıkarmaları gereken bir dinleme metni varsa metne geçmeden önce öğrenciler uyarılmış ve gerekli araç gereçleri masanın üzerine çıkarmaları öğrencilerden istenmiştir.

2.4.1.2. Dinleme sırası:

1. Konuşucu/dinleme metninin dikkatle dinlenilmesi: Seçici dinleme süreci en üst düzeyde dikkat gerektiren bir dinleme sürecidir. Bu yüzden öğrencilerin gerekli dikkati vermelerine araştırmacı tarafından oldukça dikkat edilmiştir.
2. Konuşucunun bakış açısının ya da dinleme metninde ele alınan konunun o anın şartlarıyla değerlendirilmeye çalışılması: Konuşucunun bakış açısıyla dinlemeye çalışmalıyız. O an içinde bulunduğu durumu onun gözünden değerlendirmeye çalışmalıyız. Böylelikle anlattığı şeyleri onun istediği gibi anlayabilmemiz mümkün olacaktır. Aynı şekilde eğer dinleme süreci bir dinleme metninden işleniyorsa bu metinde ele alınan olay ve olayın gerçekleştiği ortam ve zaman şartları göz önüne alınarak dinleme gerçekleştirilmelidir. Tez çalışmasında yer alan Dede Korkut/ Boğaç Han adlı metinde de öğrencilerden o dönemin koşullarına göre izlemeleri ve değerlendirme yapmaları istenmiştir. Günümüzdeki gibi modern yapıların olmaması, traktör yerine öküz arabalarının kullanılması, otomatik silahlar yerine kılıçların kullanılması gibi unsurlar öğrencilerin dikkatlerini çeken noktalar olmuştur.
3. Konuşmanın konusu, ana fikri ve yardımcı fikirlerinin bulunması: Tez çalışması için planlanan 12 haftalık süreçte ele alınan dinleme metinlerine yönelik konu, ana fikir ve yardımcı fikri bulmaya yönelik çalışmalarla öğrencilerin seçici dinleme sürecinde daha etkin bir dinleme yapmaları sağlanmıştır.
4. Dinleme metninde yer alan hikâye unsurlarının dinleme sürecinde öğrenciler tarafından tespit edilmesi: Dinleme metninde yer alan kahramanlar, olay, yer ve zaman gibi unsurlar metni anlamaya ve metinle ilgili sorulara cevap bulmaya oldukça yardımcı olacaktır. Bu yüzden seçici dinleme becerisine yönelik yapılan 12 haftalık uygulamada dinleme metinleri içerisinde yer alan hikâyelerdeki unsurları buldurmaya yönelik çalışmalar da yapılmıştır.
5. Kısa notlar alınması: Anlatılanların akılda kalıcılığını sağlamak ve akla takılan soruları uygun bir zamanda konuşucuya sormak için dinleme sırasında küçük notlar almak etkili olacaktır. Özellikle söz konusu tez çalışmasında ele alınan seçici dinleme becerisi kullanılırken dinleme sürecinde not alma ve özet çıkarma becerisi sıklıkla kullanılan beceriler olmuştur. Bilginin düzenli olması ve kalıcılığı açısından önemlidir.

6. Konuşucuyla ya da dinleme metninde yer alan kahramanların yaşadıkları olaylar karşısında gösterdikleri davranışlar ve düşünce biçimlerine bakarak empati kurulması: Empati kurarak dinlemek oldukça önemlidir. Dinlemenin etkinliğini artırmaktadır. Eğer bir konuşmacıya karşı dinleme süreci gerçekleştiriliyorsa onun düşündüğü gibi düşünmeye çalışıp olaylara ve anlattıklarına onun penceresinden bakarak dinleme sürecinde olan biteni daha iyi anlayabiliriz. Bu sayede konuşmacı da dinlendiğini hissedecek ve kendine olan güveni artarak konuşmasına devam edecektir. Dinleme süreci dinleme metniyle gerçekleştiriliyorsa bu metinde yer alan olaylar ya da kahramanların olaylara karşı bakış açıları ve davranışları yine onların penceresinden bakılarak değerlendirilmelidir. Bu sayede dinleme sürecindeki verimliliğin artacağından söz edebiliriz. Söz konusu tez çalışmasında yer alan dinleme metinlerini değerlendirirken öğrencilerin empati becerilerini kullanmalarına araştırmacı tarafından özen gösterilmiştir.
7. Konuşmacının/dinleme metnindeki kişilerin vurgu ve tonlamasına dikkat edilmesi: Dinleme sürecinde sözün etkisinden daha büyük etkiye sahip olan unsurlardan olan vurgu ve tonlamaya dinleyici dikkat etmelidir. Seçici dinleme sürecinde bu önem iyice değerini hissettirmektedir. Dinleme sürecini gerçekleştiren öğrenci not alma ve özet çıkarma becerilerini kullanırken sözün yanında tonlama ve vurguya da dikkat ederek kendi için önemli olarak gördüğü noktaları not almakta, özet çıkarma işlemini gerçekleştirirken kullanmaktadır. Tez çalışmasının uygulama sürecinde öğrencilerin seçici dinleme becerilerini artırmak adına yardımcı olacak, konunun önemini belirten ipucu niteliğindeki tonlama ve vurguyu anlayabilmelerine yönelik çalışmalar da gerçekleştirilmiştir.

2.4.1.3. Dinleme sonrası:

1. Konuşucuya konuyla ilgili sorular sorulması: Dinlenen metin üzerine bir tartışma ortamı oluşturularak öğrencilerden dinleme sonrası değerlendirme yapmaları adına söz konusu tez çalışmasının uygulama kısmında çalışma yaptırılmıştır. Çünkü soru sorabilmek, mantıklı sorular sorabilmek o konuyla ilgili soru soran bireyin konuya olan ilgisini ve metni dikkatli bir şekilde dinlediğini göstermektedir. Seçici dinleme sürecinde not alma becerisini

- kullanan öğrencilerin dinleme süreci sonrasında bu soruları araştırmacıya yönelttikleri gözlenmiştir. Ayrıca diğer öğrencilerin de arkadaşlarının sorularını dikkatle dinledikleri ve verilen cevapları takip ettikleri gözlenmiştir.
2. Diğer dinleyicilerin soru sormalarına, açıklama yapmalarına fırsat tanınması: Uygulamaya dâhil olan 5. sınıf öğrencilerinden birinin dinleme metniyle ilgili soru sorması ve cevap almasından sonra diğer arkadaşlarının da aynı şekilde soru sormasına ve cevap almasına engel olmamaları araştırmacının dikkat ettiği önemli bir noktadır. Düşüncelerini ve aklına takılanları ifade edemeyen öğrenciler için dinleme sürecinin verimli olarak geçmesi pek de mümkün olmayabilir.
 3. Dinlenen metnin özetinin çıkarılması: Bu özet, aşamalı bir şekilde ve dinleme metninin yapısına uygun bir şekilde yapılmalıdır. Dinleme metninin vermek istediği mesaj ve anlatılanların aşamalı sıralanması dinleme metninin anlaşılır ve bilgilerin kalıcı olmasını sağlayacaktır. Söz konusu tez çalışmasında seçici dinleme becerisinde en çok kullanılan becerilerden biri olan özet çıkarma becerisine yönelik çalışmalara da yer verilmiştir. Söz konusu çalışmalar paragraflara yönelik sorulardan yola çıkarak öğrencilerin özetleme becerisini aşamalı bir şekilde daha iyi kullanabilmelerine yöneliktir. Öğrencilerin bu sayede dikkatleri artmış ve dinleme sürecindeki verimlilik artmıştır.
 4. Dinleme metnine uygun, farklı başlıklar bulunması: Dinleme sürecinin etkililiğini ortaya koymak ve öğrencilerin bu süreçte gerekli dikkat gösterip göstermediğini anlamak adına öğrencilerden metne farklı başlıklar bulmaları sözlü olarak istenmiştir. Öğrencilerin söylemiş oldukları başlıklar incelenerek dinleme sürecini etkili bir şekilde geçirip geçirmediği incelenmiştir.
 5. Dinlenen konu ile ilgili ortaya konan sorunlara uygun çözümler aranması: Tez çalışmasında yer alan metinlerden biri olan “Bilinçsiz İlaç Tüketimi” adlı metinde bu strateji özellikle kullanılmıştır. Öğrencilerden bilinçsiz ilaç tüketimi ve ilaç israfına yönelik öneriler sunmaları istenerek tartışma ortamı oluşturulmuştur.
 6. Dinlenenlerin başkalarıyla paylaşılması: Araştırmacı aynı zamanda araştırma yaptığı okulda öğretmen olarak çalıştığı için sürekli olarak öğrencilerine yaptırdığı bir uygulamayı tez çalışmasında yer alan

uygulamalarda da tekrarlatmıştır. Dinleme metnini dinleyip işledikten sonra o gün eve gittikleri zaman dersten aklında kalanları ailesiyle ve arkadaşlarıyla paylaşımları istenmiştir. Bu sayede bilgi sadece okulla sınırlı kalmayıp öğrencinin yaşamının tamamına aktarılmaya çalışılmıştır.

7. Dinleme sürecinin verimliliğine yönelik öğrencilerden fikir alınması: Dinleme sürecinin öğrenciler açısından değerlendirilmesi adına tez çalışmasının son uygulaması yapıldıktan sonra öğrencilerden 12 haftada yapılan dinleme uygulamalarının etkililiği hakkında fikirleri alınmıştır.

Stratejiler, öğretmen tarafından amacına bir şekilde uygulanarak öğrencilere dinleme becerisi kazandırılırsa ortaya çıkabilecek şu dinleme engelleri de aşılabılır:

-Dinleme pozisyonundaki kişiye dinleme konusunun ilgi çekici gelmemesi sonucunda dikkatini başka yöne vermesi.

-Dinleyicinin dinleme konusundan çok konuşmacının görünüşüne dikkat edip eleştirmeye çalışması.

-Ortamda çok fazla uyarın olması ve dinleyicinin dikkatini dinleme metnine verememesi.

-Dinleyicinin gerçekler karşısında duyduğu endişe sebebiyle konuşmacının vurguladığı önemli noktaları kaçırmaması.

-Dinleyicinin, söylenen her şeyi özetlemeye çalışması.

-Dinleme sırasında dinleyicilerin çoğunun ellerinin çenelerinde oturması da sahte dikkatin göstergesi olabilir. Genellikle akli başka yerde olan insanlar durumu fark ettirmemek için böyle bir oturuşu tercih edebilirler.

-Dışardan gelen bir ses de dinleyicinin dikkatini dağıtabilir.

-Dinleyicinin duygusal kelimelere takılması.

- Dinleyicinin, bazı etkenlere bağılı olarak düşünce gücündeki düşüklük (Lee ve Hatesohl, 1993: 3).

- Bireyin, dinleyen konumundayken konuşmacının sözünden çok kendisinin ne söyleyeceğini tasarlaması, konuşmaya verecek cevap araması,

- Dinleyici durumundayken duygusal tepkiler verilmesi ve içsel meseleleri dinleme ortamının dışında tutamayıarak dinleme metnine odaklanılamaması,

-Benmerkezci düşüncenin etkisinden somut işlemler evresinde bile kurtulamamış bireylerin sadece kendileri konuşurken dinlenilmesi gerektiğini düşünmesi.

-Dinleyicinin, dinleme sürecine konuşmacının penceresinden bakmaması,

-Dinleyicinin kafasında yer alan katı fikirlerin, dinleme konusunu kabul etmesini engellemesi,

- Dinleyicinin dikkatinin yapacağı işlerde olması

- Dinleyicinin dinleme sürecinde geçen konunun gerçekliğini kabul etmek istememesi.

-Cinsiyet farklılığından dolayı dinleyicinin konuşmacıya odaklanamaması,

- Aynı şekilde yaş farkından dolayı dinleyicinin, kendinden yaşça küçük birini dinlemek istememesi.

Bunların dışında konuşmacı ve dinleme ortamından da kaynaklanan bazı dinleme engelleri vardır. Örneğin;

- Konuşmacının kıyafet seçimi sebebiyle dinleyicinin gözünün sürekli kıyafete takılması,

- Konuşmacının diksiyon bozukluğu,
- Konuşmacının konuşma konusuna hâkim olamayışı,
- Konuşmacının sürekli aynı şeyleri tekrarlaması,
- Konuşma sürecinin uzun ve çok ayrıntı içermesi,
- Bu durumun tam tersi olarak konuşma sürecinin çok kısa sürmesi ve konuşmacının gerekli bilgileri vermemesi,
- Konuşmacının dinleyicilerle göz teması kurmaktan kaçınması ve dinleme ortamının dinleme sürecinin gerçekleştirilmesine uygun olmaması.

Tüm bu engeller, öğrenci-öğretmen iş birliğiyle okulda düzenli bir dinleme eğitimi süreci geçirilerek aşılabilir.

2.4.2. Dinleme ortamı

Dinleme ortamı, dinleme eğitiminin öğrencilere sağlıklı bir şekilde verilebilmesi ve öğrencilerin dinleme becerisini iyi bir şekilde geliştirebilmeleri için dikkat edilmesi gereken bir önemli noktadır.

Bazı dinleme ortamları öğrenciyi dinlemeye teşvik ederken bazıları ise öğrencinin dikkatini başka yönlere vermesine neden olmaktadır. Örneğin; dinleme ortamının çok soğuk olduğu bir yerde öğrencinin tek düşündüğü şey ısınabilmektir. Böyle bir ortamda sağlıklı bir şekilde dinleme gerçekleştireceğini söyleyemeyiz. Aksi yönden baktığımızda da sıcaklığı normal seviyede olan bir ortamda (diğer etkenleri yok saydığımızda) dinleyici tüm dikkatini dinlediği unsura verebilir.

Sınıf ortamında gerçekleştirilecek bir dinleme sürecinde öğretmenin dikkat etmesi gereken bazı noktalar söz konusudur. Bunlar şu şekilde sıralanmıştır:

- İşitme sorunu ya da engeli olan öğrenciler varsa onlar ön sırada oturtulmalı,
- Öğrenciler mümkünse U biçiminde ve birbirini görecek tarzda oturmalı,
- Öğretmen ders anlatırken ya da soru sorarken öğrencilerin kendisini rahat bir biçimde görebileceği bir yerde durmalı.
- Dinleme çalışmaları, öğrencilerin yorgun olmadıkları bir zamanda yapılmalı,
- Dinleme çalışmaları sırasında derslikte tam bir sessizlik sağlanmalıdır (Kavcar, vd., 2016: 72).

Sınıf içerisinde öğretmenin ve öğrencinin birbirinden bağımsız olmayan iletişimi söz konusudur. Öğretmen sosyal ve fiziksel çevresini etkilemek, bilgilerini aktarmak için iletişim kurar. Öğrenci ise bu etki alanında öğretmenden bir şeyler öğrenebilmek için çaba gösterir. Sınıf ortamındaki iletişimin en temel amacı budur.

Sınıfta öğretmen iletişim becerisini geliştirmek ve dinleyicinin dinleme becerisini daha iyi kullanmasını sağlamak amacıyla kendisine şu soruları sorarak öz düzenleme gerçekleştirmelidir:

1. Göndereceğim mesaj sonrasında ne olmasını bekliyorum?
2. Çevremi etkileme anlamında neyi başarmak istiyorum?
3. Gireceğim iletişim sonucu olarak öğrencilerimin neye inanmalarını ne söylemelerini ne yapmalarını istiyorum?
4. Psikolojik anlamda, öğrencilerimde hangi etkiyi oluşturmak ve onlardan hangi tepkiyi almak istiyorum? (Ergin,2014: 176-177).

Bu soruları cevaplayan öğretmen iyi bir öğretme-öğrenme ortamı oluşturabilir. Yeni öğrenmeler; yeni bilgi ve beceriler edinmeyle gerçekleşir. Dinleme, iletişim ortamı sağlıklı olmazsa öğrenme de gerçekleşmez.

Sınıf ortamında kaynak, alıcı ilişkisine baktığımız zaman bazen eş zamanlılık söz konusu olabilir. Yani bazen kaynak durumundaki öğretmen alıcı durumuna geçerken, alıcı durumundaki öğrenci kaynak durumuna geçebilir. Bu durumda öğretmen, öğrenciyi konuşmasına devam etmesi yönünde cesaretlendirmelidir. Çünkü, konuşması sırasında

dinlenilmeyen öğrenci cesaretini kaybedebilir ve bir daha parmak kaldırıp bir şeyler söylemek için önceki kadar hevesli olmayabilir.

Tüm bunların dışında, dinleme ortamında öğretmenin dikkat etmesi gereken noktalar şunlardır:

1. Dinleme ortamında dinleme/izleme sürecini gerçekleştirmeye yarayacak teknik araçların bulundurulması. (Hoparlör, bilgisayar, projeksiyon cihazı gibi.)
2. Sınıf ısısının normal düzeyde olması. (Ne çok sıcak ne çok soğuk.)
3. Sıra düzeninin U biçiminde olması ve öğrencilerin hem birbirlerini hem de öğretmeni rahat görmeleri.
4. Dinleme ortamında dikkati dağıtacak ders dışı herhangi bir etkenin bulundurulmaması.
5. Ortamın ses iletiminin iyi olması ve dışardan gelecek gürültülere karşı yalıtımının iyi yapılmış olması.
6. Masa ve sandalyelerin kullanıma uygun olması ve herhangi bir fiziksel sorunu olmaması.

Dinleme ortamı ve bu ortama ait unsurların göz önünde bulundurularak gerçekleştirilen dinleme eğitimi, dinleme becerisinden alınan verimi artırabilir. Söz konusu dinleme ortamında yukarıda belirtilen unsurlara dikkat edilmesi öğretmenin de işini kolaylaştırarak zamandan ve enerjiden tasarruf etmesini sağlayabilir.

2.4.3. Türkçe öğretim programları (2006 ve 2018) `na göre dinleme eğitimi

Dinleme, dil becerilerinin temelinde bir anlama becerisi olarak programların teori kısmında önem verilen bir beceri olmuştur. Ancak verilen bu önem uygulamada okuma ve yazma becerisine verilen önem ile aynı seviyede değildir. En basit örnekle hâlâ okullarda öğretmenler tarafından yapılan Türkçe sınavlarında dinleme becerisini ölçen bir soru tipi bulunmamaktadır.

Bu bölümde 2006 programıyla 2018 programlarında bulunan dinleme kazanımlarında meydana gelen değişiklikler, farklar ve benzer durumlar tablo hâlinde

ortaya konacaktır. Farklar ortaya konduktan sonra Seçici Dinleme Stratejisi`ni doğrudan veya dolaylı olarak ilgilendiren kazanımlar üzerinde durulacaktır.

2006 Türkçe Dersi Öğretim Programı`nın temel yaklaşımında dört temel beceri içerisinde dinleme becerisinin geliştirilmesine ayrıca vurgu yapılmıştır. Dil becerileri ayrı birer başlık hâlinde verilerek her bir becerinin amaç ve kazanımlarıyla birlikte yapılacak etkinlik önerilerine yer verilmiştir. Bu yönüyle diğer programlara göre dinleme becerisini ele alış açısından daha kapsamlı bir programdır diyebiliriz.

2006 ve 2018 programında yer alan 5. sınıf dinleme kazanımlarının karşılaştırmalı incelemesi aşağıda yer alan Tablo 2.2.`de verilmiştir.

Tablo 2.2. Kazanım karşılaştırma tablosu

(1-8) Türkçe Öğretim Programı	(1-5) Türkçe Öğretim Programı	Benzer Kazanımlar
T.5.1.1. Dinlediklerinde/izlediklerinde geçen olayların gelişimi ve sonucu hakkında tahminde bulunur.	D.5.2.18. Dinlediği olayın nasıl gelişeceğini ve sonucunu tahmin eder.	İki programda da yer alan ortak kazanımdır.
T.5.1.2. Dinlediklerinde/izlediklerinde geçen, bilmediği kelimelerin anlamını tahmin eder.	D.5.2.6. Dinlediklerinde geçen bilmediği kelimelerin anlamını tahmin eder.	İki programda da yer alan ortak kazanımdır.
T.5.1.3. Dinlediklerinin/izlediklerinin konusunu belirler.	D.5.2.15. Dinlediklerinin konusunu belirler.	İki programda da ortak kazanımdır. Tek fark ifade biçimi olarak 1-9 programında yer alan “izlediklerinin” ifadesidir.
T.5.1.4. Dinlediklerinin/izlediklerinin ana fikrini/ana duygusunu tespit eder.	D.5.2.14. Dinlediği şiirin ana duygusunu belirler. D.5.2.15. Dinlediklerinin ana fikrini belirler.	1-5 programında yer alan iki kazanım 1-8 programında birleştirilmiştir.
T.5.1.6. Dinledikleri/izlediklerine yönelik sorulara cevap verir.	D.5.2.5. Dinlediklerinde ne nerede ne zaman, nasıl, niçin ve kim (5N 1K) sorularına cevap arar.	1-5 programında hangi sorulara cevap aranacağı açıkça belirtilmiştir (D.5.2.5). D.5.2.28. kazanımı ise “soru sorar” ifadesi ile

T.5.1.7. Dinlediklerine/izlediklerine yönelik farklı başlıklar önerir.	D.5.2.25.Dinlediği konuya uygun, farklı başlıklar bulur.	Kazanımdaki ifade farklılığı olmakla birlikte anlam itibariyle ortak kazanımdır.
T.5.1.8. Dinlediği/izlediği hikâye edici metinleri canlandırır.	Kazanımın karşılığı yoktur.	İki programın ortak kazanımı değildir.
T.5.1.9. Konuşmacının sözlü olmayan mesajlarını kavrar.	Kazanımın karşılığı yoktur.	İki programın ortak kazanımı değildir.
T.5.1.10. Dinlediklerinin/izlediklerinin içeriğini değerlendirir.	D.5.2.19. Konuşmacıyı, konuşma ortamını ve konuşma içeriğini değerlendirir. D.5.2.21. Dinledikleriyle ilgili çıkarımlar yapar.	Kazanımlar benzerlik göstermektedir. 1-5 kazanımında belirtilen ifadeler 1-8 programına alınmamıştır. 1-8 kazanımının açıklama kısmında "...çıkarmada bulunulması sağlanır." ifadesinden yola çıkarak 1-5 programında yer alan d.5.2.21. kazanımının da 1-8 programında belirtilen kazanımın içinde olduğu söylenebilir.
T.5.1.11. Dinledikleriyle/izledikleriyle ilgili görüşlerini bildirir.	D.5.2.34.Dinlediklerini başkalarıyla paylaşır.	Kazanım değiştirilmiş olmakla birlikte benzerlik taşımaktadır.
T.5.1.12. Dinleme stratejilerini uygular.	D.5.3.1. Katılımlı dinler. D.5.3.2.Seçici dinler. D.5.3.3.Not alarak dinler. D.5.3.4.Sorgulayarak dinler. D.5.3.5. Bilgi edinmek için haber, sunu, belgesel vb. Dinler ve izler. D.5.3.6. Eğlenmek için masal, hikâye, şarkı, tekerleme, tiyatro vb. Dinler/izler.	1-8 programı kazanımında strateji olarak belirtilirken 1-5 programında stratejiler ayrı birer kazanım olarak belirtilmiştir.

Ele alınan kazanımlar itibarıyla 5. sınıf Türkçe öğretim (2006) programında yer alan kazanımların sayısının 2018 Türkçe öğretim programında büyük oranda düşürüldüğü ve 1-5 programının daha ayrıntılı olduğu görülmektedir. 1-8 programında dinleme becerisi açısından 5. sınıf kazanımları daha az ve ifadelerin daha genel olduğu söylenebilir. Örneğin; T5.1.12. kazanımında "Dinleme stratejilerini uygular" ifadesi yer alırken 1-5 programında ise öğrencinin bu stratejilerden hangilerini kullanmaları

isteniyorsa o strateji ayrı birer kazanım olarak belirtilmiştir. Bu sebeple 1-5 programı daha özel ve ayrıntılıdır denebilir.

Seçici dinlemeyle ilişkilendirebileceklerimiz şunlardır (MEB, 2009:13-18);

D.5.1.3. Dinleme amacına uygun yöntem belirler.

(Öğrencilerden dinleme sırasında kullanabilecekleri, kendilerine en uygun yöntemi belirlemeleri istenir. (Seçici dinleme için özellikle not alma ve özet çıkarma becerileri...))

D.5.1.4. Dikkatini dinlediğine yoğunlaştırır.

(Seçici Dinleme Stratejisinin başarıya ulaşması için en önemli noktalardan biri, öğrencinin dikkatini konuşucuya/dinleme metnine vermesidir.)

“Dinlediğini Anlama” amacı altında sıralanan ve içerisinde “ayırt eder, belirler, dikkat eder” ifadelerinin yer aldığı kazanımları Seçici Dinleme Stratejisiyle ilişkilendirebiliriz.

D.5.2.3. Dinlerken vurgu, tonlama ve telaffuza **dikkat eder.**

D.5.2.5. Dinlediklerinde ne, nerede, ne zaman, nasıl, niçin ve kim (5N1K) sorularına **cevap arar.**

D.5.2.7. Dinledikleri kelimelerin gerçek ve mecaz anlamlarını **ayırt eder.**

D.5.2.8. Dinlediklerinde eş sesli kelimeleri **ayırt eder.**

D.5.2.9. Dinlediklerinde eş ve zıt anlamlı kelimeleri **belirler.**

D.5.2.10. Dinlediklerinde duygusal ve abartılı sözleri **ayırt eder.**

D.5.2.11. Dinlediklerinde öznel ve nesnel yargıları **ayırt eder.**

D.5.2.12. Dinlediklerinde gerçek olanla hayal ürünü olanı **ayırt eder.**

D.5.2.14. Dinlediği şiirin ana duygusunu **belirler.**

D.5.2.15. Dinlediklerinin konusunu **belirler.**

D.5.2.16. Dinlediklerinin ana fikrini **belirler.**

D.5.2.17. Dinlediklerinde destekleyici **ayrıntılarını** ve yardımcı fikirleri **bulur.**

D.5.2.26. Dinlediklerine ilişkin karşılaştırmalar yapar.

D.5.2.30. Dinlediklerinde önemliyi önemsizden ayırt eder.

D.5.2.35. Dinlediklerinde “hikâye unsurları”nı belirler.

D.5.3.2. **Seçici** dinler.

D.5.3.3. **Not alarak** dinler.

D.5.3.5. **Bilgi edinmek için** haber, sunu, belgesel vb. dinler ve izler.

Kazanımlara dikkatle bakıldığında ortak yargının “fark etmek” ya da “ayırt etmek” olduğu görülmektedir. Seçici dinleme sırasında birey gerek öğretmenin verdiği yönergeler doğrultusunda gerekse kendi ilgi ve ihtiyaçlarına göre dinleme gerçekleştirip ihtiyacı olan bilgiye ulaştığının farkında olması gerekmektedir.

1-5 Programı`ndan yaklaşık 10 sene sonra yapılan temel değişikliklerle birlikte dil becerilerinin sınıflandırılmasında değişikliğe gidilmiştir. Buna göre; okuma, dinleme, konuşma ve yazma olarak ayrılan dil becerileri içerisinde dinleme ve konuşma becerisi “sözlü iletişim” adı altında birleştirilmiştir.

Okuma ve yazma becerisi ise ayrı başlıklar altında ele alınmıştır. Ancak programın temel felsefesi değişmeyip dil becerilerinin bir bütün içerisinde öğrencilere kazandırılması gerektiği yine vurgulanmıştır. 2015 yılında gerçekleştirilen bu değişiklikle birlikte 1-5 Programı`nda yer alan örnek etkinlik bölümü kaldırılarak öğretmenler etkinlik konusunda özgür bırakılmıştır. Burada öğretmenden kazanım, sınıf ortamı, ekonomik durum, yaş ve zekâ seviyesi gibi etmenleri de göz önünde bulundurarak öğrenciler için etkinlik geliştirmesi beklenmektedir.

Sözlü iletişim başlığı altında ele alınan konuşma ve dinleme becerileri üzerinde öğretmenlerin daha dikkatli olması ve öğrencilere bu becerileri kazandıracak süreçler tasarlaması gerektiği vurgulanmıştır. Bu süreçte öğretmenin çeşitli yöntem ve tekniklerden yararlanması ve sınıf içi ortamın gerekli şekilde derse uygun olarak hazırlanması gerektiği belirtilmiştir.

Konuşma becerisine çok önem verilmesinin yanında konuşmanın ön koşulu olan dinleme becerisi üzerinde de durularak gerekli önemin verilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

“Öğrencilerin dinlediklerini iyi anlaması ve zihinde yapılandırması, dinleme sürecinin en önemli aşamaları olarak belirtilmiştir” (MEB, 2018: 6).

2018 programında ele alınan sözlü iletişim kazanımları içerisinde seçici dinlemeyle ilişkilendirilebilecek olanlar şunlardır (MEB, 2018: 26);

-T5.1.1.5. Konuşmada/tartışmada ifade edilen fikirleri toparlar, konuşmalardan ne anladığını ve kendi düşüncelerini ifade eder. (Konuşmanın akışı içinde bir önceki konuşan kişinin veya daha önce konuşanların ifade ettiği noktalarda aynı görüşte olduğu veya önemli gördüğü hususları belirterek kendi görüşünü ifade etmesi sağlanır.)

Burada dinleyici/izleyici konumunda olan bireyin, dinlediği/izlediği olayda geçen önemli noktaları belirleyebilmesi bir ayırt etme becerisi gerektirir. Ayırt etme becerisi gelişen birey daha seçici davranarak dinlediği/izlediği metindeki önemli noktaları daha iyi seçebilir.

-T5.1.5. Dinlediklerindeki/izlediklerindeki ana fikri/ana duyguyu belirler.

2006 programında da yer alan bu kazanımla birlikte öğrencinin dinlediği/izlediği metinde seçici olarak ana fikre yoğunlaşması ve bulması amaçlanır. Dikkat, ayırt edebilme ve odaklanma gücü burada oldukça önemlidir. Bunun için dinleme ortamı iyi hazırlanmalı ve öğrencinin o ana kadar zihinsel becerileri arasında yer alan ayırt etme gücünü artıracak etkinlikler öğretmen tarafından yaptırılarak öğrenciler seçici dinleme becerisini uygulamaya hazırlanmalıdır.

-T5.1.6. Dinlediklerini/izlediklerini ön bilgileriyle karşılaştırır.

Öğrencide var olan bilgilerin uzun süreli bellekten çağrılıp kullanıma hazır hâle getirilmesi ve yine öğrencinin yeni öğrendiği bilgi ile önceki bilgilerin benzer ve farklı noktalarını bulup ortaya çıkarması ayırt etme becerisi ve dolaylı yoldan seçici dinleme ile ilişkili bir durumdur.

T5.1.7. Dinledikleri/izledikleriyle ilgili çıkarımlar yapar. (Neden-sonuç, amaç-sonuç, karşılaştırma, benzetme, örneklendirme, duygu belirten ifadeler, abartma, nesnel ve öznel çıkarımlar vb. üzerinde durulur.)

Örnek bir uygulama ile bu kazanımı açıklayacak olursak; öğretmen dinleme/izleme metnine geçmeden önce öğrencilere yönergeler verebilir. Bu yönergelerden biri “Dinleyeceğiniz metinde geçen öznel ifadeleri bulunuz” olduğu zaman öğrenci dinlediği metinde sadece “öznel” ifadeleri arayacak ve dinlemesini buna göre gerçekleştirecektir.

T5.1.8. Dinlediklerini/izlediklerini özetler. (Dinledikleri ve izlediklerindeki önemli ve önemsiz noktaları belirleme ve önemli noktaları birleştirmeye yönelik çalışmalar yaptırılır.)

Özetleme becerisi, belirtildiği üzere öğrencilerin dinlediği/izlediği metinde geçen önemli ve önemsiz bilgileri ayırt etmektedir. Bu durum da seçici dinleme becerisiyle ilişkili olup öğrencinin ayırt etme becerisini ölçen bir kazanımdır.

T5.1.10. Dinlediklerinde gerçek ve kurgu olanı ayırt eder.

Anahtar kavramlarımızdan biri olan “ayırt etme” becerisini içinde barındıran bu kazanım ile birlikte öğrenci dinlediği/izlediği metinde yer alan bilgilerden gerçek ile kurgu olanı ayırt ederek seçmektedir. Bu kazanımda doğrudan seçici dinleme becerisiyle ilişkilidir. Örnek uygulama olarak dinleme metnine geçmeden önce öğrencilere gerçek ile kurgunun farkı anlatılıp kavratıldıktan sonra; “Dinlediğiniz metinde yer alan olaylardan hangileri gerçeğe ilişkili, hangileri kurgudur?” sorusu yöneltilerek öğrencilerin buna yönelik dinleme yapması istenebilir.

2018 programında dil becerileri 2015 programında olduğu gibi 3 alt başlığa ayrılmış ve dil bilgisi olarak ayrı bir başlık açılmamıştır. Bu iki programda da dil bilgisi becerileri diğer dil becerilerinin içerisine yerleştirilerek öğrencilere sezdirilmesi hedeflenmiştir. Burada temel felsefe dil becerilerinin birbirleriyle ilişkili olduğu ve bir bütün içerisinde geliştirilmesi gerektiğidir.

2.5. Dinleme Becerisinin Diğer Dil Becerileriyle İlişkisi

Dinleme becerisi; anlama yeteneğinin temeli, konuşmanın ön koşulu ve günlük ilişkilerde de en çok kullanılan beceri olması nedeniyle oldukça önemlidir. Öyle ki bu durumun önemini yansıtan atasözlerimiz vardır. “İki dinle bir söyle” ya da “Bir söyle on dinle.” olarak söylenebilen bu önemli söz, dinlemenin önemini ortaya koymaya tek başına yetmektedir. Atasözlerinin yanında dilimizde dinleme becerisiyle ilgili birden fazla deyim olması da dikkat çekici bir noktadır.

Bu deyimlerden bazıları şunlardır: “Kulağına küpe olmak, kulağı delik, kulak dolgunluğu, kulağına kar suyu kaçmak, kulak tıkamak, kulağına girmemek, kulak ardı etmek, kulak vermek, can kulağı ile dinlemek, kulak misafiri olmak, kulağı tetikte olmak, kulak kesilmek, kulağını açmak, leb demeden leblebiyi anlamak, kulak kabartmak, kulak asmamak, kulaktan dolma, bir kulağından girip ötekinden çıkmak”.

Dinleme, okul hayatında öğrencilerin bilgi almalarını sağlayan en önemli beceridir diyebiliriz. Bu beceri, ders sırasındaki uyarıların, öğrencinin işitme organları tarafından iyi bir şekilde işitilmesi ve işitilenlerin anlamlandırılarak öğrencilerin başarılı olmasını sağlar.

“Türkçe öğrenimi, anlama, yorumlama, iletişim kurma becerilerinin gelişmesine yönelik olan dinleme/izleme, konuşma, okuma, yazma öğrenme alanları ile dil bilgisinden oluşur. Sözü geçen öğrenme alanları birbiriyle etkileşim hâlinde olduğundan bir bütünlük içinde ele alınmalıdır” (MEB,2006:2).

Diğer tüm becerilerin temelinde yer alan dinleme becerisinin oluşması ve gelişmesi açısından bakıldığında fizyolojik ya da zihinsel durumların herhangi biri ile ilgili küçük yaşlarda bir sorun yaşandığında önce konuşma becerisi ve daha sonra diğer becerileri bundan etkilenmektedir. Bu yüzden dinleme becerisinin diğer dil becerileriyle olan ilişkisi göz ardı edilemeyecek kadar büyüktür.

2.5.1. Dinleme- konuşma ilişkisi

İnsanoğlu, okuma, yazma, konuşma ve işitmesini sağlayacak donanıma sahip olarak dünyaya gelir. Ancak bunlardan sadece işitme becerisi anne karnında belli bir dönemden itibaren kullanılmaya başlanır. “Yeni doğan bebeğin işitme duyu organı oldukça gelişmiştir. İnsan sesindeki perde ve şiddet değişikliklerinin farkına varabilen bebek, tanıdık ve yabancı olan sesi ayırt edebilir.” (Senemoğlu, 2015: 24).

Doğuştan gelişmeye başlayan işitme ve devamında dinleme becerisiyle bireyler doğdukları çevrede ilk sesleri işitmeye ve anlamlandırmaya başlarlar. Bu yönden baktığımızda ses taklidi ve bilinçli ses tekrarlarıyla ortaya çıkan konuşma becerisinin temelinde dinleme becerisi yatmaktadır.

Çocuğun ilk başta dış uyaranlara karşı vermiş olduğu tepkiler tamamen rastlantısaldır. El- kol hareketleri, tekme, baş sallama gibi rastlantısal hareketlerin yanında gırtlaktan da ses çıkabilir. “Tamamen rastlantısal ve denetimsiz çıkarılan seslere gelişigüzel sesler denir” (Taşer, 2015: 52). Zaman sonra bu denetimsiz tepkiler bebeğin algı ve sinir merkezlerinin de gelişmesiyle yerini denetimli tepkilere bırakır. Bebek artık neye ve nasıl tepki verdiğinin farkındadır.

İlk başta anlamsız sesler çıkarmaya başlayan bebek daha sonra dinleme becerisinin de sayesinde aile içerisinde duymuş olduğu sesleri taklit yoluna giderek ilk sözcüklerini dile getirmeye başlar. Genelde söylenen ilk sözcük, birbirini tekrar eden ve söylemesi kolay olan “baba” ve “dede” gibi sözcüklerdir.

İnsan işittiği bilgileri beyninde depolar ve daha sonra başka bir yerde ve zamanda kullanır. Birey daha sonra kullanacağı bu bilgileri ayrıntılı ve sağlıklı bir şekilde depolayamazsa anlatma esnasında sıkıntılar yaşayacaktır. Beynimizin önemli işlevlerinden biri olan bilgileri depolayabilme işi, bireyin yaşı ilerledikçe ilişki içerisinde olduğu uyaranların artmasıyla beraber gelişmektedir.

İnsanların çevrelerinde daha çok uyaranla ilişki içerisine girebilmeleri duyu organlarının sağlıklı bir şekilde çalışmasına bağlıdır. Örneğin, daha önceden duymadığı bir canlının sesini o an içinde duyan çocuk, bu sesin kime ait olduğunu çevresinden öğrenir ve belleğine kaydeder. Uyarının o anki şiddetine göre, bir daha aynı sesle

karşılaşırsa kime ve neye ait olduğunu belleğinden bilgiyi geri çağırarak çabucak farkına varır. Görme duyusu da aynı şekilde insanların uyaranlarla ilişki içerisine girmesinde etkilidir ve dinleme becerisiyle birlikte oldukça önemli bir boyutu oluşturur.

“İşitme ve görme ile konuşma arasındaki ilgi ise diğerlerine göre daha belirgindir. Bu yetenekleri yitirmiş ya da doğuştan eksik insanların bilgi edinme ve bilgiyi sunma konusunda eksik oldukları görülmektedir” (Yalçın, 2012: 100).

“İşitme engelli olarak doğanlar konuşmada gelişim gösteremezler. Kulağa gelen seslere tepki veremezler. İşitme engelli bir bebek, olağan durumdaki bir bebek gibi başlangıçta kendiliğinden ses oyunlarına ve agulamaya başlasa da çıkardığı sesleri işitmediğinden, sözcüğü oluşturan sesin, onun meydana gelmesinde uyaran rolü oynadığı evreye hiçbir zaman erişemez” (Taşer, 2015: 54)

Ancak doğuştan işitme engelli olan bireylerin daha sonra işitme becerisine kavuşmasıyla birlikte konuşma yeteneği de gelişmeye başlamaktadır” (Yalçın, 2012: 123)

Konuşma, temelinde dinleme becerisine ihtiyaç duyan bir beceridir. Dinleme olmadan konuşma olmaz ve dinleme becerisi iyi düzeye ulaşmamış bireylerin güzel ve etkili konuşmaları da mümkün olmayabilir.

Konuşmak için dinleyene ihtiyaç vardır. İnsanlar kendileriyle de konuşma gerçekleştirebilir ancak yine konuşmayı anlayabilmek için dinleme becerisine ihtiyaç vardır. Konuşma sürecinde en az bir gönderen ve alıcı bulunması gerekmektedir. Alanyazınında gönderene genellikle kaynak denilmektedir.

Konuşmada kaynağın daha aktif ve önemli bir rol üstlendiği görüşü hâkimdir. Ancak Taşer bu kaniya şu şekilde cevap vermektedir (2015: 199): “Her ne kadar konuşan, alıcıdan daha etkin ise de bundan konuşma eyleminde alıcının edilgen bir rol oynadığı sonucunu çıkarmak yanlıştır. Konuşmada etkili iletişimin gerçekleşmesi, iletinin kavranması için, dinleyici, yaratıcı bir etkinlik içinde bulunmalıdır”.

“Konuşmanın diğer becerilerden farkı, dinleme ve okuma becerisi ile arasında doğrudan bir bağlantı olmasıdır” (Yalçın, 2012: 97). Konuşma her ne kadar önemli bir beceri olsa da bu becerinin yapı taşını dinleme becerisi oluşturmaktadır. Konuşma eğitiminde verilen ses eğitimi, boğumlama eğitimi, telaffuz eğitimi gibi kavramlar konuşma olduğu kadar dinlemeyle de ilgilidir. Çünkü bireyin konuşmasını

geliştirebilmesi için önce kendi sesini duyup anlayabilmesi gerekmektedir. Bu yüzden en az konuşma eğitimine verilen önem kadar dinleme eğitimine de önem verilmesi gerekmektedir.

2.5.2. Dinleme- yazma ilişkisi

Yazma becerisi ilkokuldan itibaren diğer becerilerle birlikte öğrencilere kazandırılmaya çalışılır. Ses temelli cümle öğretimi stratejisi içerisinde dinleme, yazma ve okuma bir arada geliştirilen bir beceri olarak karşımıza çıkar.

Öğrenciler harfleri ezberlemek yerine yazacakları sembollerin asıl kaynağı olan seslerin çıkış noktalarını, öğretmenini iyi dinleyerek anlar ve bu çıkış noktasının yazıya yansıyan hâlini defterine kaydeder. Bu sayede hem dinleme becerisi gelişirken hem de bu beceriyi yazma becerisiyle eşleştirerek harf dediğimiz sembollerini doğru bir şekilde kullanır. Öğrenciler de ses farkındalığı da gerçekleşmiş olur.

Konuşma becerisi dışında birey, dinleyerek anladığını yazarak da belli edebilir. Bu nedenle dinleme becerisi gelişmemiş kişilerde yazma becerisinin tam olarak gelişmesi mümkün değildir. Çünkü, anlatma becerilerini kullanabilmek için bireyin belirli bir birikime sahip olması gerekmektedir. Bu birikim bireyin sahip olduğu dünya görüşü ve söz dağarcığıdır. Bu kavramlar ne kadar gelişirse birey de anlatma becerisini o kadar iyi kullanır.

Özellikle okul döneminden itibaren insanların bu iki beceriyi sık sık bir arada kullandıklarını söyleyebiliriz. Anlama becerileri (okuma ve dinleme), anlatma becerilerinin temelini oluşturmaktadır. Bu temel ne kadar sağlam atılırsa üzerine kondurulacak olan bina da o kadar sağlam olur.

2.5.3. Dinleme- okuma ilişkisi

Dinleme ve okuma becerilerinde aynı dilin ses ve harf yapısı kullanılmaktadır. Bu iki beceriyi birbirinden ayıran en önemli fark mesajı beyne ileten uyarıcılardır. Dinlemenin temelinde ses ve işitme organı varken, okumanın temelinde ışık ve görme organı yer almaktadır.

Henüz okula başlamamış çocukların o döneme kadar aldıkları bilgilerin çoğu dinleme yoluyla gerçekleşir. Aile içinde çocuğun ana dilini öğrenmesi, belirli komutlara cevap verebilmesi, çevresini tanımasında dinlemenin payı büyüktür. “Bu bakımdan dinleme becerisi diğer dil becerilerinin temelini oluşturur” (Özbay, 2005: 9).

Bireyler, okuma becerisini ilk olarak harfleri seslendirmeyi öğrenmeyle başlarlar. Yani ses farkındalığını kazanırlar. Öncelikle harfler seslendirilir, daha sonra seslendirilen harfler bir araya getirilerek heceleri oluşturur ve oluşan heceler seslendirilir. Heceler kelimeleri, kelimeler ise cümleleri takip eder.

Okuma becerisinin sağlıklı bir şekilde gelişmesi için dinleme becerisinin de sağlıklı bir şekilde görevini yerine getiriyor olması gerekmektedir. Normal şartlar altında okuma becerisinin gelişmesi için birey önce öğretmenin sesini, sonra da kendi sesini duymazsa hangi harfin hangi sese karşılık geldiğini bilemez ve normal okuma becerisi de bu yüzden gelişemez.

2.6. Seçici Dinleme Stratejisi

Beynimiz dış uyanan olarak tanımlanan seslerin hepsini işitmektedir ancak bir kısmını algılamaktadır. Seçerek dinleme, beynin bu çalışma biçimiyle eş zamanlı yapılan dinlemedir. Yabancı kaynaklarda “selective listening” olarak geçen seçici dinleme, özellikle üniversitelerin dil hazırlık bölümlerinde dinleme becerisini ölçmek adına sıkça kullanılan bir yöntemdir. Ülkemizde de başta Boğaziçi Üniversitesi olmak üzere diğer üniversitelerin yabancı dil hazırlık bölümlerinde de bu dinleme yöntemi kullanılmaktadır.

Dinleme becerisi alanyazında çeşitli faktörlere bağlı olarak uzmanlar tarafından sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırmalardan bazıları şunlardır:

- 1- Seçici, katılımlı, Etkili, Eleştirel, Empatik Dinleme (Yıldız ve diğerleri, 2008, s. 183-186)
- 2- Metni Takip Ederek, Sorgulayıcı, Yaratıcı, Pasif, Katılımlı, Not Alarak Dinleme (Güneş, 2007, s. 92-94).
- 3- Aktif Dinleme, Stratejik Dinleme, Diyalog ve Sunuya Dayalı Dinleme, Amaçlı Dinleme (Akyol,2016:5)
- 4- Gönüllü- Gönülsüz Dinleme, Motivasyona Dayalı Dinleme, Sempati- Antipati ile Dinleme, Seçmeli Dinleme, Yüzeysel Dinleme, Etkin Dinleme, Katılımlı Dinleme, Eleştirel Dinleme, Pasif Dinleme. (Özbay, 2005)
- 5- Ayırt Edici Dinleme, Estetik Dinleme, Eleştirel Dinleme, Etkili Dinleme, Empatik Dinleme (Doğan, 2016: 30)
- 6- Katılımlı Dinleme, Katılımsız Dinleme, Not Alarak Dinleme, Empati Kurma, Yaratıcı Dinleme, Seçici Dinleme (MEB, 2006: 61-62).

Yapılan bu sınıflandırmalar içerisinde araştırma konusu olan seçici dinleme stratejisine uzmanlar tarafından yer verildiği görülmektedir.

Seçici dinleme, “Bir insanın ne aradığını bilmesi ve ona göre dinlemesidir” (Yalçın, 2012:131). Dinlenenlerin/izlenenlerin içinden ilgi ve ihtiyaca yönelik olanların seçilerek dinlenmesi/izlenmesidir (MEB, 2006: 63). Cüceloğlu (2017:168) bu şekilde dinlemeyi gerçekleştiren bireylerin ilgilerini çekmeyen konularda dinlemeseler bile görünüşte dinleyici olarak sürece devam ettiklerini belirtir.

Tanımlar incelendiğinde dinleyicinin önemli gördüğü noktaları dinlemesi olarak anlaşıldığını söylemek mümkündür. Bu strateji sayesinde birey hem zamandan hem de enerjisinden tasarruf ederek ilgilendiği kısımları dinler. Bu şekilde isimlendirilmesi ve tanımlanmasında herhangi bir soruna rastlanmamıştır.

Dinleme etkinliği olarak öğretmen tarafından boşluklar bırakılarak hazırlanan çalışma kâğıtları öğrencilere dağıtılır. Daha sonra dinleme/izleme etkinliğine geçilir. Öğrenciler dinledikleri/izlediklerinden hareketle çalışma kâğıtlarını doldurur. Öğrencilerin dikkat etme kabiliyetleri bu stratejide önemli bir yer tutmaktadır.

Ders sırasında seçici davranma işi öğrenciye bırakılmamalıdır. Bu tekniğin zaman ve enerjiden tasarruf sağladığını söyleyebiliriz lakin öğrenciler hangi konunun önemli hangisinin önemsiz olduğunu kavramakta sıkıntı çekebilir. Bu da bilgiyi tam alamamalarına sebebiyet verir. Bu yüzden öğretmen tarafından bu tekniğin uygulanması gerektiği yerler iyi belirlenmeli ve ona göre öğrencilere uygulanmalıdır.

Öğrencileri dinlemeye teşvik eden, dikkat edilmesi gereken önemli konulardan biri de “ilgi”dir. Eğer öğrenci dinleme/izleme metninde ele alınan konuya ilgi duymazsa dinleme sırasında dikkatini başka alanlara kaydırabilir. Karalama yapmak, uzaklara dalmak gibi. Seçici dinleme süreci oldukça önemli bir dikkat süreci olduğu için öğrencilerin söz konusu olan dinleme/izleme metnine olan ilgilerini canlı tutabilmek öğretmenin görevidir.

“Dinleme, dinleyicinin katılımını gerektiren aktif bir süreçtir. Dinleyiciler dikkat etmedikleri zaman zayıf anlamalar ortaya çıkabilir. Dinleyiciler çeşitli nedenlerle dikkatlerini kaybedebilirler: Konuyla veya etkinlikle ilgilenmemeleri, konuyu takip edememeleri, dinleme hedeflerini kaybetmeleri, başka şeylerle ilgilenmeleri, söylenenler üzerine yoğunlaşmak yerine kendi düşünce dünyalarındaki cevabı vermeleri.” (Rost, 2014: 1).

Dersin öğretmeni, dinleme sürecine geçmeden önce ele alınacak olan dinleme metninin ne derece önemli olduğu, öğrencilerin bu dinleme metninde nelere dikkat etmesi gerektiği gibi noktaların öğretmen tarafından ayrıntılarıyla öğrencilere aktarılması gerekmektedir.

2.6.1. Seçici dinleme stratejisinde yararlanılan beceriler

Bu başlık altında söz konusu tez çalışmasının da araştırma konusu olan ve seçici dinleme stratejisinin bir etkisinin olup olmadığının incelendiği “not alma” becerisi ile “özetleme” becerisine ait kuramsal bilgiler verilecektir.

2.6.1.1. Not alma becerisi

Bireyler günlük yaşamlarının her anında kitle iletişim araçları, kitaplar, dergi ve gazeteler olmak üzere birçok yazılı ve görsel araç sayesinde bilgi edinmektedir. Bazen edindikleri bu bilgileri önemli gördüğü için unutmamak adına kaydetmek istemektedir. Bu noktada devreye not alma tekniği girmektedir. İnsanlar, bilginin çokluğu sebebiyle ve bu bilgilerin hepsini o anda akıllarında tutamayacaklarını düşündüklerinden bu tekniğe başvurumaktadırlar. En basit örnekle, markete gidecek bir çocuk alacağı şeyleri aklında tutamayacağı için bir kâğıda kısa notlar alabilir.

Not alma kavramıyla ilgili olarak Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük`te şu ifadeler geçmektedir: “Biri konuşurken onun söylediklerini yazmak, bir şeyi başlıca noktalarını özetleyerek yazmak” (TDK, 2011: 1779). Göğüş (1978: 284) ise not almayı, “okunan ya da dinlenilenden, gerekli bir bilginin, beğenilen bir sözün seçilip deftere ya da fişlere yazılması” olarak tanımlamıştır. Tanımlardan yola çıkarak aslında not almanın ve özetleme tekniğinin birbiriyle bağlantılı ve iç içe olduğunu söyleyebiliriz.

Not alma, derslerde sıkça kullanılan bir beceridir. Geçmişten günümüze eğitim sistemimizde değişmez yöntem olan “düz anlatım yöntemi” kullanan öğretmenler genellikle derslerinde vakit kaybetmemek adına öğrencilere önemli görülen yerleri not aldırarak ders işlemeyi tercih etmektedirler. Bu noktada dikte ile not alma tekniği uygulanış biçimi bakımından birbirleriyle karıştırılmaktadır.

Dikte yani söylenenin aynen yazdırılması ile not alma tekniğinin farkına dikkat çekmek gerekmektedir. Dikte, “bir yazıyı öğrencilere söyleyerek yazdırmadır; yazım eğitiminde çok kullanılmış bir yöntemdir” (Göğüş, 1978: 378). Dikte çalışması, yazma becerisinin yanında dinleme becerisini de geliştirebilecek bir yöntemdir. Çünkü öğrenci, öğretmenden duyduğu kelimeleri aynı anda yazmaktadır. Ayrıca dikte çalışmasında bilgi içeriğinden ziyade öğrencilerin yazma becerisinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Not alma ise önemli görülen bilgilerin kalıcılığını sağlamak amacıyla kısa yazılar halinde yazılmasıdır.

Öğretmen, öğrencilere sadece önemli gördüğü bilgileri anlatıyor ve öğrenci bunları yazıyorsa buna not alma diyebiliriz. Ancak öğretmen bilgiyi kaynağından

okurken öğrenci duyduğu her şeyi yazmaya çalışıyorsa bu not alma değil dikte çalışmasına girmektedir.

Öğrenci genel uyarılmışlık seviyesinin düşüklüğü, o an başka şeylerle uğraşıyor olması gibi çeşitli nedenlerle anlatılanların önemli bir bilgi içerdiğinin farkına varmayabilir. Not alma tekniğinde bu noktada öğretmene büyük görev düşmektedir. Not alınması gereken, önemli görülen bilgiye gelindiği sırada öğretmen gerek ses tonu gerekse sözlü uyarı ile bu bilginin önemli olduğunu öğrencilere söylemeli ve not almalarını istemelidir.

Not alınacak yerlerin belirlenmesi için kullanılacak ipuçları şunlardır;

- Öğretmenin ses tonunda meydana gelen değişiklik: Bu sayede öğrenciler vurgulanan yerin önemli olduğunu anlayarak not alma işlemini gerçekleştirebilir.
- Sözsözsel ipuçları: Öğretmenin dinleme metnini okurken, “burası önemli”, “bir başka deyişle”, “sözün özünü söylemek gerekirse”, “en önemli nedeni” gibi söylediği sözsözsel ipuçları, öğrencileri not alma konusunda yönlendirecektir.
- Öğretmen tarafından tahtaya yazılması: Dinlenen metinde önemli görülen ve kesinlikle öğrenciler tarafından kaçırılmaması istenilen yerlerin kısaca tahtaya yazılarak öğrenciler tarafından not alınması sağlanabilir.
- Sözsel olmayan ipuçları: Öğretmenin dinleme metnini seslendirdiği sırada konuşmaya yardımcı unsurlar olan sözsel olmayan ipuçları sayesinde öğrenciler not alması gereken yerlerin farkına varabilirler.

MEB (2006) Türkçe Dersi Öğretim Programı`nda dinleme türleri içerisinde yer almayan bu beceri, okuma ve yazma teknikleri altında verilmektedir. Ancak dinleme sırasında da oldukça yaygın olarak kullanılan bir beceridir.

Not tutmanın gerek duyulduğu farklı durumlar vardır. Bunlardan bazıları:

- 1) Bilgilendirici konuşmaların gerçekleştiği ortamda bilgiyi hafızada tutmak ve sonrasında hatırlanmasını kolaylaştırmak,
- 2) Karşılıklı konuşmalarda, mülakatlarda kişilerin konuşmalarını kaydetmek,

- 3) Herhangi bir toplantıda alınan kararları kaydetmek,
- 4) Hazırlıklı konuşma yapmadan önce söz konusu metni hazırlamak,
- 5) Okunan kitapta önemli görülen yerlerin not alınması,
- 6) Yapılacak önemli işlerin not alınması.

Görüldüğü üzere not alma tekniğinin kullanılmasının oldukça faydalı olduğu alanlar vardır. Öğrenilenlerin kalıcılığını sağlama, bilgiye kısa sürede ulaşma konusunda bireye fayda sağlamaktadır. Bir zaman kaybı olarak görülmemesi gerekmektedir.

Bilgiyi sadece dinlemek, kısa süreli bellekte tutulduktan bir müddet sonra unutulmasına sebep olacaktır. Dinlenen bilginin yazılmasıyla birden fazla becerinin kullanılması hem becerilerin gelişmesini sağlayacak hem de bilginin uzun süreli belleğe aktarılmasına fayda sağlayacaktır.

Not alma tekniğinin diğer faydalarını şu şekilde sıralayabiliriz:

- Öğrencinin aktif olmasını sağlar,
- Zaman ve enerjiden tasarruf sağlar,
- Ders çalışma esnasında kaygıyı azaltır,
- Yazma becerisini geliştirir.

Not alma, diğer dinleme yöntemleriyle birlikte de kullanılabilir bir beceridir. Örneğin; seçici dinleme uygulaması sırasında öğretmen tarafından dinleme öncesinde öğrencilere dinleme metniyle ilgili birtakım bilgiler verilerek buna göre dinleme yapması istenir. Örnek olarak; dinlenen metinde geçen sıfatların bulunması gibi. Dinleyici konumundaki öğrenci dinleme işlemini gerçekleştirirken sıfat olarak belirlediği kelimeleri not alarak kâğıda geçirir. Hem dinleme hem de yazma becerisini bir arada kullanan öğrencinin dikkat becerisi de gelişmiş olur.

Not alma becerisini geliştirmek için şu hususlar göz önünde bulundurulmalıdır (Simonet, 2002: 23-34):

1. Not tutmak için gerekli olan araçlar hazır bulundurulmalıdır.
2. Zihinsel olarak hazır olunmalıdır.
3. Uygun yer ve fiziki ortam sağlanmalıdır.

4. İhtiyaçlar belirlenmelidir.

5. Not alma alıştırmaları yapılmalıdır.

6. Etkili bir biçimde yazılmalıdır. Bunun için;

- a. Hafızada kalması zor olan bilgileri iyi belirlemeli,
- b. Anlaşılmayan ya da şüphe uyandıran yerler not edilmeli,
- c. Mümkün olduğunca fazla bilgi, az söz ile anlatılmalıdır. Anahtar kelimeler kullanılabilir,
- ç. Kelimesi kelimesine not tutulmaya çalışılmamalı,
- d. Tablo, şema ve grafikler kullanılmalı,

7. Alınan notlardan ilerisi için yararlanmayı bilmelidir.

Dinleme sırasında not alma tekniğini uygulamanın bazı aşamaları söz konusudur. Tıpkı dinleme sürecindeki aşamalar gibi burada da benzer süreç mevcuttur. Dinlediğini not alma sürecini Özbay (2009:122) şu şekilde açıklamıştır:

İşitmek, Dinlemek, Anlamak, Analiz etmek, Seçmek ve Yazmak.

Dinlemenin ön koşulu olan işitme duyusu, görüldüğü üzere başka teknik ve yöntemlerin de ön koşulu olarak da karşımıza çıkmaktadır. Bireyin dinlediğini not alabilmesi için öncelikle dinleyeceği unsurları sağlıklı bir şekilde işitebilmesi gerekmektedir.

İşitme gerçekleştikten sonra duyu organlarından geçip beyinde ilgili dinleme merkezine ulaşan ses burada tanınıp yorumlandıktan sonra dinleme işlemi gerçekleşmektedir. Bu süreç saliselerle ölçülmektedir.

Dinleme süreci gerçekleştikten sonra bireyin not alma aşamasına geçmek için aşması gereken bir diğer basamak ise anlama basamağıdır. Bu basamakta birey önceki yaşantıları, dünya bilgisi ve dinleme bağlamını da göz önünde bulundurarak dinlediği/izlediği metni anlamlandırma sürecini gerçekleştirecektir. Bu aşamada inceleme, düşünme; nedenini, sonucunu araştırma ve değerlendirme gibi birtakım

zihinsel faaliyetler gerçekleşmektedir. Dinleme sürecinin hem fiziksel hem de zihinsel süreçlerden oluştuğunu unutmamak gerekmektedir.

Bir diğer aşama olan analizde ise var olan bilgiler arasındaki ilişkileri ortaya koyarak benzerlik ve farklılıklar açığa çıkarılır. Dinlediği bilginin diğer bilgilerden farkını ortaya çıkarmak gibi.

Seçme basamağında ise önceki aşamalardan geçen bilgi içerisinde bireyin önemli olduğuna kanaat getirdiği bilgilerin ayıklanması işlemi gerçekleşmektedir. Not alma tekniği var olan her bilginin yazılması değil önemli görülen yerlerin yazılması mantığına dayandığı için burada birey zihinsel işlemlerden geçirdiği bilgi içerisinde önemli gördüklerini seçer.

En son aşamada da bütün zihinsel basamaklardan geçen bilginin yazılması vardır. Bu noktada dinlenen bir metnin not alınması ile okunan bir metnin not alınması arasında farklılık söz konusudur. “Okunan bir materyalde önemli olanın önemsiz olandan seçilmesi ve yazılması, dinlenen bir materyale göre daha kolay olmaktadır. Çünkü okunan bir materyalden not alınması için genellikle daha uzun bir zaman dilimi varken, dinlenen bir materyalde bu fırsat çoğu zaman bulunmamaktadır. Ayrıca okunan metinde, metne tekrar dönebilme, metni yeniden inceleme imkânı vardır ancak dinlemede böyle imkândan söz etmek mümkün değildir” (Özçakmak, 2015:42).

Dinlenen/izlenen bir metni not alma süreci temel itibarıyla dinleme sürecinde gerçekleştirilmesi gereken strateji ve ilkelerle eş değerdir. Dinleme sürecinin sağlıklı bir şekilde gerçekleşmesi için neler yapılması gerekiyorsa dinlediğini not almak için de aynı işlemlerin yapılması gerekmektedir.

2.6.1.2. Özetleme

Not alma ile yakından ilişkili olan bir diğer beceridir. Bu beceri not alma işlemi sırasında bilgilerin özetlenmesi şeklinde kullanılır. Bu yüzden söz konusu tez çalışmamızda seçici dinleme becerisinin ve not alma becerisine etkisi bir arada incelenmek istenmiştir.

Özetleme becerisi, Türkçe Sözlük'te “Bir konu, yazı, söz veya filmin içeriğini daha az sözle anlatmak, özünü vermek, kısaltmak, hülasa etmek” (TDK, 2011, s. 1868) olarak geçmektedir. Dinlenen/izlenen metnin ana hatlarını kavramak amacıyla kullanılan bir beceridir. Türkçe Öğretim Programı'nda ise özetleme tekniği; “bir eseri ya da konuşmayı, özünü, amacını ve yapısını bozmadan, ana hatlarıyla kısaltma” olarak geçmektedir (MEB, 2006: 67). Öğrencinin metinden önemli fikirleri belirlemesini ve metni tutarlı bir şekilde kısaltmasını sağlar (Akyol, 2016:49).

Özetlemeyi dinleme becerisi içerisinde ele alacak olursak, bu beceri dinleme/izleme metninin işe yarayacak olan bilgi kısmının yoğunlaştırılmış biçimde yazılmasıdır. Bu yoğunlaştırılmış bilgi sayesinde dinleme/izleme metniyle daha önceden hiç yaşantı geçirmemiş bireyler metni dinlemeden/izlemeden, sadece özeti okuyarak metinde ne geçtiğini, ana fikrinin ne olduğunu ve buna bağlı olarak varsa hikâye unsurlarını bilebilir. Bu durumla eş değer düşüncede olan bazı tanımlar vardır. Örneğin; Dilidüzgün ve Genç (2014: 88) özet yazmayı, bir metnin başkası tarafından okunmasını gerektirmeyecek şekilde kısaltılması ve yoğunlaştırılması olarak nitelemiştir. Bir başka tanımda Özçakmak (2015:47-48) tarafından özetleme; yazılı ya da sözlü bir metnin önemli yönlerini, onu okumayan ya da dinlemeyen birisinin anlayabileceği şekilde, özlü, kapsayıcı ve kısaca ifade etme olarak tanımlanmıştır.

Programda okuma tekniği olarak belirtilen bu beceri “özet çıkarma” başlığı altında verilmiştir. Diğer becerilerde olduğu gibi özetleme beceri de dinleme/izleme metnlerinin işleniş sırasında öğretmen tarafından öğrencilere kullanılabilir. Çünkü, dil becerileri içerisinde kullanılacak ortak bir beceri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun temelinde; “dil becerileri bir bütündür ve birlikte değerlendirilmelidir” mantığı yatmaktadır. Programdaki uygulamasına da bakıldığında “Öğrencilerden metni dinlerken veya okurken bu soruların cevaplarını bulmaya çalışmaları istenir” (MEB, 2006) diye belirtilmiştir.

Okuma tekniği olarak belirtilen özetlemenin aşamaları şu şekildedir: “Metni okumaya başlamadan önce, tahtaya “Metinde geçen şahıs ve varlıklar kimlerdir?”, “Olaylar nerede ve ne zaman geçmektedir?”, “Metnin giriş ve sonuç bölümlerinde ne tür değişiklikler olmuştur?” gibi sorular yazılır. Öğrencilerden metni dinlerken veya okurken

bu soruların cevaplarını bulmaya çalışmaları istenir. Okuma süreci zaman zaman kesintiye uğratarak öğrencilere okunan bölümün özetini çıkarmaları için süre verilir. Okuma bittikten sonra, her bölümün özetini bir veya iki cümle ile yeniden ifade etmeleri ve bu cümleleri birleştirerek tek bir paragrafa dönüştürmeleri istenir. Metin ikinci kez okunur ve öğrenciler gerekli düzeltmeleri yaparlar” (MEB, 2006:67).

Özetleme becerisi yaş ve olgunlaşma seviyesiyle bağlantılı olarak gelişen bir beceridir. Küçük yaşlardan itibaren kazanılan okuma alışkanlığı ve çevredeki işitsel uyaranların çokluğu sayesinde bireylerin kelime dağarcığı oldukça gelişecek ve özetleme için kullanacağı kelimeleri bulmakta birey zorluk çekmeyecektir. “Özetleme becerisinin iyi bir şekilde edinilmesi, küçük yaşlardan itibaren okumaya, geniş bir ön bilgiye sahip olmaya ve anlama, anlamlandırma, dikkat, seçici dikkat, analiz, sentez gibi zihinsel becerilerin bir arada kullanılmasına bağlıdır” (Karatay ve Okur, 2012).

Tüm bunlar için aileye de oldukça önemli görevler düşmektedir. Özellikle öğrencilerin hem işitsel hem de görsel yönden sağlıklı uyaranlarla beslenebilmeleri; söz konusu okuma alışkanlığı, ön bilgi yeterliği, zihinsel becerilerin yeteri düzeye ulaşması açısından oldukça önemlidir.

Okuma becerisiyle ilişkilendirilerek yapılan özetleme tanımlarından yola çıkarak dinleme becerisini, daha özele inerek seçici dinleme becerisini geliştirmeye yönelik bir uyarlama yapılabilir.

Öğretmen tarafından metinde geçen olay, kahraman, yer ve zaman kavramlarını buldurmaya yönelik sorular tahtaya yazılır. Daha sonra öğretmen ya kendisi dinleme metnini okur ya da sınıfa getirdiği ses ve görsel araçlarla dinleme/izleme metnini öğrencilerin dinlemesini/izlemesini sağlar. Öğrenciler dinlediklerinden hareketle bu sorulara cevaplar vererek özetlemeyi gerçekleştirir. Özetleme, bilginin kalıcılığını sağlamak amacıyla dinleme sırasında yazıya geçirilerek yapılmalıdır. Daha sonra sırası gelen öğrenci yazdıklarından da destek alarak dinleme/izleme metninin özetini çıkarabilecektir.

Özetlemeye ilişkin bazı önemli ve dikkat edilmesi gereken noktalar vardır. Öğretmenin öncelikle iyi bir özetlemenin nasıl yapıldığını öğrencilere anlatması gerekmektedir. Öğrencilerin bu konuda zayıf olduklarını varsayarak her adımı ayrı ayrı

anlatılmalıdır. Eğer özet çıkarmanın adımları öğrencilere anlatılmaz ve bu süreç kavratılmazsa öğrenci gördüğü ve duyduğu her şeyi yazmaya çalışarak özet çıkardığını sanabilir.

Özetleme yaparken dinlenen/izlenen konu dışına çıkmadan, öğrenci kendinden bir şey katmadan yine kendi cümleleriyle özetlemeyi gerçekleştirmelidir. İlkokul yıllarımızda kitabın başından bir parça, ortasından bir parça, sonundan bir parça olarak özet diye verilen ödevlerin olduğunu biliriz. Bu şekilde yapılan özetlemenin aslında özetleme olmadığını ve yanlış bir davranış olduğu öğretmen tarafından öğrencilere anlatılmalıdır.

Özetlemeye ilişkin kurallar şu şekilde sıralanabilir:

-Özetlerken bireyin kendi cümlelerini kullanması: Yorumlama olarak anlaşılması gerekmektedir. Var olan bilgi üzerine birey kendinden bir şey katmaz, konuyu öznelleştirmez. Sadece anlatım olarak kendi tarzını belirleyerek cümlelerini kullanır ve var olanı anlatır.

-Asıl metin yapısına bağlı kalınması: Öğrenci, özetlemeyi hayal dünyasından bir şeyler katarak yapmamalı ve metne sadık olmalıdır.

-Metnin amacının dışına çıkılmaması: Metinlerin belirli bir yazılış amaçları vardır. Özetleme yaparken bu amaçların dışına çıkmayarak, metnin özünü bozmadan özetleme yapılmalıdır.

- Gereksiz bilgilerin atılarak özetleme yapılması da oldukça önemlidir. Özetleme ile metnin özü ne ise o ortaya çıkarılır.

-Geniş zaman ekleri kullanılarak özetlemenin yapılması: Genel bilgi verme noktasında zamanın daha geniş ve kapsamlı olduğu bu zaman türünü kullanarak yapılan özetlemeler daha sağlıklı olur. Geniş zaman, adından da anlaşılacağı üzere, her zamanı içine alan, fiilin her zaman ortaya çıktığını veya çıkacağını ifade eden bir zamandır. Geniş zaman ekleri; asıl fonksiyonu olan “her zaman”ın yanı sıra geçmiş ve şimdiki zamanı içine alan bir zamanı ve gelecek zamanı göstermek için kullanılmaktadır (Ergin, 2000: 291). Bu nedenle özetlemede geniş zaman kullanılması daha uygun görünmektedir

-Başlık konması: Yazıda başlık ana fikri, konuyu ve diğer unsurları yansıtabilen önemli metni parçalarından biridir. Buna göre özeti yapacak olan kişi metne uygun olarak başlık koyma işini gerçekleştirmelidir.

-Sade ve açık bir anlatım olması: Özeti daha sonradan okuyacak olan bireyler için okuduğunu anlamının daha kolay bir hal almasını sağlamak amacıyla anlatımda sadelik olmalıdır.

- Yazım ve noktalamaya dikkat edilmesi: Özet metnin daha sonra rahat bir şekilde okunup anlaşılabilmesi adına yazım ve noktalamaya da özenle dikkat edilmesi gerekmektedir.

Söz konusu tez çalışmasında öğrencilere dinleme/izleme metinleri üzerinden anladıklarını kendi ifadeleriyle konu dışına çıkmadan yazıya dökülebilmeleri adına 12 haftalık uygulama sürecinde özetleme çalışmaları da yaptırılmıştır. Bu süreçte öğrencilerin özetleme tekniğini sağlıklı bir şekilde kullanabilmeleri adına öğrencilere özetleme sürecinde yer alan işlem basamakları sırasıyla anlatılmış ve özellikle dinleyip anladıkları cümleleri “kendi ifadeleriyle konu dışına çıkmadan” yazıya geçirmeleri istenmiştir.

Öğrencilerin özetleme ve not alma becerileri “iki dillilik” durumunun getirmiş olduğu sınırlılıklar göz önünde bulundurularak değerlendirmeye alınmıştır. Çünkü iki dilliliğin getirmiş olduğu ket vurma durumundan ötürü öğrenciler konuyu anlasa da onu dile getirecek kavramın Türkçe karşılığını akıllarına getiremedikleri için özetleme ve not alma konusunda bazen eksik kaldıkları normal derslerde de görülebilmektedir. Bu konuda diğer derslere giren öğretmenlerde bilgilendirilmiştir.

III. YÖNTEM

Bu Bölümde araştırmanın modeli, modelin uygulanması, verilerin hangi ölçme araçlarıyla toplanacağı ve verilerin çözümlenmesi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Eylem Araştırması, bu çalışma için kullanılacak uygun çalışma modelidir. Bu model alanyazınında çeşitli şekillerde tanımlanmıştır. Glanz (1999: 302) 'ın yapmış olduğu tanım, bu çalışmada Eylem Araştırması Modeli'nin kullanılmasının doğru bir tercih olduğunu göstermiştir. Tanım şu şekildedir: "Eylem araştırması uygulamacıların, öğretmenlerin, eğitim yöneticisi ve deneticilerin işlerini daha iyi anlamalarına yardımcı olan bir araştırma türüdür". Bir diğer tanımda: "Eylem araştırması bir grup insanın bir problemi tanımlaması, problemi çözmek için bir şeyler yapması, çabalarının ne kadar başarılı olduğunu görmesi, eğer sonuçtan tatmin olmazlarsa yeniden denemesi kısaca, yaparak ve yaşayarak öğrenmesidir (O'Brien, 2001). Eylem araştırması eğitimcilerin uygulamalarını iyileştirmek ve onları bilgilendirmek için sistemli ve sürekli olarak yürütülen araştırmadır (Calhoun,2002).

Yapılan tanımlar itibariyle eylem araştırması modeli, tez çalışması için en uygun model olarak seçilmiştir. Modelin farklı uygulama türleri vardır. Bu uygulama türleri içerisinde tez çalışmasına en uygun olan McNiff (McNiff, Whitehead, 2002:71) 'in 8 Adımlı Uygulama Modeli seçilmiştir. Modelin basamakları şu şekildedir:

1. Mevcut uygulamayı gözden geçir: Bu aşamada öğrencilere 12 haftalık uygulama sürecinin başında, seçici dinleme eğitimi verilmeden önce yapılacak olan DBT hazırlanmış ve uzman görüşü alınarak gözden geçirilmiştir.

2. Geliştirmek istediğini tanımla: Bu çalışma ile seçici dinleme becerisine bağlı olarak öğrencilerin not alma ve özet çıkarma becerilerinin geliştirilmesi amaç olarak tanımlanmıştır.

3. Yolu belirt: Söz konusu becerilerin geliştirilmesi 12 haftalık seçici dinleme eğitimi ve uygulamalarıyla hedeflenmektedir. Değerlendirme 12 haftalık uygulama öncesinde yapılacak olan DBT ile 12 haftalık uygulamadan sonra yapılacak olan DBT'nin sonuçlarının t-testi analizi ile gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir.

4. Dene: Deneme süreci 8 haftalık seçici dinleme ve dinlediğini anlama becerileri (not alma ve özet çıkarma)ni geliştirme uygulamaları ile 4 haftalık kalıcılığı ölçmek adına yapılan uygulamaları kapsamaktadır.

5. Ortaya çıkanları gözlemler ve yansıt: 12 haftalık uygulama sürecinin sonucunda DBT'nin ortaya koyduğu veriler "Bulgular" kısmında yansıtılmıştır.

6. Bulgular ışığında planı düzenle ve devam et: Uzman görüşü ve ortaya çıkan veriler ışığında (bk. Tablo 3.2) DBT'den 1, 4, 7 ve 16. maddeler çıkarılmış ve yeniden uygulanmıştır.

7. Düzenlenen eylemi değerlendir: Düzenlenen uygulamalar ile 8 haftalık uygulama sürecinin sonucunda araya 6 haftalık dinlenme süreci girmiş ve daha sonra kalıcılığı ölçmek adına öğrencilere 4 haftalık uygulama daha yapılmıştır. Bu uygulamalar sonucunda sürecin başında ve sonunda uygulanan DBT'nin verileri t-testi ile analiz edilmiş, öğrencilerin not alma ve özet çıkarma (dinlediğini anlama) becerilerinde bir gelişme olduğu görülmüştür.

8. Çalışmanın durumundan memnun olana kadar devam et: 8 haftalık uygulamadan sonra araya giren 6 haftalık dinlenme süreci öğrencilerin seçici dinleme becerilerinde gerilemeye sebep olacağı şüphesi uyandırmıştır. Bu yüzden kalıcılığı ölçmek adına 4 haftalık uygulama daha yapılmıştır. Ancak ortaya çıkan t-testi verileri şüpheli ortadan kaldırarak öğrencilerin seçici dinleme ve dinlediğini anlama becerilerinde bir gerileme olmadığını göstermiştir. Çalışmanın son hâli öğrencilerin becerilerinde anlamlı bir gelişme sağlamıştır.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmada çalışma grubunu 2017-2018 eğitim- öğretim yılında Erzurum ili, Tekman ilçesi, Çevirme Ortaokulu'nda yer alan 5/A sınıfı oluşturmaktadır. Sınıf mevcudu içerisinde kız ve erkek oranı birbirine yakın olup cinsiyet faktörünün araştırmanın sonucuna etki etmeyeceği düşünülmektedir. Çalışma grubu cinsiyet dağılımı Tablo 3.1.' de gösterilmiştir.

Tablo 3.1. Cinsiyet dağılımı tablosu

Gruplar		
Araştırma Grubu		
Cinsiyet	n	%
Kız	11	47.82
Erkek	12	52.18
Toplam	23	100

Çalışma grubundaki öğrencilerin tamamının ana dili aynı olduğu için söz konusu çalışmada öğrenciler arasında bir öğrenim farkı oluşturmamaktadır. Çalışma köy okulunda gerçekleştiği ve öğrencilerin hepsi bu köyde yaşadığı için sosyo-ekonomik düzeyin araştırma sonucunda herhangi bir farklılık yaratmayacağı düşünülmektedir.

Çalışma grubu içerisinde iki öğrenci sınıf tekrarı yapmıştır. Ancak bu durumun da dinlediğini anlama becerisini olumsuz etkileyemeyeceği düşünülmektedir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplamak için “Dinleme Becerileri Testi”, “12 Haftalık Dinleme Metni Uygulamaları”, “Öğretmen Görüşme Formu” ve “Öğrenci Görüşme Formu” kullanılmıştır. Bu araçlara ilişkin bilgiler aşağıda yer almaktadır.

3.3.1. Dinleme becerileri testi

Uygulamanın ilk ve son haftası öğrencilerin seçici dinleme becerileri ve buna bağlı olarak incelenen özetleme ve not alma becerilerinin gelişim düzeyini gözlemlemek için araştırmacı tarafından “Dinleme Becerileri Testi” geliştirilmiştir. Test geliştirilirken Seçici Dinleme becerisinin ölçütleri temel alınmıştır.

Araştırmacı tarafından hazırlanan testte çoktan seçmeli olup içerisinde boşluk doldurma, soru-cevap (klasik) ve test tarzında 20 soru bulunmaktadır. Sorular, 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'nda yer alan Kütüphane metnini kapsayıcı ve öğrencilerin seçici dinleme becerilerini kullanmalarına olanak tanıyacak şekilde hazırlanmıştır. İlk uygulamada öğrencilere söz konusu dinleme metni izletildikten sonra seçici dinlemeyle ilgili herhangi bir çalışma yaptırılmadan “Dinleme Becerileri Testi” öntest olarak dağıtılmıştır. Testin sonuçları uygulama süreci bittikten sonra (12 hafta) sontest ile karşılaştırılmak üzere saklanmıştır.

Bu süreçte öğrencilerin her hafta seçici dinleme ve buna bağlı olarak özetleme, not alma becerilerini kullanabilecekleri uygulamalar yapılmış ve sürecin sonunda öntest olarak uygulanan “Dinleme Becerileri Testi” sontest olarak uygulanmıştır. İlk olarak 30 soru ve sadece test soruları şeklinde hazırlanan “Dinleme Becerileri Testi”nin geçerlilik çalışması için alanında uzman 3 öğretim üyesinin görüşleri alınmıştır. Bunun sonucunda 30 soruluk test 20 soruya düşürülmüş ve bu sorular öğrencilerin zihinsel becerilerini ölçmek adına dengeli olarak dağıtılmıştır. 13 tane soru test şeklinde hazırlanmış olup geriye kalan 7 sorudan 5'i boşluk doldurma ve 2 tanesi ise soru-cevap(klasik) tarzında hazırlanmıştır.

Hazırlanan sorular Bloom'un yenilenen taksonomisine göre incelendiğinde; “hatırlama, anlama ve çözümlenme” basamaklarına yönelik sorular olduğu söylenebilir. Öğrencilere sorulan bu sorular var olan durumu öğrencilerin fark etmesi ve istenen bilgiyi metnin içinden seçip cevaplamalarını amaçlamaktadır. Testte yer alan maddelerin türleri, kaçınıcı maddenin hangi türe girdiği ve bilişsel basamakları Tablo3.2.`de gösterilmiştir.

Tablo 3.2. Dinleme becerileri testi soru dağılımı

Madde Türü	Madde Numarası	Bilişsel Basamak- Yenilenen Bloom taksonomisi
Çoktan Seçmeli	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13	Hatırlama, Anlama
Boşluk Doldurma	14,15,16,17,18	Hatırlama
Klasik	19,20	Çözümleme

Dinleme Becerisi Testi uygulandıktan sonra testte yer alan 16. sorunun işlevini yerine getiremediği, çalışmadığı anlaşılarak, uzman görüşüne de dayanarak testten çıkarılmıştır. Testin güvenirlik indeksi Tablo 3.3`te verilmiştir.

Tablo 3.3. Dinleme becerileri testine ilişkin madde analizi sonuçları.

Maddeler	r (madde toplam korelasyonu)
m1	.000*
m2	.619
m3	.619
m4	.143*
m5	.663
m6	.258*
m7	.000*
m8	.631
m9	.631
m10	.619
m11	.619
m12	.350
m13	.631
m14	.315
m15	.680
m16	.079*
m17	.619
m18	.648
m19	.505
m20	.619

*.20<silinmeli; .20-.30<düzeltilmeli; .30>kabul edilebilir.

Tablo 3.3. incelendiğinde öğrencilerin dinleme-anlama becerilerini ölçmeye yönelik geliştirilen testin maddelerine ilişkin madde toplam korelasyonları görülmektedir. İlgili alanyazın tarandığında bir maddenin kabul edilebilir olması için korelasyon puanının .30 ve daha yüksek olması gerekmektedir (Büyüköztürk, Kılıç, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2012: 171). Buna göre m1, m4, m7 ve m16'nın madde toplam korelasyonları .30'dan küçük olduğu için testten çıkarılmıştır. Testteki 6. maddenin toplam korelasyonu ise .258 olarak belirlenmiştir. Alanyazına göre, madde toplam korelasyonu .20-30 arasında kalan maddeler düzeltilerek testlerde kullanılabilir (Büyüköztürk, Kılıç, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2012: 171). Bu nedenle, testteki 6. madde araştırmacı tarafından düzeltilerek kullanılmıştır. Geri kalan maddelerin toplam korelasyon puanları .315 ile .680 arasında değişmektedir. Bu durum, maddelerin ayırt ediciliklerinin yüksek ve kabul edilebilir düzeyde olduğunu göstermektedir. DBT'nin son hâli EK-1'de verilmiştir.

3.3.2. 12 haftalık dinleme metni uygulamaları

Seçici Dinleme Stratejisi'nin not alma ve özet çıkarma becerileri üzerindeki etkisinin ortaya konması adına 12 haftalık uygulama süreci planlanmıştır. Her hafta başka bir dinleme metninin işlendiği bu uygulama sürecinde kullanılacak dinleme metinleri 5. Sınıf Türkçe Dersi Kitabı'ndan seçilmiştir. Seçilen dinleme metinlerinin etkinlikleri yine ders kitabından, seçici dinleme becerisi ve özet çıkarma, not alma becerilerinin ölçülmesine uygun olarak seçilmiştir.

Uygulama sürecinde çalışmayı yapacak araştırmacıya yol gösterici olması açısından her bir uygulama metninin “uygulama süreci” planlanarak; “dinleme öncesi, dinleme sırası ve dinleme sonrası” şeklinde başlıklara ayrılmış ve her bir adımda neler yapılması gerektiği açıkça anlatılmıştır (bk. Ek-5.). Bu sayede uygulamayı başka bir araştırmacı ya da öğretmen yapmak istediği zaman herhangi bir sorunla karşılaşmadan yönergeleri takip ederek yapacağı düşünülmektedir.

On iki haftalık uygulama süreci içerisinde sekiz haftalık uygulama yapıldıktan sonra çalışmaya altı haftalık ara verilmiş ve dört haftalık uygulama daha yapılmıştır. Söz konusu 12 haftalık uygulamanın birinci ve ikinci verilerin t-testi analizi sonuçlarına göre öğrencilerin seçici dinleme stratejisiyle birlikte not alma ve özet çıkarma becerilerine katkı sağladığı görülmektedir. (bk. Tablo 4.1 ve Tablo 4.2)

3.3.2.1. Birinci uygulama (Ek- 5.)

Sürecin birinci uygulamasında kullanılacak metnin adı: “Küçük Şeylerin Hikayesi- Kütüphane” metnidir. Bu metin 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer almakta olup dinleme becerisinin geliştirilmesi ve ölçülmesine yönelik kullanılan bir metindir. Söz konusu dinleme metniyle öğrencilerin not alma becerilerinin geliştirilmesi amaçlanmış ve etkinlik soruları buna uygun olarak kitapta yer alan etkinliklerden seçilmiştir. Uygulama sonucunda verilen cevaplar t-testi yöntemiyle analiz edilerek sonuçlar “Bulgular” kısmında verilmiştir.

3.3.2.2. İkinci uygulama (Ek- 6.)

Sürecin ikinci uygulamasında kullanılacak metnin adı: “Adsız Çeşme” şiiridir. Şiir 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer almaktadır. Öğrencilerin seçici dinleme stratejisini kullanarak not alabilmelerine yönelik olarak şiirden uygun bölümler çıkartılmış ve öğrencilerden dinlediklerine göre boşlukları not alarak doldurmaları istenmiştir. Uygulama sonucunda verilen cevaplar t-testi yöntemiyle analiz edilerek sonuçlar “Bulgular” kısmında verilmiştir.

3.3.2.3. Üçüncü uygulama (Ek- 7.)

Sürecin üçüncü uygulamasında kullanılacak metnin adı “Sanki Caminin Bakım Kılavuzu”dur. Söz konusu metin 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer almaktadır. Öğrencilerin seçici dinleme stratejisini kullanarak not alma ve özet çıkarma becerilerini geliştirebilmelerine yönelik olarak seçilen bu metnin etkinlikleri yine söz konusu ders kitabında yer almaktadır. Uygulama sonucunda verilen cevaplar t-testi yöntemiyle analiz edilerek sonuçlar “Bulgular” kısmında verilmiştir.

3.3.2.4. Dördüncü uygulama (Ek- 8.)

Sürecin dördüncü uygulamasında kullanılacak metnin adı “Dede Korkut/Boğaç Han”dır. Metin 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer almaktadır. Seçici dinleme stratejisini kullanan öğrencilerin bu sayede not alma ve özet çıkarma becerilerinin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Metnin etkinlikleri not alma ve özet çıkarma becerilerini geliştirecek nitelikte olduğu düşünülen, ders kitabında yer alan etkinliklerden seçilmiştir. Öğrencilerin etkinliklere vermiş oldukları cevaplar t-testi yöntemiyle analiz edilerek sonuçları “Bulgular” kısmına eklenmiştir.

3.3.2.5. Beşinci uygulama (Ek-9.)

Sürecin beşinci uygulamasında kullanılacak metnin adı “Anlamak”tır. Söz konusu metin 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer almaktadır. Öğrencilere seçici dinleme stratejisiyle birlikte not alma becerilerini kullandırmanın yanında şiir dilinin farkına varmaları amacıyla bu metin seçilmiştir. Şiirden uygun bölümler çıkartılarak öğrencilerin dinlediklerine göre bu boşlukları doldurmaları istenmiştir. Etkinlikte yer alan cevaplar t-testi yöntemiyle analiz edilerek sonuçlar “Bulgular” kısmına eklenmiştir.

3.3.2.6. Altıncı uygulama (Ek-10.)

Sürecin altıncı uygulamasında kullanılacak metnin adı “Bilinçsiz İlaç Tüketimi”dir. Metin 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer almaktadır. Öğrencilerin seçici dinleme stratejisiyle birlikte not alma ve özet çıkarma becerileri geliştirilmesi amaçlanmıştır. Aynı zamanda bilinçsiz ilaç tüketimi konusunda öğrencilerde farkındalık oluşturulması amaçlanmıştır. Dinleme metninin etkinlikleri sürece uygun olarak yine ders kitabından seçilmiştir. Uygulamanın verileri t-testi yöntemiyle analiz edilerek sonuçlar “Bulgular” kısmına eklenmiştir.

3.3.2.7. Yedinci uygulama (Ek-11.)

Sürecin yedinci uygulamasında kullanılacak metnin adı “Dersimiz Atatürk”tür. Metin 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer almaktadır. Metnin görseller içeren bir izleme metni olması nedeniyle öğrencilerin dikkatini daha çok çekeceği düşünülmektedir. Seçici dinleme stratejisiyle birlikte öğrencilerin not alma becerisinin de geliştirilmesinin amaçlandığı bu uygulamanın etkinlikleri de ders kitabından amaca uygun olarak seçilmiştir. Etkinliklere verilen cevaplar t-testi yöntemiyle analiz edilerek sonuçlar “Bulgular” kısmında verilmiştir.

3.3.2.8. Sekizinci uygulama (Ek-12.)

Sürecin sekizinci uygulamasında kullanılacak metnin adı “Küçük Şeylerin Hikâyesi- Kütüphane”dir. Kalıcılığın ölçülmesi adına birinci uygulama sekiz hafta sonra seçici dinleme becerilerinin geliştiği düşünülen öğrencilere yeniden uygulanmıştır. Etkinliğe ilişkin veriler t-testi yöntemiyle analiz edilerek sonuçlar “Bulgular” kısmında verilmiştir.

3.3.2.9. Dokuzuncu uygulama (Ek-13.)

Sekiz haftalık uygulama sürecinin ardından araya yarıyıl tatilinin girmesiyle birlikte bir aylık süreçte uygulama yapılmamıştır. Bu sürecin öğrencilerin geliştirmiş oldukları seçici dinleme becerisiyle birlikte not alma ve özet çıkarma becerilerinde bir gerilemeye sebep olup olmadığını ortaya koymak için kalıcılığa ilişkin dört haftalık uygulama süreci daha gerçekleştirilmiştir.

Sürecin dokuzuncu uygulamasında kullanılacak metnin adı “Çocukluk”tur. Öğrencilerin seçici dinleme stratejisiyle birlikte not alma becerilerine ait gelişim durumunu ortaya koymak için metin 5. sınıf Türkçe ders kitabından seçilmiştir. Seçilen şiirden bazı kelimeler çıkartılarak öğrencilerin dinlediklerine göre boşlukları

doldurmaları istenmiştir. Etkinliğe ait veriler t-testi yöntemiyle analiz edilerek sonuçlar “Bulgular” kısmında verilmiştir.

3.3.2.10. Onuncu uygulama (Ek-14.)

Sürecin onuncu uygulamasında kullanılacak metnin adı “Kış Uykusu”dur. 6. sınıf Türkçe ders kitabından seçilen bu metnin sınıf seviyesine uygun olduğu düşünülmektedir. Seçici dinleme ve buna bağlı olarak not alma, özet çıkarma becerilerinin geliştirilmesi adına metne uygun olarak etkinlikler seçilmiştir. Etkinliğe ait veriler t-testi yöntemiyle analiz edilerek sonuçlar “Bulgular” kısmında verilmiştir.

3.3.2.11. On birinci uygulama (Ek- 15.)

Sürecin on birinci uygulamasında kullanılacak olan metin araştırmacı tarafından geliştirilen “Adresi Bulalım” adlı metindir. Bu uygulamada öğrencilere araştırmacı tarafından önceden çizilmiş olan kuş bakışı sokak görünümü dağıtılmış ve başlangıç noktası belirlenmiştir. Öğretmen tarafından gelen yönergeleri dinleyen öğrenciler istenilen adresi, yönergeyi dikkatli bir şekilde dinleyerek ve dinlediği yönde kalemle takip ederek hedefe ulaşmaktadır. Her bir hedefe farklı renkte kalemle ulaşmalarını isteyen öğrencilerin vermiş oldukları cevaplar t-testi yöntemiyle incelenmiş olup sonuçlar “Bulgular” kısmında verilmiştir.

3.3.2.12. On ikinci uygulama (Ek-16.)

Sürecin on ikinci ve son uygulamasında kullanılacak olan metnin adı “Küresel Isınma”dır. Metin TSE Öncü Çocuk Dergisi’nden alınmış olup öğrencilerin seviyesine

uygun, güncel konuyu ele almaktadır. Öğrencilerin seçici dinleme stratejilerini kullanma ve sorular ışığında özet çıkarma, not alma becerilerini kullanabilme becerilerinin ölçülmesinin yanında güncel bir konu olan “Küresel Isınma” hakkında bilgi sahibi olmaları amaçlanmaktadır. Söz konusu metne uygun olacak şekilde sorular hazırlanmış ve öğrencilere cevaplamaları için gerekli süre (1 ders saati) ve ortam ayarlanmıştır. Öğrencilerin vermiş oldukları cevaplar t-testi yöntemiyle analiz edilmiş olup sonuçlar “Bulgular” kısmında verilmiştir.

3.3.3. Öğretmen görüşme formu

Öğretmenlerin, öğrencilerin dinleme becerilerinin gelişimine yönelik görüş ve önerilerini alabilmek için “Öğretmen Görüşme Formu” araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Formun hazırlanış süreci, eylem araştırmasının aşamalarına uygun olarak gözden geçirilmiştir. Bu aşamalar şu şekilde belirtilmektedir (McNiff, Whitehead, 2002: 71):

1.Güncel uygulamayı gözden geçir: Var olan alanyazın uygulamaları içerisinde doğrudan Seçici dinleme stratejisiyle ilişkilendirilecek bir çalışmaya tespit edilememiştir. Söz konusu çalışmalar içerisinde not almanın dinlemeyle ilişkisi ya da seçici dinleme stratejisinin not alma, özet çıkarma becerilerinden sadece biriyle olan ilişkisini ortaya koymak için yapılanlar yer almaktadır. Not alma ve özet çıkarma becerilerinin birbirini tamamlayan parçalar olduğu düşünüldüğü için araştırmacı tarafından alanyazındaki bu boşluk kapatılmak istenmiştir.

Araştırmanın nicel durumu gözden geçirilmiş ve mevcut araştırma nitel verilerle desteklendiğinde daha etkili sonuçlar vereceği düşünülmüştür. Bu sayede nicel verilerin yorumlanmasında da nitel verilerden yararlanılabileceği düşünülmüştür. Çünkü söz konusu ÖGF uygulanan öğretmenler, çalışma grubunda olan her öğrencinin dersine girmekte olup, farklı derslerde öğrencilerin dinleme becerilerini gözlemleme imkânları bulunmaktadır. Farklı derslere giren bu öğretmenlerden öğrencilerin dinleme becerilerine

yönelik mevcut durumlarıyla ilgili bilgi almak ve öğretmenlerin dinleme eğitimine yönelik önerilerini değerlendirip çalışmaya katmak araştırmanın niteliğini artıracaktır.

2.Geliştirmek istediğin şeyi tanımla: 12 haftalık uygulama sonunda öğrencilerin dinleme becerilerinin gelişip gelişmediğini öğretmenlere sorarak bu konuda nitel veri oluşturup nicel verilerin analizinin daha sağlıklı gerçekleştirilmesi amacıyla ÖGF geliştirilmek istenmiştir.

3.Geliştirme yolunu belirt: Alan uzmanlarına ve alanyazında öğretmenlere yönelik dinleme becerisiyle ilgili yöneltilen sorulara bakılarak ÖGF`de yer alan sorular geliştirilmiştir.

4.Dene: Araştırmanın gerçekleştiği okulda yer alan öğretmenlerin her birine ÖGF ayrı ayrı uygulanmıştır.

5.Olanları izle ve sonuçları yansıt: Araştırmacı, ÖGF`de yer alan soruları bire bir görüşmede öğretmenlere sorarak cevapları soruların yer aldığı kâğıtlara yazmıştır.

6. Sonuçlar ışığında planını değiştir ve devam et: Öğretmenlerin verdikleri cevaplar alan uzmanıyla birlikte içerik analizi yöntemine başvurularak incelenmiş ve seçici dinleme becerisine yönelik fikirleri ortaya koyacak soru eksikliği nedeniyle böyle bir sorunun eklenmesine karar verilmiştir.

7. Düzenlediğin eylemi değerlendir: Verilen karardan sonra soru ÖGF`ye eklenerek öğretmenlere yeniden yöneltilmiş ve verilen cevaplar içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Bunun sonucunda cevaplar içerisinde anahtar kelime olarak belirtilebilecek kelimeler “Alt kategori” başlığı altında, öğretmenlerin vermiş oldukları cevaplar ise “Genel ifadeler” başlığı altında tablo haline getirilerek “Bulgular” bölümünde sunulmuştur.

8. Çalışmanın görünüşünden memnun olana kadar devam et: Sunulan veriler ışığında ÖGF`nin son halinin kabul edilebilir olduğu kanısına varılmıştır.

Hazırlanan ÖGF dört bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde görüşme yapılacak öğretmene ait kişisel bilgiler, ikinci bölümde dinleme becerisinin önemi, üçüncü bölümde öğretmenin, öğrencilerin seçici dinleme becerileri ve buna bağlı olarak not alma ve özetleme becerilerini kullanabilmelerine yönelik gözlem ve görüşleri yer alırken son

bölümde ise dinleme becerisinin gelişimine yönelik önerilerin istendiği yedi soru yer almaktadır. ÖGF`ye cevap verecek öğretmenlerin isimleri gizli tutularak “K1, K2, K3 ve K4” şeklinde kodlanmıştır.

3.3.4. Dinleme süreci öğrenci görüşme formu

Öğrencilerin birinci dönemden itibaren 12 haftalık süreç boyunca aldıkları seçici dinleme eğitimi hakkındaki düşüncelerini ortaya koyarak sürecin olumlu ve olumsuz yanlarını ifade etmelerini sağlamak amacıyla dört soruluk bir görüşme formu hazırlanmıştır. Hazırlanan bu form, çalışmaya katılan her öğrenciye uygulanmış ve sonuçları içerik analizi yöntemiyle yorumlanarak öğrencilerin vermiş oldukları cevaplar; alt kategoriler ve genel ifadeler şeklinde tablo haline getirilmiştir. Öğrencilerin isimleri gizli tutularak kodlama yöntemiyle her öğrenciye sırasıyla “ö1, ö2, ö3, ö4,, ö21” şeklinde bir kod verilmiştir.

Öğrencilerin 12 haftalık uygulama sürecine yönelik düşüncelerinin alınması araştırmanın nitel verilerinin daha sağlıklı yorumlanmasına ve yapılan dinleme eğitiminin başarıya ulaşp ulaşmadığına yönelik bir fikir oluşturmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Sorular hazırlanırken uygulanan seçici dinleme eğitimi süreci ve uzman görüşü dikkate alınmıştır. Eylem araştırmasının 8 Adımlı Uygulama Modeli`nin adımları göz önünde tutularak hazırlanmıştır.

1.Güncel uygulamayı gözden geçir: Uygulamanın yapıldığı çalışma grubunun uygulama süreci hakkındaki görüşlerini almak hem onların gözünden çalışmayı görebilmek hem de çalışma hakkında olumlu ve olumsuz verilere ulaşmayı sağlayacaktır. Bu veriler nicel verilerin yanında araştırmaya önemli bilgiler katan nitel verilerdir.

2.Geliştirmek istediğin şeyi tanımla: 12 haftalık dinleme süreci boyunca öğrencilerin kendi gözlemleriyle bu süreç hakkındaki fikirlerini ortaya koyarak nicel verilerle uyumunu değerlendirmek amacıyla bir görüşme formu hazırlanacaktır.

3.Geliştirme yolunu belirt: Uzman görüşü alınarak ve 12 haftalık uygulamanın nicel verilerine bakılarak formda kullanılacak sorular geliştirilmiş ve dört tane soru elde edilmiştir.

4.Dene: Çalışma grubunda yer alan öğrencilerle sınıf ortamında uygulanmıştır.

5.Olanları izle ve sonuçları yansıt: Öğrencilerin soruları cevaplamaları için süre verilmiştir. Öğrenciler soruları cevapladıktan sonra cevap kâğıtları teker teker incelenerek sonuçlar hakkında genel ifadeler ve kategoriler ortaya konmuştur.

6. Sonuçlar ışığında planını değiştir ve devam et: Planın değişimine gerek görülecek bir sonuçla karşılaşılmamıştır.

7. Düzenlediğin eylemi değerlendir: Cevaplar içerik analizi yöntemiyle değerlendirilerek “Bulgular” kısmına eklenmiştir.

3.4. Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması nitel ve nicel olmak üzere iki aşamadan oluşmaktadır. Nitel bölümü öğretmen ve öğrenci görüşü formları oluştururken nicel bölümü dinleme becerisi testi oluşturmaktadır.

Nicel veri elde etmek adına “Dinleme Becerileri Testi” uygulanmıştır. Uygulama öncesinde öğrencilerin var olan dinleme becerilerini ölçmek adına 12 haftalık uygulamaya geçmeden önce öntest uygulanmış ve uygulama sonucunda yapılacak olan test ile sonuçların karşılaştırılması adına uygun bir yerde muhafaza edilmiştir.

Tez çalışmasının uygulama kısmı, 5. sınıf öğrencileriyle yürütülmüştür. Seçici dinleme becerisi ve buna bağlı olarak not alma, özetleme becerilerini ön plana çıkaracak

dersler araştırmacı tarafından tasarlanıp gerekli ders planları hazırlanmıştır. 12 haftalık uygulama sürecinin her haftası için ders planı hazırlanmış ve uygulanmıştır.

Nitel veriler iki bölüm olarak tasarlanmıştır. Bunlardan ilki öğretmenlerin dinleme ve özellikle seçici dinleme becerisine yönelik fikirlerini almak üzere hazırlanan ‘‘ğretmen Görüşme Formu’’ ile uygulanmıştır. Bu form araştırmacının görev yaptığı okuldaki meslektaşlarına araştırmacı tarafından uygulanmış ve her görüşme 1 saat sürmüştür. Öğretmenlerin formda yer alan sorulara verdikleri cevaplar ‘‘Bulgular’’ kısmında içerik analizi yöntemiyle yorumlanmıştır.

Nitel verilerin toplanmasında ikinci bölüm öğrencilere uygulanan ‘‘ğrenci Görüşleri Formu’’dur. Bu form ile birlikte 12 haftalık uygulama sürecinin sonunda öğrencilerin dinleme sürecine yönelik görüşleri alınmıştır. Alınan bu görüşler ‘‘Bulgular’’ kısmında içerik analizi yöntemiyle yorumlanmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Birinci ve ikinci problemlerin analizinde ilişkisiz ölçümler t-testi; üçüncü ve dördüncü problemlerin analizinde içerik analizi tekniklerinden yararlanılmıştır.

T-testi: Öğrencilerden elde edilen verilerin aritmetik ortalaması alınmış n ve son uygulama puanları arasında farkın anlamlı olup olmadığı test edilmiştir.

İçerik Analizi: Öğretmen ve ğrenci Görüşme Form`larından elde edilen sonuçlar içerik analizine göre yorumlanmıştır. Öğrencilerin ve öğretmenlerin katılımcı olarak yer aldıkları bu çalışmada katılımcıların isimleri gizlenmiştir. Öğretmenlere sırasıyla; K1, K2, K3, K4 isimleri verilirken öğrencilere de; ‘‘1, 2, 3, 4, ..., 23’’ şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

Bu iki formdan elde edilen veriler alt kategori ve genel yorumlar şeklinde tablo haline getirilerek öğretmenlerin ve öğrencilerin dinleme sürecine yönelik düşünceleri nitel veri hâlinde bulgular bölümünde sunulmuştur. İçerik analizinin sonuçları Bulgu ve Yorumlar kısmında verilmiştir.

IV. BÖLÜM

4. Bulgular

Bu bölümde veri toplama süreci sonucunda elde edilen bulgulara ve bunlara ilişkin yorumlara yer verilmiştir.

4.1. Araştırmanın Nicel Verilerine Ait Bulgular

Birinci problem: Bu problemin çözümlenmesinde uygulama öncesi ve sonrası dinlediğini anlama testinden elde edilen verilerden yararlanılmıştır.

Tablo 4.1. Seçici dinleme tekniklerinin öğrencilerin dinlediğini anlama becerilerini geliştirmeye etkisine yönelik ilişkili ölçümler t-testi sonuçları.

Gruplar	N	\bar{x}	S	Sd	T	p
Ön test	23	42	.134	44	-9.366	.000*
Son test	23	91	.211			

*p<.05 anlamlı

Tablo 4.1 incelendiğinde öğrencilerin dinleme becerilerini geliştirmeye yönelik yapılan uygulama öncesinde öğrencilerin aritmetik puan ortalamaları (42), uygulama sonrasında ise son teste ait aritmetik ortalama puanları ise (91)'tür. Uygulama öncesi ve sonrasında öğrencilerin dinleme becerilerine yönelik elde edilen toplam puanlar, ön test ve son test arasında anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek için, ilişkili ölçümler t-testi ile analiz edilerek son test lehine anlamlı farklılığın olduğu [$t_{(44)} = -9.366$ p<.000] belirlenmiştir.

Yapılan analiz sonuçları incelendiğinde öğrencilerin dinleme becerilerini geliştirmeye yönelik yapılan uygulamaların onların dinleme-anlama becerilerini olumlu yönde etkilediği görülmektedir.

İkinci problem: Bu problemin çözümlenmesinde uygulama sonunda elde edilen son test puanları ile 6 hafta ara verdikten sonra uygulanan dinleme becerileri testinden elde edilen verilerden yararlanılmıştır.

Tablo 4.2. Seçici dinleme tekniklerinin öğrencilerin dinlediğini anlama becerilerini geliştirmeye etkisine yönelik ilişkili ölçümler t-testi sonuçları.

Gruplar	N	\bar{x}	S	Sd	T	p
Son test	23	91	.211	44	-.562	.577
Kalıcılık	23	94	.172			

$p < .05$ anlamlı

Tablo 4.2 incelendiğinde öğrencilerin dinleme becerilerini geliştirmeye yönelik yapılan uygulama öncesinde öğrencilerin aritmetik puan ortalamaları (91), yöntemin öğrenciler üzerindeki kalıcılığına ilişkin aritmetik ortalama puanları ise (94)'tür. Uygulama öncesi ve kalıcılık testinden elde edilen toplam puanlar, ön test ve kalıcılık testi arasında anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek için, ilişkili ölçümler t-testi ile analiz edilerek kalıcılık testine yönelik anlamlı farklılığın olmadığı [$t_{(44)} = -.562$ $p < .577$] belirlenmiştir. Yapılan analiz sonuçları incelendiğinde öğrencilerin dinleme becerilerini geliştirmeye yönelik yapılan uygulamaların öğrenciler üzerinde kalıcı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Üçüncü ve dördüncü problem: Bu problemin çözümlenmesinde uygulama ile ilgili öğrencilerden ve diğer öğretmenlerden alınan görüşlerin içerik analizinden yararlanılmıştır. Öğrencilerden ve öğretmenlerden alınan görüşler ana ve alt temalara ayrılarak seçici dinlemenin hem öğrenci hem de diğer dersler için sağladığı katkı betimlenmeye çalışılmıştır. Bunula ilgili bulgular aşağıda verilmiştir.

4.2. Araştırmanın Nitel Verilerine Ait Bulgular

Bu başlık altında “Öğretmen Görüşme Formu” ve “Dinleme Sürecine İlişkin Öğrenci Görüşme Formu”na ait bulgular ele alınacaktır.

4.2.1. Öğretmen görüşme formu

Öğretmen Görüşme Formu' na ait nitel verilere ait bulgular bu başlık altında sunulmuştur. Görüşme yapılan öğretmenlerin gizlilik açısından isimleri gizlenmiş ve kodlarla ifade edilmiştir. Çalışmada Fen Bilgisi öğretmeni (K1), İngilizce öğretmeni (K2), Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmeni (K3), Sınıf öğretmeni ve aynı zamanda okulun vekil müdürü (K4) ile gösterilmiştir.

Söz konusu çalışma grubunda derse giren öğretmenlerle yapılan görüşme sorularına verdikleri cevapların içerik analizleri yapılmıştır. Öğretmenlerin görüşme sorularına verdikleri cevaplar alt kategoriler altında toplanmış ve tablo haline getirilmiştir.

4.2.1.1. Dinleme becerisinin önemine ilişkin bulgular

“Dinleme becerisinin önemine ilişkin görüşleriniz nelerdir?” sorusuna ait bulgular Tablo 4.3. 'te verilmiştir.

Tablo 4.3.Dinleme becerisinin önemine ilişkin bulgular

Alt Kategoriler	Genel ifadeler
Anlama	*Verilen mesajı pürüzsüz olarak anlayabilmektir(k1).
İşitme	*İşitme ve dinleme birbirinden farklı durumlardır.
Öğrenme	(k3)
Kritik dönem	* İyi bir konuşmacı olabilmek iyi bir dinleyici olmaya bağlıdır. (k1).
Ön Koşul	* Öğrenmenin temelini oluşturur(k3-k4). *5. sınıflarda bu becerinin gelişimi kritik dönemdir(k2). *Her ders için dinleme becerisi önemlidir(k3).

Öğretmen görüşleri dört alt kategoride toplanmıştır. Bunlar “anlama”, “işitme”, “kritik dönem”, “ön koşul”dur.

Bu sorunun sorulmasının nedeni öğretmenlerin dinleme becerisinin öneminin farkında olup olmadıklarını tespit etmek ve dolaylı yoldan derslerinde bu becerinin gelişimine dikkat edip etmediklerini ortaya koymaktır. Görüşleri alınan öğretmenlerin hepsi dinlemenin öğrenme için temel bir beceri olduğunu düşünmektedir. Bu görüşü destekleyen K1, “Dinleme, öğrenmenin temelini oluşturur. Başta sözel dersler olmak üzere diğer derslerin de anlaşılabilmesi için önemlidir” görüşünü dile getirmiştir. K3, bu görüşü destekler şekilde “Dinleme de yaşanan herhangi bir sorun dersi anlamayı da güçleştirir” yorumunu yapmıştır. 5. sınıfların ortaokul dönemi için kritik bir dönem olduğu ve öğrencilerin bu sınıfta temel bilgileri aldığını dile getiren K2, “Dinleme, önemli bir beceridir. 5. sınıflar için kritik dönemi oluşturmakta ve bu sınıf düzeyinde becerinin iyi bir şekilde geliştirilmesi için çalışılmalıdır” diyerek dinleme hakkındaki görüşlerini açıklamıştır. Bunun dışında işitme ve dinlemenin farklı kavramlar olduğunu dile getiren K3, “Dinleme için anlamlandırma gereklidir” diyerek dinlemenin işitmeden farkını ortaya koymuştur.

Yorum

Dinleme becerisinin önemine ilişkin soruya öğretmenlerin verdikleri cevaplardan yola çıkarak öğretmenlerin dinleme-işitme arasındaki farkı bildikleri anlaşılmaktadır. Dinlemenin eğitim alanında öğrenme becerisinin temelini oluşturduğu ve sadece Türkçe için değil, diğer dersler için de önemli bir beceri olduğu görüşü ortaya çıkmaktadır. 5. sınıfların dinleme becerisi için kritik dönem olduğu kanısına varan öğretmenler bu dönemde öğrencilerde var olan dinleme becerisinin geliştirilmesi gerektiğini düşünmektedirler. Çünkü onlara göre öğrenciler bilgiyi en çok dinleme becerisiyle edinmektedirler ve 5. sınıf seviyesi sonraki senelerin temelini oluşturan bir seviye olduğu düşünülmektedir.

4.2.1.2. Öğretmenlerin öğrencilerin dinlemeye hazırlık yapmalarına yönelik düşüncelerine ait bulgular

“Öğrencilerin dinlemeye hazırlık yapmaları konusundaki düşünceleriniz nelerdir?” sorusuna ait bulgular Tablo 4.4.`te verilmiştir.

Tablo 4.4.Öğretmenlerin öğrencilerin dinlemeye hazırlık yapmalarına yönelik düşüncelerine ait bulgular

Alt Kategoriler	Genel ifadeler
Dikkat dağınıklığı	*Etkin dinleme açısından oldukça önemli(k4).
Dinleme pozisyonu	*Öğrenci göz teması kurmalı(k1).
Göz teması	*Dikkat dağınıklığı var(k3).
Konu	*Bazı öğrenciler görünüşte dinleme yapıyor(k2).
Ders	*Sınıf içerisinde dinlemeye hazırlık yapan öğrenciler var ve bu durum ders başarısına olumlu yansıyor(k3).
Rehberlik	*Ele alınan konu farklılığı ya da ders türüne göre öğrenciler konuya ve anlatılanlara odaklanmakta güçlük çekiyor(k2).
	* Sağlıklı bir dinleme hazırlığı için öğretmen rehberliği gerekli(k1).

Araştırmaya katılan öğretmenlerin söz konusu soruya verdikleri cevaplardan yola çıkarak altı tane alt kategori oluşturulmuştur. Bunlar; dikkat dağınıklığı, göz teması, dinleme pozisyonu ve konu-ders farklılığı ve öğretmen rehberliğidir.

Dinlemeye hazırlık konusunda dikkatin dağınık olmamasının önemli bir husus olduğunu belirten K1, “Dinleme sırasında öğrenciler, dikkatlerini dağıtacak her nesneden uzak durmalılar.” diyerek öğrencilerin bu konuda eksik olduğunu belirtmiştir. K2, öğrencilerin dinlemeye hazırlık yaptıklarını ancak bu hazırlığı yapan öğrencilerden bazılarının gerçekten dinleme sürecini etkili bir şekilde geçirmek için değil öğretmen kızar korkusuyla yaptıklarını belirtmiştir. Dikkat dağınıklığından bahseden bir diğer öğretmen K3, “öğrencilerin dikkatini toplayabilmek için öğretmenlerin çaba göstermeleri gerekir” diyerek öğretmenlerin rehber ve yol gösterici olması gerektiğinden bahsetmiştir.

K1, öğrencilerin dinlemeye hazırlık yapmaları konusunda göz teması kurarak öğretmenle iş birliğinin önemli olduğundan bahsetmiştir. Çünkü hazırlık noktasında

öğretmenle ilişki kurmayan öğrenciler dinleme sürecinde gerekli hazırlık yapmadıkları için kopukluk yaşayacaklarından bahsetmektedir.

Yorum

Dinlemeye hazırlık, dinleme sürecinin etkili bir şekilde gerçekleşmesi açısından önemlidir. Öğretmenlerin ortak kanısı olarak öğrencilerin dinlemeye hazırlık sürecinde dikkat eksikliği yaşadıklarını söyleyebiliriz. Bu konuda öğretmenlerin rehberlik yaparak öğrencilerin dikkatlerini toplamaları gerekmektedir. Bu noktada öğrencilerle göz teması kurulmasının da önemli olduğu ifade edilmiştir.

4.2.1.3. Öğretmenlerin öğrencilerin etkin bir dinleme gerçekleştirmeleri ve dinleme süreçlerine yönelik düşüncelerine ait bulgular

Öğrenciler işitme, algılama, anlama, yorumlama, değerlendirme ve tepki verme basamaklarından herhangi birinde sorun yaşıyorlar mı? Sorusuna ait bulgular Tablo 4.5.'te verilmiştir.

Tablo 4.5. Öğretmenlerin öğrencilerin etkin bir dinleme gerçekleştirmeleri ve dinleme süreçlerine yönelik düşüncelerine ait bulgular

Alt Kategoriler	Genel ifadeler
Kültür	*İşitme konusunda sıkıntı yaşayan öğrenciler üst
Bireysellik	dinleme basamaklarına çıkmak da zorlanıyorlar(k2).
Ortam	* Yöresel farklılıklardan dolayı öğrenciler dinleme
Etkin Dinleme	sürecinde beklenen performansı
Dikkat	sergileyemiyor(k4).
Süre	* Ortamdan kaynaklı sorunlarda öğrenciler işitme
	basamağında sıkıntı yaşayabiliyorlar(k4).
	* Dikkat dağınıklığı dinleme sürecinde de
	öğrencileri etkileyen bir unsur(k2).
	*Öğrenciler, dinleme sürecinde uzun süre etkin
	olamıyorlar(k2).

*Öğrenciler etkin bir şekilde dinleme gerçekleştirdiklerinde üst basamaklara çıkabiliyorlar(k1).

Araştırmaya katılan öğretmenlerin vermiş oldukları cevaplardan dört alt kategori oluşturulmuştur. Bunlar; yöre ve kültür, öğrenci farklılıkları, ortam, metin ve süre.

Dinleme sürecinde öğrencilerin etkin olamadığını belirten K4, bu durumu yöresel ve kültürel farklılıklara bağlamaktadır. Öğrencilerin Türkçeyi ikinci dil olarak öğrendikleri için dinleme sırasında algılamada güçlük çektiklerinden bahsedilmiştir.

K1, bireysel farklılıkların da etkisiyle öğrencilerin dinleme sürecinin her bir basamağında sorun yaşayabildiklerinden bahsetmiştir. K2 ise öğrencilerin bazen dinleme ortamından ötürü işitme basamağında bile sıkıntı yaşadıklarından bahsetmiştir. Her öğrencinin mutlaka dinleme sürecinin herhangi bir basamağında sorun yaşadığından bahsetmiştir.

Yorum

Dinleme süreci işitme ile başlayıp değerlendirme basamağına kadar çıkan bir süreçtir. Öğrenciler bu sürecin herhangi bir basamağında sorun yaşayabilmektedirler. Öğretmenlerin vermiş oldukları cevaplara göre öğrencilerin işitme konusunda herhangi bir sağlık sorunları olmadığı ancak bazen dinleme ortamının aşırı gürültülü olması durumundan ötürü öğrencilerin işitmede de sıkıntı yaşayabildikleri çıkarımı yapabiliriz.

4.2.1.4. Öğretmenlerin öğrencilerin dinleme süreci sonrası geriye dönük değerlendirme yapabilmelerine yönelik düşüncelerine ait bulgular

Öğretmenlerin, “Öğrenciler dinleme süreci sonrasında geriye dönük değerlendirme yapabiliyorlar mı?” sorusuna ait bulgular Tablo 4.6.'da verilmiştir.

Tablo 4.6. Öğretmenlerin öğrencilerin dinleme sürecini değerlendirmelerine yönelik düşüncelerine ait bulgular

Alt Kategoriler	Genel ifadeler
İşitme	* Öğretmen istemediği sürece öğrenciler dinleme sürecine yönelik düşüncelerini dile getirecek herhangi bir harekette bulunmuyorlar(k2).
Rehberlik	
Bireysellik	* Bazı öğrenciler dinleme süreci basamaklarının başı olan “işitme” basamağının üstüne çıkamadığı için değerlendirme yapamamaktadırlar(k1).
İki dillilik	*Bireysel farklılıklar var. Bu farklılığa sahip öğrenciler, geriye dönük değerlendirme yapabiliyorlar(k3). * İki dilliliğin getirmiş olduğu zorluklardan ötürü öğrencilerden bazıları geriye dönük değerlendirme yapamamaktadırlar(k4).

Araştırmaya katılan öğretmenlerin ilgili soruya vermiş oldukları cevaplardan yola çıkarak üç alt kategori ortaya çıkmıştır. Bunlar; işitme basamağı, öğretmenin etkisi ve bireysel farklılıklardır.

K1, İşitme basamağının üstüne çıkamayan bazı öğrencilerin dolayısıyla dinleme sürecini sağlıklı olarak gerçekleştiremediklerini ve değerlendirme yapamadıklarını söylemiştir. K3, geriye dönük değerlendirme yapabilen öğrenci sayısı ise bireysel farklılıklardan dolayı altı ya da yedi öğrenciyi geçmediğini ifade etmiştir.

K2, “öğretmen hatırlatma yaparsa öğrenciler geriye dönük değerlendirme yapıyor” diyerek öğrencilerin dinleme sürecinde öğretmen rehber olmazsa etkili olamadıklarından bahsetmiştir. K4 ise öğrencilerin iki dillilikten ötürü dinleme sürecine yönelik değerlendirme yaparken zihinsel kavramların karşılığı olan kelimeleri bilemedikleri için değerlendirme sürecinde zayıf olduklarını anlatmıştır.

Yorum

Sorulara verilen cevaplardan da anlaşılacağı üzere işitme basamağı dinleme sürecinin sağlıklı bir şekilde gerçekleşmesi için önemli bir basamaktır. Dinleme sürecini sağlıklı bir şekilde geçen öğrencilerden bazıları öğretmen rehberlik yapmadığı sürece değerlendirme sürecine katılmadıkları ortaya çıkmaktadır. Değerlendirme sürecine yönelik yaşanan olumsuzluklardan biri de öğrencilerin iki dillilikten ötürü Türkçeye tam anlamıyla hâkim olamaması ve bu nedenle düşünceleri ifade noktasında sorun yaşamalarıdır.

4.2.1.5. Öğretmenlerin öğrencilerin seçici dinleme becerilerine yönelik düşüncelerine ait bulgular

“Öğrenci dersi dinlerken hangi bilginin daha önemli olduğunu ayırt edebiliyor ve ona göre dinleme gerçekleştirebiliyor mu?” sorusuna ait bulgular Tablo 4.7’de verilmiştir.

Tablo 4.7. Öğretmenlerin öğrencilerin seçici dinleme becerilerine yönelik düşüncelerine ait bulgular

Alt Kategoriler	Genel ifadeler
Nitelik	* Öğrencinin ilgisini çeken, günlük hayatta karşılaştığı konular daha çok dikkat çekiyor(k1).
Ayırt etme	*Konuyu ayırt etme gücü bireysel farklılıklara göre değişir(k1).
İhtiyaçlar	*Dinleme öncesinde öğrencide yeterli düzeyde bilgi varsa seçici dinleme süreci sağlıklı bir şekilde gerçekleşiyor(k2).
Anlama	* Öğretmen rehberliği oldukça önemli(k3-k2).
Bilgi düzeyi	*Konu farklılığı ayırt etme gücüne etki eder(k1).
Rehberlik	

Söz konusu soruya verilen cevaplardan yola çıkarak altı tane alt kategori oluşturulmuştur. Bunlar; konunun niteliği, bireysel ihtiyaçlar, anlama, bilgi düzeyi, öğretmen etkisidir.

K1, “eğer konu öğrencinin ilgisini çekiyor ve günlük hayatla ilişkiliyse öğrencinin bilgiyi ayırt etme gücünde artış gözlemleniyor” diye ifade etmiştir. Ayrıca öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarının da seçici dinleme de önemli bir unsur olduğu ve öğrencilerin konuyu ayırt etme gücüne etki ettiğini ifade etmiştir. K2`ye göre, öğrencilerin dinleme öncesinde konuyla ilgili yeterli bilgi düzeyine sahip olduklarında seçici dinleme becerisine yönelik etkinlikleri daha da artmaktadır.

K3, öğrencilerin önemli bilgiyi ayırt edebilme güçlerinin bireysel farklılıklara göre değişmekte olduğundan bahsetmiştir. K4`te bu bireysel farklılıklar nedeniyle öğrencilerin bazılarının seçici dinleme konusunda yetersiz olduğunu ifade etmiştir.

Yorum

Öğrencilerin seçici dinleme becerisine yönelik etkinlikleri bireysel farklılıklara göre değişmektedir. Öğretmenlerin dinleme sürecinde etkin olabilmesi ve öğrencileri doğru bir şekilde yönlendirmesi, öğrencilerin seçici dinleme sürecinde etkin olabilmeleri açısından önemlidir. Öğretmenler, öğrencilerin bireysel farklılıkları, ihtiyaçları ve ilgilerine dikkat etmeleri gerekmektedir. Seçici dinleme becerisi önemli bilgiyi ayırt etme ve dinleme sürecini kısaltma açısından önemli bir stratejidir. Öğretmenler öğrencilerle iş birliği içerisinde bu beceriye önem vermeliler.

4.2.1.6. Öğretmenlerin öğrencilerin dinlediğini not alma ve özetini çıkarma becerilerine yönelik düşüncelerine ait bulgular

Dinlediği bilgiler içerisinde işine yarayacak olan bilgiyi uygun bir şekilde not alabiliyor ya da dinlediği metnin özetini çıkarabiliyor mu? Sorusuna ait bulgular tablo 4.8.`de verilmiştir.

Tablo 4.8.Öğretmenlerin Öğrencilerin Dinlediğini Not Alma ve Özetini Çıkarma Becerilerine Yönelik Düşüncelerine Ait Bulgular

Alt Kategoriler	Genel ifadeler
Alışkanlık	* Öğretmen rehberliği gerekli(k2).
Rehberlik	* Birçok öğrenci not alma ve özet çıkarma konusunda sıkıntı yaşıyor(k1).
İyi dinleyici	
Bireysellik	*Bireysel farklılıklar var. Bu farklılığa sahip öğrenciler, geriye dönük değerlendirme yapabiliyorlar(k3).
Yaş	
Yöre	* İki dillilik özellikle not alma becerisine etki ediyor(k4).

Sorudan hareketle altı tane alt kategori ortaya çıkmıştır. Bunlar; alışkanlık, öğretmen rehberliği, iyi dinleyici, bireysel farklılıklar, yöresel farklılıklar ve yaş farkıdır.

K1, bireysel farklılıklardan ötürü öğrencilerin not alma ve özet çıkarma becerilerinde farklılıklar olduğunu ifade etmiştir. Bu bireysel farklılıklardan ötürü K2, öğretmenlerin öğrencilere rehberlik etmesi ve not alması ya da özet çıkarması gereken yeri tespit edebilmeleri adına yardımcı olmaları gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca dinlediğini not alma ya da özetini sağlıklı bir şekilde çıkarabilmek için iyi bir dinleyici olmak gerektiğinden bahsetmiştir.

K3 de bireysel farklılıklardan ötürü öğrencilerin not alma ve özet çıkarma becerilerinde farklılık olduğunu ifade etmiştir. Öğretmen rehberliğinin önemli olduğunu ifade eden K4, öğretmenin öğrenciye hangi bilginin işine yarayacağını, hangisini not alması gerektiği gibi unsurlar da yardımcı olması gerektiğinden bahsetmiştir.

Yorum

Not alma ve özetleme becerileri seçici dileme stratejisinde yaygın bir şekilde kullanılan beceridir. Öğrencilerin hangi bilginin önemli olduğunu ayırt etmesi, not alması ve devamında özetini çıkarabilmesi için dinleme konusunda ön bilgiye sahip olması, algısının açık olması gerekmektedir. Bulgular, öğrencilerin öğretmen yönlendirmesi

olmadan başta seçici dinleme becerisi olmak üzere not alma ya da özetleme becerisini kullanabilmeleri oldukça zor bir durumdur.

4.2.1.7. Öğrencilerin dinleme becerisini geliştirmeye yönelik öğretmen düşüncelerine ait bulgular

“Öğrencilerin dinleme becerilerini geliştirmeye yönelik önerileriniz nelerdir?” ait bulgular tablo. 4.9 `da verilmiştir.

Tablo 4.9.Öğrencilerin dinleme becerisini geliştirmeye yönelik öğretmen düşüncelerine ait bulgular

Alt Kategoriler	Genel ifadeler
Eğitim	*Gerekli dinleme eğitimi verilmeli (k1, k4).
Teşvik	*Dinleme konusu hakkında öğrencilere
Öğrenci merkezli	önceden bilgi verilmeli(k2).
Amaç	*Dinleme ortamı uygun hale getirilmeli
Rehberlik	(k2, k4).
Ortam	*Öğretmen rehberliği önemli(k2).
Dikkat	*Öğrenci, dinlemeye teşvik edilmeli(k2).
İlgi	*Görünüşte dinleme engellenmeli(k3)
Metin	* Dinleme konusu dinleyicilerde ilgi ve
Nitelik	istek uyandırmalı(k4)
Ön bilgi	*Öğrencilerin amacına uygun
Kural	değerlendirme yapmaları
Sözsüz iletişim	sağlanmalıdır(k1).
Fiziksel	*Konuşucunun sözünü kesmemeli(k1).
Psikolojik	Öğrencilere gerekli rehberlik
Hazırbulunuşluk	yapılmalı(k2).

Soruya verilen cevaplara göre ortaya çıkan alt kategoriler şunlardır: eğitim, öğrenci merkezli, amaç, rehberlik, ortam, dikkat, ilgi, metin ve niteliği, ön bilgi, kural, sözsüz iletişim, fiziksel ve psikolojik durum ve hazırbulunuşluk.

K1, öğrencilere dinleme kurallarının benimsenmesi gerektiğinden bahsederken göz temasının önemli olduğunu ifade etmiştir. Sözlü ifadenin yanında sözsüz ifadelerle öğrencilerin dikkat etmesi gerektiğini, bu ifadelerin sözü tamamlayıcı ifadeler olduğunu anlatmıştır. K2, dinleme ortamının uygun bir duruma getirilmesi gerektiğini anlatırken öğrencilerin yeterli şekilde ön bilgiye sahip olması gerektiğine dikkat çekmiştir. Not alınması gereken yerler doğrudan olmasa da ses tonu ya da bedensel hareketlerle öğretmen tarafından öğrencilere hissettirilmelidir. Aynı zamanda özetleme çalışmalarına da önem verilmelidir. Öğretmen, öğrenciyi dinlemeye teşvik etmelidir. Öğrencinin ilgisini çeken dinleme metinlerinin seçilmesi oldukça yararlı olacaktır.

K3, söz konusu öğrencilerin dinleme becerilerini geliştirebilmenin oldukça zor ve dikkat gerektiren bir durum olduğu ve öğretmenlerin rehberlik noktasında öğrencilere yardımcı olması gerektiğinden bahsetmiştir.

K4, dinleme eğitiminde kullanılan yöntem ve tekniklerin değiştirilmesi, öğrencinin ilgisinin uyandırılması, fiziksel ve psikolojik olarak dinlemeye hazır hale getirilmesi, öğrencinin merkezde olması ve dinleme kavramının ne demek olduğunu iyi bilmesi gerektiğinden bahsetmiştir. Dinleme ve işitmenin aynı kavramları karşılamadığını ifade etmiştir.

Yorum

Verilen cevaplardan hareketle öğretmenlerin dinleme sürecine yönelik olarak gerekli bilgiye sahip oldukları ve öğrencileri yönlendirme konusunda bilinçli oldukları ortaya çıkmaktadır. Özellikle not alma ve özet çıkarma becerilerinin uygulanmasına vurgu yapan öğretmenler aslında dolaylı yoldan seçici dinleme stratejisinin önemini vurgulamaktadırlar. Çünkü seçici dinlemede en çok kullanılan becerilerin başında not alma ve özet çıkarma gelmektedir.

4.2.2. Öğrenci görüşme formu

Söz konusu araştırmanın çalışma grubunu oluşturan 5. sınıf öğrencileriyle 12 haftalık süreçte ele alınan dinleme etkinliklerinin etkililiği üzerine araştırmacı tarafından hazırlanan dört soruluk bir görüşme yapılmıştır. Gizlilik ilkesine uyulması açısından görüşme yapılan öğrencilerin isimleri gizlenmiştir. Araştırma sorularına verilen cevapların içerik analizleri yapılmış ve alt kategorilere ayrılarak tablo haline getirilmiştir.

4.2.2.1. Dinleme metinlerini anlama ve soruları cevaplayabilme becerisine yönelik öğrenci düşüncelerine ait bulgular

“Dinleme metinlerini işlerken anlamada ve soruları cevaplamada sorun yaşıyor musunuz?” sorusuna ait bulgular tablo 4.10.’da verilmiştir.

Tablo 4.10. Dinleme metinlerini anlama ve soruları cevaplayabilme becerisine yönelik öğrenci düşüncelerine ait bulgular

Alt Kategoriler	Genel İfadeler
*Anlama	*Dinlediğimi anladığım için sorulara cevap verebiliyorum.
*Öğretmen faktörü	*Öğretmenim dinleme metinlerini iyi okuduğu için anlamakta sıkıntı yaşamıyorum.
*Metin hızı	*Dinleme metinlerini bazen düzgün bir şekilde işitemiyorum.
*Dinleme eğitimi	*Nasıl dinleme gerçekleştirmem gerektiğini biliyorum.
*İşitme	*Bu sene, her hafta gerçekleştirdiğimiz dinleme etkinlikleri sayesinde kendimi geliştiriyorum.
*Süreklilik	*Dinleme metnini düzgün bir şekilde dinlediğimde herhangi bir sorun yaşamıyorum.
*Cevap	* Aynı anda hem metni dinleyip hem soruları cevaplayamıyorum.
*Dikkat	
*İyi dinleyici	
*Psikolojik ve zihinsel hazırlık	

- * Dinlerken tüm dikkatimi veriyorum ve herhangi bir sorun yaşamıyorum.
- * Soruları ve dinleme metnini iyi dinlediğim zaman sorun yaşamıyorum.
- *Metnin hızına yetişemediğim zaman soruları cevaplayamıyorum.
- *Okula gelmeden önce kötü bir şey yaşamadıysam o gün dinlediklerimi çok iyi yapıyorum.
- * Zihnimi sadece dinleme metni ve sorulara verdiğimde çok iyi dinliyorum.
- *Dinleme metni çok hızlı olduğunda yetişemiyorum ve soruları da düzgün bir şekilde cevaplayamıyorum.

Öğrencilerin sorulara verdikleri cevaplardan hareketle ortaya çıkan alt kategoriler; düşünmenin önemi, öğretmen faktörü, dinleme metninin hızı, dinleme eğitiminin önemi, dinleme etkinliklerindeki süreklilik, dinlerken soruları cevaplayabilmek, dikkat, iyi dinleyici, psikolojik ve zihinsel hazırlıktır.

Yorum

Öğrencilerin ilk soruya verdikleri cevaplar dikkate alındığında ortaya çıkan alt kategoriler dinleme öncesi, sırası ve sonrasında uygulanması gereken stratejiler ile uyumludur. Dinlemede dikkatin önemine dikkat çeken öğrenciler hem dinleyip hem de soruları cevaplamaları gerektiğinde gerekli dikkati bazı öğrencilerin veremediği anlaşılmaktadır.

Hangi dinleme stratejisi olursa olsun önemli olan “iyi dinleyici” olabilmek alt kategorisi bu araştırmada da öğrencilerin vermiş oldukları cevaplarda kendini hissettirmektedir. İyi dinleyici olabilmek temelinde dinleme stratejilerini yerinde ve zamanında kullanabilmekten geçmektedir.

Dinleme metinlerini işlerken önemli bir noktanın da öğretmen faktörü olduğunu belirten öğrencilere göre eğer öğretmen dinleme sürecinde iyi bir rehberlik gerçekleştirirse öğrenciler de dinleme metnini iyi anlıyor ve soruları cevaplandırabiliyor.

4.2.2.2. Öğrencilerin not alabilme becerilerine dair bulgular

“Dinlediğiniz metinde önemli gördüğünüz yerleri öğretmeninizi sizi uyardıktan sonra not alabiliyor musunuz?” sorusuna dair bulgular aşağıdaki tablo 4.11’de verilmiştir.

Tablo 4.11. Öğrencilerin Not Alabilme Becerilerine Dair Bulgular

Alt Kategoriler	Genel İfadeler
<ul style="list-style-type: none"> • Metin Hızı • Yazma Hızı • Dikkatli Dinleme • Öğretmen Faktörü • Not Alma Eğitimi • Dinleme Ortamı • Yazım ve Noktalama 	<ul style="list-style-type: none"> • Dinleme metni çok hızlı olduğu için not almakta sıkıntı yaşıyorum. • Yazım çok yavaş olduğu için dinleme metnine yetişemiyorum. • Dinleme metninde önemli yerleri bazen fark edebiliyorum. • Dinleme metnine dikkat ettiğim zaman not almakta sıkıntı yaşamıyorum. • Öğretmenimiz bizi uyardığı zaman daha iyi not alıyorum. • Öğretmenimiz nasıl not almamız gerektiğini bize anlattığı için sıkıntı yaşamıyorum. • Aldığım dinleme eğitimi sayesinde kendimi geliştiriyorum. • Öğretmene ihtiyaç duymadan artık önemli yerleri fark edebiliyorum. • Dinleme ortamından kaynaklı olarak bazen dinleme metnini duyamıyorum. • Not almam gereken yeri anlıyorum ancak yazımda hatalar olabiliyor.

- Hızlı not aldığım için yazımı daha sonra okuyamıyorum.
- Dikkatim çabuk dağıldığı için not almakta sıkıntı yaşıyorum.

Soruya verilen cevaplara göre şu alt kategoriler ortaya çıkmıştır:

Metin hızı, yazma hızı, dikkatli dinleme, öğretmen faktörü, not alma eğitimi, dinleme ortamı, yazım ve noktalama.

Yorum

Öğrenciler genel itibarıyla not alma tekniğini dinleme sürecinde hızlı bir şekilde gerçekleştiremediklerini ve bunu da yazma hızlarının düşük olmasına bağladıklarını ifade etmişlerdir. Bu noktada dinleme becerisinin diğer dil becerileri ile bir ilişki içerisinde olduğu tekrar ortaya çıkmaktadır. Bunun yanında öğrenciler tarafından dinleme ortamının, işleme ve devamında dinleme basamağına çıkılmasını bazen engellediği dile getirilmektedir.

4.2.2.3. Özet çıkarma becerisine dair bulgular

“Dinlediğiniz metnin özetini çıkarmanız istendiğinde bunu gerçekleştirebiliyor musunuz?” sorusuna dair bulgular aşağıdaki tablo 4.12`de gösterilmiştir.

Tablo 4.12. Özet çıkarma becerisine dair bulgular

Alt Kategoriler	Genel İfadeler
<ul style="list-style-type: none"> • Dikkatli Dinleme • Tekrar Dinleme • Anlama • Soruyu Kavrayabilme • Dinleme Metni 	<ul style="list-style-type: none"> • Dinleme sırasında gerekli dikkati gösterdiğim için metni daha iyi hatırlıyor ve özetini çıkarabiliyorum.

<ul style="list-style-type: none"> • Dinleme Ortamı • İşitmenin Önemi • Psikolojik durum • Zihinsel hazırlık • Rehberlik • Özetleme Süresi • Yazım ve Noktalama 	<ul style="list-style-type: none"> • Metni birden fazla dinlediğim zaman daha akılda kalıcı oluyor ve özetini çıkarabiliyorum. • Tüm dikkatimi dinleme metnine verdiğim zaman daha iyi bir özet çıkarabiliyorum. • Dinleme metnini anlayabildiğim için özet çıkarabiliyorum. • Sorulan sorunun ne demek istediğini anladığım zaman daha iyi özet çıkarıyorum. • İyi bir özet için önce metni anlamak gerekir. • Dinleme ortamından kaynaklı olarak dinleme metnini işitemediğim için anlamakta ve özet çıkarmakta sıkıntı çekiyorum. • Mutsuz olduğum zamanlar kendimi dinleme metnine veremiyorum. • Öğretmenimiz metnin özetini nasıl çıkarmamız gerektiğini anlattığı için sıkıntı yaşamıyorum. • Dinlediğim metin ile özet çıkarma arasına çok süre girince metinde anlatılanları unutuyorum ve özet çıkaramıyorum. • Özet çıkarırken noktalama işaretlerine çok dikkat ediyorum. Çünkü anlamayı kolaylaştırır.
---	---

Soruya verilen cevaplara göre şu alt kategoriler ortaya çıkmıştır:

Dikkatli dinleme, metni tekrar dinleme, dinlediğini anlama, soruyu kavrayabilme, dinleme metni, dinleme ortamı, işitmenin önemi, psikolojik ve zihinsel hazır oluş, öğretmen faktörü, özetleme süresi, yazım ve noktalama.

Yorum

Not alma becerisiyle ilgili soruya verilen cevaplardan ortaya çıkan kategori ile söz konusu soruya verilen cevaplardan ortaya çıkan alt kategorilerin bazılarının ortak olduğu gözlemlenmektedir. Bu durumda özet çıkarma ve not alma becerilerinin en az aynı

derecede önem verilmesi gereken, üstünde durulması gereken bir konu olduğu ortaya çıkmaktadır.

4.2.2.4. Öğrencilerin dinleme süreci ve dinleme becerisine yönelik olumlu-olumsuz görüşlerine ait bulgular

“Dönem boyunca yapılan dinleme etkinlikleri hakkında olumlu ve olumsuz görüşleriniz nelerdir?” sorusuna ait bulgular aşağıdaki tablo 4.13’te gösterilmiştir.

Tablo 4.13. Öğrencilerin dinleme süreci ve dinleme becerisine yönelik olumlu-olumsuz görüşlerine ait bulgular

Alt Kategoriler	Genel İfadeler
<ul style="list-style-type: none"> • Araç-Gereç • Anlama • Dil Becerileri • Metin Hızı • Özet Çıkarma • Not alma • Duygular • Duyu Organları • Rehberlik • Yönerge • Etkinlikler • Disiplinler Arası • Ortam • Düşünme 	<ul style="list-style-type: none"> • Dinleme metni daha büyük bir hoparlörden dinlenebilir. • Dinleme becerisi anlama kabiliyetimi geliştirdi. • Dinleme eğitimi aynı zamanda yazma becerimi de geliştiriyor. • Metin hızlı olduğu için yazmada geri kalıyorum. • Artık daha iyi not alabiliyorum. • Dinleme metni aynı anda akıllı tahtadan da yansıtılabilir. • Yazma becerim yeteri kadar gelişmediği için not almakta ve özet çıkarmakta geri kalıyorum. • Özet çıkarma ve not alma becerimi geliştirdi. • Dinleme metni daha çok duyguya hitap etmelidir.

- Dinleme becerisi aynı zamanda okuma becerisi ile birlikte kullanıldığı zaman daha etkili olur.
- Dinleme ortamında kullanılan araç-gereçler daha çok duyu organına hitap etmelidir.
- Dinleme metni öncesinde öğretmenimiz bilgi verirse daha iyi anlıyorum.
- Not alma ve özet çıkarma etkinlikleri sayesinde anlama ve anlatma becerim gelişti.
- Diğer derslerde de dinlediğimi anlayabilmemi sağlıyor.
- Dinleme ortamı daha geniş ve daha ferah olabilir.
- Düşünme becerimi geliştirdi.

Soruya verilen cevaplara göre şu alt kategoriler ortaya çıkmıştır:

Araç-gereç, dinlediğini anlama, diğer dil becerileri ile ilişkisi, dinleme metninin hızı, özet çıkarma ve not alma becerisine etkisi, metnin duygusu, duyu organlarının etkisi, öğretmen faktörü, yönerge, dinleme etkinlikleri, dinleme becerisinin diğer derslerle ilişkisi, dinleme ortamı, düşünme becerisidir.

V. BÖLÜM

5. Sonuç ve Öneriler

Bu bölümde araştırmanın bulgularından çıkarılan sonuçlar ile sonuçlardan hareketle ulaşılan öneriler yer almaktadır.

5.1. Sonuçlar

Araştırmanın bulgularından hareketle aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Seçici dinleme stratejisinin not alma ve özetleme becerileri üzerinde anlamlı ve olumlu bir etkisi vardır. 12 haftalık dinleme eğitimi sürecinden önce uygulanan DBT ile 12 hafta sonra uygulanan DBT arasındaki farkın t-testi sonuçları bu durumu göstermektedir.
2. Dinleme becerisinin önemine ilişkin öğretmen görüşlerine ait bulgulara bakıldığında, çalışmaya katılan öğretmenlerin dinlemenin tanımını bildikleri ortaya çıkmaktadır. Yine söz konusu çalışmada öğretmenler işitme becerisinin, dinleme becerisinin ön koşulu olduğunu dile getirmektedirler.
3. Öğretmenlerin öğrencilerin dinlemeye hazırlık yapmalarına yönelik düşüncelerine ait bulgulara bakıldığında öğrencilerin söz konusu hazırlık yapabilme noktasında zayıf oldukları ortaya çıkmaktadır. Bu konuda öğretmenlere daha çok görev düştüğü belirtilerek öğrencilerin dinlemeye hazır hale getirilmesinin önemli olduğu vurgulanmıştır. Bunun için öğretmenler dinleme sürecine geçmeden önce öğrencileri dinleme

pozisyonuna getirmek adına güdüleme çalışmaları yapmalıdır. Dinleme metninin konusuna ait görseller getirilerek bunlar hakkında öğrenci görüşlerinin alınması gibi etkinlikler yaptırılabilir.

4. Öğretmenlerin, öğrencilerin etkin bir dinleme gerçekleştirmeleri ve dinleme süreçlerine yönelik düşüncelerine ait bulgulara bakıldığında öğrencilerin etkin bir dinleme gerçekleştiremedikleri ortaya çıkmaktadır. Uygulama sonrasında bu durumda olumlu yönde bir gelişme olduğu gözlemlenmektedir. Verilen dinleme eğitimi ve not alma ile özet çıkarmanın en doğru şekilde nasıl yapılması gerektiği konusundaki bilgilendirmeler, uygulamalar öğrencilerin etkin dinleme becerilerini geliştirmiştir. Bu konuda yine rehber olma görevi öğretmenlere düşmektedir.
5. Öğretmenlerin öğrencilerin dinleme süreci sonrası geriye dönük değerlendirme yapabilmelerine yönelik bulgularda öğrencilerin öğretmen yönlendirmesi ve sorular olmadan dinlemeye yönelik değerlendirme yapmakta zayıf oldukları ortaya çıkmaktadır. Bu noktada öğrenciler ne dinlediklerinin farkında olursa ne için dinlediklerini yani dinleme amaçlarının bilincinde olurlarsa dinleme süreci daha etkili geçer ve bu sürece yönelik yapacakları değerlendirmeler daha sağlıklı olur. Öğrenci görüşme formları incelendiğinde 12 haftalık uygulama sayesinde öğrencilerin dinleme süreçlerine yönelik değerlendirmeler yapabildikleri görülmüştür.
6. Öğretmenlerin öğrencilerin seçici dinleme becerilerine yönelik düşüncelerine ait bulgularda bireysel farklılıklardan ötürü bazı öğrencilerin önemli noktaları tespit edebildiği, bazılarının da bu önemli noktaları tespit etme konusunda zayıf oldukları ortaya çıkmaktadır.
7. Öğretmenlerin öğrencilerin dinlediğini not alma ve özetini çıkarma becerilerine yönelik düşüncelerine ait bulgularda öğrencilerin not alma ve

özet çıkarma becerilerinde zayıf oldukları ancak 12 haftalık çalışma ile bir iyileşme süreci yaşandığı belirtilmektedir. Normal şartlarda öğrencilerin küçük bir kısmının nereyi not alacağı ve nasıl özet çıkaracağı konusunda bilgi sahibi olduğu öğretmenler tarafından söylenmektedir.

8. Öğrencilerin dinleme becerisini geliştirmeye yönelik öğretmen önerilerine bakıldığında dinleme ortamının iyileştirilmesi gerektiğinden bahsedilmiştir. Dinleme eğitiminin önemin vurgu yapan öğretmenler, söz konusu tez çalışması gibi sınıf içerisinde dinleme etkinliklerini artırıcı çalışmalara yer verilmesi gerektiğinden bahsetmişlerdir. Bu süreçte öğrencilerin iyi bir yönlendirmeye ihtiyacı olduğu ve bunun da ancak öğretmen rehberliğiyle olabileceği anlatılmıştır.
9. Dinleme metinlerini anlama ve soruları cevaplayabilme becerisine yönelik öğrenci düşüncelerine ait bulgulara bakıldığında genel itibarıyla öğrencilerin bazılarının dinleme metinlerinin hızlı olmasından ve not alırken dinleme metninin hızına yetişemediklerinden bahsettikleri görülmektedir. Dinleme metninin hızına yetişemeyen öğrencilerin bundan dolayı sorulara da sağlıklı cevap veremedikleri belirtilmiştir.
10. Öğrencilerin not alabilme becerilerine ait bulgulara bakıldığında bir kısım öğrencinin öğretmen yönlendirmesi olmadan not alabildiği görülürken bir kısım öğrencinin ise yönlendirme olmadan not alamadığı, bilginin önemini fark edemediği ortaya çıkmaktadır. Bu noktada da öğretmen rehberliğinin önemi bir kez daha ortaya çıkmaktadır.
11. Özet çıkarma becerisine dair bulgulara bakıldığında not alma becerisinde olduğu gibi öğrencilerin özet çıkarma konusunda öğretmen tarafından bilgilendirilmesinin önemi ortaya çıkmaktadır. Bireysel farklılıklardan ötürü kimi öğrenciler not alabiliyorken kimisinin özet çıkarma konusunda bilgi sahibi olmadığı için not alamadığı görülmektedir. Söz konusu 12

haftalık çalışmadan sonra bu durum olumlu yönde gelişmiş ve öğrenciler daha iyi özet çıkarmaya başlamışlardır.

12. Öğrencilerin dinleme süreci ve dinleme becerisine yönelik olumlu-olumsuz görüşlerine ait bulgulara bakıldığında neredeyse bütün öğrencilerin dinleme ortamından şikâyet ettikleri görülmektedir. Araştırmanın gerçekleştirildiği okul köy okulu olması sebebiyle teknik imkanlar bakımından yetersiz olduğu görülmektedir.

5.2. Öneriler

Bu bölümde araştırma bulgularına ait verilerden yola çıkarak öğretmenlere ve alan uzmanlarına yönelik öneriler sunulmuştur.

5.2.1. Öğretmenlere yönelik öneriler

Dinleme sürecinin başarılı bir şekilde gerçekleştirilmesi ve öğrencilerin tez çalışmasının konusu olan özet çıkarma ve not alma becerilerinin geliştirilebilmesi için öğretmen rehberliği oldukça önemlidir. Bu noktada öğretmenlere birtakım öneriler sunulmuştur:

1. Dinleme ortamına her çalışmadan önce dikkat edilmeli, ortam kontrol edilmeli ve dinlemeye uygun hâle getirilerek iyileştirilmelidir.
2. Seçici dinleme sürecine uygun olarak bir amaç belirlenmeli.
3. Öğrenciler bu amaçtan haberdar edilmeli ve öğrenci dinleme metnini ne için dinlemesi gerektiğini bilmelidir.

4. Seçici dinleme sürecinde kullanılan yöntem ve teknikler amaca uygun olarak seçilmeli.
5. Öğrencilerden herhangi birisinin işitme problemi yaşayıp yaşamadığı kontrol edilmeli.
6. Varsa öğrenme engeli olan öğrenciler tespit edilmeli.
7. Sadece Türkçe dersinde değil diğer alanlarda da dinleme becerisine gereken önem verilmeli ve diğer derslerin öğretmenleri de bu konuda bilgilendirilmeli.
8. Not alma ve özet çıkarma konusunda öğrenciler bilgilendirilmeli. Özet çıkarmak için ipucu niteliğinde olan soruların metnin hangi bölümlerine sorulması gerektiği ve bu sorulara verilecek olan cevapların metnin dışına çıkmadan verilmesi gerektiği gibi önemli noktalara dikkat etmek gerekmektedir.
9. Özetlemenin gerçekleşmesi için paragraflara uygun soruların sorulması, bu soruların cevaplandırılarak öğrencilerin konu dışına çıkmadan kendi cümleleriyle ham konuyu ortaya koyabilmesi öğretmen rehberliği ile gerçekleşebilir bir süreçtir.
10. Öğrencilerin önemli yerleri tespit edebilmeleri adına dikkati artırıcı çalışmalar yapılmalı.
11. Sınavlarda okuma ve yazma becerisine verilen önemin yanında dinleme becerisine de önem verilerek bu beceriyi ölçen sorular sorulmalı. Bu noktada seçici dinleme becerisine yönelik sorular kullanılabilir.
12. Bir süreç olarak öğrencilerin dinleme becerisi takip edilmeli.

5.2.2. Uzmanlara yönelik öneriler

1. Seçici dinleme eğitimi konusunda öğretmen adaylarına öğretmenlik uygulaması yaptıkları okullarda daha çok çalışma yaptırılmalı ve denetlenmeli. Denetleme ve öğretmen adayına sağlıklı dönüt vermek için Mikro-öğretim Tekniği kullanılabilir.
2. Seçici dinleme stratejisi, öğrencinin dikkatini artıran bir strateji olmasıyla beraber eğitimin sürecini kısaltıp niteliğini artırmaktadır. Bu noktada uzmanlar bu beceriye yönelik daha çok uygulamalı çalışmalar yapmalı ve öğretmenleri bilgilendirmelidir.
3. Seçici dinleme becerisine yönelik çalışmaların sayısı artırılmalı.
4. Seçici dinleme stratejisine ait yabancı kaynaklarda oldukça fazla çalışma varken yerel kaynaklarda bu çalışmaların sayısı oldukça azdır. Geleceğin akademisyenleri bu noktada çalışma yapmak için yönlendirilmeli.
5. Seçici dinleme stratejisiyle birlikte kullanılacak teknik ve yöntemlere yönelik daha kapsamlı araştırmalar yapılmalı.
6. Not alma ve özet çıkarma becerisine yönelik daha fazla uygulamalı çalışmalar yapılmalı.
7. Dinleme becerisinin sadece Türkçe alanında değil diğer branşlarda da önemli olduğunu belirten çalışmalara yer verilmeli.
8. Özellikle doğu bölgelerinde iki dilli öğrencilere yönelik dinlediğini anlama becerisini geliştirecek çalışmalara ağırlık verilmeli.
9. Türkçenin iki dilli öğrenciler için bir yabancı dil olmadığı, vatandaşı oldukları ülkenin yaygın dili olduğu ve gururla bu dili kullanabilecekleri

bu tip öğrencilerin derste daha çok aktif olmaları sağlanarak benimsetilmeli.

10. İki dilli öğrencilerin yoğun olarak bulunduğu yörelerde görev yapan öğretmenler ve uzmanlar, öğrencilerle daha iyi anlaşabilmek için gerekirse öğrencilerin ana dilini öğrenmeye çalışmalı. Bu sayede öğrenci de hem diline hem de bireysel olarak kendisine saygı duyulduğunu hissederek derslere daha istekli katılabilir.

11. Çalışmanın nitel verilerine ait bulguların ortaya çıkardığı alt kategorilere yönelik etkinlikler hazırlanıp uygulanmalı. Alt kategoride ortaya çıkan kavramların gelişimine dikkat edilmeli.

12. Araştırmacı tarafından uygulanan bu çalışmada cinsiyet faktörünün araştırma sonucuna etki etmediği varsayılmıştır. Uzmanlar tarafından gerçekleştirilecek olan başka bir çalışmada cinsiyet faktörünün araştırma sonucuna etki edip etmeyeceğine bakılmalı.

13. Araştırmacı tarafından uygulanan tez çalışması sayı bakımından daha çok öğrenciye sahip okullarda gerçekleştirilip söz konusu araştırma ile sonuçları karşılaştırılabilir.

14. Ana dili farklı olan öğrenciler üzerinde gerçekleştirilen bu çalışma, ana dili Türkçe olan öğrenciler üzerinde de gerçekleştirilip sonuçları karşılaştırılabilir. Bu sayede dinleme becerisinde ana dilin bir etkisi olup olmadığı ortaya konulabilir.

15. Eğitim- öğretim dönemi içerisinde okutulan Türkçe ders kitabında yer alan etkinliklerin öğrencilerin seçici dinleme becerisini ölçüp ölçmediğini ortaya koyan çalışmalar gerçekleştirilebilir.

16. Söz konusu tez çalışması farklı sınıf seviyelerinde uygulanabilir.

KAYNAKÇA

Açıkgöz, K. ve Çetingöz, K. (2009). *Not Alma Stratejisinin Öğretiminin Tarih Başarısı ve Hatırda Tutma Üzerindeki Etkileri*. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi 2009, Cilt 15, Sayı 60, ss:577-600

Aksan, D. (1975). *Anadili*. Türk Dili Dergisi. Sayı: 285, s. 424-434.

Akyol, H. (2016). *Türkçe Öğretim Yöntemleri*. Ankara: Kök Yayıncılık.

Anderson, H. A. (1960). *Teaching The Art of Listening, Perspectives on English* (Edited by Robert C. Pooley), Appleton-Century-Crofts, Inc. New York.

Arslan, Ş. (2017). *Dinlediklerini Özetlemede Hikâye Haritası Yönteminin Etkisi*. Bartın Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi.

O'Brien, R. (2003). *An Overview of the Methodological Approach of Action Research*. (On-line). <http://www.wb.net/robrien/papers/artinal.html>

Balaban, S. (2017). *İki Dinleme Stratejisi Olarak Gölgeleme ve Not Almanın Karşılaştırılması ve Bu İki Stratejinin İngilizceyi Yabancı Dil Olarak Öğrenenler Üzerindeki Etkisi*. Yeditepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İngiliz Dili Eğitimi Anabilim Dalı.

Bialystok E, Luk G, Peets KF and Yang S (2010). *Receptive Vocabulary Differences in Monolingual and Bilingual Children*. Bilingualism: Language and Cognition, 13 (4), 525-531.

Buzan, T. (2006), *Aklını En İyi Şekilde Kullan*, (Çev. Banu Ergüder), İstanbul: Arion Yayınevi.

Büyüköztürk, S., Kılıç, Ç. E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, S., ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (18. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Calhoun, E. F. (2002). *Action Research for School Improvement*. Educational Leadership, Vol. 59, NO.6, March, p. 18-24.

- Ceran, Dilek (2015). *Seçici Dinleme ile Not Alarak Dinleme Yöntemlerinin Altıncı Sınıf Öğrencilerinin Dinlediğini Anlama Becerisine Etkisi*, Zeitschrift für die Welt der Türken, S. 7(1), s. 205-219
- Chomsky, N (1968). *Language and Mind*. New York Harcourt Brace Jovanovich.
- Cihangir, Ç. Z. (2011). *Kişilerarası İletişimde Dinleme Becerisi*. Ankara: Nobel Yayıncılık
- Cohen, L., Manion, L. and Morrison H. (2007). *Research Methods In Education*. Sixth Edition
- Cüceloğlu, D. (2017). *İnsan İnsana*. İstanbul: Remzi Kitabevi. 54. Basım.
- Çelebi, D., M. (2006). *Türkiye`de Anadili Eğitimi ve Yabancı Dil Öğretimi*. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı: 21, s. 285-307.
- Demircan, Ö. (1990). *Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri*, İstanbul: Ekin Eğitim-Yayıncılık ve Dağıtım.
- Demirel, Ö. ve Şahinel, M. (2006). *Türkçe ve Sınıf Öğretmenleri İçin Türkçe Öğretimi* (6. baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Dilaçar, A. (1968). *Dil, Diller ve Dilcilik*. Ankara: TDK Yayınları.
- Dilidüzgün, Ş. ve Genç, Ş. (2014). *Metin Türü Odaklı Özet Çıkarma Çalışmalarının Özet Çıkarma Becerisini Geliştirmeye Etkisi*. Türkçe Eğitiminde Kuramsal ve Uygulamalı Çalışmalar. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 87-103.
- Doğan, Y. (2016). *Dinleme Eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Doğan, Y. ve Özçakmak, H. (2014). *Türkçe Öğretmeni Adaylarının Dinlediğini Özetleme Becerilerinin Değerlendirilmesi*. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt: 11, Sayı: 28, s. 153-176.
- Duman, B. (2011). *Eğitim ve Öğretimle İlgili Temel Kavramlar*, (Ed. Bilal Duman). Öğretim İlke ve Yöntemleri, Ankara: Anı Yayıncılık, s. 2-54.

Durukan, E. ve Maden, S. (2010). *Kavram Haritaları ile Not Tutmanın İlköğretim Öğrencilerinin Dinlediğini Anlama Becerisi Üzerine Etkisi*. ODÜ Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi (ODÜSOBİAD). Cilt1, Sayı 2.

Ergin, A. (2014). *Eğitimde Etkili İletişim*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Ergin, M. (2000). *Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümleri İçin Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak.

Ertürk, S. (1994). *Eğitimde Program Geliştirme*. 8. Basım, Ankara: Meteksan Yayınevi.

Fidan, D. ve Gerçek, Ş. (2017). *2017 Türkçe Öğretim Programında ve Ortaokul Türkçe 5. Sınıf Ders Kitabında Özetleme Becerisi*. Current Debates in Education. Volume 5. IJOPEC Publication Limited.

Fidan, N. (2012). *Okulda Öğrenme ve Öğretme*. Ankara: Pegem Yayınevi.

Funk, H. D. ve Funk, G. D. (1989). *Guidelines for Developing Listening Skills*. The Reading Teacher, pp.660-663.

Glanz, J. (1999). *A Primer on Antian Research for the School Administrators*. The Clearing House, May/June, p:301 -304.

Göğüş, B. (1978). *Orta Dereceli Okullarımızda Türkçe ve Yazın Eğitimi*. Ankara: Gül Yayınevi.

Göğüş, B. (1993). *İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi ve Sorunları*. Türk Eğitim Derneği Yayınları.

Güneş, F. (2007). *Türkçe Öğretimi ve Zihinde Yapılandırma*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Hamers, J., F. and Blanc, M. H. (2000). *"Bilinguality And Bilingualism"*, Cambridge, Cambridge University Press.

International Listening Association (ILA). (<http://www.listen.org>, 27.12.2017 tarihinde erişildi.)

Karabacak, E. (2014). *Seçici Dinleme Eğitiminin 6. Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Becerileri Üzerindeki Etkisi*. Necmettin Erbakan Üniversitesi Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı Türkçe Eğitimi Bilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi.

Karadüz, A. ve Tabak, G. (2016). *Türkçe Öğretmeni Adaylarının Dinlerken Not Alma Stilleri*. Ana Dili Eğitimi Dergisi, 4(1), 73-83.

Karatay, H. ve Okur, S. (2012). *Öğretmen Adaylarının Öyküleyici ve Bilgilendirici Metinleri Özetleme Becerileri*. The Journal of Academic Social Science Studies, 5(7), 399-420.

Karşlı, Y. (2015). *Bilişsel Esneklik, İki Dillilik ve Üstbilişsel Kararlar Arasındaki Gelişimsel Bağlantılar*. Yüksek Lisans Tezi.

Kavcar, C., Oğuzkan, A., F. ve Hasırcı, S. (2016). *Türkçe Öğretimi*, Ankara: Anı Yayıncılık.

Kilimci, A. (ed.) (1998). *Anadilinde Çocuk Olmak: Yabancı Dilde Eğitim*. İstanbul: Papirüs Yayınları.

Klein, W. (1984). *Zweitspracherwerb- Eine Einführung*, Athenaum Verlag, Königstein.

Kocaadam, D. (2011). *Not Alarak Dinleme Eğitiminin İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Becerisi Üzerindeki Etkisi*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

Korkmaz, Z. (1992). *Grammer Terimleri Sözlüğü*. Türk Dil Kurumu Yayınları.

Kroll JF, Stewart E. (1994). *Category Interference In Translation And Picture Naming: Evidence For Asymmetric Connections Between Bilingual Memory Representations*. Journal of Memory and Language. 33: 149–174

Kurudayıoğlu, M. ve Soysal, T. (2016). *Cornell Not Alma Tekniği'nin 6. Sınıf Öğrencilerinin Dinlediklerini Anlama Düzeylerine Etkisi*. 9. Uluslararası Türkçenin Eğitimi- Öğretimi Kurultayı.

Lee, D., Hatesohl, D. (1993). *Listening: Our Most Used Communication Skill*. University of Missouri Extension.

Mackey, W. (2000) "The Description Of Bilingualism". L. Wei (Ed.), The Bilingualism Reader, Usa, Routledge, s. 26-54

Michael, E. B. And Gollan, T. H. (2009) “*Being And Becoming Bilingual*”. J. F. Kroll, A. M. B. De Groot (Ed.). *Handbook Of Bilingualism: Psycholinguistic Approaches*, New York, Oxford University Press, S. 389.

McNiff, J., with Whitehead, J. (2002) *Action Research: Principles and Practice* (second edition). London: Routledge Falmer.

MEB (1981). *Temel Eğitim Okulları Türkçe Eğitim Programı*. Tebliğler Dergisi. 2098, s. 327- 356.

MEB (2006). *Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu* (6-8. Sınıflar)

MEB (2009). *İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu* (1-5. Sınıflar).

MEB (2017). *Türkçe 5. Sınıf Ders Kitabı*. Ders Kitapları Birinci Baskı. İstanbul: Bilnet Matbaacılık.

MEB, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (2018). *Türkçe Dersi 1-8. Sınıflar Öğretim Programı*, Ankara.

O'Brien, R. (2001). “*An Overview Of The Methodological Approach Of Action Research.*”. In Roberto Richardson (Ed.), *Theory and Practice of Action Research*. João Pessoa, Brazil: Universidade Federal da Paraíba. (English version)

Oruç, Ş. (2016). *Ana Dili, İkinci Dil, İki Dillilik, Yabancı Dil*. The Journal of Academic Social Science Studies. Number: 45, p. 279-290.

Özbay, M. (2005). *Bir Dil Becerisi Olarak Dinleme Eğitimi*, Ankara: Akçağ Yayınları.

Özbay, M. (2009). *Anlama Teknikleri: II Dinleme Eğitimi*, Ankara: Öncü Kitap

Özçakmak, H. (2015). *Türkçe Öğretmeni Adaylarının Not Alarak Dinlemede Özetleme Stratejilerini Kullanma Becerileri*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Piaget, J. (2007). *Çocukta Karar Verme ve Akıl Yürütme*. (Çev. S., E., Siyavuşgil) Ankara, Palme Yayıncılık.

Robertson, A. K. (1999). *Etkili Dinleme*, İstanbul: Hayat Yayıncılık

Rost, M. (2014). *Listening in Action* (Prentice Hall/Person)

- Roucek, J., S. (1986). *The Study of Foreign Languages*. New York.
- Sayers F., Bingaman, C., Graham, R. ve Wheeler, M. (1993). *Yöneticilikte İletişim*. (Çev. Doğan Şahiner). İstanbul: Rota Yayıncılık.
- Senemoğlu, N. (2015). *Gelişim, Öğrenme ve Öğretim*. Ankara: Yargı Yayınevi.
- Sever, S. (2015). *Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Simonet, R ve J. (2002). *Not Alma Teknikleri*, (Çev.: Pınar Kurt) Arion Yayınevi, İstanbul.
- Stillings, N. A., Weisler, S. E., Chase, C. H., Feinstein, M. H., Gariold, J. L ve E. L. Risland. (1995), *Cognitive Science*. Cambridge: MIT Press.
- Şahin, A., Aydın, G. ve Sevim, O. (2011). *Cornell Not Alma Tekniğinin Dinlenen Metni Anlamaya Kalıcılığı ve Etkisi*. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı 29. <http://dergipark.gov.tr/dpusbe/issue/4771/65648>
- Taşer, S. (2015). *Konuşma Eğitimi*. İstanbul: Pegasus Yayınları
- Türkçe Sözlük* (2011). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 11. bsk.
- Temeleğitim Programı* (1982), İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Tompkins, G. E. (1998). *Language Arts Content and Teaching Strategies*. California State University. Prentice- Hall Inc. New Jersey.
- Umagan, S. (2007), “Dinleme”, *İlköğretimde Türkçe Öğretimi*, (Ed. Ahmet Kırkkılıç-Hayati Akyol), PegemA Yayıncılık, Ankara.
- Vardar, B. (1980). *Dilbilim ve Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Yalçın, A. (2012), *Türkçe Öğretim Yöntemleri Yeni Yaklaşımlar*, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Yıldız, C., Okur, A., Arı, G. ve Yılmaz, Y. (2008). *Kuramdan Uygulamaya Türkçe Öğretimi*, Ankara: PegemA Yayıncılık.

EKLER

Ek-1. Dinleme Becerisi Testi

ÖNTEST-SONTEST

Kütüphane

1. Her biri bambaşka dünyaya açılan kitapların buluşma yeri neresidir?
a.) Kütüphane b) Tiyatro c) Sinema d) Konser Salonu
2. Yazarı içinilmekilmek işlenmiş emek olarak kabul edilen şey nedir?
a) Defter b) Kalem c) Kitap d) Kâğıt
3. Farsça ve Arapça kelimelerin bir araya gelmesiyle oluşan, Türkçe karşılığı kitap evi olarak bilinen yer neresidir?
a) Kütüphane b) Ev c) Orman d) Park
4. Kültürel mirasın gelecek kuşaklara aktarılabilmesi için her ülkede bir tane olmak durumunda olan yapı nedir?
a) Milli Kütüphane b) Normal Kütüphane c) Kitap evi d) Aş evi
5. Osmanlı`da kütüphaneciye ne denirdi?
a) Kütüphaneci b) Hafız-ı Kütüp c) Kitab-ı Hafız d) Kitapçı
6. Dünyanın ilk kütüphane örnekleri olarak kabul edilen Kil Tablet arşivleri hangi millete aittir?
a) Asur b) Hitit c) Sümer d) Akad
7. İsviçreli İslam araştırmacısı olan, kütüphaneyi tanımlayan kişi kimdir?
a) Jack London b) Adam Mez c) Goethe d) Freud
8. Bugün bildiğimiz anlamda var olan kütüphanenin kuruluşu kaç yılındadır?
a) M.Ö 7.yy b) M. Ö 5.yy c) M. Ö 4.yy d) M. Ö 3.yy
9. Türklere ait ilk kütüphane kim zamanında ve nerede kurulmuştur?
a) İnka-Amerika b) Uygurlar-Orta Asya c) Danışmentliler- Anadolu d) Memlüklülükler- Mısır
10. Selçuklu zamanında kütüphane kuran, Melikşah`ın veziri olan ünlü kişi kimdir?
a) Tonyukuk b) Bilge Kağan c) Nizamül Mülk d) İleriş Kağan
11. Osmanlı döneminde kütüphaneler ilk olarak kim zamanında ve kaçınıcı yüzyılda kurulmuştur?
a) Orhan Bey-13.yy b) Fatih Sultan Mehmet Han- 15.yy
b) c)Kanuni Sultan Süleyman-16.yy d) 2. Mahmut – 19.yy
12. Şahsına ait en büyük Osmanlı kütüphanesini oluşturan padişah kimdir?
a) Abdülmecit b) 2. Abdülhamit c) Yavuz Sultan Selim d)2. Ahmet
13. Ali Emiri eksik olan kitap parasını nasıl tamamlamıştır?
a) Dostundan isteyerek tamamlamıştır. b) Saatini satmıştır.
c) Eve gidip almıştır. d) Para biriktirmiştir.
14. Ali Emiri`nin bulduğu Divan-ı Lügat-it Türk `e sahafpara istemiştir.
15. Divanı Lügat-it Türk Kütüphanesindedir.
16. Bugün bildiğimiz anlamda var olan kütüphanelerin ilki aittir.
17. Eski çağ kütüphanelerinden en önemlisi
18. Kuran sırasıyla döneminde bir araya getirilmiş, döneminde kitap haline getirilmiştir
19. Günümüzde insanlara kütüphaneleri unutturan sebep nedir?
20. Osmanlı zamanında kütüphanecilere neden Hafız-ı Kütüp denirdi?

Ek-2. Öğretmen Görüşme Formu

(K1)

Görüşülen Öğretmenin Kişisel Bilgileri

Adı Soyadı: Nurdan DEMİR

Branşı: Fen Bilgisi

Görüşmeyi Yapan Kişi:

Görüşme Tarihi-Saati:

Düzy: 5. Sınıf/A

Sorular

1. Dinleme becerisinin önemi hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?
2. Öğrencilerin dinlemeye hazırlık yapmaları konusundaki düşünceleriniz nelerdir?
3. Öğrencilerin dinleme sürecinde etkili olmalarına yönelik düşünceleriniz nelerdir? İşitme, Algılama, anlama, yorumlama, değerlendirme ve tepki verme basamaklarından herhangi birinde sorun yaşıyorlar mı?
4. Öğrenciler dinleme süreci sonrasında geriye dönük değerlendirme yapabiliyorlar mı?
5. Öğrenci dersi dinlerken hangi bilginin daha önemli olduğunu ayırt edebiliyor ve ona göre dinleme gerçekleştirebiliyor mu? (Seçici Dinleme Becerisi)
6. Dinlediği bilgiler içerisinde işine yarayacak olanı uygun bir şekilde not alıyor ya da dinlediği metnin özetini çıkarabiliyor mu?
7. Öğrencilerin dinleme becerilerini geliştirmeye yönelik önerileriniz nelerdir?

Not: Sorular, 5. Sınıfları kapsayacak şekilde cevaplandırılacaktır.

Her soruyu cevaplar kısmına numaralandırarak cevaplayınız.

Cevaplar

① Dinleme konuşan kişinin vermek istediği mesajı potansel olarak anlayabilme ve söz konusu uyarana karşı tepki de bulunma etkinliğidir. Sosyal ilişkilerde, televizyon programlarında, öğrenci-öğretmen ilişkilerinde dinleme konusu son derece önemlidir. Dinlemenin olabilmesi için; verilen mesaj yada konuyu iyi iletmeliyiz. Dinleyen kişi de verilen mesajı işitme ve anlamlandırmalıdır. İyi bir dinleme için anlama çabası şarttır. Eğer konuşmadaki kişi sesi olarak için çabalanıyorsa sesi işitmesi dinlediği anlama gelmez. Konuşabilmek için bile dinleme şarttır. Çünkü dil becerilerinden birisi dinleme diğer konuşmadır. Konuşmanın ton ve dilzadın olabilmesi için etkin dinleme şarttır. Dinleme becerisi gelişmiş insanların iyi birer konuşmacı oldukları aşikardır.

② - Dinleme sırasında dikkatlerini dağıtacak her nedenden uzak durmalılar.
- Dikkatlerini başka konulara değil, öğretmenin anlattıklarına vererek etkin dinleme yapılabilir.
- Öğretmenle göz teması kurulmalıdır.
- Öğretmenin anlatı konuşmaları, ciddiyetsiz davranışlar sergilenmemeliler.

- Dinlediklerini kısa kısa notlar tutarak daha sonra hatırlamak na imkan sağlayabilir.

③ **Bitme:** Öğrenciler her duyduklarını notlarında da bitiyorlar ama asıl önemlendirmiyorlar yani düzenli bir şekilde dinlemiyorlar.

Algılama: Konuyu etkin dinlerlense algılamada sorun yaşamıyorlar.

Anlama: Söylenenleri dinleyip günlük yaşamda, öğretmenin jest ve mimikleriyle ilişkilendirerek anlama sağlayabiliyorlar.

Yorumlama: Yorumlama yeterleleri çok zayıf, söylenenleri orosolar bile kısa kısa dağın kelimelerle aktarıp yorumlamıyorlar.

Değerlendirme: Yorumlama yapmadıkları için sözlüklü bir değerlendirme yapmıyorlar ve tepkisiz kalıyorlar.

④ 5. örnekler deok konusularını sadece izittikleri yani dinlemediklerini için geriye dönük değerlendirme çok az yapılabiliyor.

⑤ **Konu:** ilgisini seçerek, günlük hayatta karşılaştığı, onu eğlendirecek dikkatini çekecek bir konu ise o konuyu ayırt edip önemlendirmek dinleye biliyorlar. Kendi ihtiyaçları doğrultusunda dinleme becerisine sahiptirler.

⑥ **Not alma yaok dinledikleri konuyu deok aktarma alışkanlığı çok az.**

⑦ **Öğretmenin ne aktattığını deoknemeliler.**
Anlatılan konudaki temel noktaları hatırlayabilmeliler.
Öğretmenin söylediklerini kendilerine göre önemlendirebilmeliler.

Dikkatlerini öğretmene vermeliler.

Öğretmenin seçtiği konuları önemlemeliler.

Öğretmenin söylediği önemli noktaları not etmeliler.

Öğretmeni dinlemekle kalmayıp, anlatılanları öğretmenin jest ve mimikleriyle ilişkilendirmeliler.

Etkin dinleme için her zaman konudaki ilgiyle göz teması kurmalılar.

Görüşülen Öğretmenin Kişisel Bilgileri

Adı Soyadı:

Branşı: İngilizce

Görüşmeyi Yapan Kişi:

Görüşme Tarihi-Saati:

Düzyey: 5. Sınıf/A

(K2)

Sorular

1. Dinleme becerisinin önemi hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?
2. Öğrencilerin dinlemeye hazırlık yapımları konusundaki düşünceleriniz nelerdir?
3. Öğrencilerin dinleme sürecinde etkili olmalarına yönelik düşünceleriniz nelerdir? İşitme, Algılama, anlama, yorumlama, değerlendirme ve tepki verme basamaklarından herhangi birinde sorun yaşıyorlar mı?
4. Öğrenciler dinleme süreci sonrasında geriye dönük değerlendirme yapabiliyorlar mı?
5. Öğrenci dersi dinlerken hangi bilginin daha önemli olduğunu ayırt edebiliyor ve ona göre dinleme gerçekleştirebiliyor mu? (Seçici Dinleme Becerisi)
6. Dinlediği bilgiler içerisinde işine yarayacak olanı uygun bir şekilde not alıyor ya da dinlediği metnin özeti çıkarabiliyor mu?
7. Öğrencilerin dinleme becerilerini geliştirmeye yönelik önerileriniz nelerdir?

Not: Sorular, 5. Sınıfları kapsayacak şekilde cevaplandırılacaktır.

Her soruyu cevaplar kısmına numaralandırarak cevaplayınız.

Cevaplar

- 1) Dinleme becerisi özellikle 5. sınıflarda çok daha önemli bir beceridir. Çünkü ortaokul kademesinde edinilecek bilgi ve beceriler 5. sınıfta temel olarak verilmektedir. Dinleme becerisi bu sınıfta iyi yapılmadı ki diğer üst sınıflarda bundan kaynaklı bir sorun teşkil etmesin.
- 2) Dinlemeye hazırlık durumunda öğrencilerin dersle ilgili diğer her şeyi bıraktıkları görülmektedir. Dinleme derdinde öğrenci sadece konuşan kişi veya kaydı dikkate almıyor. Ancak bu durumda dinliyor ama anlamlandırma yapmıyor. Dolayısıyla dinleme tam manasıyla gerçekleşmiş olmuyor.
- 3) 5. sınıflarda yaş da dikkate aldığımızda dinleme yaparken uzun süre dikkat toplamak mümkün olmuyor. Bunun yanı sıra dinlenen her ne ise bu belli süreyi uzatmayı sağlayabilir. Aslında her basamakta sorun oluyor. Söyle ki; arka sırada oturan öğrenciler işitmediklerini söylüyor. Algılama

basamagında ise ne dinlediği konusunda fikir edinemediğinde sorun oluyor. Anlamada ise bilmediği kelimeler dışında bilmediği kelimelerin yer alması sorun oluyor. Yeterli ve anlayarak kitap okuma alışkanlığı olmayan öğrencilerde yorumlama yeteneği gelişmediğinden sorun oluyor. Değerlendirmede ise önceli basamaklarda sorun olduğunda yeterli ve düzenli değerlendirme mümkün olmuyor. Tevki görevde anlamadığında ya da, bilmediği bir kelime olduğunda gesekeşiyor. Ya da anlamadığı bir şey olduğunda bunu bir an önce söyleme ya da araştırmaya gereği hissediyor.

4) Bunu ancak öğretmen hatırlattığı zaman farkına varıyorlar.

5) Dinleme öncesinde yeterli bilgiyi alan öğrenci bunu yapabiliyor fakat dese ilpisi olmayın öğrenci bunu tam manasıyla yapamıyor. Ancak öğretmen durumu dikkat çektiğinde fark ediyor.

6) Sanırım bu durumda not alması gerektiği öğrenciye söylemeli yoksa nerede not almalı, neyi yazmalı, neye dikkat etmeli bunu tam manasıyla yapmaları mümkün olmuyor. Özet yapmaya gelince birkaç cümle ile söyledikleri anlatmak mümkün oluyor ancak iyi bir dinleyici olan öğrenciler bunu yapabiliyor.

7) Öncelikle dinleme ile ilgili konu hakkında yeterli bilgi sağlanmalı, sınıfta sessizlik sağlanmalı, önde oturan öğrenci ile arkada oturan öğrencinin aynı ses tonunda dinleme yapabilmeleri sağlanmalı, dikkat edilecek noktalar da uyarı yapılabilir. Not alınması gereken kısımlarda bunu araştırmalı, dinlenen şey her ne ise özet yaptırılmalı, hatalı kısımlarda düzeltme yapılmalı, benzer dinlemeler evde de yapılması sağlanmalı, dinlenen şeyle ilgili sorular sorularak öğrenimin dikkatli dinleyip dinlemediği kontrol edilmeli ki dinlemeyen öğrenciyi. Dinleme konusunda teşvik etmeli, bu dinleme ile ilgili kaynaklar öğrencinin ilpisini seçen durumlardan seçilmeli ve ses sistemi, sesi düzenli, açık, anlaşılır ve net bir şekilde vermelidir.

Görüşülen Öğretmenin Kişisel Bilgileri

Adı Soyadı: [Redacted]

Branşı: Din Kültürü ve Ahlak BilgisiGörüşmeyi Yapan Kişi: Öğretmen UZUN

Görüşme Tarihi-Saati:

Düzey: 5. Sınıf/A

(K3)

Sorular

1. Dinleme becerisinin önemi hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?
2. Öğrencilerin dinlemeye hazırlık yapmaları konusundaki düşünceleriniz nelerdir?
3. Öğrencilerin dinleme sürecinde etkili olmalarına yönelik düşünceleriniz nelerdir? İşitme, Algılama, anlama, yorumlama, değerlendirme ve tepki verme basamaklarından herhangi birinde sorun yaşıyorlar mı?
4. Öğrenciler dinleme süreci sonrasında geriye dönük değerlendirme yapabiliyorlar mı?
5. Öğrenci dersi dinlerken hangi bilginin daha önemli olduğunu ayırt edebiliyor ve ona göre dinleme gerçekleştirebiliyor mu? (Seçici Dinleme Becerisi)
6. Dinlediği bilgiler içerisinde işine yarayacak olanı uygun bir şekilde not alıyor ya da dinlediği metnin özeti çıkarabiliyor mu?
7. Öğrencilerin dinleme becerilerini geliştirmeye yönelik önerileriniz nelerdir?

Not: Sorular, 5. Sınıfları kapsayacak şekilde cevaplandırılacaktır.

Her soruyu cevaplar kısmına numaralandırarak cevaplayınız.

Cevaplar

- 1- Konuşma ve dinlemenin, çocukların okul ve okul dışı yaşantılarında öğrenme temelini oluşturduğunu düşünüyorum. Öğretmenin söylediğini işitme ve dinleme tamamen birbirinden farklı durumlar. İşitmede öğrenciler sadece sesi fark ederken dinlemede işitdiklerini algılayıp anlamlandırma devreye giriyor. Okulumuzun 5. sınıf öğrencilerinin bir kısmı dinlemede sorun yaşadığı için ders kazanımlarını da anlamada, algılamada sorun yaşıyorlar. Öğrencilerin dinleme becerisi ne kadar iyi olursa dersi anlamaları ve algılamalarında daha iyi olacağını düşünüyorum. (K3)
- 2- Okulumuzdaki 5. sınıf öğrencileri Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinde öğretmeni dinlemek için elinden geleni yapıyor. Hâl böyle olunca her derse başlamadan önce dillerin dikkatini çekecek sözler söyle-
yoruz. Öğrencilerin öğretmen gelmeden önce derse ve dinlemeye hazır olmaları gerekirken bir süre gereksiz şikayetlerle hem kendi zihinlerini hem de öğretmenin ~~zihnini~~ zihnini meşgul ediyorlar. Öğretmen ders anlatırken öğrenci öğretmeni işitiyor ancak dinlemediği için öğretmenin ne demek istediğinin de algılayamıyor. O an için aklında başka

kanubirle meşgul oluyor. Mesela teneffüste arkadaşlarıyla kavgaya ede, bir öğrenci daste öğretmeni işitiyor ama dinlemiyor. Bir sonraki teneffüs kavgaya ettişi arklar dağında nasıl intikom olacağını düşünüyor. Okulumuzdaki 5. sınıfların bir kısmı bu şekilde derste. Bir kısmı da (ki bu çok az kişi) öğretmeni gelmeden kendini derse hazırlamış, dersi dinlemek için sabırsızlanıyor. Uzun lafın kesusu öğrenci keidi ders dinlemeye hazırlanmışsa kesinlikle o dersi tam olarak anlıyor ve bir sonraki hafta ayrıntılarıyla hatırlıyor. Başarılı öğrencilerin de en büyük özelliği de dinlemeye hazırlık yapmaları bence.

3- Öğrencilerin hepsi çok sık sık işitiyor. Bir şeyi anlamı, algılamı, yorumlamı, değerlendirmeye ve tepki verme basamağına geçemiyorlar. Sınıfın geneli yorumlama ve değerlendirme de çok başarısız. Herhangi bir olayın sonucunu istenilen düzeyde değerlendiremiyorlar.

4- Dinleme sürecinden sonra geriye dönük değerlendirme yapan öğrenci sayısı 6-7 kişi olarak değişiyor.

5- Öğrencilerin geneli dersi dinlerken hangi bilginin daha önemli olduğunu bazen ayırt edemiyorlar bazense edemiyorlar. Örneğin en son ders Hz. İbrahim (as) peygamberin putları kırma, Allah'ı arama, ateşe atılma olarak 3 farklı hikayesini anlattım. Hikaye sonunda tüm öğrencilerden en çok dikkatlerini çeken hikayenin resmini çizimelerini istedim. Tüm sınıfın ateşe atılmayı çizdiğini gördüm. Onlarda beklentim tabii ki de hepsinin farklı bir hikayeyi resmetmesiydi. Ancak bir şeyi hiç anlamadıkları için birbirlerinde bakıp çizmişler ^{^^}

6- Dinlediği bilgiler içerisinde işine yarayacak olanı not alma ya da özet çıkarma gibi işlemleri asla yapmıyorlar. Bir şeyi tahtaya yazılan yazıyı bile defterine yanlış olarak geçiriyor.

7- Dinleme becerisi nasıl geliştirilmeli sorusu bence bizim 5'ler için çok zor bir durum. Çünkü çocuklar ders esnasında sürekli birbirlerinin ağızlarını aramaya peşine düşüyorlar. Biz onları dinliyor zannediyoruz, onlar başka işlerin peşine düşüyorlar.

Görüşülen Öğretmenin Kişisel Bilgileri

Adı Soyadı: _____

Branşı: Sınıf Öğretmeni

Görüşmeyi Yapan Kişi: _____

Görüşme Tarihi-Saati: 04.04.2018 - 10.00

Düzy: 5. Sınıf/A

(K4)

Sorular

1. Dinleme becerisinin önemi hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?
2. Öğrencilerin dinlemeye hazırlık yapmaları konusundaki düşünceleriniz nelerdir?
3. Öğrencilerin dinleme sürecinde etkili olmalarına yönelik düşünceleriniz nelerdir? İsteme, Algılama, anlama, yorumlama, değerlendirme ve tepki verme basamaklarından herhangi birinde sorun yaşıyorlar mı?
4. Öğrenciler dinleme süreci sonrasında geriye dönük değerlendirme yapabiliyorlar mı?
5. Öğrenci dersi dinlerken hangi bilginin daha önemli olduğunu ayırt edebiliyor ve ona göre dinleme gerçekleştirebiliyor mu? (Seçici Dinleme Becerisi)
6. Dinlediği bilgiler içerisinde işine yarayacak olanı uygun bir şekilde not alıyor ya da dinlediği metnin özetini çıkarabiliyor mu?
7. Öğrencilerin dinleme becerilerini geliştirmeye yönelik önerileriniz nelerdir?

Not: Sorular, 5. Sınıfları kapsayacak şekilde cevaplandırılacaktır.

Her soruyu cevaplar kısmına numaralandırarak cevaplayınız.

Cevaplar

- 1) Dinleme becerisi çocukların okul ve okul dışı yaşantılarında öğrenmenin temelini oluşturmaktadır. Bu nedenle sözel ağırlıklı dersleri öğrenmesinde etkin bir yoldur.
- 2) Dinlemeye hazırlık, etkin dinlemenin gerçekleştirilmesi ve öğrenmenin kolaylaşabilmesi açısından önemlidir.
- 3) Öğrencilerimizin dinleme sürecinde etkin olabilmesi pek mümkün olmamaktadır. Bunun nedeni ülkemizin farklı, dilsel ve kültürel farklılıklardan kaynaklanıyor. Algılama basamağında öğrencilerimiz açısından sorun olduğunu düşünüyorum. Aynı şekilde, anlama ve yorumlama basamaklarında da eksiklikler mevcut.
- 4) Bireysel farklılıklara sahip olan öğrencilerimiz var. Bunlar geriye dönük değerlendirmeler yapabiliyor. Ancak genel itibarıyla öğrencilerimizde, dilsel farklılıklardan kaynaklı olduğunu düşündüğüm, geriye dönük değerlendirmelerde olumsuzluklar var.

5. Çoğu öğrencimizi sadece dinleme becerisi anlamında yetersiz görüyorum
6. Öğrencilerimizin yası itibari ile veya yöresel nedenlerden dolayı dinlediği birşeyde nereye dikkat edeceğini veya hangi bilginin isine yarayacağını öğretmeyi öğrenmemiş olmaları yapmıyor. Ancak çoğu öğrencimiz dinlediği metnin özetini kısmen çıkarabiliyor.
7. Öncelikle eğitim ortamının kalitesi artırılmalı
- ✓ Öğretmen kullandığı yöntem ve tekniklerini değiştirmeli
 - ✓ Dinleme becerisini faydalı olabilmesi için; öğrencide ilgi uyandırılması, öğrencinin psikolojik ve fiziksel olarak hazır olmalarını sağlanması, eğitim ortamının fiziki şartlarının iyileştirilmesi gerekir.
 - ✓ Öğrencinin merkeze alınması ve öğretmenin rehberlik etmesi şart
 - ✓ Öğrencinin "dinleme" nedenettir? kavramını iyi bilmesi gerekir.
 - ✓ Ayrıca öğretmen tarafından yapılan okuma ve değerlendirme amacına uygunluğu yine dinleme becerisini geliştireceği düşünülmesi lazımdır.

Ek-3.Öğrenci Görüşme Formu

(ö1)

Görüşülen Öğrencinin Kişisel Bilgileri:

Adı Soyadı: [REDACTED]

Görüşmeyi Yapan Kişi:

Görüşme Tarihi-Saati: 26.04.2018

Düzyey: 5. Sınıf/A

Sorular

1. Dinleme metinlerini işlerken anlamada ve soruları cevaplamada sorun yaşıyor musunuz? Açıklayınız.
2. Dinlediğiniz metinde önemli gördüğünüz yerleri öğretmeniniz sizi uyarmadan fark edip not alabiliyor musunuz? Not alma konusunda yaşadığınız sıkıntılar var mı?
3. Dinlediğiniz metnin özetini çıkarmanız istendiğinde bunu gerçekleştirebiliyor musunuz? Özet çıkarma konusunda yaşadığınız sıkıntılar var mı?
4. Dönem (1 ve 2. dönem) boyunca yapılan dinleme etkinlikleri hakkında olumlu ve olumsuz düşünceleriniz nelerdir?

Not: Her soruyu "Cevaplar" kısmına numaralandırarak cevaplayınız.

Cevaplar

1. Hayır yapamıyorum çünkü dinlediğime dikkat ediyorum.

2. Evet not alıyorum. Ama bazen metne yetişemiyorum.

3. Evet çıkarıyorum. Önce dikkatli dinliyorum. Önce öğretmen önere getirip sonra yapıyorum.

4. Bazen olumlu yönler birarada yanda oldu ama bazen olumsuz yönleride oldu.

olumlu yönleri	olumsuz yönleri
Dinleme ve izleme durumu bu geliştirir.	Bazen metine yetişemiyordum.

Bazen nasıl yapıldı

Akıllı tahta jada bizim bilgisayarlarımızla aktarla bilirdi. Ama olsaydı

(ö2)

Görüşülen Öğrencinin Kişisel Bilgileri

Adı Soyadı:

Görüşmeyi Yapan Kişi:

Görüşme Tarihi-Saati: 26.04.2018

Düzyey: 5. Sınıf/A

Sorular

1. Dinleme metinlerini işlerken anlamada ve soruları cevaplamada sorun yaşıyor musunuz? Açıklayınız.
2. Dinlediğiniz metinde önemli gördüğünüz yerleri öğretmeniniz sizi uyardıktan fark edip not alabiliyor musunuz? Not alma konusunda yaşadığınız sıkıntılar var mı?
3. Dinlediğiniz metnin özetini çıkarmanız istendiğinde bunu gerçekleştirebiliyor musunuz? Özet çıkarma konusunda yaşadığınız sıkıntılar var mı?
4. Dönem (1 ve 2. dönem) boyunca yapılan dinleme etkinlikleri hakkında olumlu ve olumsuz düşünceleriniz nelerdir?

Not: Her soruyu "Cevaplar" kısmına numaralandırarak cevaplayınız.

Cevaplar

1. Evet çünkü soruları kavrayamıyorum. Dinleme metni hızlıca geçtiği için aklımda kalmıyor.

2. Hayır çünkü metni dinlerken fırsatı bulamıyorum ve onun için not alamıyorum.

3. Evet çünkü dinlediğim şeyi kolayca yazıyorum.

4. Bana çok olumlu yönleri oldu çünkü dinlemeyi daha iyi algılayabiliyorum. Olumsuz yönünde bilgisayar küçük olduğu için tam net görmüyorduk.

(03)

Görüşülen Ö

Adı Soyad

Görüşmeyi Yapan Kişi:

Görüşme Tarihi-Saati: 26.04.2018

Düzey: 5. Sınıf/A

Sorular

1. Dinleme metinlerini işlerken anlamada ve soruları cevaplama sorunu yaşıyor musunuz? Açıklayınız.
2. Dinlediğiniz metinde önemli gördüğünüz yerleri öğretmeniniz sizi uyarmadan fark edip not alabiliyor musunuz? Not alma konusunda yaşadığınız sıkıntılar var mı?
3. Dinlediğiniz metnin özetini çıkarmanız istendiğinde bunu gerçekleştirebiliyor musunuz? Özet çıkarma konusunda yaşadığınız sıkıntılar var mı?
4. Dönem (1 ve 2. dönem) boyunca yapılan dinleme etkinlikleri hakkında olumlu ve olumsuz düşünceleriniz nelerdir?

Not: Her soruyu "Cevaplar" kısmına numaralandırarak cevaplayınız.

Cevaplar

1) Hayır çünkü; Aklimda kelimelerde yapmamı sağlıyor ve iyi dinleme yapıyorum.

2) Evet; Not alırken sıkıntı yaşadığım yer, notlar edip yazmamın olmaması.

3) Evet Özet çıkarabiliyorum iyice okuyup aklimda kelimeleri yazıyorum. Sıkıntılar yaşamıyorum.

4) Dinleme ve izleme metnini yaparken fikirlerim daha çok oluyor. Yaaptığımız izleme ve dinleme metni daha büyük izleme yeri oluyor.

(ö4)

Görüşülen Öğrencinin Kişisel Bilgileri

Adı Soy:

Görüşmeyi Yapan Kişi:

Görüşme Tarihi-Saati: 26.04.2018

Düzyey: 5. Sınıf/A

Sorular

1. Dinleme metinlerini işlerken anlamada ve soruları cevaplamada sorun yaşıyor musunuz? Açıklayınız.
2. Dinlediğiniz metinde önemli gördüğünüz yerleri öğretmeniniz sizi uyarmadan fark edip not alabiliyor musunuz? Not alma konusunda yaşadığınız sıkıntılar var mı?
3. Dinlediğiniz metnin özetini çıkarmanız istendiğinde bunu gerçekleştirebiliyor musunuz? Özet çıkarma konusunda yaşadığınız sıkıntılar var mı?
4. Dönem (1 ve 2. dönem) boyunca yapılan dinleme etkinlikleri hakkında olumlu ve olumsuz düşünceleriniz nelerdir?

Not: Her soruyu "Cevaplar" kısmına numaralandırarak cevaplayınız.

Cevaplar

- 1) Hayır yaşamıyorum. Günlük 1. dönemden dinleme metinleri alıyorum.
2. konuda kendimi geliştirdim.
- 2) Evet anlayabiliyorum. Günlük o kısmı rahatlıkla anlıyorum.
- 3) Evet. Günlük metni 4 ve 5 defa okuyorum.
- 4) 1 ve 2. dönem boyunca dinlediğim metinlerin bana faydası dokundu. Olumsuz yönü ise bir radyodan veya akülü tahtadan dinleye biridir.

(ö5)

Görüşülen Öğrenci: [Redacted]

Adı Soyadı: [Redacted]

Görüşmeyi Yapan Kişi: [Redacted]

Görüşme Tarihi-Saati: 26.04.2018

Düzyey: 5. Sınıf/A

Sorular

1. Dinleme metinlerini işlerken anlamada ve soruları cevaplamada sorun yaşıyor musunuz? Açıklayınız.
2. Dinlediğiniz metinde önemli gördüğünüz yerleri öğretmeniniz sizi uyarmadan fark edip not alabiliyor musunuz? Not alma konusunda yaşadığınız sıkıntılar var mı?
3. Dinlediğiniz metnin özetini çıkarmanız istendiğinde bunu gerçekleştirebiliyor musunuz? Özet çıkarma konusunda yaşadığınız sıkıntılar var mı?
4. Dönem (1 ve 2. dönem) boyunca yapılan dinleme etkinlikleri hakkında olumlu ve olumsuz düşünceleriniz nelerdir?

Not: Her soruyu "Cevaplar" kısmına numaralandırarak cevaplayınız.

Cevaplar

1. yok anlıyorum çünkü düşünüşüm için
2. evet: çünkü büyük hoş oluyor
yok çünkü beceri yeterli anlıyorum
3. evet çünkü hep aklımda ve düşünüşüm için
ve önemli yerleri güzelce okuyorum
4. evet çünkü kumamızı geliştirir
düşünce ve çalışkan almamızı sağlar

yok çünkü yetişmediğim için oluyor

(ö6)

Görüşülen Öğretmen Bilgileri

Adı Soyadı

Görüşmeyi Yapan Kişi:

Görüşme Tarihi-Saati: 26.04.2018

Düzyey: 5. Sınıf/A

Sorular

1. Dinleme metinlerini işlerken anlamada ve soruları cevaplama da sorun yaşıyor musunuz? Açıklayınız.
2. Dinlediğiniz metinde önemli gördüğünüz yerleri öğretmeniniz sizi uyardıktan fark edip not alabiliyor musunuz? Not alma konusunda yaşadığınız sıkıntılar var mı?
3. Dinlediğiniz metnin özetini çıkarmanız istendiğinde bunu gerçekleştirebiliyor musunuz? Özet çıkarma konusunda yaşadığınız sıkıntılar var mı?
4. Dönem (1 ve 2. dönem) boyunca yapılan dinleme etkinlikleri hakkında olumlu ve olumsuz düşünceleriniz nelerdir?

Not: Her soruyu "Cevaplar" kısmına numaralandırarak cevaplayınız.

Cevaplar

- 1) Hayır sorun yaşamıyorum çünkü dinliyerek cevaplıyorum.
- 2) Eğer fark etmesem not almam biraz soruluyor.
- 3) Evet anlıyorum çünkü dinlemekte zorlanmıyorum. Böylece özet çıkarabiliyorum ve zorlanmıyorum.
- 4) Olumlu olan sürekli anlıyorum ama anlatamıyorum olumsuz Dinleme metninde yapılan metni açıklığa kavuşturamıyorum zorlanıyorum.

(67)

Görüşülen Öğrencinin Kişisel Bilgileri

Adı Soyadı: [REDACTED]

Görüşmeyi Yapan Kişi:

Görüşme Tarihi-Saati: 26.04.2018

Düzyey: 5. Sınıf/A

Sorular

1. Dinleme metinlerini işlerken anlamada ve soruları cevaplamada sorun yaşıyor musunuz? Açıklayınız.
2. Dinlediğiniz metinde önemli gördüğünüz yerleri öğretmeniniz sizi uyardıktan fark edip not alabiliyor musunuz? Not alma konusunda yaşadığınız sıkıntılar var mı?
3. Dinlediğiniz metnin özetini çıkarmanız istendiğinde bunu gerçekleştirebiliyor musunuz? Özet çıkarma konusunda yaşadığınız sıkıntılar var mı?
4. Dönem (1 ve 2. dönem) boyunca yapılan dinleme etkinlikleri hakkında olumlu ve olumsuz düşünceleriniz nelerdir?

Not: Her soruyu "Cevaplar" kısmına numaralandırarak cevaplayınız.

Cevaplar

1. evet yaşamayan Biliriz soruyu biliyorum sıkıyosiyarum.
2. hayır öğretmenleri hayır fark ediyorum
3. evet alıyorum soruyu Biliriz
4. evet alıyorum veya çok öğretmen acarken çok güzel oluyor. daha çok güzel olur olumlu akıllı taktik olursa sorum eekomeyie daha çok güzel olur

(ö8)

Görüşülen Öğrencinin Adı: [Redacted]

Adı Soyadı: [Redacted]

Görüşmeyi Yapan Kişi:

Görüşme Tarihi-Saati: 26.04.2018

Düzyey: 5. Sınıf/A

Sorular

1. Dinleme metinlerini işlerken anlamada ve soruları cevaplamada sorun yaşıyor musunuz? Açıklayınız.
2. Dinlediğiniz metinde önemli gördüğünüz yerleri öğretmeniniz sizi uyarmadan fark edip not alabiliyor musunuz? Not alma konusunda yaşadığınız sıkıntılar var mı?
3. Dinlediğiniz metnin özetini çıkarmanız istendiğinde bunu gerçekleştirebiliyor musunuz? Özet çıkarma konusunda yaşadığınız sıkıntılar var mı?
4. Dönem (1 ve 2. dönem) boyunca yapılan dinleme etkinlikleri hakkında olumlu ve olumsuz düşünceleriniz nelerdir?

Not: Her soruyu "Cevaplar" kısmına numaralandırarak cevaplayınız.

Cevaplar

- 1- Hayır sorun yaşamıyorum çünkü hiç bir soru da yok.
- 2- Hayır hiç bir zaman sorun yaşamıyorum ne de şeyi anlaya biliyorum.
- 3- Evet anlaya biliyorum çünkü özetini yapı biliyorum.
- 4- Olumlu anlaya biliyorum.

(ö9)

Görüşülen Adı Soyadı: [Redacted]

Adı Soyadı: [Redacted]

Görüşmeyi Yapan Kişi: [Redacted]

Görüşme Tarihi-Saati: 26.04.2018

Düzyey: 5. Sınıf/A

Sorular

1. Dinleme metinlerini işlerken anlamada ve soruları cevaplamada sorun yaşıyor musunuz? Açıklayınız.
2. Dinlediğiniz metinde önemli gördüğünüz yerleri öğretmeniniz sizi uyarmadan fark edip not alabiliyor musunuz? Not alma konusunda yaşadığınız sıkıntılar var mı?
3. Dinlediğiniz metnin özetini çıkarmanız istendiğinde bunu gerçekleştirebiliyor musunuz? Özet çıkarma konusunda yaşadığınız sıkıntılar var mı?
4. Dönem (1 ve 2. dönem) boyunca yapılan dinleme etkinlikleri hakkında olumlu ve olumsuz düşünceleriniz nelerdir?

Not: Her soruyu "Cevaplar" kısmına numaralandırarak cevaplayınız.

Cevaplar

1. e evet bazen soruları anlamakta zorlanıyorum bazı soruları anlamıyorum
2. ben not ancak bazı yerleri duymadığım için not alamıyorum ve de not alamıyorum
3. özet çıkarmada zorlanıyorum ve soruları işlerken dikkat etmiyorum ancak dinleme metnini okuduğumda bazı yerleri anlamıyorum
4. olumlu olarak dinleme metnini okuduğumda bazı yerleri anlamıyorum ancak olumsuz olarak dinleme metnini okuduğumda bazı yerleri anlamıyorum

(ö10)

Görüşülen Öğrencinin Adı: [Redacted]

Adı Soyadı: [Redacted]

Görüşmeyi Yapan: [Redacted]

Görüşme Tarihi-Saati: 26.04.2018

Düzy: 5. Sınıf/A

Sorular

1. Dinleme metinlerini işlerken anlamada ve soruları cevaplamada sorun yaşıyor musunuz? Açıklayınız.
2. Dinlediğiniz metinde önemli gördüğünüz yerleri öğretmeniniz sizi uyardan fark edip not alabiliyor musunuz? Not alma konusunda yaşadığınız sıkıntılar var mı?
3. Dinlediğiniz metnin özetini çıkarmanız istendiğinde bunu gerçekleştirebiliyor musunuz? Özet çıkarma konusunda yaşadığınız sıkıntılar var mı?
4. Dönem (1 ve 2. dönem) boyunca yapılan dinleme etkinlikleri hakkında olumlu ve olumsuz düşünceleriniz nelerdir?

Not: Her soruyu "Cevaplar" kısmına numaralandırarak cevaplayınız.

Cevaplar 4

1. Her şeyden önce sıkıntı yaşıyorum çünkü dinleme metninin hızına yetişemiyordum
2. Öğretmenin derslerde her okuduğumu kayıtlıydım
3. Hayır, çünkü okumda kalıyordum günde bir saatle konuşuyordum okumda kalıyordum
4. Her okuduğum okumda kalır herde okumda gelişim.

(ö11)

Görüşülen Öğrencinin Kişisel Bilgileri:

Adı Soyadı:

Görüşmeyi Yapan Kişi:

Görüşme Tarihi-Saati: 26.04.2018

Düzyey: 5. Sınıf/A

Sorular

1. Dinleme metinlerini işlerken anlamada ve soruları cevaplamada sorun yaşıyor musunuz? Açıklayınız.
2. Dinlediğiniz metinde önemli gördüğünüz yerleri öğretmeniniz sizi uyardıktan fark edip not alabiliyor musunuz? Not alma konusunda yaşadığınız sıkıntılar var mı?
3. Dinlediğiniz metnin özetini çıkarmanız istendiğinde bunu gerçekleştirebiliyor musunuz? Özet çıkarma konusunda yaşadığınız sıkıntılar var mı?
4. Dönem (1 ve 2. dönem) boyunca yapılan dinleme etkinlikleri hakkında olumlu ve olumsuz düşünceleriniz nelerdir?

Not: Her soruyu "Cevaplar" kısmına numaralandırarak cevaplayınız.

- Cevaplar
1. Soru= Hayır sorun yaşamıyorum çünkü soruları iyi dinlediğim için.
 2. Soru= Hayır sıkıntı yaşamıyorum bu konuda kendimi geliştiriyorum.Hala.
 3. Soru= Hayır sıkıntım yok çünkü hapsini hafızama koyorum.
 4. Soru= Evet sıkıntı çekiyordum çünkü iyi anlamıyordum. ondan önce Hapöilet tercih edirdim. ben.

(ö12)

Görüşülen Öğrencinin Kişisel Bilgileri

Adı Soyadı: _____

Görüşmeyi Yapan Kişi: _____

Görüşme Tarihi-Saati: 26.04.2018

Düzyey: 5. Sınıf/A

Sorular

1. Dinleme metinlerini işlerken anlamada ve soruları cevaplamada sorun yaşıyor musunuz? Açıklayınız.
2. Dinlediğiniz metinde önemli gördüğünüz yerleri öğretmeniniz sizi uyarmadan fark edip not alabiliyor musunuz? Not alma konusunda yaşadığınız sıkıntılar var mı?
3. Dinlediğiniz metnin özetini çıkarmanız istendiğinde bunu gerçekleştirebiliyor musunuz? Özet çıkarma konusunda yaşadığınız sıkıntılar var mı?
4. Dönem (1 ve 2. dönem) boyunca yapılan dinleme etkinlikleri hakkında olumlu ve olumsuz düşünceleriniz nelerdir?

Not: Her soruyu "Cevaplar" kısmına numaralandırarak cevaplayınız.

Cevaplar

① Hayır. İyidir. İyi anlıyorum. Bazı okuduğum bilgilere.

② Yok. Bazen kendim okuyorum bazende anlıyorum iyidir. Bazen yazmamı, yetiştirilmeyorum.

③ Evet. Çok iyi anlıyorum. Dinliyorum. Bu yüzden okuyup gelebiliyorum. En uzağı yetiştirilmedi.

④

olumlu yönleri	olumsuz yönleri
heyecanlı	sesli
anlatıcı	yetiştilerim
Bazı gelişmeler	

(ö13)

Görüşülen Öğrencinin Kişisel Bilgileri

Adı Soyadı: [Redacted]

Görüşmeyi Yapan Kişi:

Görüşme Tarihi-Saati: 26.04.2018

Düzey: 5. Sınıf/A

Sorular

1. Dinleme metinlerini işlerken anlamada ve soruları cevaplamada sorun yaşıyor musunuz? Açıklayınız.
2. Dinlediğiniz metinde önemli gördüğünüz yerleri öğretmeniniz sizi uyarmadan fark edip not alabiliyor musunuz? Not alma konusunda yaşadığınız sıkıntılar var mı?
3. Dinlediğiniz metnin özetini çıkarmanız istendiğinde bunu gerçekleştirebiliyor musunuz? Özet çıkarma konusunda yaşadığınız sıkıntılar var mı?
4. Dönem (1 ve 2. dönem) boyunca yapılan dinleme etkinlikleri hakkında olumlu ve olumsuz düşünceleriniz nelerdir?

Not: Her soruyu "Cevaplar" kısmına numaralandırarak cevaplayınız.

Cevaplar

1. Evet bazenleri anlayamıyorum ondan ama artık kendimi geliştirdim.
2. Evet ama bazenleri arkada kalıyorum.
3. Evet var bazenleri aklımda kalmıyor.
4. Olumlu yönleri = Okumam geliştirdi ve özet çıkarmak daha kolaydı.

Olumsuz yönleri = Dinleme metinlerinin hızına yetişemiyorum.

(ö14)

Görüşülen Öğrencinin Adı:

Adı Soyadı:

Görüşmeyi Yapan Kişi:

Görüşme Tarihi-Saati: 26.04.2018

Düzey: 5. Sınıf/A

Sorular

1. Dinleme metinlerini işlerken anlamada ve soruları cevaplamada sorun yaşıyor musunuz? Açıklayınız.
2. Dinlediğiniz metinde önemli gördüğünüz yerleri öğretmeniniz sizi uyarmadan fark edip not alabiliyor musunuz? Not alma konusunda yaşadığınız sıkıntılar var mı?
3. Dinlediğiniz metnin özetini çıkarmanız istendiğinde bunu gerçekleştirebiliyor musunuz? Özet çıkarma konusunda yaşadığınız sıkıntılar var mı?
4. Dönem (1 ve 2. dönem) boyunca yapılan dinleme etkinlikleri hakkında olumlu ve olumsuz düşünceleriniz nelerdir?

Not: Her soruyu "Cevaplar" kısmına numaralandırarak cevaplayınız.

Cevaplar

1. Hayır, orşizimor unbadmoe zmrmls
2. nalkstnemor mdatm voron
3. orşizimor dovmoz mzmne tonz.
4. sisdemsetir

(ö15)

Görüşülen Öğrencinin Kişisel Bilgileri:

Adı Soyadı:

Görüşmeyi Yapan Kişi:

Görüşme Tarihi-Saati: 26.04.2018

Düzyey: 5. Sınıf/A

Sorular

1. Dinleme metinlerini işlerken anlamada ve soruları cevaplamada sorun yaşıyor musunuz? Açıklayınız.
2. Dinlediğiniz metinde önemli gördüğünüz yerleri öğretmeniniz sizi uyarmadan fark edip not alabiliyor musunuz? Not alma konusunda yaşadığınız sıkıntılar var mı?
3. Dinlediğiniz metnin özetini çıkarmanız istendiğinde bunu gerçekleştirebiliyor musunuz? Özet çıkarma konusunda yaşadığınız sıkıntılar var mı?
4. Dönem (1 ve 2. dönem) boyunca yapılan dinleme etkinlikleri hakkında olumlu ve olumsuz düşünceleriniz nelerdir?

Not: Her soruyu "Cevaplar" kısmına numaralandırarak cevaplayınız.

Cevaplar

1. cevap = bazen yaşıyorum bazen yaşamıyorum
çünkü zaman bitti mi olur

2. cevap = Hayır = çünkü hocamın
bizim bunları on bitti

3. cevap = Hayır = çünkü en bodur
yani hepsini özete yazıyorum

4. cevap = Hayır = bazen yaşıyorum
bazen yaşamıyorum

(ö16)

Görüşülen Öğrencinin Kişisel Bilgileri
 Adı Soyadı:
 Görüşmeyi Yapan Kişi:
 Görüşme Tarihi-Saati: 26.04.2018
 Düzey: 5. Sınıf/A

Sorular

1. Dinleme metinlerini işlerken anlamada ve soruları cevaplamada sorun yaşıyor musunuz? Açıklayınız.
2. Dinlediğiniz metinde önemli gördüğünüz yerleri öğretmeniniz sizi uyardıktan fark edip not alabiliyor musunuz? Not alma konusunda yaşadığınız sıkıntılar var mı?
3. Dinlediğiniz metnin özetini çıkarmanız istendiğinde bunu gerçekleştirebiliyor musunuz? Özet çıkarma konusunda yaşadığınız sıkıntılar var mı?
4. Dönem (1 ve 2. dönem) boyunca yapılan dinleme etkinlikleri hakkında olumlu ve olumsuz düşünceleriniz nelerdir?

Not: Her soruyu "Cevaplar" kısmına numaralandırarak cevaplayınız.

Cevaplar

- 1) Hayır yaşamıyorum çünkü eğer soruyu güzel okusam ve dilersem sorun çıkmaz.
- 2) Evet ama hocamızın önceden bizi uyarıyor bende onu dikkate getirip not alıyorum. Hayır sıkıntılarım yok.
- 3) Evet ama bazen abлда dikkatli bir metni eude zar çıkarıyorum ama san ders oldu zaman sıkıntı yaşamıyorum.
- 4) Alımla dinlemem daha çok gelişti ama aklı tahtadan kendimiz okuyup bulabiliriz.

(ö17)

Görüşülen Öğrencinin Kişisel Bilgileri

Adı Soyadı: [REDACTED]

Görüşmeyi Yapan Kişi:

Görüşme Tarihi-Saati: 26.04.2018

Düzy: 5. Sınıf/A

Sorular

1. Dinleme metinlerini işlerken anlamada ve soruları cevaplamada sorun yaşıyor musunuz? Açıklayınız.
2. Dinlediğiniz metinde önemli gördüğünüz yerleri öğretmeniniz sizi uyarmadan fark edip not alabiliyor musunuz? Not alma konusunda yaşadığınız sıkıntılar var mı?
3. Dinlediğiniz metnin özetini çıkarmanız istendiğinde bunu gerçekleştirebiliyor musunuz? Özet çıkarma konusunda yaşadığınız sıkıntılar var mı?
4. Dönem (1 ve 2. dönem) boyunca yapılan dinleme etkinlikleri hakkında olumlu ve olumsuz düşünceleriniz nelerdir?

Not: Her soruyu "Cevaplar" kısmına numaralandırarak cevaplayınız.

Cevaplar

1) Sana ve sa ile ilgili soruların

2) Alınan notların ve işlemlerin

3) İşlemlerin ve notların

4) Dinleme etkinliklerinin olumlu ve olumsuz düşüncelerinin

(ö18)

Görüşülen Öğrencinin Kişisel Bilgileri

Adı Soyadı:

Görüşmeyi Yapan Kişi:

Görüşme Tarihi-Saati: 26.04.2018

Düzey: 5. Sınıf/A

Sorular

1. Dinleme metinlerini işlerken anlamada ve soruları cevaplamada sorun yaşıyor musunuz? Açıklayınız.
2. Dinlediğiniz metinde önemli gördüğünüz yerleri öğretmeniniz sizi uyardıktan fark edip not alabiliyor musunuz? Not alma konusunda yaşadığınız sıkıntılar var mı?
3. Dinlediğiniz metnin özetini çıkarmanız istendiğinde bunu gerçekleştirebiliyor musunuz? Özet çıkarma konusunda yaşadığınız sıkıntılar var mı?
4. Dönem (1 ve 2. dönem) boyunca yapılan dinleme etkinlikleri hakkında olumlu ve olumsuz düşünceleriniz nelerdir?

Not: Her soruyu "Cevaplar" kısmına numaralandırarak cevaplayınız.

Cevaplar

1. soru = hayır yaşamıyorum çünkü kendimi geliştirmiyorum
2. soru = Evet ama bilirim çünkü dikkatli okuyorum
3. soru = hayır yok çünkü okuduğum kitabı biliyorum
4. soru = EVET dinleme metnininle yazı okuduktan sonra yazıyorum
- çünkü yazıyı yazmıyorum yazı okuduktan sonra

(ö19)

Görüşülen Öğrencinin Kişisel Bilgileri

Adı Soyadı:

Görüşmeyi Yapan Kişi:

Görüşme Tarihi-Saati: 26.04.2018

Düzey: 5. Sınıf/A

Sorular

1. Dinleme metinlerini işlerken anlamada ve soruları cevaplama da sorun yaşıyor musunuz? Açıklayınız.
2. Dinlediğiniz metinde önemli gördüğünüz yerleri öğretmeniniz sizi uyarmadan fark edip not alabiliyor musunuz? Not alma konusunda yaşadığınız sıkıntılar var mı?
3. Dinlediğiniz metnin özetini çıkarmanız istendiğinde bunu gerçekleştirebiliyor musunuz? Özet çıkarma konusunda yaşadığınız sıkıntılar var mı?
4. Dönem (1 ve 2. dönem) boyunca yapılan dinleme etkinlikleri hakkında olumlu ve olumsuz düşünceleriniz nelerdir?

Not: Her soruyu "Cevaplar" kısmına numaralandırarak cevaplayınız.

Cevaplar

1. Evet çünkü ben o soruları çok iyi kavrayabiliyorum.
2. Evet Not alırken çok zoride kalıyorum.
3. Evet çünkü ben özet yazarken çok dikkat ederim.
4. Olumsuz çünkü dinleme metninde çok zoride kalıyorum.
Olumlu ben Not alırken zoride kalıyorum.

(ö20)

Görüşülen Öğrencinin Kişisel Bilgileri

Adı Soyadı: [REDACTED]

Görüşmeyi Yapan Kişi:

Görüşme Tarihi-Saati: 26.04.2018

Düzyey: 5. Sınıf/A

Sorular

1. Dinleme metinlerini işlerken anlamada ve soruları cevaplamada sorun yaşıyor musunuz? Açıklayınız.
2. Dinlediğiniz metinde önemli gördüğünüz yerleri öğretmeniniz sizi uyarmadan fark edip not alabiliyor musunuz? Not alma konusunda yaşadığınız sıkıntılar var mı?
3. Dinlediğiniz metnin özetini çıkarmanız istendiğinde bunu gerçekleştirebiliyor musunuz? Özet çıkarma konusunda yaşadığınız sıkıntılar var mı?
4. Dönem (1 ve 2. dönem) boyunca yapılan dinleme etkinlikleri hakkında olumlu ve olumsuz düşünceleriniz nelerdir?

Not: Her soruyu "Cevaplar" kısmına numaralandırarak cevaplayınız.

Cevaplar

1. Hayır çünkü dikkatli ve sakin dinliyorum.
 2. Evet bozari yapıyorum derste önemli yerleri.
 3. Yapıyorum ve sık dikkatli ve sakinlerini güzel yapıyorum ve düşünerek yapıyorum.
 4. Okuma sayesinde dinleme metinlerini çok iyi anlıyorum.
- olumsuz:** Hapartir iyi dinlemiyorum ve güzel dinlemiyorum çünkü ses ve bana göre hızı anlıyorum yani kısaca Hapartir gibi aletlerinden anlmıyorum.

Görüşülen Öğrencinin Kişisel Bilgileri

Adı Soyadı:

Görüşmeyi Yapan Kişi:

Görüşme Tarihi-Saati: 26.04.2018

Düzyey: 5. Sınıf/A

Sorular

1. Dinleme metinlerini işlerken anlamada ve soruları cevaplamada sorun yaşıyor musunuz? Açıklayınız.
2. Dinlediğiniz metinde önemli gördüğünüz yerleri öğretmeniniz sizi uyardıktan fark edip not alabiliyor musunuz? Not alma konusunda yaşadığınız sıkıntılar var mı?
3. Dinlediğiniz metnin özetini çıkarmanız istendiğinde bunu gerçekleştirebiliyor musunuz? Özet çıkarma konusunda yaşadığınız sıkıntılar var mı?
4. Dönem (1 ve 2. dönem) boyunca yapılan dinleme etkinlikleri hakkında olumlu ve olumsuz düşünceleriniz nelerdir?

Not: Her soruyu "Cevaplar" kısmına numaralandırarak cevaplayınız.

Cevaplar

1. Hayır çünkü öğretmenimiz çok iyi anlatıyor.
2. Hayır not alamıyorum çünkü öğretmenimiz çok hızlı anlatıyor.
3. Evet ancak noktalara ve vurgulara dikkat ediyorum.
4. Olumsuz yönleri daha az olmak bir hâle olabilir olumlu yönleri de bizim için z' daha çok gelişti.

Ek-4. Öntest- Sontest Öğrenci Örnekleri

ÖNTEST-Kütüphane

1. Her biri bambaşka dünyaya açılan kitapların buluşma yeri neresidir?
 a) Kütüphane b) Tiyatro c) Sinema d) Konser Salonu
2. Yazarı içinilmekilmek işlenmiş emek olarak kabul edilen şey nedir?
a) Defter b) Kalem c) Kitap d) Kâğıt
3. Farsça ve Arapça kelimelerin bir araya gelmesiyle oluşan, Türkçe karşılığı kitap evi olarak bilinen yer neresidir?
 a) Kütüphane b) Ev c) Orman d) Park
4. Kültürel mirasın gelecek kuşaklara aktarılabilmesi için her ülkede bir tane olmak durumunda olan yapı nedir?
 a) Milli Kütüphane b) Normal Kütüphane c) Kitap evi d) Aş evi
5. Osmanlı'da kütüphaneciye ne denirdi?
a) Kütüphaneci b) Hafız-ı Kütüp c) Kitab-ı Hafız d) Kitapçı
6. Dünyanın ilk kütüphane örnekleri olarak kabul edilen Kil Tablet arşivleri hangi millete aittir?
a) Asur b) Hitit c) Sümer d) Akad
7. İsviçreli İslam araştırmacısı olan, kütüphaneyi tanımlayan kişi kimdir?
a) Jack London b) Adam Mez c) Goethe d) Freud
8. Bugün bildiğimiz anlamda var olan kütüphanenin kuruluşu kaç yılındadır?
a) M.Ö 7.yy b) M. Ö 5.yy c) M. Ö 4.yy d) M. Ö 3.yy
9. Türklere ait ilk kütüphane kim zamanında ve nerede kurulmuştur?
a) İnka-Amerika b) Uygurlar-Orta Asya c) Danişmentliler- Anadolu d) Memlüküleri-Mısır
10. Selçuklu zamanında kütüphane kuran, Melikşah'ın veziri olan ünlü kişi kimdir?
a) Tonyukuk b) Bilge Kağan c) Nizamül Mülk d) İltiş Kağan
11. Osmanlı döneminde kütüphaneler ilk olarak kim zamanında ve kaçınıcı yüzyılda kurulmuştur?
a) Orhan Bey-13.yy b) Fatih Sultan Mehmet Han- 15.yy
c) Kanuni Sultan Süleyman-16.yy d) 2. Mahmut - 19.yy
12. Şahsına ait en büyük Osmanlı kütüphanesini oluşturan padişah kimdir?
a) Abdülmecit b) 2. Abdülhamit c) Yavuz Sultan Selim d) 2. Ahmet
13. Ali Emiri eksik olan kitap parasını nasıl tamamlamıştır?
a) Dostundan isteyerek tamamlamıştır. b) Saatini satmıştır.
c) Eve gidip almıştır. d) Para biriktirmiştir.
14. Ali Emiri'nin bulunduğu Divan-ı Lügat-it Türk 'e sahafpara istemiştir.
15. Divan-ı Lügat-it Türk Kütüphanesindedir.
16. Bugün bildiğimiz anlamda var olan kütüphanelerin ilki aittir.
17. Eski çağ kütüphanelerinden en önemlisi
18. Kuran sırasıyla döneminde bir araya getirilmiş, döneminde kitap haline getirilmiştir
19. Günümüzde insanlara kütüphaneleri unutturan sebep nedir?
20. Osmanlı zamanında kütüphanecilere neden Hafız-ı Kütüp denirdi?

Cevap

Kitapları okumamaları

Kitapları onlar yaptığ için v de sevdiükler için

ÖNTEST-Kütüphane

1. Her biri bambaşka dünyaya açılan kitapların buluşma yeri neresidir?
 Kütüphane b) Tiyatro c) Sinema d) Konser Salonu
2. Yazarı içinilmek ilmek işlenmiş emek olarak kabul edilen şey nedir?
a) Defter b) Kalem Kitap d) Kâğıt
3. Farsça ve Arapça kelimelerin bir araya gelmesiyle oluşan, Türkçe karşılığı kitap evi olarak bilinen yer neresidir?
 Kütüphane b) Ev c) Orman d) Park
4. Kültürel mirasın gelecek kuşaklara aktarılabilmesi için her ülkede bir tane olmak durumunda olan yapı nedir?
 Milli Kütüphane b) Normal Kütüphane c) Kitap evi d) Aş evi
5. Osmanlı'da kütüphaneciye ne denirdi?
a) Kütüphaneci Hafız-ı Kütüp c) Kitab-ı Hafız d) Kitapçı
6. Dünyanın ilk kütüphane örnekleri olarak kabul edilen Kil Tablet arşivleri hangi millete aittir?
 Asur b) Hitit c) Sümer d) Akad
7. İsviçreli İslam araştırmacısı olan, kütüphaneyi tanımlayan kişi kimdir?
a) Jack London Adam Mez c) Goethe d) Freud
8. Bugün bildiğimiz anlamda var olan kütüphanenin kuruluşu kaç yılındadır?
a) M.Ö 7.yy b) M. Ö 5.yy c) M. Ö 4.yy M. Ö 3.yy
9. Türklere ait ilk kütüphane kim zamanında ve nerede kurulmuştur?
a) İnkâ-Amerika Uyurlar-Orta Asya c) Danişmentliler- Anadolu d) Memlûklüler-Mısır
10. Selçuklu zamanında kütüphane kuran, Melikşah'ın veziri olan ünlü kişi kimdir?
a) Tonyukuk Bilge Kağan c) Nizamül Mülk d) İlderîş Kağan
11. Osmanlı döneminde kütüphaneler ilk olarak kim zamanında ve kaçınıcı yüzyılda kurulmuştur?
a) Orhan Bey-13.yy b) Fatih Sultan Mehmet Han- 15.yy
b) Kanuni Sultan Süleyman-16.yy d) 2. Mahmut - 19.yy
12. Şahsına ait en büyük Osmanlı kütüphanesini oluşturan padişah kimdir?
a) Abdülmecit b) 2. Abdülhamit Yavuz Sultan Selim d) 2. Ahmet
13. Ali Emiri eksik olan kitap parasını nasıl tamamlamıştır?
a) Dostundan isteyerek tamamlamıştır. Saatini satmıştır.
c) Eve gidip almıştır. d) Para biriktirmiştir.
14. Ali Emiri'nin bulduğu Divan-ı Lügat-it Türk 'e sahaf 500...para istemiştir.
15. Divanı Lügat-it Türk Milli..... Kütüphanesindedir.
16. Bugün bildiğimiz anlamda var olan kütüphanelerin ilki aittir.
17. Eski çağ kütüphanelerinden en önemlisi
18. Kuran sırasıyla Mısır..... döneminde bir araya getirilmiş, Mısır..... döneminde kitap haline getirilmiştir
19. Günümüzde insanlara kütüphaneleri unutturan sebep nedir?
20. Osmanlı zamanında kütüphanecilere neden Hafız-ı Kütüp denirdi?

Cevaplar

(19) (20) Osmanlı döneminde kütüphaneye ve kitaba merak sarmıştır. Ve bu merakını değerlendirip Hafız, Kütüp

ÖNTEST-Kütüphane

1. Her biri bambaşka dünyaya açılan kitapların buluşma yeri neresidir?
a) Kütüphane b) Tiyatro c) Sinema d) Konser Salonu
2. Yazarı içinilmekilmek işlenmiş emek olarak kabul edilen şey nedir?
a) Defter b) Kalem c) Kitap d) Kâğıt
3. Farsça ve Arapça kelimelerin bir araya gelmesiyle oluşan, Türkçe karşılığı kitap evi olarak bilinen yer neresidir?
a) Kütüphane b) Ev c) Orman d) Park
4. Kültürel mirasın gelecek kuşaklara aktarılabilmesi için her ülkede bir tane olmak durumunda olan yapı nedir?
a) Milli Kütüphane b) Normal Kütüphane c) Kitap evi d) Aş evi
5. Osmanlı'da kütüphaneciye ne denirdi?
a) Kütüphaneci b) Hafız-ı Kütüp c) Kitab-ı Hafız d) Kitapçı
6. Dünyanın ilk kütüphane örnekleri olarak kabul edilen Kil Tablet arşivleri hangi millete aittir?
a) Asur b) Hitit c) Sümer d) Akad
7. İsviçreli İslam araştırmacısı olan, kütüphaneyi tanımlayan kişi kimdir?
a) Jack London b) Adam Mez c) Goethe d) Freud
8. Bugün bildiğimiz anlamda var olan kütüphanenin kuruluşu kaç yılındadır?
a) M.Ö 7.yy b) M. Ö 5.yy c) M. Ö 4.yy d) M. Ö 3.yy
9. Türklere ait ilk kütüphane kim zamanında ve nerede kurulmuştur?
a) İnkı-Amerika b) Uygurlar-Orta Asya c) Damışmentliler- Anadolu d) Memlûklüler-Mısır
10. Selçuklu zamanında kütüphane kuran, Melikşah'ın veziri olan ünlü kişi kimdir?
a) Tonyukuk b) Bilge Kağan c) Nizamül Mülk d) İltiş Kağan
11. Osmanlı döneminde kütüphaneler ilk olarak kim zamanında ve kaçınıcı yüzyılda kurulmuştur?
a) Orhan Bey-13.yy b) Fatih Sultan Mehmet Han- 15.yy
c) Kanuni Sultan Süleyman-16.yy d) 2. Mahmut - 19.yy
12. Şahsına ait en büyük Osmanlı kütüphanesini oluşturan padişah kimdir?
a) Abdülmecit b) 2. Abdülhamit c) Yavuz Sultan Selim d) 2. Ahmet
13. Ali Emiri eksik olan kitap parasını nasıl tamamlamıştır?
a) Dostundan isteyerek tamamlamıştır. b) Saatini satmıştır.
c) Eve gidip almıştır. d) Para biriktirmiştir.
14. Ali Emiri'nin bulduğu Divan-ı Lügat-it Türk 'e sahaf .. para istemiştir.
15. Divanı Lügat-it Türk .. Kütüphanesindedir.
16. Bugün bildiğimiz anlamda var olan kütüphanelerin ilki .. aittir.
17. Eski çağ kütüphanelerinden en önemlisi ..
18. Kuran sırasıyla .. döneminde bir araya getirilmiş, .. döneminde kitap haline getirilmiştir
19. Günümüzde insanlara kütüphaneleri unutturan sebep nedir?
20. Osmanlı zamanında kütüphanecilere neden Hafız-ı Kütüp denirdi?

Cenofol

19 = çünkü o zamanlarda çok fazla teknolojik icatlar yoktu ama şuan teknolojiyle yoktu.

20 = çünkü fazla sayıda bilgileri şuan ise fazla yok.

Sontest

2

ÖNTEST-Kütüphane

1. Her biri bambaşka dünyaya açılan kitapların buluşma yeri neresidir?
a) Kütüphane b) Tiyatro c) Sinema d) Konser Salonu
2. Yazarı içinilmek işlemek işlenmiş emek olarak kabul edilen şey nedir?
a) Defter b) Kalem c) Kitap d) Kâğıt
3. Farsça ve Arapça kelimelerin bir araya gelmesiyle oluşan, Türkçe karşılığı kitap evi olarak bilinen yer neresidir?
a) Kütüphane b) Ev c) Orman d) Park
4. Kültürel mirasın gelecek kuşaklara aktarılabilmesi için her ülkede bir tane olmak durumunda olan yapı nedir?
a) Milli Kütüphane b) Normal Kütüphane c) Kitap evi d) Aş evi
5. Osmanlı'da kütüphaneciye ne denirdi?
a) Kütüphaneci b) Hafız-ı Kütüp c) Kitab-ı Hafız d) Kitapçı
6. Dünyanın ilk kütüphane örnekleri olarak kabul edilen Kil Tablet arşivleri hangi millete aittir?
a) Asur b) Hitit c) Sümer d) Akad
7. İsviçreli İslam araştırmacısı olan, kütüphaneyi tanımlayan kişi kimdir?
a) Jack London b) Adam Mez c) Goethe d) Freud
8. Bugün bildiğimiz anlamda var olan kütüphanenin kuruluşu kaç yılındadır?
a) M.Ö 7.yy b) M. Ö 5.yy c) M. Ö 4.yy d) M. Ö 3.yy
9. Türklere ait ilk kütüphane kim zamanında ve nerede kurulmuştur?
a) İnkâ-Amerika b) Uygurlar-Orta Asya c) Danışmentliler- Anadolu d) Memlûklülere-Mısır
10. Selçuklu zamanında kütüphane kuran, Melikşah'ın veziri olan ünlü kişi kimdir?
a) Tonyukuk b) Bilge Kağan c) Nizamül Mülk d) İleriş Kağan
11. Osmanlı döneminde kütüphaneler ilk olarak kim zamanında ve kaçınıcı yüzyılda kurulmuştur?
a) Orhan Bey-13.yy b) Fatih Sultan Mehmet Han- 15.yy
c) Kanuni Sultan Süleyman-16.yy d) 2. Mahmut - 19.yy
12. Şahsına ait en büyük Osmanlı kütüphanesini oluşturan padişah kimdir?
a) Abdülmecit b) 2. Abdülhamit c) Yavuz Sultan Selim d) 2. Ahmet
13. Ali Emiri eksik olan kitap parasını nasıl tamamlamıştır?
a) Dostundan isteyerek tamamlamıştır. b) Saatini satmıştır.
c) Eve gidip almıştır. d) Para biriktirmiştir.
14. Ali Emiri'nin bulduğu Divan-ı Lügat-it Türk 'e sahaf ...para istemiştir.
15. Divanı Lügat-it Türk Kütüphanesindedir.
16. Bugün bildiğimiz anlamda var olan kütüphanelerin ilki ...aittir.
17. Eski çağ kütüphanelerinden en önemlisi ...aittir.
18. Kuran sırasıyla ...döneminde bir araya getirilmiş, ...döneminde kitap haline getirilmiştir.
19. Günümüzde insanlara kütüphaneleri unutturan sebep nedir?
20. Osmanlı zamanında kütüphanecilere neden Hafız-ı Kütüp denirdi?

(19) Teknolojik araçların geliştiği için

(20) Kitapların ezberledikleri için

ÖNTEST-Kütüphane

1. Her biri bambaşka dünyaya açılan kitapların buluşma yeri neresidir?
a) Kütüphane b) Tiyatro c) Sinema d) Konser Salonu
2. Yazarı içinilmek işlemiş emek olarak kabul edilen şey nedir?
a) Defter b) Kalem c) Kitap d) Kâğıt
3. Farsça ve Arapça kelimelerin bir araya gelmesiyle oluşan, Türkçe karşılığı kitap evi olarak bilinen yer neresidir?
a) Kütüphane b) Ev c) Orman d) Park
4. Kültürel mirasın gelecek kuşaklara aktarılabilmesi için her ülkede bir tane olmak durumunda olan yapı nedir?
a) Milli Kütüphane b) Normal Kütüphane c) Kitap evi d) Aş evi
5. Osmanlı'da kütüphaneciye ne denirdi?
a) Kütüphaneci b) Hafız-ı Küttüp c) Kitab-ı Hafız d) Kitapçı
6. Dünyanın ilk kütüphane örnekleri olarak kabul edilen Kil Tablet arşivleri hangi millete aittir?
a) Asur b) Hitit c) Sümer d) Akad
7. İsviçreli İslam araştırmacısı olan, kütüphaneyi tanımlayan kişi kimdir?
a) Jack London b) Adam Mez c) Goethe d) Freud
8. Bugün bildiğimiz anlamda var olan kütüphanenin kuruluşu kaç yılındadır?
a) M.Ö 7.yy b) M. Ö 5.yy c) M. Ö 4.yy d) M. Ö 3.yy
9. Türklere ait ilk kütüphane kim zamanında ve nerede kurulmuştur?
a) İnka-Amerika b) Uygurlar-Orta Asya c) Danişmentliler- Anadolu d) Memlûklüler-Mısır
10. Selçuklu zamanında kütüphane kuran, Melikşah'ın veziri olan ünlü kişi kimdir?
a) Tonyukuk b) Bilge Kağan c) Nizamül Mülk d) İleriş Kağan
11. Osmanlı döneminde kütüphaneler ilk olarak kim zamanında ve kaçınıcı yüzyılda kurulmuştur?
a) Orhan Bey-13.yy b) Fatih Sultan Mehmet Han- 15.yy
c) Kanuni Sultan Süleyman-16.yy d) 2. Mahmut - 19.yy
12. Şahsına ait en büyük Osmanlı kütüphanesini oluşturan padişah kimdir?
a) Abdülmecit b) 2. Abdülhamit c) Yavuz Sultan Selim d) 2. Ahmet
13. Ali Emiri eksik olan kitap parasını nasıl tamamlamıştır?
a) Dostundan isteyerek tamamlamıştır. b) Saatini satmıştır.
c) Eve gidip almıştır. d) Para biriktirmiştir.
14. Ali Emiri'nin bulduğu Divan-ı Lügat-it Türk 'e sahaf ... para istemiştir.
15. Divanı Lügat-it Türk Kütüphanesindeki.
16. Bugün bildiğimiz anlamda var olan kütüphanelerin ilki aittir.
17. Eski çağ kütüphanelerinden en önemlisi aittir.
18. Kuran sırasıyla döneminde bir araya getirilmiş, döneminde kitap haline getirilmiştir.
19. Günümüzde insanlara kütüphaneleri unutturan sebep nedir?
20. Osmanlı zamanında kütüphanecilere neden Hafız-ı Küttüp denirdi?

GEVAP: teknolojik bakımla yapılan meslek bulunan
 ot. teknolojik gibi gelişmesidir. Defterlerin auzlanılan
 tutulmuş işin

1500-1600

ÖNTEST-Kütüphane

1. Her biri bambaşka dünyaya açılan kitapların buluşma yeri neresidir?
 a) Kütüphane b) Tiyatro c) Sinema d) Konser Salonu
2. Yazarı içinilmek işlemiş emek olarak kabul edilen şey nedir?
a) Defter b) Kalem c) Kitap d) Kâğıt
3. Farsça ve Arapça kelimelerin bir araya gelmesiyle oluşan, Türkçe karşılığı kitap evi olarak bilinen yer neresidir?
 a) Kütüphane b) Ev c) Orman d) Park
4. Kültürel mirasın gelecek kuşaklara aktarılabilmesi için her ülkede bir tane olmak durumunda olan yapı nedir?
 a) Milli Kütüphane b) Normal Kütüphane c) Kitap evi d) Aş evi
5. Osmanlı'da kütüphaneciye ne denirdi?
a) Kütüphaneci b) Hafız-ı Kütüp c) Kitab-ı Hafız d) Kitapçı
6. Dünyanın ilk kütüphane örnekleri olarak kabul edilen Kil Tablet arşivleri hangi millete aittir?
a) Asur b) Hitit c) Sümer d) Akad
7. İsviçreli İslam araştırmacısı olan, kütüphaneyi tanımlayan kişi kimdir?
a) Jack London b) Adam Mez c) Goethe d) Freud
8. Bugün bildiğimiz anlamda var olan kütüphanenin kuruluşu kaç yılındadır?
 a) M.Ö 7.yy b) M. Ö 5.yy c) M. Ö 4.yy d) M. Ö 3.yy
9. Türklere ait ilk kütüphane kim zamanında ve nerede kurulmuştur?
a) İnka-Amerika b) Uygurlar-Orta Asya c) Danışmentliler- Anadolu d) Memlükler-Mısır
10. Selçuklu zamanında kütüphane kuran, Melikşah'ın veziri olan ünlü kişi kimdir?
a) Tonyukuk b) Bilge Kağan c) Nizamül Mülk d) İleriş Kağan
11. Osmanlı döneminde kütüphaneler ilk olarak kim zamanında ve kaçınıcı yüzyılda kurulmuştur?
 a) Orhan Bey-13.yy b) Fatih Sultan Mehmet Han- 15.yy
b) c) Kanuni Sultan Süleyman-16.yy d) 2. Mahmut - 19.yy
12. Şahsına ait en büyük Osmanlı kütüphanesini oluşturan padişah kimdir?
a) Abdülmecit b) 2. Abdülhamit c) Yavuz Sultan Selim d) 2. Ahmet
13. Ali Emiri eksik olan kitap parasını nasıl tamamlamıştır?
 a) Dostundan isteyerek tamamlamıştır. b) Saatini satmıştır.
c) Eve gidip almıştır. d) Para biriktirmiştir.
14. Ali Emiri'nin bulduğu Divan-ı Lügat-it Türk'e sahaf ~~o. lora~~ para istemiştir.
15. Divanı Lügat-it Türk ~~ml. h. t.~~ Kütüphanesindedir.
16. Bugün bildiğimiz anlamda var olan kütüphanelerin ilki ~~İstanbul~~ aittir.
17. Eski çağ kütüphanelerinden en önemlisi ~~İslamî küt.~~
18. Kuran sırasıyla ~~Ha. ... dönemi~~ döneminde bir araya getirilmiş, ~~Ha. ... dönem~~ döneminde kitap haline getirilmiştir
19. Günümüzde insanlara kütüphaneleri unutturan sebep nedir?
20. Osmanlı zamanında kütüphanecilere neden Hafız-ı Kütüp denirdi?

19) Teknoloji gelişti için

20) kütüphanelerin bütün sayfalarını ezberledi için

UYGULAMA PLANLARI

Ek-5. 1. Uygulama

Sınıf:5

Ders: Türkçe

Süre: 40+40 dakika

Konu: Dinleme/İzleme Metni

Metnin Adı: Küçük Şeylerin Hikayesi- Kütüphane

Uygulama1

Uygulanış Süreci:

İlk uygulamada öğrencilere Türkçe 5. Sınıf ders kitabında yer alan Kütüphane metniyle ilgili dinleme/izleme etkinlikleri yaptırılacaktır. Bu ilk uygulama, kontrol ve deney grupları olmak üzere iki gruba da eşit şekilde uygulanacak ve daha sonra hazırlanan ön-test uygulaması yapılacaktır.

1. Dinleme Öncesi- Hazırlık

- Öğrencilerin kitap ve kütüphane hakkındaki önbilgilerini harekete geçirmek adına güdüleyici sorular sorulabilir.
- Sorulacak sorular, öğretmene ve öğrencilerin hazırbulunuşluk seviyesine göre değişebilir.
- Dinleme metnine geçmeden önce öğrencilere dinleme metninde cevaplarını arayacakları soruların dağıtılacağını söyleyiniz.
- Dağıtılan bu soruları en az bir kere içlerinden okumalarını isteyiniz.
- Dinleme sırasında soruların cevaplarını buldukları anda uygun boşluklara yazmalarını isteyiniz.
- Dinleme metnine geçerken öğrencileri bütün dikkatlerini dinleme metnine vermeleri konusunda uyarınız.
- Not alma ve özetleme becerilerinin gerektiği sorular için gerekli araç ve gereçleri hazır bulundurmaları gerektiğini söyleyiniz.

2. Dinleme Sırası- Süreç

- Dinleme sürecinde öğrencilerin diğer arkadaşlarının dikkatini dağıtmamasına özen gösteriniz.
- Öğrencilerin özetleme ve not alma işlemlerini kendi cümleleriyle yapmalarını ancak konu dışında herhangi bir şey yazmamalarını isteyiniz.
- Öğrencilerin verdikleri cevapları kontrol etmelerini ve dinleme/izleme metni dinlenmeye/izlenmeye devam ederken diğer soruların cevaplarını da bulmaya özen göstermelerine dikkat ediniz.
- Öğrencinin seçme ve yazma becerisi ortaya çıkarılmak istendiğinden, yanındaki arkadaşından yardım almasına izin vermeyiniz.

- Cevaplarını veren öğrencilerin arkalarına yaslanarak diğer arkadaşlarını beklemelerini isteyiniz.

3. Dinleme Sonrası- Değerlendirme

-Öğrencilerin verdikleri cevapların değerlendirileceği süreçtir.

- Sırayla öğrencilerin sorulara hangi cevapları verdiklerini söylemelerini isteyiniz.

- Soruyu boş bırakan ya da anlamayan öğrencilerin herhangi bir dinleme/işitme problemi olmadığından emin olunuz. (Dinleme öncesinde de bu kontrol yapılmalı)

-Kelimesi kelimesine aynı cevabı veren öğrencilere dikkat ediniz. Cevapları birbirlerinden bakarak yazmadıklarına emin olunuz.

-En sonunda tüm cevaplar değerlendirilince, öğrencilere kitap ve kütüphane konusunun önemini kavratacak bir genel tekrar yapınız.

Ek-6. 2. Uygulama

Sınıf:5

Ders: Türkçe

Konu: Dinleme/İzleme Metni

Süre: 40 dakika

Metnin Adı: Adsız Çeşme

Uygulama2

Bu uygulamada öğrencilerden şiirde yer alan boşlukları dinledikleri metne göre doldurmaları istenecektir.

Uygulama Süreci

1. Dinleme öncesi- Hazırlık

- Dinleme ortamının dinleme sürecine uygun olduğundan emin olunuz.
- Dinleme sürecinde kullanılacak sessel/işitsel araçların düzgün çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz.
- Öğrencilere sesi duyup duymadıklarını sorunuz.
- Öğrencilerin herhangi bir işitme problemi olmadığından emin olunuz.
- Öğrencilerin şiire yönelik duygu ve düşüncelerini harekete geçirmek adına sorular yöneltiniz.
(“En son hangi şiiri okudunuz, size göre şiir mi daha duyguludur yoksa düzyazı mı?” tarzında sorular sorulabilir.)
- Dinleme sürecine geçmeden öğrencilere dinleme sırasında dolduracakları etkinlik kâğıtlarını dağıttınız.
- Dinleme sürecinde dikkatlerini toplayarak hem dinleyip hem kâğıdı doldurmalarını isteyiniz.

2. Dinleme sırası- Süreç

- Dinleme sürecinin sağlıklı geçmesi adına öğrencilerin birbirlerinin dikkatini dağıtmasına izin vermeyiniz.
- Her öğrencinin sağlıklı bir şekilde dinleme gerçekleştirdiğinden emin olunuz.
- Seçici dinleme süreci bir dikkat sürecidir. Öğrencilerin tüm dikkatlerini metne vermelerini sağlayınız.
- Dinleme becerisinin yanında yazma becerisinin de ön planda olduğu bu süreçte öğrencilerin yazılarını kontrol ediniz.
- Gereksiz soru soran öğrencileri, arkadaşlarının dikkatini dağıtmaması adına uyarınız.

3. Dinleme sonrası - Değerlendirme

- Dinleme süreci bittikten sonra sırasıyla öğrencilerin verdikleri cevapları karşılaştırmalı değerlendiriniz.
- Boş bırakan ya da dinleme metnini anlamadığından şikâyet eden öğrencilerin herhangi bir dinleme problemi olmadığından emin olunuz.
- Şiir dilinin farkındalığını ortaya koymak adına öğrencilere şiirin konusunu, kendilerinde uyandırdığı duyguları sorup tartışma ortamı oluşturunuz.
- Cevapların değerlendirilmesi adına öğrencilere dağıtılan kâğıtları geri toplayınız. Araştırmacı sizden isteyene kadar düzgün bir yerde muhafaza ediniz.

Ek-7. 3. Uygulama

Sınıf:5

Ders: Türkçe

Konu: Dinleme/İzleme Metni

Süre: 40+40 dakika

Metnin Adı: Sanki Caminin Bakım Kılavuzu

Uygulama3:

Mimar Sinan`ın ne derece büyük bir mimar olduğunun kavratılması adına ders kitabında yer alan bu metni, öğrencilerin “seçici dinleme türü”nü uygulayacak ve “not alma- özet çıkarma” becerilerini ortaya çıkaracak şekilde aşağıdaki yönergelerle göre işleyiniz.

Uygulama süreci:

1.Dinleme öncesi- Hazırlık

- Dinleme sürecinde kullanılacak not alma ve özet çıkarma becerileri için öğrencilerin gerekli araç ve gerece sahip olduğundan emin olunuz.
- Dinleme ortamının dinleme sürecine uygun olduğundan emin olunuz.
- Sınıfta yer alan öğrencilerin herhangi bir işitme sorunu yaşamadığından emin olunuz.
- Öğrencilere “Mimar Sinan” hakkında sahip oldukları önbilgileri açığa çıkarmaları adına güdüleyici sorular sorunuz.
- Mimarlık mesleği hakkında düşüncelerini alınız.
- Dinleme sürecine geçmeden önce öğrencilere aşağıda yer alan şu yönergeleri uygulamalarını ve dikkat etmelerini isteyiniz.

“Metni dinlemeye geçmeden önce aşağıda yer alan soruları okuyunuz. Okumuş olduğunuz soruların cevaplarını dinleyeceğiniz metnin içerisinde bulmaya çalışınız. Bulduğunuz cevapları uygun boşluklara yazınız.”

2.Dinleme sırası- Süreç

- Dinleme metninin sınıfın her tarafından aynı derecede duyulabildiğinden emin olunuz.
- Sürecin sağlıklı geçmesi adına öğrencilerin gereksiz konuşmalarını engelleyiniz.
- Öğrencilerin sadece anladıklarını yazdıklarından, arkadaşlarından bakarak soruları cevaplamadıklarından emin olunuz.
- Ek`te yer alan soruları sağlıklı bir şekilde cevapladıklarından emin olunuz.

3.Dinleme sonrası- Değerlendirme

- Öğrencilerin verdikleri cevapları sırasıyla okumalarını ve sınıf içerisinde diğer arkadaşlarının dikkatli bir şekilde dinlemelerini sağlayınız.

- Cevaplar üzerinde tartişmalarını sağlayınız.
- Dersin genel tekrarı adına öğrencilere Mimar Sinan hakkında genel bilgiler veriniz.
- Öğrencilerin doldurdıkları cevap kâğıtlarını araştırmacı sizden isteyene kadar düzgün bir şekilde muhafaza ediniz.

Ek-8. 4.Uygulama

Sınıf:5

Ders: Türkçe

Konu: Dinleme/İzleme Metni

Metnin Adı: Dede Korkut/Boğaç Han

Uygulama4

Uygulanış Süreci

Dinleme Öncesi- Hazırlık

- Dinleme ortamının dinleme sürecine uygun olduğundan emin olunuz.
- Öğrencilerin dinleme sürecinde verecekleri cevaplar için kullanacakları araç ve gereçleri yanlarında bulundurduklarından emin olunuz.
- Sağlıklı bir dinleme süreci adına öğrencilere ders öğretmeni tarafından öğrencilere dinlediği/izlediği metinlerin özetini çıkarmanın kuralları anlatılır. (Cevapları kendi cümleleriyle yazmaları, metin dışına çıkmadan cevap vermeleri, duydukları her şeyi yazmamaları gerektiği gibi.)
- Öğrencilerin herhangi bir işitme problemi olmadığından emin olunuz.
- Dede Korkut hakkında ön bilgileri harekete geçirmek adına sorular sorunuz.
- Öğrencilere dinleme sırasında cevaplayacakları soruların yer aldığı kâğıtları dağıtınız.
- Öğrencilerden öncelikle bu kâğıtlardaki soruları okumalarını isteyiniz.

Dinleme Sırası- Süreç

- Öğrencilerin yönergede yer alan sorulara göre metni cevapladıklarından emin olunuz.
- Dikkat dağıtıcı hareketlerde bulunmaya çalışan öğrencilere izin vermeyiniz.
- Bir taraftan dinleyip bir taraftan o sırada soruları cevaplamak büyük dikkat ve hız gerektirdiğinden, öğrencilerin bu hıza yetişip yetişemediklerini kontrol ediniz.
- Kesinlikle öğrencilere cevap konusunda yardımcı olmayınız.

Dinleme Sonrası- Değerlendirme

- Öğrencilerin sorulara verdikleri cevapları sırasıyla okumalarını isteyiniz.
- Cevaplar üzerine tartışma ortamı oluşturunuz.
- Tartışma ortamının sağlıklı bir şekilde işlemlerini sağlayınız.
- Tüm sorular cevaplandıktan sonra öğrencilerden kâğıtları toplayınız.
- Araştırmacı, sizden kâğıtları isteyene kadar uygun bir yerde kâğıtları saklayınız.
- Genel tekrar amacıyla Dede Korkut hakkında öğrencileri bilgilendiriniz.

Ek-9. 5. Uygulama

Sınıf:5

Ders: Türkçe

Konu: Dinleme/İzleme Metni

Süre: 40 dakika

Metnin Adı: Anlamak

Uygulama5:

Uygulama Süreci

Dinleme Öncesi- Hazırlık

- Dinleme ortamının dinleme sürecine uygun olduğundan emin olunuz.
- Öğrencilerin dinleme sürecinde verecekleri cevaplar için kullanacakları araç ve gereçleri yanlarında bulundurduklarından emin olunuz.
- Dinleme metniyle ilgili dağıtılan kâğıtlarda yer alan boşlukları, dinleme metnini dikkatli bir şekilde dinleyerek doldurmaları gerektiğini, boşluklara yazılması gereken kelime ve cümlelerin dinleme metninin içerisinde yer aldığını anlatınız.
- Öğrencilerin herhangi bir işitme problemi olmadığından emin olunuz.
- Cahit Zarifoğlu hakkında önbilgileri harekete geçirmek adına sorular sorunuz.
- Hayatta anlam veremedikleri, anlamakta zorlandıkları konular olup olmadığını sorup tartışma ortamı oluşturunuz.
- Öğrencilere dinleme sırasında cevaplayacakları soruların yer aldığı kâğıtları dağıtınız.
- Öğrencilerden öncelikle bu kâğıtlardaki soruları okumalarını isteyiniz.

Dinleme Sırası- Süreç

- Öğrencilerin, onlara dağıtılan kâğıtta yer alan boşlukları dinleme metnine göre uygun bir şekilde doldurup doldurmadığını öğrenciye çok hissettirmeden kontrol ediniz.
- Öğrencinin başında çok beklemeyiniz. Bu durum onda baskı oluşturabilir ve öğrenci kendini dinleme metnine veremeyebilir.
- Dikkat dağıtıcı hareketlerde bulunmaya çalışan öğrencilere izin vermeyiniz.
- Bir taraftan dinleyip bir taraftan o sırada boşlukları doldurmak büyük dikkat ve hız gerektirdiğinden, öğrencilerin bu hıza yetişip yetişemediklerini kontrol ediniz.
- Kesinlikle öğrencilere cevap konusunda yardımcı olmayınız.

Dinleme Sonrası- Değerlendirme

- Öğrencilerin boşluklara yazdıkları cevapları sırasıyla okumalarını isteyiniz.
- Cevaplar üzerine tartışma ortamı oluşturunuz.

- Tartışma ortamının sağlıklı bir şekilde işlemlerini sağlayınız.
- Tüm sorular cevaplandıktan sonra öğrencilerden kâğıtları toplayınız.
- Araştırmacı, sizden kâğıtları isteyene kadar uygun bir yerde kâğıtları saklayınız.
- Genel tekrar amacıyla Cahit Zarifoğlu ve şiirin konusu hakkında öğrencileri bilgilendiriniz.

Ek-10. 6. Uygulama

Ders: Türkçe

Konu: Dinleme/İzleme Metni

Metnin Adı: Bilinçsiz İlaç Tüketimi

Uygulama6:

Uygulama Süreci

Dinleme Öncesi- Hazırlık

- Dinleme ortamının dinleme sürecine uygun olduğundan emin olunuz.
- Öğrencilerin dinleme sürecinde verecekleri cevaplar için kullanacakları araç ve gereçleri yanlarında bulduklarından emin olunuz.
- Dinleme metniyle ilgili dağıtılan kâğıtlarda yer alan sorulara, dinleme metnini dikkatli bir şekilde dinleyerek doldurmaları gerektiğini, boşluklara yazılması gereken kelime ve cümlelerin dinleme metninin içerisinde yer aldığını anlatınız.
- Öğrencilerin herhangi bir işitme problemi olmadığından emin olunuz.
- İlaç tüketimi ve ilaçların bilinçsiz kullanımı hakkında önbilgileri harekete geçirmek adına sorular sorunuz.
- Tartışma kuralları içerisinde gerekli tartışma ortamını oluşturunuz.
- Öğrencilere dinleme sırasında cevaplayacakları soruların yer aldığı kâğıtları dağıtınız.
- Dinleme/izleme metni izlendikten ve sorular cevaplandıktan sonra metinde geçen başkarakterlerin fotoğrafları aşağıda verilerek öğretmen tarafından öğrencilerden bu karakterlerin yorumlanması istenir. Bu yorumlama için; “bilinçsiz ilaç tüketimi konusunda dinleme/izleme metninde gördüğünüz ve fotoğraflarda da yer alan karakterlerin tutumu nasıldır?” şeklinde bir soru sorulabilir.
- Öğrencilerden öncelikle bu kâğıtlardaki soruları okumalarını isteyiniz.

Dinleme Sırası- Süreç

- Öğrencilerin, onlara dağıtılan kâğıtta yer alan soruları dinleme metnine göre uygun bir şekilde doldurup doldurmadığını öğrenciye çok hissettirmeden kontrol ediniz.
- Öğrencinin başında çok beklemeyiniz. Bu durum onda baskı oluşturabilir ve öğrenci kendini dinleme metnine veremeyebilir.
- Dikkat dağıtıcı hareketlerde bulunmaya çalışan öğrencilere izin vermeyiniz.
- Bir taraftan dinleyip bir taraftan soruları cevaplamak büyük dikkat ve hız gerektirdiğinden, öğrencilerin bu hıza yetişip yetişemediklerini kontrol ediniz.
- Kesinlikle, öğrencilere cevap konusunda yardımcı olmayınız.

Dinleme Sonrası- Değerlendirme

- Öğrencilerin sorulara yazdıkları cevapları sırasıyla okumalarını isteyiniz.
- Cevaplar üzerine tartışma ortamı oluşturunuz.
- Tartışma ortamının sağlıklı bir şekilde işlemlerini sağlayınız.
- Tüm sorular cevaplandıktan sonra öğrencilerden kâğıtları toplayınız.
- Araştırmacı, sizden kâğıtları isteyene kadar uygun bir yerde kâğıtları saklayınız.
- Genel tekrar amacıyla bilinçsiz ilaç tüketiminin oluşturabileceği olumsuz durumlar hakkında öğrencileri bilgilendiriniz.

Ek-11. 7. Uygulama

Sınıf:5

Ders: Türkçe

Konu: Dinleme/İzleme Metni

Metnin Adı: Dersimiz Atatürk

Uygulama Süreci

Dinleme Öncesi- Hazırlık

- Dinleme ortamının dinlemeye uygun olup olmadığını kontrol ediniz.
- Öğrencilerin, filmi rahatça izleyebilecekleri bir düzende oturmalarını sağlayınız.
- Dinleme/izleme metninin konusu olan “Atatürk” hakkında öğrencilerin önbilgilerini yoklamak adına tartışma ortamı oluşturunuz.
- Sadece soruların cevaplarının yer aldığı bölümleri izletebilirsiniz. Yeterli zaman var ise filmin tamamının izletilmesi önerilmektedir.
- Öğrencilerin filmi izlerken metinle ilgili sorulara cevap verebilmeleri adına araç ve gereçlerinin yanlarında bulunduğundan emin olunuz.
- Filme geçmeden önce öğrencilerin cevaplayacakları soruların yer aldığı kâğıtları öğrencilere dağıtınız.
- Dinleme/izleme metninin gösterileceği işitsel ve görsel araçların düzgün çalıştığından ve sesin, dinleme ortamının her alanından düzgün bir şekilde duyulduğundan emin olunuz.

Dinleme Sırası- Süreç

- Bireyin sürekli aynı dikkatle bir şeye odaklanıp izleyebilmesi oldukça zor bir durumdur. Özellikle 5. sınıf seviyesi yaş grubundaki öğrenciler için. Buna dikkat ederek öğrencilerin gerekli dikkati vermelerini sağlayınız.
- Öğrencilerin birbirlerinin dikkatini dağıtacak hareketlerde bulunmalarına izin vermeyiniz.
- Cevapların geçtiği bölümleri dikkatle izlemelerini sağlayınız.
- Her öğrencinin dinleme sürecinde sorulara cevap verip veremediklerini onlara belli etmeden kontrol ediniz.
- Dinleme/izleme izleme metninin ses seviyesinin dinleme sürecinde de sınıfın her yerinden duyulabildiğinden emin olunuz.

Dinleme Sonrası- Değerlendirme

- Her öğrencinin soruları cevapladığından emin olunuz.
- Sırasıyla öğrencilerin sorulara verdikleri cevapları açıklamalarını isteyiniz.
- Her öğrenci soruya verdiği cevapları okuduktan sonra “Atatürk” hakkında öğrencilere genel tekrar amacıyla bilgiler veriniz.

Ek-12. 8. Uygulama

Sınıf:5

Ders: Türkçe

Konu: Dinleme/İzleme Metni

Süre: 40+40 dakika

Metnin Adı: Küçük Şeylerin Hikâyesi- Kütüphane

Uygulanış Süreci

7 haftalık uygulama sürecinin sonucunda 8. haftada öntest-sontest uygulamasının yapılabilmesi ve öğrencilerin uygulamanın en başında geliştirilmesi hedeflenen özet çıkarma ve not alma becerilerinin ne kadar geliştiğini ortaya koymak için ilk başta yapılan 1. Uygulama tekrarlanmaktadır.

Uygulamanın ardından öğretmen tarafından öğrencilere sontest yapılır. Daha sonra öntest ile sontest arasındaki farklılıklar ortaya konur. Son-test uygulaması tıpkı öntestte olduğu gibi kontrol grubuna da yapılır ve iki grup arasındaki farklılığa bakılır.

Uygulamada öğrencilere Türkçe 5. Sınıf ders kitabında yer alan Kütüphane metniyle ilgili dinleme/izleme etkinlikleri yaptırılacaktır. Bu ilk uygulama, kontrol ve deney grupları olmak üzere iki gruba da eşit şekilde uygulanacak ve daha sonra hazırlanan ön-test uygulaması yapılacaktır.

Dinleme Öncesi- Hazırlık

- Öğrencilerin kitap ve kütüphane hakkındaki önbilgilerini harekete geçirmek adına güdüleyici sorular sorulabilir.
- Sorulacak sorular, öğretmene ve öğrencilerin hazırbulunuşluk seviyesine göre değişebilir.
- Dinleme metnine geçmeden önce öğrencilere dinleme metninde cevaplarını arayacakları soruların dağıtılacağını söyleyiniz.
- Dağıtılan bu soruları en az bir kere içlerinden okumalarını isteyiniz.
- Dinleme sırasında soruların cevaplarını buldukları anda uygun boşluklara yazmalarını isteyiniz.
- Dinleme metnine geçerken öğrencileri bütün dikkatlerini dinleme metnine vermeleri konusunda uyarınız.
- Not alma ve özetleme becerilerinin gerektiği sorular için gerekli araç ve gereçleri hazır bulundurmaları gerektiğini söyleyiniz.

Dinleme Sırası- Süreç

- Dinleme sürecinde öğrencilerin diğer arkadaşlarının dikkatini dağıtmamasına özen gösteriniz.
- Öğrencilerin özetleme ve not alma işlemlerini kendi cümleleriyle yapmalarını ancak konu dışında herhangi bir şey yazmamalarını isteyiniz.

-Öğrencilerin verdikleri cevapları kontrol etmelerini ve dinleme/izleme metni dinlenmeye/izlenmeye devam ederken diğer soruların cevaplarını da bulmaya özen göstermelerine dikkat ediniz.

- Öğrencinin seçme ve yazma becerisi ortaya çıkarılmak istendiğinden, yanındaki arkadaşından yardım almasına izin vermeyiniz.

- Cevaplarını veren öğrencilerin arkalarına yaslanarak diğer arkadaşlarını beklemelerini isteyiniz.

Dinleme Sonrası- Değerlendirme

-Öğrencilerin verdikleri cevapların değerlendirileceği süreçtir.

- Sırayla öğrencilerin sorulara hangi cevapları verdiklerini söylemelerini isteyiniz.

- Soruyu boş bırakan ya da anlamayan öğrencilerin herhangi bir dinleme/işitme problemi olmadığından emin olunuz. (Dinleme öncesinde de bu kontrol yapılmalı)

-Kelimesi kelimesine aynı cevabı veren öğrencilere dikkat ediniz. Cevapları birbirlerinden bakarak yazmadıklarına emin olunuz.

-En sonunda tüm cevaplar değerlendirilince, öğrencilere kitap ve kütüphane konusunun önemini kavratacak bir genel tekrar yapınız.

Ek- 13. 9. Uygulama

Ders: Türkçe

Konu: Dinleme/İzleme Metni

Süre: 40 dakika

Metnin adı: Çocukluk

Yazarı/Şairi: Cahit Sıtkı TARANCI

Yönerge:

Bu uygulamada öğrencilerden şiirde yer alan boşlukları dinledikleri metne göre doldurmaları istenecektir.

Uygulama Süreci

Dinleme öncesi- Hazırlık

- Dinleme ortamının dinleme sürecine uygun olduğundan emin olunuz.
- Dinleme sürecinde kullanılacak sessel/işitsel araçların düzgün çalışıp çalışmadığını kontrol ediniz.
- Öğrencilere sesi duyup duymadıklarını sorunuz.
- Öğrencilerin herhangi bir işitme problemi olmadığından emin olunuz.
- Öğrencilerin şiire yönelik duygu ve düşüncelerini harekete geçirmek adına sorular yöneltiniz.
(“En son hangi şiiri okudunuz, size göre şiir mi daha duyguludur yoksa düzyazı mı?” tarzında sorular sorulabilir.)
- Dinleme sürecine geçmeden öğrencilere dinleme sırasında dolduracakları etkinlik kâğıtlarını dağıtınız.
- Dinleme sürecinde dikkatlerini toplayarak hem dinleyip hem kâğıdı doldurmalarını isteyiniz.

Dinleme sırası- Süreç

- Dinleme sürecinin sağlıklı geçmesi adına öğrencilerin birbirlerinin dikkatini dağıtmasına izin vermeyiniz.
- Her öğrencinin sağlıklı bir şekilde dinleme gerçekleştirdiğinden emin olunuz.
- Seçici dinleme süreci bir dikkat sürecidir. Öğrencilerin tüm dikkatlerini metne vermelerini sağlayınız.
- Dinleme becerisinin yanında yazma becerisinin de ön planda olduğu bu süreçte öğrencilerin yazılarını kontrol ediniz.
- Gereksiz soru soran öğrencileri, arkadaşlarının dikkatini dağıtmaması adına uyarınız.

Dinleme sonrası - Değerlendirme

- Dinleme süreci bittikten sonra sırasıyla öğrencilerin verdikleri cevapları karşılaştırmalı değerlendiriniz.
- Boş bırakan ya da dinleme metnini anlamadığından şikâyet eden öğrencilerin herhangi bir dinleme problemi olmadığından emin olunuz.
- Şiir dilinin farkındalığını ortaya koymak adına öğrencilere şiirin konusunu, kendilerinde uyandırdığı duyguları sorup tartışma ortamı oluşturunuz.
- Cevapların değerlendirilmesi adına öğrencilere dağıtılan kâğıtları geri toplayınız. Araştırmacı sizden isteyene kadar düzgün bir yerde muhafaza ediniz.

Ek-14. 10. Uygulama

Ders: Türkçe

Konu: Dinleme/İzleme Metni

Metnin adı: Kış Uykusu

Süre: 40 Dakika

Yazarı/Şairi: Yalvaç Ural

10. Uygulama

Uygulama Süreci:

Dinleme Öncesi:

- Dinleme ortamının dinleme sürecine uygunluğunu kontrol ediniz.
 - Sınıfta kalıtsal ya da anlık hastalık sebebiyle işitme kaybı yaşayan öğrenci olup olmadığını kontrol ediniz.
 - Dinleme sürecinde öğrencilerin gerekli not almaları ve soruları cevaplamaları için kullanacakları araç ve gereçlerin yanlarında olduğundan emin olunuz.
 - Öğrencilere dinleme sürecinde ne yapmaları gerektiğini anlatınız:
- “Dinleme/izleme metninin işlenmesine geçilmeden önce öğretmen tarafından aşağıdaki soruların yer aldığı kâğıtlar öğrencilere dağıtılır. Öğrencilerden bu kâğıtta yer alan sorulara göre dinleme gerçekleştirmeleri ve soruları cevaplamaları istenir.”
- Öğrencilerin önbilgilerini harekete geçirmek adına kış uykusuna yatan hayvanlar üzerine bir tartışma ortamı oluşturunuz.
 - Tartışma bittikten sonra öğrencilerin dinleme sürecinde dolduracakları kâğıtları dağıtınız.

Dinleme Sırası- Süreç:

- Dinleme sürecinde öğrencilerin diğer arkadaşlarının dikkatini dağıtmamasına özen gösteriniz.
- Öğrencilerin özetleme ve not alma işlemlerini kendi cümleleriyle yapmalarını ancak konu dışında herhangi bir şey yazmamalarını isteyiniz.
- Öğrencilerin verdikleri cevapları kontrol etmelerini ve dinleme/izleme metni dinlenmeye/izlenmeye devam ederken diğer soruların cevaplarını da bulmaya özen göstermelerine dikkat ediniz.
- Öğrencinin seçme ve yazma becerisi ortaya çıkarılmak istendiğinden, yanındaki arkadaşından yardım almasına izin vermeyiniz.

- Cevaplarını veren öğrencilerin arkalarına yaslanarak diğer arkadaşlarını beklemelerini isteyiniz.

Dinleme Sonrası- Değerlendirme:

-Öğrencilerin verdikleri cevapların değerlendirileceği süreçtir.

- Sırayla öğrencilerin sorulara hangi cevapları verdiklerini söylemelerini isteyiniz.

- Soruyu boş bırakan ya da anlamayan öğrencilerin herhangi bir dinleme/işitme problemi olmadığından emin olunuz. (Dinleme öncesinde de bu kontrol yapılmalı)

-Kelimesi kelimesine aynı cevabı veren öğrencilere dikkat ediniz. Cevapları birbirlerinden bakarak yazmadıklarına emin olunuz.

-En sonunda tüm cevaplar değerlendirilince, öğrencilere kitap ve kütüphane konusunun önemini kavratacak bir genel tekrar yapınız.

Ek-15. 11. Uygulama

Ders: Türkçe

Konu: Dinleme/İzleme Metni

Sınıf: 5. Sınıf

Süre: 40 dakika

Metnin Adı: Adresi Bulalım

Metnin Yazarı/Şairi: -

11. Uygulama

Uygulanış süreci

Öğrencilerin seçici dinleme ve dikkat becerilerini ölçmek adına hazırlanan bu etkinlikte araştırmacı tarafından hazırlanan şehir planı kuşbakışı şeklinde kâğıda aktarılır. Bir başlangıç noktası belirlenir. Dersin öğretmeni tarafından aşağıda yer alan adres yönergesine benzer yönergeler okunarak öğrenciden hedefe ulaşması istenir.

Dinleme Öncesi- Hazırlık

- Dinleme ortamının dinleme sürecine uygun olup olmadığını kontrol ediniz
- Dinleme sürecinde öğrencilerin kullanacakları araç ve gereçlerin yanlarında olduğundan emin olunuz.
- Kalıtsal ya da anlık hastalık sebebiyle herhangi bir öğrencinin işitme sorunu yaşamadığından emin olunuz.
- Öğrencilere günlük hayatta hiç adres arayıp aramadıklarını ve adres ararken herhangi bir zorlukla karşılaşmışlar mı sorunuz.
- Öğrencilere şehir planının kuşbakışı görünümünün yer aldığı kâğıtları dağıtınız.
- Yönergeyi sizin okuyacağınızı ve dikkatli şekilde takip ederek başlangıç noktasından hareketle hedefe ulaşmalarını isteyiniz.
- Yönergeden yola çıkarak yeni tarifler türetebilirsiniz.

Dinleme Sırası- Süreç

-Aşağıda yer alan tarif yönergesini okuyarak öğrencilerin hedefe ulaşmalarını isteyiniz:

“Ok işaretinin olduğu yerde bulunuyorsunuz. Ok yönünde yürümeye başlayınız. Sağdan ikinci sokağa giriniz ve yürümeye devam ediniz. Sola dönünüz ve

yürümeye devam ediniz. Tekrar sağa dönünüz. Tebrikler! Sağ taraftaki sinemaya ulaştınız. İşaretleyiniz”.

- Siz de buna benzer yönergeler oluşturarak öğrencileri başka hedeflere yönlendiriniz.
- Dinleme sürecinde öğrencileri, onlara belli etmeden takip ediniz.

Dinleme Sonrası- Değerlendirme

- Sırasıyla öğrencilerin kâğıtlarını kontrol ederek belirlenen hedefe ulaşma durumlarını gözden geçiriniz.
- Hedefe ulaşamayan öğrencilerle bu konunun nedenlerini tartışınız.
- Öğrencilere hedef bulmak, adres takibinin zor olup olmadığını sorarak tartışma ortamı oluşturunuz.
- Kâğıtları, araştırmacı sizden isteyene kadar uygun bir yerde saklayınız.

Ek-16. 12. Uygulama

Ders: Türkçe

Konu: Dinleme/İzleme metni

Metnin adı: Küresel Isınma

Kaynak: TSE Öncü Çocuk Dergisi

Uygulama Süreci

Dinleme Öncesi- Hazırlık:

- Dinleme ortamının dinleme sürecine uygun olup olmadığını denetleyiniz.
- Görsel/İşitsel cihazların düzgün bir şekilde çalıştığından emin olunuz.
- Dinleme sürecinde öğrencilerin not alabilmeleri için kullanacakları araç ve gereçlerin yanlarında olduğundan emin olunuz.
- Küresel ısınma konusunda öğrencilerin önbilgilerini harekete geçirmek adına tartışma ortamı oluşturunuz.
- Öğrencilerin fikirlerini sağlıklı bir şekilde açıklamalarını sağlayınız.
- Ek`te belirtilen soruları dinleme sürecine geçmeden öğrencilere dağıtınız.
- Dinleme süreci başlamadan önce öğrencilerin bu soruları içlerinden okumalarını isteyiniz.

Dinleme Sırası- Süreç:

- - Dinleme sürecinde öğrencilerin diğer arkadaşlarının dikkatini dağıtmamasına özen gösteriniz.
- Öğrencilerin özetleme ve not alma işlemlerini kendi cümleleriyle yapmalarını ancak konu dışında herhangi bir şey yazmamalarını isteyiniz.
- Öğrencilerin verdikleri cevapları kontrol etmelerini ve dinleme/izleme metni dinlenmeye/izlenmeye devam ederken diğer soruların cevaplarını da bulmaya özen göstermelerine dikkat ediniz.
- Öğrencinin seçme ve yazma becerisi ortaya çıkarılmak istendiğinden, yanındaki arkadaşından yardım almasına izin vermeyiniz.
- Cevaplarını veren öğrencilerin arkalarına yaslanarak diğer arkadaşlarını beklemelerini isteyiniz.

Dinleme Sonrası- Değerlendirme:

- Öğrencilerin verdikleri cevapların değerlendirileceği süreçtir.
- Sırayla öğrencilerin sorulara hangi cevapları verdiklerini söylemelerini isteyiniz.
- Sağlıklı bir tartışma ortamı oluşturunuz.
- Soruyu boş bırakan ya da anlamayan öğrencilerin herhangi bir dinleme/işitme problemi olmadığından emin olunuz. (Dinleme öncesinde de bu kontrol yapılmalı)
- Kelimesi kelimesine aynı cevabı veren öğrencilere dikkat ediniz. Cevapları birbirlerinden bakarak yazmadıklarına emin olunuz.
- En sonunda tüm cevaplar değerlendirilince, öğrencilere küresel ısınma konusunun önemini kavratacak bir genel tekrar yapınız.

EK-17. UYGULAMA ÖRNEKLERİ

Sınıf:5

Ders: Türkçe

Konu: Dinleme/İzleme Metni

Metnin Adı: Küçük Şeylerin Hikayesi- Kütüphane

Uygulama1:

İlk uygulamada öğrencilere Türkçe 5. Sınıf ders kitabında yer alan Kütüphane metniyle ilgili dinleme/izleme etkinlikleri yaptırılacaktır. Bu ilk uygulama, kontrol ve deney grupları olmak üzere iki gruba da eşit şekilde uygulanacak ve daha sonra hazırlanan ön-test uygulaması yapılacaktır.

KÜÇÜK ŞEYLERİN HİKAYESİ - Kütüphane (Dinleme/İzleme Metni)

1.ETKİNLİK "Küçük Şeylerin Hikayesi - Kütüphane" adlı videoyu izlerken aşağıdaki boşlukları doldurunuz.

NOTLARIM

- Okuyanı için her defasında yeni bir dünyaya açılan bir kapıdır. kitap
- Her biri bambaşka bir dünyaya açılan kitapların buluşma yeri. kütüphane
- Kütüphane kitaplarını hafızasına kaydeden kütüphaneciye, Osmanlı'da BE Hanım Hafıza Kütük denirdi.
- İ.S. Keleş kütüphanesi, döneminin en önemli bilim merkezlerinden biri olmuştur.
- Türklere ait ilk kütüphane Orta Asya'da Orta Asya'da zamanında kurulmuştur.
- Kütüphanemizin en kıymetli eserlerinden Divânü Lügati't-Türk, kütüphaneci Ali Erine Bulut tarafından bulunmuştur.

(Meb,2017:184)

Sınıf:5

Ders: Türkçe

Konu: Dinleme/İzleme Metni

Metnin Adı: Küçük Şeylerin Hikayesi- Kütüphane

Uygulama1:

İlk uygulamada öğrencilere Türkçe 5. Sınıf ders kitabında yer alan Kütüphane metniyle ilgili dinleme/izleme etkinlikleri yaptırılacaktır. Bu ilk uygulama, kontrol ve deney grupları olmak üzere iki gruba da eşit şekilde uygulanacak ve daha sonra hazırlanan ön-test uygulaması yapılacaktır.

KÜÇÜK ŞEYLERİN HİKAYESİ - Kütüphane (Dinleme/İzleme Metni)

1.ETKİNLİK "Küçük Şeylerin Hikâyesi - Kütüphane" adlı videoyu izlerken aşağıdaki boşlukları doldurunuz.

NOTLARIM

- Okuyanı için her defasında yeni bir dünyaya açılan bir kapıdır Kütüphane.
- Her biri bambaşka bir dünyaya açılan kitapların buluşma yeri Yıldızlı büğünce.
- Kütüphane kitaplarını hafızasına kaydeden kütüphaneciye, Osmanlı'da "halkın" denirdi.
- Yıldızlı büğünce döneminin en önemli bilim merkezlerinden biri olmuştur.
- Türlere ait ilk kütüphane Orta Asya'da İslam zamanında kurulmuştur.
- Kültürümüzün en kıymetli eserlerinden Divânu Lugâti't-Türk, kütüphaneci Ali tarafından bulunmuştur.

(Meb,2017:184)

Sınıf:5

Ders: Türkçe

Konu: Dinleme/İzleme Metni

Metnin Adı: Küçük Şeylerin Hikayesi- Kütüphane

Uygulama1:

İlk uygulamada öğrencilere Türkçe 5. Sınıf ders kitabında yer alan Kütüphane metniyle ilgili dinleme/izleme etkinlikleri yaptırılacaktır. Bu ilk uygulama, kontrol ve deney grupları olmak üzere iki gruba da eşit şekilde uygulanacak ve daha sonra hazırlanan ön-test uygulaması yapılacaktır.

KÜÇÜK ŞEYLERİN HİKAYESİ - Kütüphane (Dinleme/İzleme Metni)

1.ETKİNLİK "Küçük Şeylerin Hikâyesi - Kütüphane" adlı videoyu izlerken aşağıdaki boşlukları doldurunuz.

NOTLARIM

- Okuyanı için her defasında yeni bir dünyaya açılan bir kapıdır Kitap
- Her biri bambaşka bir dünyaya açılan kitapların buluşma yeri Kütüphane
- Kütüphane kitaplarını hafızasına kaydeden kütüphaneciye, Osmanlı'da "hafıza hühp " denirdi.
- İskender kütüphanesi, döneminin en önemli bilim merkezlerinden biri olmuştur.
- Türlere ait ilk kütüphane Orta Asya'da İsfah şahî zamanında kurulmuştur.
- Kültürümüzün en kıymetli eserlerinden Dîvânu Lugâti't-Türk, kütüphaneci Ali emre tarafından bulunmuştur.

(Meb,2017:184)

2.Uygulama

Zehra Kemoböglü

Sınıf:5

Ders: Türkçe

Konu: Dinleme/İzleme Metni

Metnin Adı: Adsız Çeşme

Uygulama2:

Aşağıdaki boşlukları dinlediğiniz şiire uygun şekilde doldurunuz.

Adsız...çeşme

Bir yaz günü...iki...kardeş

Yürüyüşe çıkmışlardı.

Fırın yakmış gökte güneş,

...gibi sıcak vardı.

Yürüdüler, çok gezdiler.

Susuzluktan pek bezdiler.

Zehir oldu bu hoş gezme.

Bereket ki bayılmadan

...bir eski çeşme,

Su akıyor olduğundan.

Can attılar...kana...kana,

Su içtiler kana kana.

...bu...şema Yeniden can.

İkisi de soruyordu:

Bu çeşmeyi...ki...yağın

Yüreklere minnet dolu.

Yazılıydı bir tek isim.

O da silik, kim bilir kim?

İyilik bir su, ...aksın

Gönül denen çeşmeden.

...böyle yapacaksın,

Hiç karşılık beklemeden.

..... iyilikle dol,

Yavrum...adsız...bu...çeşme ol

Hasan Ali YÜCEL

Sınıf:5

Ders: Türkçe

Konu: Dinleme/İzleme Metni

Metnin Adı: Sanki Caminin Bakım Kılavuzu

Uygulama3:

Metni dinlemeye geçmeden önce aşağıda yer alan soruları okuyunuz. Okumuş olduğunuz soruların cevaplarını dinleyeceğiniz metnin içerisinde bulmaya çalışınız. Bulduğunuz cevapları uygun boşluklara yazınız.

1. Osmanlı İmparatorluğu'nda 50 yıla yakın bir süre mimarbaşılığı yapan ünlü mimar kimdir? *mimar sinan*
2. Büyük mimarın 1543 yılında İstanbul'a yaptığı caminin adı nedir? *Şehzade Camii*
3. Caminin kemerleri için yapılan restorasyon çalışmaları esnasında mimarlar oyukta ne bulmuştur? *Çok sayıda mektup çıkmıştır*
4. Buldukları nesnenin içerisinde ne yazıyordu? *Bu notu bulduza da öze kemerlerde binin kilit taşı osinde de nosie deştinbi bilmiyosunuz yazıyordu.*
5. Şehzadebaşı Camii'nin ardından başka hangi camide Mimar Sinan'a ait bir not bulunmuştur? *Süleymaniye Camii*

~~Bulunan bu nota ne yazıyordu?~~

7. Bulunan not şu an nerede saklanmaktadır? *topkapı sarayında saklanıyor*

Sınıf:5

Ders: Türkçe

Konu: Dinleme/İzleme Metni

Metnin Adı: Sanki Caminin Bakım Kılavuzu

Uygulama3:

Metni dinlemeye geçmeden önce aşağıda yer alan soruları okuyunuz. Okumuş olduğunuz soruların cevaplarını dinleyeceğiniz metnin içerisinde bulmaya çalışınız. Bulduğunuz cevapları uygun boşluklara yazınız.

1. Osmanlı İmparatorluğu'nda 50 yıla yakın bir süre mimarbaşılığı yapan ünlü mimar kimdir?

Mimar Sinan.

2. Büyük mimarın 1543 yılında İstanbul'a yaptığı caminin adı nedir?

Şehzadebaşı Camii.

3. Caminin kemerleri için yapılan restorasyon çalışmaları esnasında mimarlar oyukta ne bulmuştur?

Oyukta cam şişenin içinde mektup bulunmuş.

4. Buldukları nesnenin içerisinde ne yazıyordu?

Bu notu bulduğunuza göre kemerlerden birinin kilit taşı aşındı ve nasıl değiştireceğinizi biliyorsanız yazıyordu.

5. Şehzadebaşı Camii'nin ardından başka hangi camide Mimar Sinan'a ait bir not bulunmuştur?

Süleyman camii

6. ~~Bulunan notta ne yazıyordu?~~

7. Bulunan not şu an nerede saklanmaktadır?

Topkapı Sarayında saklanıyor.

Sınıf:5

Ders: Türkçe

Konu: Dinleme/İzleme Metni

Metnin Adı: Sanki Caminin Bakım Kılavuzu

Uygulama3:

Metni dinlemeye geçmeden önce aşağıda yer alan soruları okuyunuz. Okumuş olduğunuz soruların cevaplarını dinleyeceğimiz metnin içerisinde bulmaya çalışınız. Bulduğunuz cevapları uygun boşluklara yazınız.

1. Osmanlı İmparatorluğu'nda 50 yıla yakın bir süre mimarbaşılığı yapan ünlü mimar kimdir? *Mimar Sinan*
2. Büyük mimarın 1543 yılında İstanbul'a yaptığı caminin adı nedir? *Şehzadebaşı Cami*
3. Caminin kemerleri için yapılan restorasyon çalışmaları esnasında mimarlar oyukta ne bulmuştur? *Cam çöşede bulunmuştu*
4. Buldukları nesnenin içerisinde ne yazıyordu? *Bu notu bulduğunuzda göre kemerlerden birinin kilit taşı aslında bu esli değiştirileceğini biliyor Sanas yazıyordu.*
5. Şehzadebaşı Camii'nin ardından başka hangi camide Mimar Sinan'a ait bir not bulunmuştur? *Süleymaniye Cami*
6. Bulunan bu notta ne yazmaktadır?
7. Bulunan not şu an nerede saklanmaktadır? *Sophia Sarayında saklanıyor.*

8. 1950-1960 yılları arasında Şultanahmet ve Süleymaniye Camii'ni incelemeye hangi ülkeden heyet gelmiştir? Japonyalı,

9. Bu heyet inceledikleri camiler hakkında ne tür bilgilere ulaşmışlardır?
Bâminin sabitlenemedi anlaşıldı.

10. Selimiye Camii'ne giden mühendislerin camiyi gördüklerindeki tepkileri ne olmuştur?
Kubenin altında sırt üstü yatıyormuş.

11. Cevaplardan hareketle Mimar Sinan'ın eserleri ve mimarlığı hakkında düşüncelerinizi belirtiniz

Mimar sinanın eserleri (Şehzade bapı camii) yapmıştır. Eserleri
Çok güzelidir. (Süleyman Camii) yapmıştır.

Sınıf:5

Ders: Türkçe

Konu: Dinleme/İzleme Metni

Metnin Adı: Sanki Caminin Bakım Kılavuzu

Uygulama3:

Metni dinlemeye geçmeden önce aşağıda yer alan soruları okuyunuz. Okumuş olduğunuz soruların cevaplarını dinleyeceğiniz metnin içerisinde bulmaya çalışınız. Bulduğunuz cevapları uygun boşluklara yazınız.

1. Osmanlı İmparatorluğu 'nda 50 yıla yakın bir süre mimarbaşılığı yapan ünlü mimar kimdir?

Mimar Sinandır.

2. Büyük mimarın 1543 yılında İstanbul 'a yaptığı caminin adı nedir?

Şehzade başı cami

3. Caminin kemerleri için yapılan restorasyon çalışmalarları esnasında mimarlar oyukta ne bulmuştur?

cam şişede bulunan mehtup

4. Buldukları nesnenin içerisinde ne yazıyordu?

Bo notu bulduza göre kemerlerden birini kilit taşı aşındı ve nasıl değiştireceğini bilmiyorsunuz yazıyordu.

5. Şehzadebaşı Camii 'nin ardından başka hangi camide Mimar Sinan'a ait bir not bulunmuştur?

Süleymaniye cami

6. ~~Bulunan bu nota ne yazmaktadır?~~

7. Bulunan not şu an nerede saklanmaktadır?

Topkapı Sarayında Saklanıyor

8. 1950-1960 yılları arasında Sultanahmet ve Süleymaniye Camii'ni incelemeye hangi ülkeden heyet gelmiştir?

Çaponya'da

9. Bu heyet inceledikleri camiler hakkında ne tür bilgilere ulaşmışlardır?

Çaminileri üzerinde bir çatlık dahi olmaması,
minareleri yaklaşık 5 derece oturduğu anlaşıldı.

10. Selimiye Camii'ne giden mühendislerin camiyi gördüklerindeki tepkileri ne olmuştur?

Bu imkansız ben 40 yıllık mühendisim böyle birşey olmaz
sırt üstü yatıyordum.

11. Cevaplardan hareketle Mimar Sinan'ın eserleri ve mimarlığı hakkında düşüncelerinizi belirtiniz

osmanlı imparatorluğu'nda 50 yıla yakın bir süre mimarbaşlığı yapan
ünlü mimardır.

Bir takımı vardır
ve çok kötüdür

Arzu Beydir ve öglünü
bulmaya çalışır

Cocuğun Annesidir ve çocuğu
kaybolduktan sonra Annesi
çok üzülür ve çocuğun geri dönmesini bekler

Adı boğaçtır ve boğaçta yaşar
İstanbulda yaşar

DeDe Kerkütür ve her kes
ondan vikir alır

Bir Boşuna Davaçak
Gözetir

Sınıf:5

Ders: Türkçe

Konu: Dinleme/İzleme Metni

Metnin Adı: Dede Korkut/Boğaç Han

Uygulama4:

Öncelikle ders öğretmeni tarafından öğrencilere dinlediği/izlediği metinlerin özetini çıkarmanın kuralları anlatılır.

Daha sonra izleme metnine geçmeden öğrencilere özet çıkarma konusunda yardımcı olacak soruların yer aldığı kağıt verilir. Öğrencilerden öncelikle bu kağıtlardaki soruların okunması istenir.

Sorular:

1. Obaya gelen atlı nasıl bir haber getirmektedir?
2. Aruz Bey'in kaybolan oğlunun başına neler gelmiştir?
3. Boğaç Han'ın yaşadığı obanın beyi kimdir?
4. Dede Korkut; Dirse Han ve Aruz Bey'e nasıl bir öğüt veriyor?
5. On iki yıl sonra obada neler değişmiştir? Kısaca anlatınız.
6. Dirse Han'ın oğlu nasıl bir kahramanlık yapıyor ve hangi ismi alıyor? Kısaca anlatınız.

(Meb,2017:154)

Sorular verildikten sonra izleme metni öğrencilere izletilir. Soruları cevaplamaları istenir.

Bu işlem tamamlandıktan sonra aşağıda verilen bir formun kopyası öğrencilere dağıtılarak metinde geçen karakterlerin özelliklerinin neler olduğu sorulur.

Cevap

1. Düşmanların obaya geldiklerini söylemiştir.
2. Atan düşer ve Aslan sesi duyar ve gelir bebeği götürür
3. Bayındır Han
4. her kim vakife yardım ederse Allah onun duasını kabul eder demistir
5. Obada aslanlar çoğalmış ve Arzu Bey oğlu öyle bir qüce'li olmuş ki bir boğayı yenmiş
- 6 Adı Boğaç andır ve bir boğayı yenecek qüçtedir.

Numara: 266

Sınıf: 5

Ders: Türkçe

Konu: Dinleme/İzleme Metni

Metnin Adı: Dede Korkut/Boğaç Han

Uygulama 4:

Öncelikle ders öğretmeni tarafından öğrencilere dinlediği/izlediği metinlerin özetini çıkarmanın kuralları anlatılır.

Daha sonra izleme metnine geçmeden öğrencilere özet çıkarma konusunda yardımcı olacak soruların yer aldığı kağıt verilir. Öğrencilerden öncelikle bu kağıtlardaki soruların okunması istenir.

Sorular:

1. Obaya gelen atlı nasıl bir haber getirmektedir?
2. Aruz Bey'in kaybolan oğlunun başına neler gelmiştir?
3. Boğaç Han'ın yaşadığı obanın beyi kimdir?
4. Dede Korkut; Dirse Han ve Aruz Bey'e nasıl bir öğüt veriyor?
5. On iki yıl sonra obada neler değişmiştir? Kısaca anlatınız.
6. Dirse Han'ın oğlu nasıl bir kahramanlık yapıyor ve hangi ismi alıyor? Kısaca anlatınız.

(Meb, 2017: 154)

Sorular verildikten sonra izleme metni öğrencilere izletilir. Soruları cevaplamaları istenir.

Bu işlem tamamlandıktan sonra aşağıda verilen bir formun kopyası öğrencilere dağıtılarak metinde geçen karakterlerin özelliklerinin neler olduğu sorulur.

Cevaplar

- 1) kötü bir haber getirmişti.
- 2) çok kötü şeyler gelmiştir. Bir aslan gelip çocuğu g
- 3) Bayındır han
- 4) Her kim fakire yardım ederse düştüne yardım ederse Allah onun dillerini kabul eder.
- 5) Kaybolan çocuk büyümüş Aslanlarla birlikte büyümüş. hiç çocuğu olmayan adamın çocuğu olmuş. Çok kuvvetliymiş boğayla baş etmiş. Dede Korkut ona boğac koymuşlar.
- 6) Dirse hanın oğlu bir boğayla baş ediyor. ona boğac ismi veriliyor.

Sınıf:5

Ders: Türkçe

Konu: Dinleme/İzleme Metni

Metnin Adı: Anlamak

Uygulama5:

Aşağıdaki boşlukları dinlediğiniz şiire uygun şekilde doldurunuz.

Anlamak

Bazen anlıyorum

Bazen. *anlamıyorum...*

Annemi

Babamı

Ninemi

Annem şöyle der

Göstererek beni

.. *ciğerti* maşallah

.. *cin* .. *redem* ne demek

Gibi ne demek

Babam diyor ki

Bana bakarak

.. *altın* .. *üçümlü* ..

Hiç yapabilir miyim

Dediklerini

Tek başıma

Ninemse der bana

.. *toprak* ..

Bir dedem

.. *acıkt* .. *insan* ..

Pek de zeki

.. *delinde* .. *bal* .. *aklar* ..

Attaya gidelim der

Al sana .. *seker* .. der

.. *gö* .. *pırpı* ..

Okşar

Sever

Bir de .. *güdüklü* ..

Dedemi çok anlıyorum

Cahit ZARİFOĞLU

Kaybolan çocuğun babasıdır.
Güçlü ve kuvvetlidir.

Çok duygulu hen an içinde
bir Endişe vardı. Kaybolan çocuğun Annesi
Kaybolan çocuk Ailesiz Büyüdü

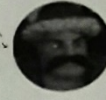
Dinse hen çocuğa olmuştuk
ismini bğac kaydılar

Dede kaskut çok bilimli bir
insandır.

Çok güçlü ve kuvvetli biriyim

bğacın aklında kaldı.

Dinse hen aklında çok
kuvvetli. Adı bğacın.

Sınıf:5

Ders: Türkçe

Konu: Dinleme/İzleme Metni

Metnin Adı: Anlamak

Uygulama5:

Aşağıdaki boşlukları dinlediğiniz şiire uygun şekilde doldurunuz.

Anlamak

Bazen anlıyorum

Bazen... anlam... zengin

Annemi

Babamı

Ninememi

Annem şöyle der

Göstererek beni

... birtakım maşallah

... s... ne demek

Gibi ne demek

Babam diyor ki

Bana bakarak

... el... istia... gelir evin

Hiç yapabilir miyim

Dediklerini

Tek başıma

Ninemse der bana

... tep... gimi

Bir dedem

... atuk... esk...

Pek de zeki

... dil... mel... kor

Attaya gidelim der

Al sana ... s... der

... göz... k... r...

Okşar

Sever

Bir de ... k... lar...

Dedemi çok anlıyorum

Cahit ZARİFOĞLU

Sınıf:5

Ders: Türkçe

Konu: Dinleme/İzleme Metni

Metnin Adı: Anlamak

Uygulama5:

Aşağıdaki boşlukları dinlediğiniz şiire uygun şekilde doldurunuz.

Anlamak

Bazen anlıyorum

Bazen... *anlamıyorum*

Annemi

Babamı

Ninemi

Annem şöyle der

Göstererek beni

... *cin* ... gibi maşallah

... *cin* ... ne demek

Gibi ne demek

Babam diyor ki

Bana bakarak

... *ah* ... *istisna* ... *getirir* ...

Hiç yapabilir miyim

Dediklerini

Tek başıma

Ninemse der bana

... *topaç* ... gibi.

Bir dedem

... *diñden* ... *bal* ... *apar*

Pek de zeki

Attaya gidelim der

Al sana ... *saher* ... der

... *şer* ... *kurar* ...

Okşar

Sever

Bir de ... *güçlü* ...

Dedemi çok anlıyorum

Cahit ZARİFOĞLU

Sınıf:5

Ders: Türkçe

Konu: Dinleme/İzleme Metni

Metnin Adı: Bilinçsiz İlaç Tüketimi

Uygulama6:

Dinleme/izleme metnine geçilmeden önce öğrencilere aşağıdaki sorular verilerek o sorulara cevaplar bulacakları şekilde izlemeleri gerektiği uygulama öğretmeni tarafından belirtilmelidir.

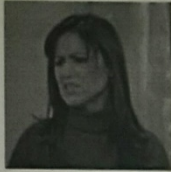
Sorular:

1. İzlediğiniz videonun konusu nedir?
2. Makbule Hanım, eczaneden niçin ilaç alamıyor?
3. Makbule Hanım, ilaç istemek için sizin kapınızı çalsaydı ona ne söylediniz?
4. Sizce Makbule Hanım, midesi ağrığında ilk olarak ne yapmalıydı?
5. Makbule Hanım, niçin doktora gitmemiş olabilir?
6. Olayın geçtiği apartmandaki komşuların aynı ilacı kullanmasını doğru buluyor musunuz? Niçin?
7. İzlediğiniz videodan nasıl bir sonuç çıkardınız?

Cevaplar

- Çevaplar 1.) Bilinçsiz ilaç tüketimi
- Çevaplar 2.) Çumkütü Doktor randevudan sonra izin vermiyordu
- Çevaplar 3.) İlaç almıyorsa işlenmemiş
- Çevaplar 4.) Doktora gitmeliydi
- Çevaplar 5.) Çumkütü randevudan istemişse izin verirdi
- Çevaplar 6.) Her doktorun işlenmesi için
- Çevaplar 7.) İmsiyet doktor izin vermeden vermemliyiz

Dinleme/izleme metni izlendikten ve yukarıdaki sorular cevaplandıktan sonra metinde geçen baş karakterlerin fotoğrafları aşağıda verilerek öğretmenler tarafından öğrencilerden bu karakterlerin yorumlanması istenir. Bu yorumlama için bilinçsiz ilaç tüketimi karşısında fotoğraflardaki karakterlerin tutumu nasıldır şeklinde bir soru sorulabilir.

Hissediyordum.
 diye bilir.
 Zorunda.

Bakırda anımda.
 Anımda anımda.
 Anımda anımda.
 Anımda anımda.

ezan zai
 Bakır.
 Bakır.
 iki yandı.

Son olarak öğrencilere anladıklarını özetlemek ve konunun bütünüyle ilgili bir genel toplama yapmalarını sağlamak amacıyla izledikleri videodan ne anladıkları sorulur ve anladıklarını bir özet halinde a4 kağıda yazmaları istenir.

Sınıf:5

Ders: Türkçe

Konu: Dinleme/İzleme Metni

Metnin Adı: Bilinçsiz İlaç Tüketimi

Uygulama6:

Dinleme/izleme metnine geçilmeden önce öğrencilere aşağıdaki sorular verilerek o sorulara cevaplar bulacakları şekilde izlemeleri gerektiği uygulama öğretmeni tarafından belirtilmelidir.

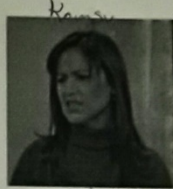
Sorular:

1. İzlediğiniz videonun konusu nedir?
2. Makbule Hanım, eczaneden niçin ilaç alamıyor?
3. Makbule Hanım, ilaç istemek için sizin kapınızı çalsaydı ona ne söylerdiniz?
4. Sizce Makbule Hanım, midesi ağrıdığına ilk olarak ne yapmalıydı?
5. Makbule Hanım, niçin doktora gitmemiş olabilir?
6. Olayın geçtiği apartmandaki komşuların aynı ilacı kullanmasını doğru buluyor musunuz? Niçin?
7. İzlediğiniz videodan nasıl bir sonuç çıkardınız?

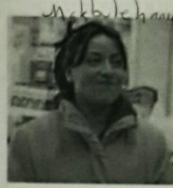
Cevaplar

- ① Bilinçsiz ilaç tüketimi.
- ② Çünkü ilaç midesini ağrı getireceği için.
- ③ Ona hastaneye gitmesini söyledim.
- ④ Doktora gitmeliydi.
- ⑤ Çünkü komşudan ilaç istediği için.
- ⑥ Hayır çünkü her bir hastalık ayrıdır.
- ⑦ Her bir hastalık ayrı olduğu için doktora gitmeliyiz, ve doğru ilacı kullanmalıyız.

Dinleme/izleme metni izlendikten ve yukarıdaki sorular cevaplandıktan sonra metinde geçen baş karakterlerin fotoğrafları aşağıda verilerek öğretmenler tarafından öğrencilerden bu karakterlerin yorumlanması istenir. Bu yorumlama için bilinçsiz ilaç tüketimi karşısında fotoğraflardaki karakterlerin tutumu nasıldır şeklinde bir soru sorulabilir.

Aynı ilacı farklı
maazaları.....
.....
.....

Her kas-sın ilacı
kullanması gerek
.....
.....

Harar...kince...doktora
gidip...sonra...frazan
...frazan...
.....

Son olarak öğrencilere anladıklarını özetlemek ve konunun bütünüyle ilgili bir genel toplama yapmalarını sağlamak amacıyla izledikleri videodan ne anladıkları sorulur ve anladıklarını bir özet halinde a4 kağıda yazmaları istenir.

Önder
Kannaz

Sınıf:5

Ders: Türkçe

Konu: Dinleme/İzleme Metni

Metnin Adı: Bilinçsiz İlaç Tüketimi

Uygulama6:

Dinleme/izleme metnine geçilmeden önce öğrencilere aşağıdaki sorular verilerek o sorulara cevaplar bulacakları şekilde izlemeleri gerektiği uygulama öğretmeni tarafından belirtilmelidir.

Sorular:

1. İzlediğiniz videonun konusu nedir?
2. Makbule Hanım, eczaneden niçin ilaç alamıyor?
3. Makbule Hanım, ilaç istemek için sizin kapınızı çalsaydı ona ne söylediniz?
4. Sizce Makbule Hanım, midesi ağrıdığında ilk olarak ne yapmalıydı?
5. Makbule Hanım, niçin doktora gitmemiş olabilir?
6. Olayın geçtiği apartmandaki komşuların aynı ilacı kullanmasını doğru buluyor musunuz? Niçin?
7. İzlediğiniz videodan nasıl bir sonuç çıkardınız?

Cevaplar

1. Bilinçsiz ilaç tüketimi
2. Çünkü doktora gitmeden olmaz.
3. Hastaneye gitmeden vermedim
4. Doktora gitmeliydi
5. Makbule hanım komşusundan istemiştir
6. Çünkü aynı olursa birisinin ilacı bitse komşusunun ilacının tarihi yanlış olabilir.
7. Doktora gitmeden kimseden ilaç alınmaz.

ESRA ÜZER

Sınıf:5

Ders: Türkçe

Konu: Dinleme/İzleme Metni

Metnin Adı: Bilinçsiz İlaç Tüketimi

Uygulama6:

Dinleme/izleme metnine geçilmeden önce öğrencilere aşağıdaki sorular verilerek o sorulara cevaplar bulacakları şekilde izlemeleri gerektiği uygulama öğretmeni tarafından belirtilmelidir.

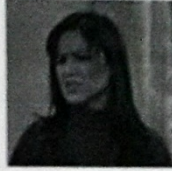
Sorular:

1. İzlediğiniz videonun konusu nedir?
2. Makbule Hanım, eczaneden niçin ilaç alamıyor?
3. Makbule Hanım, ilaç istemek için sizin kapınızı çalsaydı ona ne söylediniz?
4. Sizce Makbule Hanım, midesi ağrıdığına ilk olarak ne yapmalıydı?
5. Makbule Hanım, niçin doktora gitmemiş olabilir?
6. Olayın geçtiği apartmandaki komşuların aynı ilacı kullanmasını doğru buluyor musunuz? Niçin?
7. İzlediğiniz videodan nasıl bir sonuç çıkardınız?

Cevaplar

- 1) bilimsiz ilaç tüketimi
- 2) çünkü doktordan reçete almadığı için
- 3) Doktora gitmesini isterdim önce
- 4) önce doktora gitmeliydi
- 5) çünkü arkadaşından ilaç istemiş
- 6) Hayır çünkü bilimsiz ilaç kullanmamalı
- 7) ilacı bilmeden içmemeliyiz

Dinleme/izleme metni izlendikten ve yukarıdaki sorular cevaplandıktan sonra metinde geçen baş karakterlerin fotoğrafları aşağıda verilerek öğretmenler tarafından öğrencilerden bu karakterlerin yorumlanması istenir. Bu yorumlama için bilinçsiz ilaç tüketimi karşısında fotoğraflardaki karakterlerin tutumu nasıldır şeklinde bir soru sorulabilir.

Bu da Merve
Hanımın arkadaşları
ve Merve
hanımın arkadaşları istiyor

Bu Merve
hanımın
ilaç kullanmadan
istiyor

Fransızca Merve
hanımın arkadaşları
Söylendi

Son olarak öğrencilere anladıklarını özetlemek ve konunun bütünüyle ilgili bir genel toplama yapmalarını sağlamak amacıyla izledikleri videodan ne anladıkları sorulur ve anladıklarını bir özet halinde a4 kağıda yazmaları istenir.

Sınıf:5

Ders: Türkçe

Konu: Dinleme/İzleme Metni

Metnin Adı: Dersimiz Atatürk

Uygulama7:

Söz konusu film izlenmeden önce öğrencilere filmde cevaplarını bulup not alabilecekleri sorular yazdırılır.

Sorular:

1. Atatürk hangi evde doğmuştur?
Selaşık Fakir bir çiftlikle doğmuştur
2. Atatürk, hayatı boyunca kaç kitap okumuştur?
3999 kitap
3. Atatürk, küçük bir çocukken hangi hayvandan korkuyordu?
Farelerden korkmuş
4. UNESCO, hangi yılı tüm dünyada "Atatürk Yılı" olarak ilan etmiştir?
1971 yılında "Atatürk yılı" ilan edilmiştir
5. Atatürk yılı ilan edilmesinin nedeni nedir?
Yoksul bir toplumu özgürlüğe kavuşturduğu için
6. Filmde gösterdiği çabalar için alkışlanan meslek hangisidir?
Büyük millet başkanı seçilip alkış aldı
7. Osmanlı Devleti, Birinci Dünya Savaşı'nda hangi ülkenin yanında yer almıştır?
Almanya'nın yanında yer almış
8. Atatürk, düşman gemilerini boğazda görünce ne söylüyor?
"Geldikler gibi gideleler" dedi
9. İzlediğiniz filmin konusu nedir?
Atatürk
10. İzlediğiniz filmde seyirciye verilmek istenen mesaj nedir?
Her türlü zorluklara rağmen daima ilerletmeliyiz
11. Siz olsaydınız filme nasıl bir başlık koyardınız?
ATATÜRK VE ÇANAKKALE SAVAŞI

Sınıf:5

Ders: Türkçe

Konu: Dinleme/İzleme Metni

Metnin Adı: Dersimiz Atatürk

Uygulama7:

Söz konusu film izlenmeden önce öğrencilere filmde cevaplarını bulup not alabilecekleri sorular yazdırılır.

Sorular:

1. Atatürk hangi evde doğmuştur?
Atatürk... Selani Kite... doğmuştur.....
2. Atatürk, hayatı boyunca kaç kitap okumuştur?
53.97... kitap... okumuştur.....
3. Atatürk, küçük bir çocukken hangi hayvandan korkuyordu?
Fenden... korkuyordu.....
4. UNESCO, hangi yılı tüm dünyada "Atatürk Yılı" olarak ilan etmiştir?
1981... yılında.....
5. Atatürk yılı ilan edilmesinin nedeni nedir?
Yoksul... bir... topluma... açılığa... kavuşturmak... için.....
6. Filmde gösterdiği çabalar için alkışlanan meslek hangisidir?
Askerlik.....
7. Osmanlı Devleti, Birinci Dünya Savaşı'nda hangi ülkenin yanında yer almıştır?
Almanya... yanında.....
8. Atatürk, düşman gemilerini boğazda görünce ne söylüyor?
geldi... gibi... giderler.....
9. İzlediğiniz filmin konusu nedir?
Filmin... konusu... Atatürk.....
10. İzlediğiniz filmde seyirciye verilmek istenen mesaj nedir?
Her... t... lü... zaal... a... samen... iler... g... a... l... y... e.....
11. Siz olsaydınız filme nasıl bir başlık koyardınız?
KARIMAN... ATATURK.....

Sınıf:5

Ders: Türkçe

Konu: Dinleme/İzleme Metni

Metnin Adı: Dersimiz Atatürk

Uygulama7:

Söz konusu film izletilmeden önce öğrencilere filmde cevaplarını bulup not alabilecekleri sorular yazdırılır.

Sorular:

1. Atatürk hangi evde doğmuştur?
Atatürk.....Selanikte.....doğmuştür.....
2. Atatürk, hayatı boyunca kaç kitap okumuştur?
3997 kitap.....okumuştür.....
3. Atatürk, küçük bir çocukken hangi hayvandan korkuyordu?
fare den.....korkarmış.....
4. UNESCO, hangi yılı tüm dünyada "Atatürk Yılı" olarak ilan etmiştir?
1981.....yılında.....
5. Atatürk yılı ilan edilmesinin nedeni nedir?
yoksul.....bir.....toplumu.....özgürlüğe kavuşturmak için.....
6. Filmde gösterdiği çabalar için alkışlanan meslek hangisidir?
Askerlik.....
7. Osmanlı Devleti, Birinci Dünya Savaşı'nda hangi ülkenin yanında yer almıştır?
Almanyanın.....yanında.....
8. Atatürk, düşman gemilerini boğazda görünce ne söylüyor?
geldikleri gibi gidenler.....
9. İzlediğiniz filmin konusu nedir?
Filmin.....konusu.....Atatürk.....
10. İzlediğiniz filmde seyirciye verilmek istenen mesaj nedir?
Her.....türü.....zorluğa.....gamen.....ileriye botmalıyız.....
11. Siz olsaydınız filme nasıl bir başlık koyardınız?
Atatürk.....ve.....askerler.....

Sınıf:5

Ders: Türkçe

Konu: Dinleme/İzleme Metni

Metnin Adı: Küçük Şeylerin Hikayesi- Kütüphane

Uygulama8:

7 haftalık uygulama sürecinin sonucunda 8. haftada öntest-sontest uygulamasının yapılabilmesi ve öğrencilerin uygulamanın en başında geliştirilmesi hedeflenen özet çıkarma ve not alma becerilerinin ne kadar geliştiğini ortaya koymak için ilk başta yapılan 1. Uygulama tekrarlanmaktadır. Uygulamanın ardından ders öğretmeni tarafından öğrencilere sontest yapılır. Daha sonra öntest ile sontest arasındaki farklılıklar ortaya konur. Son-test uygulaması tıpkı öntestte olduğu gibi kontrol grubuna da yapılır ve iki grup arasındaki beceri farklılığına da bakılır.

Uygulamada öğrencilere Türkçe 5. Sınıf ders kitabında yer alan Kütüphane metniyle ilgili dinleme/izleme etkinlikleri yaptırılacaktır. Bu ilk uygulama, kontrol ve deney grupları olmak üzere iki gruba da eşit şekilde uygulanacak ve daha sonra hazırlanan ön-test uygulaması yapılacaktır.

KÜÇÜK ŞEYLERİN HİKAYESİ - Kütüphane (Dinleme/İzleme Metni)

1.ETKİNLİK "Küçük Şeylerin Hikâyesi - Kütüphane" adlı videoyu izlerken aşağıdaki boşlukları doldurunuz.

NOTLARIM

- Okuyanı için her defasında yeni bir dünyaya açılan bir kapıdır Kitap
- Her biri bambaşka bir dünyaya açılan kitapların buluşma yeri Kütüphane
- Kütüphane kitaplarını hafızasına kaydeden kütüphaneciye, Osmanlı'da "hâfız" Kütüp denirdi.
- İskender Kütüphanesi, döneminin en önemli bilim merkezlerinden biri olmuştur.
- Türlere ait ilk kütüphane Orta Asya'da Selçuklu devleti zamanında kurulmuştur.
- Kültürümüzün en kıymetli eserlerinden Divânu Lugâti't-Türk, kütüphaneci Ali Davali tarafından bulunmuştur.

(Meb,2017:184)

Sınıf:5

Ders: Türkçe

Konu: Dinleme/İzleme Metni

Metnin Adı: Küçük Şeylerin Hikayesi- Kütüphane

Uygulama8:

7 haftalık uygulama sürecinin sonucunda 8. haftada öntest-sontest uygulamasının yapılabilmesi ve öğrencilerin uygulamanın en başında geliştirilmesi hedeflenen özet çıkarma ve not alma becerilerinin ne kadar geliştiğini ortaya koymak için ilk başta yapılan 1. Uygulama tekrarlanmaktadır. Uygulamanın ardından ders öğretmeni tarafından öğrencilere sontest yapılır. Daha sonra öntest ile sontest arasındaki farklılıklar ortaya konur. Son-test uygulaması tıpkı öntestte olduğu gibi kontrol grubuna da yapılır ve iki grup arasındaki beceri farklılığına da bakılır.

Uygulamada öğrencilere Türkçe 5. Sınıf ders kitabında yer alan Kütüphane metniyle ilgili dinleme/izleme etkinlikleri yaptırılacaktır. Bu ilk uygulama, kontrol ve deney grupları olmak üzere iki gruba da eşit şekilde uygulanacak ve daha sonra hazırlanan ön-test uygulaması yapılacaktır.

KÜÇÜK ŞEYLERİN HİKAYESİ - Kütüphane (Dinleme/İzleme Metni)

1.ETKİNLİK "Küçük Şeylerin Hikayesi - Kütüphane" adlı videoyu izlerken aşağıdaki boşlukları doldurunuz.

NOTLARIM

- Okuyanı için her defasında yeni bir dünyaya açılan bir kapıdır Kitap
- Her biri bambaşka bir dünyaya açılan kitapların buluşma yeri Yıldız Salıy Kütüphanesi
- Kütüphane kitaplarını hafzasına kaydeden kütüphaneciye, Osmanlı'da "Kütüphane" denirdi.
- İş Kendeşi Kütüphanesi, döneminin en önemli bilim merkezlerinden biri olmuştur.
- Türlere ait ilk kütüphane Orta Asya'da Uygur Devleti zamanında kurulmuştur.
- Kültürümüzün en kıymetli eserlerinden Divânü Lugâti't-Türk, kütüphaneci Ali Yemini tarafından bulunmuştur.

(Meb,2017:184)

Sınıf:5

Ders: Türkçe

Konu: Dinleme/İzleme Metni

Metnin Adı: Küçük Şeylerin Hikayesi- Kütüphane

Uygulama8:

7 haftalık uygulama sürecinin sonucunda 8. haftada öntest-sontest uygulamasının yapılabilmesi ve öğrencilerin uygulamanın en başında geliştirilmesi hedeflenen özet çıkarma ve not alma becerilerinin ne kadar geliştiğini ortaya koymak için ilk başta yapılan 1. Uygulama tekrarlanmaktadır. Uygulamanın ardından ders öğretmeni tarafından öğrencilere sontest yapılır. Daha sonra öntest ile sontest arasındaki farklılıklar ortaya konur. Son-test uygulaması tıpkı önteste olduğu gibi kontrol grubuna da yapılır ve iki grup arasındaki beceri farklılığına da bakılır.

Uygulamada öğrencilere Türkçe 5. Sınıf ders kitabında yer alan Kütüphane metniyle ilgili dinleme/izleme etkinlikleri yaptırılacaktır. Bu ilk uygulama, kontrol ve deney grupları olmak üzere iki gruba da eşit şekilde uygulanacak ve daha sonra hazırlanan ön-test uygulaması yapılacaktır.

KÜÇÜK ŞEYLERİN HİKAYESİ - Kütüphane (Dinleme/İzleme Metni)

1.ETKİNLİK "Küçük Şeylerin Hikâyesi - Kütüphane" adlı videoyu izlerken aşağıdaki boşlukları doldurunuz.

NOTLARIM

- Okuyanı için her defasında yeni bir dünyaya açılan bir kapıdır
- Her biri bambaşka bir dünyaya açılan kitapların buluşma yeri
- Kütüphane kitaplarını hafızasına kaydeden kütüphaneciye, Osmanlı'da "....." denirdi.
- döneminin en önemli bilim merkezlerinden biri olmuştur.
- Türlere ait ilk kütüphane Orta Asya'da zamanında kurulmuştur.
- Kültürümüzün en kıymetli eserlerinden Divânu Lugâti't-Türk, kütüphaneci tarafından bulunmuştur.

(Meb,2017:184)

9.uygulama

ÇOCUKLUK

~~Annem~~, Dede'ye para saydım,
 Sattı bana ~~çocukluğumu~~
 Artık ne yaşım var, ne de adım;
 Bilmiyorum kim olduğumu.
 Hiçbir şey ~~şimdi~~ benden.
 Haberim yok olan ~~çocukları~~.

Bu bahar havası, bu bahçe;
 Havuzda su ~~ışık~~ ışıktır
 Uçurtmam ~~balon~~ yüce,
 Zıpzıplarım pırıl pırıldır.
 Ne güzel ~~adım~~ çemberim,
~~hiç~~ ~~hiç~~ ~~hiç~~ şekerim.
 herse

Cahit Sıtkı TARANCI

ÇOCUKLUK

Af.ana. Dede'ye para saydım,
 Sattı bana ~~çocukluğumu~~
 Artık ne yaşım var, ne de adım;
 Bilmiyorum kim olduğumu.
 Hiçbir şey ~~Sordum~~ benden.
 Haberim yok olan ~~bakenden~~

Bu bahar havası, bu bahçe;
 Havuzda su ..Sıcıl.....Sıcıl dir,
 Uçurtmam ~~bulutla~~ yüce,
 Zıpzıplarım ~~rdan~~ pırl pırlıdır.
 Ne güzel ~~den~~ geçemberim,
~~Hiç bitmez~~ ~~puş~~ şekerim.
~~horoz~~

Cahit Sıtkı TARANCI

10.uygulama

Sorular:

1. Aşağıdaki kelimelerden hangileri dinlediğiniz metinde geçmektedir?
Bulduğunuz kelimeleri işaretleyiniz.

-Bahçe (X) -Kaplumbağa (X) -Erkek (X) -Kış(X)
-Köpekler(X)

- Filiz (X) -Burcu (X) - Ahmet () -Portakal ()
-Kabak () -Soğuk (X)

-Fare () - Canlılar (X) - Sembol(X) -Karyola(X)
-Ayı(X) -Erzak(X)

2. Metne göre kış uykusuna yatan hayvan türlerini belirleyiniz. Belirlediğiniz hayvan türlerini aşağıda uygun bölüme yazınız.

- Ayı
- Kış
- Kelebek
- Yıllı
- Kaplumbağa

3. Metne göre hayvanlar neden kış uykusuna yatarlar? Açıklayınız.

hayvanlar kışları geçirdiğinin çok uykuları
geliyor.

Önder Kanmaz

Sorular:

1. Aşağıdaki kelimelerden hangileri dinlediğiniz metinde geçmektedir?
Bulduğunuz kelimeleri işaretleyiniz.

-Bahçe (X) -Kaplumbağa (X) -Erkek (X) -Kış (X)
-Köpekler (X)

- Filiz (X) -Burcu (X) - Ahmet () -Portakal ()
-Kabak () -Soğuk (X)

-Fare () - Canlılar (X) - Sembol (X) -Karyola (X)
-Ayı (X) -Erzak (X)

2. Metne göre kış uykusuna yatan hayvan türlerini belirleyiniz. Belirlediğiniz hayvan türlerini aşağıda uygun bölüme yazınız.

-Ayı
-Yarasa
-Kaplumbağa
-Kuş
-Kelebek

-
-
-
-
-

3. Metne göre hayvanlar neden kış uykusuna yatarlar? Açıklayınız.

Yağlı oldukları için

Sorular:

1. Aşağıdaki kelimelerden hangileri dinlediğiniz metinde geçmektedir? Bulduğunuz kelimeleri işaretleyiniz.

-Bahçe (X) -Kaplumbağa (X) -Erkek (X) -Kış (X)
-Köpekler (X)

- Filiz (X) -Burcu (X) - Ahmet () -Portakal ()
-Kabak () -Soğuk (X)

-Fare () -Canlılar (X) -Sembol (X) -Karyola (X)
-Ayı (X) -Erzak (X)

2. Metne göre kış uykusuna yatan hayvan türlerini belirleyiniz. Belirlediğiniz hayvan türlerini aşağıda uygun bölüme yazınız.

-Ayı
-Göbün altıdan
-Kaplumbağa
-Kelebeğ

3. Metne göre hayvanlar neden kış uykusuna yatarlar? Açıklayınız.

Güneş kesin yığılması bulmadıkları için kış uykusuna yatarlar.

11. uygulama

